॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ

ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀ-ਅਨੁਟੀਕਾ

ਵੀਸਤਿਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ਅਭਿਧਮ੍ਮਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤੁਕਾਮੋ ਤਸ੍ਸਾ ਆਦਿਗਾਥਾਯ ਤਾਵ ਪਯੋਜਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਭਿਧਾਨਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਅਤ੍ਥਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਉਲ਼ਾਰਜ੍ਝਾਸਯਾਨਂ ਨਿਸਮ੍ਮਕਾਰੀਨਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਪਰੇਸਂ ਵਿਵਿਧਹਿਤਸੁਖਨਿਪ੍ਫਾਦਨਪ੍ਪਯੋਜਨਾਤਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ ਧਮ੍ਮਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਥਰਿ ਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਵਿਸੋਸਨਤ੍ਥਤਾ ਵਿਯ ਸਤ੍ਥਰਿ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਰੇਸਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੁਖਪ੍ਪਟਿਲਾਭਸਂਵਤ੍ਤਨਿਯਸਦ੍ਧਾਰਤਨੁਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਤਾਪਿ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਧਮ੍ਮਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਅਪਾਯੇਸੁ ਅਪਤਮਾਨੇ ਧਾਰੇਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨੇਪਿ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨ ਇਧ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਵਿਸਯੋ। ਸਂਵਣ੍ਣੀਯਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਸਂਵਣ੍ਣਨਾ,** ਅਟ੍ਠਕਥਾ।

ਤਿਵਿਧਯਾਨਮੁਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਂ ਯਥਾਰਹਮਨੁਸਾਸਤੀਤਿ **ਸਤ੍ਥਾ**। ਪਣਮਨਂ ਪਣਾਮੋ, ਕਾਯਵਾਚਾਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਤ੍ਥੁ ਗੁਣਨਿਨ੍ਨਤਾ। ਕਿਰਿਯਾ ਕਰਣਂ, ਪਣਾਮਸ੍ਸ ਕਰਣਂ **ਪਣਾਮਕਰਣਂ,** ਵਨ੍ਦਨਾਪਯੋਗੋ। ਸੋ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ‘‘ਇਦਾਨਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਪਣਾਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ‘‘ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਨਮਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ’’ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਪਣਾਮਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਸ੍ਸਤਿ, ‘‘ਕਰੁਣਾ ਵਿਯਾ’’ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਥੋਮਨਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਹਿ ਸਤ੍ਥੁ ਮਹਾਕਰੁਣਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਕਿਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਮਹਾਕਰੁਣਾਦਿਗੁਣਵਿਸੇਸਾਵਿਨਾਭਾਵਿਨਾ ਸਂਵਣ੍ਣਿਯਮਾਨਸਂਵਣ੍ਣਨਾਧਮ੍ਮਵਿਭਾਵਿਤੇਨ **ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਭਾਵੇਨ** ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਧਾਨਂ ਸਦ੍ਧਾਜਨਨਾਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਹੋਤਿ। ਸਤ੍ਥਨੋ ਚ ਅਵਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨਭਾਵੇਨ ਅਵਿਤਥਦੇਸਨਾਭੂਤੇ ਧਮ੍ਮੇਤਿ ਏਤੇਨ ਸਤ੍ਥਨੋ ਮਹਾਕਰੁਣਾਦਿਗੁਣਾਨਂਯੇਵ ਚ ਫਲਵਿਸੇਸਨਿਪ੍ਫਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਪਸਾਦਾਵਹਤਂ ਆਹ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਹਿ ਸਤ੍ਥੁਸਿਦ੍ਧਿ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਚ ਧਮ੍ਮਸਿਦ੍ਧਿ, ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਸਤ੍ਥੁਗੁਣਤਾਯ ਸਤ੍ਥੁਗੁਣਵਿਭਾਵਨੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਏਵਂ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਣਾਮਕਰਣਸ੍ਸ ਏਕਂ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ **“ਤਦੁਭਯਪ੍ਪਸਾਦਾ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਨ ਹਿ ਸਤ੍ਥਰਿ ਧਮ੍ਮੇ ਵਾ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਸਂਵਣ੍ਣਿਯਮਾਨੇ ਤਦਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਾਪਿ ਸੀਲਾਦਿਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਸਂਵਣ੍ਣਨਾਸੁ ਪਰੇਸਂ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਆਕਙ੍ਖਾਯ ਤਥਾਰੂਪਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੇਹਿ ਚ ਵਿਨਿਯੋਜਿਤੇਨ ਸਤ੍ਥਰਿ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਸਾਦੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਣਾਮਕਰਣਂ ਵਿਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਭਗਵਤੋ ਗੁਣਸਂਕਿਤ੍ਤਨਂ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਨਮ੍ਪਿ ਥੋਮਨਾ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮਵਚਨ”**ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨੇਨੇਵਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੬)। ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ ਵਾ ‘‘ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿਆਦਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ਪਰੇਸਂ ਵਿਞ੍ਞੂਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੀਯਂ। ਅਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾਯ ਅਭਾਜਨਤਾਯ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਗਹਣਂ। ਤੇ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਸਗਾਰਵਸ੍ਸ ਪਮਾਣਭੂਤਤਂ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਸੋਤਬ੍ਬਂ ਸਦ੍ਧਾਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਚ ਨਂ ਅਨੁਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਾ ਤਦਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਇਧਾਪਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਪਸਾਦਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਦਿਮੁਖੇਨਪਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਆਕਙ੍ਖਾਯ ਪਵੇਦਿਤਤ੍ਤਾ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਠਮੋ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੋ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀਨਂ। ਪਠਮੋ ਵਾ ਅਸਂਸਿਦ੍ਧਸਤ੍ਥੁਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਸਂਸਿਦ੍ਧਸਤ੍ਥੁਧਮ੍ਮਾਨਂ। ਤਥਾ ਪਠਮੋ ਪਠਮੇ ਰਤਨੇ ਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾਦਸ੍ਸਨਪਰੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਇਤਰੇਸੁਪੀਤਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਣਾਮੋ ਕਰੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਪਣਾਮਕਰਣਂ, ਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦਿਕਾ ਚੇਤਨਾ। ਸਾ ਹਿ ਖੇਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਅਜ੍ਝਾਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਭੂਤਾ ਯਥਾਲਦ੍ਧਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬਲਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਆਯਨ੍ਤਿ ਆਪਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਨਂ ਰੋਗਾਦਿਅਨਤ੍ਥਾਨਂ ਵਿਧਾਯਕਸ੍ਸ ਉਪਪੀਲਕਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛੇਦਕਸ੍ਸ ਵਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਸਮਤ੍ਥੋ ਪੁਞ੍ਞਾਤਿਸਯੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਰਤਨਤ੍ਤਯਪਣਾਮ...ਪੇ॰... ਵਿਸੇਸਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਰਾਗਾਦਿਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਵਚਨੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾਯਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਸ੍ਸ, ਅਤ੍ਥਲਾਭਾਦਿਵਚਨੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯਤਾਹੇਤੁਭੂਤਾਯ ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਭਾਵਸ੍ਸ, ''ਸਬਜਾਪਜ੍ਝਾਯ ਪਜਾਯ ਅਬਜਾਪਜ੍ਝੋ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੦; ੧੧.੧੧) ਵਚਨੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਵਿਹਾਰਿਤਾਯ ਚ ਪਕਾਸਨਂ **ਮਹਾਨਾਮਸੁਤ੍ਤਂ**ਯੇਵ ਉਦਾਹਟਂ।

ਗੁਣਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਤਿਪਿ ਕਾਯਮਨੋਪਣਾਮਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਵਿਸੋਸਨਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇ ਤੇਹਿ ਪਣਾਮਵਿਸਯਸ੍ਸ ਪਣਾਮਾਰਹਭਾਵਵਿਭਾਵਨੇਨ ਸਾਤਿਸਯੋ ਵਚੀਪਣਾਮੋ ਵਿਹਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਗੁਣਵਿਸੇਸਵਾ ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਪਤ੍ਤਕਾਰਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਦੇਸਨਾ ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਨੁ ਵਿਨਯਪਿਟਕਸ੍ਸਪਿ ਦੇਸਨਾਭਾਵਤੋ ਦੇਸਨਾਵਿਨਯਪਿਟਕਾਨਂ ਭੇਦਵਚਨਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਨੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ''ਤੀਸੁਪਿ ਚੇਤੇਸੁ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ; ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ) ਏਤ੍ਥ ਵਿਯ ਸਮੁਦਾਯਦੇਸਨਾਯ ਅਵਯਵਦੇਸਨਾਨਂ ਆਧਾਰਭਾਵਤੋ। ਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਵਾ ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾਯ ਵਿਨਯਤਨ੍ਤਿਯਾ ਵਿਨਯਪਿਟਕਭਾਵਤੋ ਤਦਤ੍ਥਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ ਚ ਦੇਸਨਾਭਾਵਤੋ ਭੇਦਵਚਨਂ। ਅਥ ਵਾ ਦੇਸੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਦੇਸਨਾ**, ਦੇਸਨਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਿਨਯਪਿਟਕਵਿਸਯੋ ਕਰੁਣਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਚ ਸੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਭੇਦਵਚਨੋਪਪਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਕਥਂ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾ ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਸੁਤ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇਸੁ ਚ ਪਞ੍ਞਾਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ਯਤੋ ਉਕ੍ਕਂਸਪਰਿਯਨ੍ਤਗਤਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੋਪਿ ਭਗਵਾ ਲੋਕਿਯਸਾਧੁਜਨੇਹਿਪਿ ਪਰਿਹਰਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ''ਸਿਖਰਣੀ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਚਨਾਨਿ ਯਥਾਪਰਾਧਞ੍ਚ ਗਰਹਵਚਨਾਨਿ ਵਿਨਯਪਿਟਕਦੇਸਨਾਯਂ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਞ੍ਚੋਦਿਤਮਾਨਸੋ ਮਹਾਪਰਿਸਮਜ੍ਝੇ ਅਭਾਸਿ, ਤਂਤਂਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਰਣਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵੇਰਞ੍ਜਾਦੀਸੁ ਸਾਰੀਰਿਕਞ੍ਚ ਖੇਦਮਨੁਭੋਸਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਭੂਮਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਸਮਯਨ੍ਤਰਕਥਾਨਂ ਵਿਯ ਵਿਨਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਪਞ੍ਞਾ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤਾਯ ਅਤਿਸਯਕਿਚ੍ਚਵਤੀ, ਤਤੋਪਿ ਕਰੁਣਾਯ ਕਿਚ੍ਚਂ ਅਧਿਕਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਾ"**ਤਿ। ਕਰੁਣਾਬਜਾਪਾਰਾਧਿਕਤਾਯ ਹਿ ਦੇਸਨਾਯ ਕਰੁਣਾਪ੍ਪਧਾਨਤਾ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਬਹੁਲੋ ਵੇਨੇਯਜਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਤਦਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਲੋਮੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਮਤ੍ਥਪਦਂ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਸੀਤਿ ਕਰੁਣਾਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਤਾ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਪਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਪ੍ਪਹੋਨਕੋ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾਨੁਰੋਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪ੍ਪਧਾਨਤਾ। **ਤੇਨੇਵ ਚ ਕਾਰਣੇਨਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਨਾਨੁਰੂਪਤਂਤਂਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਥੋਮਨਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਪਕਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਕੁਸਲਾ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਦਸ ਦਾਲ਼ਿਮਾਦਿ ਸਮੂਹਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਾਨਵਬੋਧਨਤ੍ਥੋ ਵਿਯ ਅਤ੍ਥਾਵਬੋਧਨਤ੍ਥੋ ਹਿ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਯੋਗੋ ਅਤ੍ਤਪਰਾਧੀਨੋ ਕੇਵਲੋ ਅਤ੍ਥਪਦਤ੍ਥਕੋ, ਸੋ ਪਦਤ੍ਥਵਿਪਰਿਯੇਸਕਾਰਿਨਾ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਦਪਦਤ੍ਥਕੋ ਜਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਕਰੁਣਾ ਵਿਯਾਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਞ੍ਹਿ ਨਾਮ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਤੇਨ ਚ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਯਸ੍ਸ ਯਥਾ...ਪੇ॰... ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਰੁਣਾ ਵਿਯਾਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਧਾਰਵਿਸਯਬ੍ਯਾਪਾਰੇਹਿ ਸਵਿਸੇਸਨੇਹਿ ਸਹ ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ ਗਾਥਾਯ ਅਤ੍ਥਤਤ੍ਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਵਯਵਭੇਦਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਕਿਰਤੀਤਿ ਕਰੁਣਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨੁਰਾਗਾਨਂ ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਗਤਿਯਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੇਕਸਾਮਞ੍ਞਾਕਾਰਵਨ੍ਤਤਾਯ **“ਯਥਾਸਭਾਵਂ ਪਕਾਰੇਹੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ – ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨਾ’’ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫) ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਞਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ। ਏਤੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਕਿਚ੍ਛਵੁਤ੍ਤਿਤਂ ਆਹ। ਯਥੇਵ ਹਿ ‘‘ਞੇਯ੍ਯੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਤਨਿਯਤਾਵਿਰਹਸਂਸੂਚਨਤ੍ਥਂ ਪਰੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਪਟਿਸੇਧਨੇਨ **ਧਮ੍ਮ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਞੇਯ੍ਯਾ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਏਵਂ **“ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾ”**ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਆਕਙ੍ਖਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾਯ ਅਕਿਚ੍ਛਵੁਤ੍ਤਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਪਟਿਸੇਧਨੇਨ **ਞੇਯ੍ਯ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਸੇਸਿਤਾਤਿ। **ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮ**-ਸਦ੍ਦਾ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਭੇਦਾਭੇਦਯੁਤ੍ਤਾਤਿ **“ਞੇਯ੍ਯਾ ਚ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਾ ਯਾਤਿ** ਯਥਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਨਿਚ੍ਛਾਯਞ੍ਹਿ ਅਯਂ **ਯਥਾ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਤਪ੍ਪਭੇਦਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋਤਿ।

ਭਗਵਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾਵਾਤਿ ਇਦਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਉਪਮਾਨੋਪਮੇਯ੍ਯਤ੍ਥਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਾਧਾਰਤਾਯ ਭਿਨ੍ਨਾਧਾਰਸ੍ਸ ਚ ਉਪਮਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਇਧ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਗਵਤੋ ਕਰੁਣਾਯ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਭਾਵੋ ਸਤ੍ਤੇ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਤੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੁਖੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਤੁਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰਜੀਵਿਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨਪਿ ਏਕਨ੍ਤਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯਤਾਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਯਤੋ ਵਿਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਕੋਸੋਹਿਤਵਤ੍ਥਗੁਯ੍ਹਪਹੂਤਜਿਵ੍ਹਾਵਿਦਂਸਨਮ੍ਪਿ ਕਤਂ, ਯਞ੍ਚ ਯਦਿਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇਨ ਰਹਦਮਿਵ ਸੀਤਲਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਂ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧਮ੍ਪਿ ਸਮੋਗਾਹੇਯ੍ਯ। ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਉਦ੍ਧਟਾ**ਤਿ ਪਦਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ **ਮਹੋਘਪਕ੍ਖਨ੍ਦਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਕਾਮਾਦਿਮਹੋਘਪਕ੍ਖਨ੍ਦੇ ਸਤ੍ਤੇ ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਟਾ ਨਤ੍ਥਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਮਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਥਾ ਭਗਵਤੋ ਕਰੁਣਾਯ ਆਵਿਸਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਤਥਾਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ਅਥ ਵਾ **ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਪਰੇ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਥਾਪਿ ਨ ਤੇਸਂ ਭਗਵਤੋ ਵਿਯ ਕਰੁਣੋਕ੍ਕਮਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਅਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਮਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਨਾਵਰਣਾ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ, **ਅਸਾਧਾਰਣਾ** ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰਵਸੇਸਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਵਸੇਨ ਤੇਸਞ੍ਚ ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾਦਿਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਾਦਿਪਰਿਜਾਨਨੇਨ ਆਯੂਹਨਵੇਲਾਯਮੇਵ ਤਂਤਂਕਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਤਂਫਲਵਿਸੇਸਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੇਸੁ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੇਸੁ ਚ ਅਤਿਸੁਖੁਮਤਿਰੋਹਿਤਵਿਦੂਰਵੁਤ੍ਤਿਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਤਂਕਾਰਣਸਮਵਾਯਵਿਭਾਵਨੇਨੇਵ ਤਂਤਂਫਲੇਸੁ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਗਨ੍ਧਰਸਫਸ੍ਸਾਦਿਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਭਗਵਤੋ ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਲੋਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਞਾਣਾਦਿਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਯਥਾ ਚ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਰਾਗਗ੍ਗਿਆਦੀਹਿ ਲੋਕਸਨ੍ਨਿਵਾਸਸ੍ਸ ਆਦਿਤ੍ਤਤਾਦਿਆਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ ਭਗਵਤੋ ਮਹਾਕਰੁਣੋਕ੍ਕਮਨੁਪਾਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਪਨ ਬਹੁਕੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਹਾਕਰੁਣਾ ਓਕ੍ਕਮਤਿ। ‘‘ਆਦਿਤ੍ਤੋ ਲੋਕਸਨ੍ਨਿਵਾਸੋ...ਪੇ॰... ਉਯ੍ਯੁਤ੍ਤੋ...ਪੇ॰... ਪਯਾਤੋ... ਪੇ॰... ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ...ਪੇ॰... ਉਪਨੀਯਤਿ ਲੋਕੋ ਅਧੁਵੋ...ਪੇ॰... ਅਤਾਣੋ ਲੋਕੋ ਅਨਭਿਸ੍ਸਰੋ...ਪੇ॰... ਅਸ੍ਸਕੋ ਲੋਕੋ ਸਬ੍ਬਂ ਪਹਾਯ ਗਮਨੀਯਂ...ਪੇ॰... ਊਨੋ ਲੋਕੋ ਅਤਿਤ੍ਤੋ ਤਣ੍ਹਾਦਾਸੋਤਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਹਾਕਰੁਣਾ ਓਕ੍ਕਮਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੧੭) ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ ਪਰੋਸਤਂ ਆਕਾਰੇਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਗਨ੍ਥਵਿਤ੍ਥਾਰਂ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਯਿਤੁਞ੍ਚ ਉਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਆਹ **“ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ ਮਹਾਕਰੁਣਾਞਾਣਵਿਭਙ੍ਗਵਸੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬ”**ਨ੍ਤਿ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਆਸਯਾਨੁਸਯ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਨਾਵਰਣਞਾਣਾਨਿ ਸੇਸਾਸਾਧਾਰਣਞਾਣਾਨਿ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਿਭਙ੍ਗੇ

‘‘ਇਧ ਤਥਾਗਤੋ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਰਜਕ੍ਖੇ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੧੧) ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਤਿਦਿਸਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਤ੍ਥ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸਚ੍ਚਞਾਣਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਸਪ੍ਪਦੇਸਵਿਸਯਾ ਕਰੁਣਾ ਵਿਯ ਭਗਵਤੋ ਪਞ੍ਞਾਪਿ ਇਧ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਸਪ੍ਪਦੇਸਵਿਸਯਾ ਨਿਰਵਸੇਸਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਕਤਿਪਯਭੇਦਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਯਤੋ ਤਦਵਸਿਟ੍ਠਭੇਦਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਪਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇ ਪਨ ਸੀਲਸਮਾਧਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨ, ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸਸਤਦੁਕਧਮ੍ਮ, ਬਾਵੀਸਤਿਤਿਕਧਮ੍ਮ, ਚਤੁਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲ ਅਰਿਯਵਂਸਾਦਿ, ਪਞ੍ਚਗਤਿ ਪਞ੍ਚਪਧਾਨਿਯਙ੍ਗਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸਮਾਧਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯ ਬਲ ਨਿਸ੍ਸਾਰਣੀਯਧਾਤੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨੀਯਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾਦਿ, ਛਸਾਰਣੀਯਧਮ੍ਮ ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਟ੍ਠਾਨ ਅਗਾਰਵਗਾਰਵ ਨਿਸ੍ਸਾਰਣਿਯਧਾਤੁ ਸਤਤਵਿਹਾਰ ਅਨੁਤ੍ਤਰਿਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਸਞ੍ਞਾਦਿ, ਸਤ੍ਤਅਪਰਿਹਾਨਿਯਧਮ੍ਮ ਅਰਿਯਧਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਜਰਵਤ੍ਥੁ ਸਞ੍ਞਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਖੀਣਾਸਵਬਲਾਦਿ, ਅਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭਹੇਤੁ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤ ਲੋਕਧਮ੍ਮ ਅਰਿਯਾਨਰਿਯਵੋਹਾਰ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ ਅਕ੍ਖਣ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕ ਅਭਿਭਾਯਤਨ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਦਿ, ਨਵਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਮੂਲਧਮ੍ਮਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਪਧਾਨਿਯਙ੍ਗ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁ ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾਦਿ, ਦਸਨਾਥਕਰਧਮ੍ਮ ਕਸਿਣਾਯਤਨ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤ ਅਰਿਯਵਾਸ ਦਸਬਲਞਾਣ ਅਸੇਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਦਿ, ਏਕਾਦਸਮੇਤ੍ਤਾਨਿਸਂਸ ਸੀਲਾਨਿਸਂਸ ਧਮ੍ਮਤਾ ਬੁਦ੍ਧਿਹੇਤੁ, ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਾਕਾਰ, ਤੇਰਸਧੁਤਗੁਣ, ਚੁਦ੍ਦਸਬੁਦ੍ਧਞਾਣ, ਪਞ੍ਚਦਸਚਰਣਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨੀਯਧਮ੍ਮ, ਸੋਲ਼ਸਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ ਸਚ੍ਚਾਕਾਰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਭੇਦਕਰਵਤ੍ਥੁ, ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣ, ਚਤੁਵੀਸਤਿਪਚ੍ਚਯ, ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨ, ਪਣ੍ਣਾਸਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨ, ਪਰੋਪਣ੍ਣਾਸਕੁਸਲਧਮ੍ਮ, ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਗਤ, ਅਟ੍ਠਸਤਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਦਿਭੇਦਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਦੇਸਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ, ਯੇ ਚ ਚਤੁਵੀਸਤਿਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਚਾਰਿਮਹਾਵਜਿਰਞਾਣਪ੍ਪਭੇਦਾ, ਯੇ ਚ ਅਨਨ੍ਤਨਯਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਪਵਿਚਯਦੇਸਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ, ਯੇ ਚ ਅਨਨ੍ਤਾਸੁ ਲੋਕਧਾਤੂਸੁ ਅਨਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯਾਨੁਸਯਚਰਿਤਾਦਿਵਿਭਾਵਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾ ਭਗਵਤੋ ਪਞ੍ਞਾਪਭੇਦਾ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਇਧ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਯਤੋ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕੋ ਹਿ ਸਮਤ੍ਥੋ ਭਗਵਤੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਭੇਦੇ ਅਨੁਪਦਂ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ। ਤੇਨੇਵ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਂ ਪਤਿਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ‘‘ਅਪਿਚ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਨ੍ਵਯੋ ਵਿਦਿਤੋ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੬) ਆਹਾਤਿ।

ਸਂਸਾਰਮਹੋਘਪਕ੍ਖਨ੍ਦਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਤੋ ਸਨ੍ਤਾਰਣਤ੍ਥਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਤੇਹਿ ਪਯੋਜਿਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਅਸਤਿਪਿ ਤੇਸਂ ਤਥਾਵਿਧੇ ਅਭਿਸਨ੍ਧਿਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਸਤ੍ਤਾ ਹਿ ਮਹਾਬੋਧਿਂ ਪਯੋਜੇਨ੍ਤੀ”**ਤਿ। **ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਾਬੋਧਿਮੂਲਾਦਿਦਸ੍ਸਨੇਨ। ਅਪਗਮਨਂ ਨਿਰੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਜਾਤਸਂਵਦ੍ਧਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ‘‘ਅਨਾਦਿ ਅਨਿਧਨੋ ਚ ਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਦਾ ਪਟਿਸੇਧਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਸਮਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤਿ** ਸਤ੍ਤੇ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਸਤਿਪਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵੋਹਾਰਸੂਚਨਤੋ। **ਕਰੁਣਾ ਆਦਿਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਮ੍ਭਰਣਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਕਾਲਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਨ੍ਤਤਾਯ। ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਭਾਵਤੋ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਕਰਣੀਯਾਭਾਵਤੋ”**ਤਿ। **ਸਬ੍ਬੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਏਸੋ ਏਵ ਹਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਦਸ੍ਸਨੁਪਾਯੋ ਯਦਿਦਂ ਨਯਗ੍ਗਾਹਣਂ। ਪਰਧਨਹਰਣਾਦਿਤੋਪਿ ਵਿਰਤਿ ਪਰੇਸਂ ਅਨਤ੍ਥਪਰਿਹਰਣਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਿਯਾ ਕਰੁਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਤਿ **ਕਰੁਣਾਨਿਦਾਨਂ ਸੀਲਂ**। ਤਤੋ ਏਵ **“ਤਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਵਿਰਤਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੨. ਯਸ੍ਸਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ‘‘ਦਯਾਯ’’ਤਿਆਦਿਥੋਮਨਾਯ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਯੋਜਨਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਂ** ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ, ਤਤੋ ਬਹਿਭੂਤਂ **ਬਾਹਿਰਂ**। **ਦਯਾਤਿ ਕਰੁਣਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ**ਤਿ **ਦਯਾ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਨਂ ਵਾਚਕਤ੍ਤਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਞ੍ਚ ਅਨੁਯੋਗਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਾਯ ਹਿ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ, ਨ ਮੇਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**

ਹੋਤੀਤਿ **ਤ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਆਹ। **ਤਨ੍ਤਿ** ਪਦ੍ਵਯਂ ਵਿ**ਸੇਸੇਤ੍ਵਾ** ਉਪਮਾਭਾਵੇਨ ਵਿ**ਨਿਵਤ੍ਤਾ** ਚਰਿਤਤ੍ਥਤਾਯ। **ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਨਾਰਹਤਿ** ਪਧਾਨਾਪਧਾਨੇਸੁ ਪਧਾਨੇ ਕਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਤੋ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ...ਪੇ॰... ਵਤੋ**ਤਿ ਕਰੁਣਾਵਾਚਿਨਾ **ਦਯਾ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਏਕਾਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ **ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਵਿਸਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਪਰਿਯਾਯਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੋ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇ ਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿ ਆਹ **"ਸਮਾਨਾ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨ ਹੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਸਾਧੀਯਤਿ, ਸਾ ਚ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਾ ਵਿਸਿਟ੍ਠਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮਾਨਵਿਭਤ੍ਤਿਤਾਯਪਿ ਤਮੇਵ ਸਾਧੀਯਤੀਤਿ **"ਦਯਾ...ਪੇ॰... ਚਿਦ"**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਦਯਾਯ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਪਧਾਨਤਾਯ ਹਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤਾਯ ਚ ਸਾ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾ ਜਾਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ ਤਦਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਕਰੁਣਾਨਂ ਵਾਚਕਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਤਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਦਯਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ। ''ਪਧਾਨਞ੍ਚ ਪਦ੍ਵ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪੁਰਿਮਗਾਥਾਯ ਪਦ੍ਵਾਪ੍ਪਧਾਨਾ, ''ਤਾਯਾ''ਤਿ ਪਨ ਕੇਵਲਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ਦਯਾਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਧਾਨਾਯਪਿ ਕਰੁਣਾਯ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਪ੍ਪਧਾਨਤਾ ਚ ਕਰੁਣਾਯ ਪੁਰਿਮਗਾਥਾਯ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਪਧਾਨਾ ਏਵ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਦਯਾਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਨੀਤਿ ਪਧਾਨਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੨)।

ਕਥਂ ਪਨ...ਪੇ॰... ਞਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਞ੍ਞੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚੋਦੇਤਿ। **ਯਦਿ ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਗਣ੍ਹਸਿ। **ਮੇਤ੍ਤਾਤਿ ਚ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ''ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਂ ਆਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਵਸੇਨ ਨ ਦਯਾ ਕਰੁਣਾ , ਏਵਂ ''ਨਿਕ੍ਕਰੁਣਤਂ ਆਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਵਸੇਨ ਨ ਦਯਾ ਮੇਤ੍ਤਾਤਿ ਵਚਨਮਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਰੋਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ **ਦਯਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾ ਹਿ **ਦਯਾ**-ਸਦ੍ਦਂ ਦਾਨਗਤਿਰਕ੍ਖਣੇਸੁ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਅਨੁਰਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਨਂ ਹਿਤੂਪਸਂਹਾਰਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਾਕਾਰਵੁਤ੍ਤੀਨਂ ਸਮਾਨਕਿਚ੍ਚਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਯਤ੍ਥ **ਦਯਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨ੍ਨੋਨੀਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਨੋਗਧਂ, ਰੁਕ੍ਖਤ੍ਥੋ ਵਿਯ ਧਵਖਦਿਰਾਦੀਨਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥੋ ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਪਨ ''ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਕਰੁਣਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਦਯਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਮੇਤ੍ਤਾਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਮੇਤ੍ਤਾਪਿ ਹਿ ਕਰੁਣਾ ਵਿਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਵਿਰਤਿਯਾ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ। ''ਅਦਯਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਕਾਰੁਣਿਕੋ ਅਵਿਹਿਂ ਸਜ੍ਝਾਸਯਤ੍ਤਾ ਪਰੇਸਂ ਵਿਹੇਸਾਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਕਰੋਤਿ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਨੇਤਿ ਨਿਕ੍ਕਰੁਣਤਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਿਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਏਵਞ੍ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਂ ਅਵਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਯਦਿ ਦਯਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਨਂ ਵਾਚਕੋ, ਏਵਮ੍ਪਿਕਥਂ ਪਨ ਕਰੁਣਾ ''ਦਯਾ''ਤਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗੋ ਤਦਵਤ੍ਥੋ ਏਵਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **ਕਰੁਣਾ ਚ ਦੇਸਨਾਯਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਰੁਣਾਯ ਏਵ ਗਹਣੇ ਕਾਰਣਮਾਹ।

ਨਨੁ ਤਾਯਾਤਿਆਦਿਨਾ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋਪਿ ਪਕਰਣਂ ਬਲਵਨ੍ਤਿ ਪਕਰਣਵਸੇਨੇਵ ਕਰੁਣਾਵਿਸਯਸ੍ਸ ਞਾਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਂ ਪੁਰਿਮਗਾਥਾਯ ਸਪ੍ਪਦੇਸਨਿਪ੍ਪਦੇਸਸਤ੍ਤਵਿਸਯਾਯ ਕਰੁਣਾਯ ਗਹਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਯਥਾਰੁਚਿਪਵਤ੍ਤਿ ਹਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਨੇਕੇਸੁ ਚ ਇਚ੍ਛਾਨੁਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ। **"ਇਧ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਸਤ੍ਤਵਿਸਯਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਿਦ੍ਧੇ ਸਤਿ ਆਰਮ੍ਭੋ ਞਾਪਕਤ੍ਥੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪੁਨ ''ਸਤ੍ਤੇਸੂ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਇਮਮਤ੍ਥਵਿਸੇਸਂ ਬੋਧੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨ ਦੇਵੇਸੁਯੇਵਾ**ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਦਯਾਸਾਧਨਸ੍ਸ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਵਿਸਯਭਾਵੇ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਲਦ੍ਧੇਪਿ ''ਸਤ੍ਤੇਸੂ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਤਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਸਤ੍ਤਵਿਸਯਭਾਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਇਮਂ ਵਿਸੇਸਂ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਕਾਲਦੇਸਦੇਸਕਪਰਿਸਾਦਿਪਰਿਦੀਪਨਂ ਬਾਹਿਰਨਿਦਾਨਨ੍ਤਿ ਕਾਲਾਦੀਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ **"ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਵਸਾਨਮ੍ਹਿ ਵਸਨ੍ਤੋ ਤਿਦਸਾਲਯੇਤਿ ਵਚਨਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨ ਅਵਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਵੋਹਾਰੇਨ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ**ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਨ੍ਤਾਨੇਪਿ ਰਾਗਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਹਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਨਿਚ੍ਛਨ੍ਨਰਾਗੇਸੁ ਸਤ੍ਤਵੋਹਾਰੋ ਵਿਯ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਨ੍ਤਾਨੇ ਰਾਗਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਹਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਤਦਭਾਵੇਪਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਰੁਲ੍ਹੀਵਸੇਨ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਨ੍ਤਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਦਿਟ੍ਠਿਹਰਣਵਸੇਨ** ਯੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਜਾਤਾ ਅਚੇਲਕਕਸ੍ਸਪਾਦਯੋ ਵਿਯ, **ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਕਾਸਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ** ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨਭਾਵਾਦਿਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਚ੍ਚਕਾਦਯੋ ਵਿਯ।

੩ . **ਸੀਤਪਬ੍ਬਤਾ** ਨਾਮ ‘‘ਸਿਨੇਰੁਂ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ ਯੁਗਨ੍ਧਰੋ...ਪੇ॰... ਗਿਰਿ ਬ੍ਰਹਾ’’ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੩੭; ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧ ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪਬ੍ਬਤਾ।

੪-੫. ਸਬ੍ਬਸੋ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਗਮ੍ਮ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਤਯੋ ਵਿਕਪ੍ਪਾ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਦਸਹਿ ਦਸਹੀਤਿ ਪਨ ਅਨਿਟ੍ਠਸਾਧਨਤੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ। **ਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਯੇ ਵਜ੍ਜੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ ‘‘ਅਤਿਸਮ੍ਮੁਖਾ ਅਤਿਸਮੀਪਂ ਉਨ੍ਨਤਪ੍ਪਦੇਸੋ’’ਤਿ, ਏਤੇ। ਇਤਰੇ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਿਸਾਯ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ।

‘‘ਸਬ੍ਬਵੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਸਮਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ **ਤੇਸਂ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾਕਾਰਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸਾਮਿਨਾਪਿ ਪਰੇਸਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਸਚ੍ਚਾ ਏਵ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਸਬ੍ਬਵੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਸਭਾਵਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥਤਾਦਿਯੇਵ **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਬਲਂ। ਤੇਸਂ ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਤਂ ਦੀਪੇਤਿ**, ਅਧਿਕਵਚਨਮਞ੍ਞਮਤ੍ਥਂ ਬੋਧੇਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੬. **ਤਥਾਗਤੋ ਵਨ੍ਨੀਯੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ‘‘ਨਮਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ’’ਤਿਆਦਿਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਾਨਂ ਤਂਤਂਸੁਤ੍ਤਾਨੁਰੋਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਮਾਹ। **ਸਰੀਰਸੋਭਗ੍ਗਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣਤਾਆਧਿਪਚ੍ਚਪਰਿਵਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ।

੭. **ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨਿਰੋਧੇਤ੍ਵਾ। ਨਿਰੋਧਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਾਦਕਹੇਤੁਪਰਿਹਰਣਵਸੇਨ ਤੇਸਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ**ਤਿ ‘‘ਸੋਸੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਕਿਰਿਯਾਯ ਅਪਰਕਾਲਕਿਰਿਯਾਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੮. **ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਦੁਕ੍ਕਰਸ੍ਸ ਤਥਾਅਭਿਯਾਚੇਤਬ੍ਬਤਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਾਰਾਜਿਕਸਙ੍ਘਾਦਿਸੇਸਾਨਂ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਥੁਲ੍ਲਚ੍ਚਯਾਦੀਨਞ੍ਚ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਆਚਾਰਵਿਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਆਚਾਰਸੀਲਾਨਂ ਤਥਾ ਯੋਜਨਾ ਕਤਾ, ਤਥਾ ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲਸ੍ਸ ਆਚਾਰਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਇਤਰਂ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਾ। **ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਚਾਰਾਦਿਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਚਿਰਟ੍ਠਿਤਤ੍ਥਂ ਸਾਦਰਂ ਅਭਿਯਾਚਿਤੇਨ ਤੇਨ ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨੇ ਸਮਤ੍ਥੋਤਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਮਾਣਿਤੇਨ ਤਬ੍ਬਿਮੁਖਭਾਵੋ ਨ ਸੁਕਰੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੯. **ਦੇਵਦੇਵ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਪਟ੍ਠਾਨਸਂਵਣ੍ਣਨਾਟੀਕਾਯਂ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤੋਤਿ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਿਮ੍ਹ।

੧੩. **ਪਠਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਂ ਯਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਸਙ੍ਗੀਤਾ**ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਸਾ ਭਗਵਤੋ ਧਰਮਾਨਕਾਲੇਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਨ ਪਾਠੇ ਵਿਯ ਭਗਵਂਮੂਲਿਕਾਵਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ‘‘ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਪਦਂ ‘‘ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਏਤਦਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ‘‘ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਤਮੇਵ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਦਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ। ਆਵੁਤ੍ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ।

੧੬. ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਝਾਨਙ੍ਗਵਿਸੇਸਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰਵਾਦੋ ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਨਿਯਮੇਨ੍ਤਿ, ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦਯੋ **ਮੋਰਵਾਪਿਵਾਸਿਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਾਭਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦਾ**ਦਯੋ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। **ਤਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨੇਵ। **ਸੋ**ਤਿ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਨਾਕੁਲਭਾਵੇਨ। ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਨਾਕੁਲਭੂਤੋ ਵਾ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ ਸਨ੍ਤਕਭਾਵੇਨ, ਏਤੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨੇਵ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਇਧ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਤਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਨਾਕੁਲਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨੇਵ । **ਸੋ**ਤਿ ਪਕਾਸਿਯਮਾਨੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤ੍ਥੋ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਭਾਵੇਨ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ‘‘ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ ਅਨਾਕੁਲਂ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੀਯਂ।

੧੭. **ਅਞ੍ਞਞ੍ਞ ਸਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਤੋਸਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਸਬ੍ਬੇਨ ਤੇਨ ਤੋਸਨਂ ਕਤਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਾ ਯੋਜਨਾ।

ਵੀਸਤਿਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਕਰਣਭਾਵੋ। **ਸਨ੍ਨਿਵੇਸੋ** ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਪਕਰਣਾਨਂ ਤਦਵਯਵਾਨਞ੍ਚ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ। **ਸਾਗਰੇਹਿ ਤਥਾ ਚਿਨ੍ਤਾ**ਤਿ ''ਇਮਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਵਿਜਾਨਨਤ੍ਥਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਾਗਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਜਲਸਾਗਰਾਦੀਹਿ ਸਹ ਨਯਸਾਗਰਵਿਚਾਰੋ। ''ਸਤਭਾਗੇਨ ਸਹਸ੍ਸਭਾਗੇਨ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਸੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਨਾਭੇਦੇਹਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਕਥਾ **ਦੇਸਨਾਹਿ ਗਮ੍ਭੀਰਤਾ**।

''ਏਵਂ ਤੇਮਾਸਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਭਗਵਤੋ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਯਾਪਿਤਾਕਾਰਵਿਚਾਰੋ **ਦੇਸਨਾ...ਪੇ॰... ਗਹਣਂ। ਤਥਾ ਥੇਰਸ੍ਸ...ਪੇ॰...ਪਿ ਚਾ**ਤਿ ''ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਤਾ ਤਸ੍ਸ ਚ ਤੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਤਾ। ਯੋ ਹਿ ਭਗਵਤਾ ਦੇਵਤਾਨਂ ਦੇਸਿਤਾਕਾਰੋ, ਸੋ ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਵਾਰਨਯਤਨ੍ਤਿਤਾਯ ਅਨਨ੍ਤੋ ਅਪਰਿਮਾਣੋ ਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਵਾਚਨਾਯੋਗ੍ਗੋ, ਯੋ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਦੇਸਿਤਾਕਾਰੋ, ਸੋ ਅਤਿਸਂਖਿਤ੍ਤਤਾਯ। ਨਾਤਿਸਙ੍ਖੇਪਨਾਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰਭੂਤੋ ਪਨ ਪਾਠਨਯੋ ਥੇਰਪ੍ਪਭਾਵਿਤੋ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗੋਤਿ।

ਵਚਨਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨੇਨਾਤਿਆਦਿਨਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿਆਦਿਪਦਾਨਞ੍ਞੇਵ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਵਿਚਾਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮਾਹ। ''ਯੇ ਤੇ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਦੇਸਿਤਾ। ਸੇਯਜਥਿਦਂ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ...ਪੇ॰... ਸਿਕ੍ਖਿਤਂ ਸਿਕ੍ਖਿਸੁ ਦ੍ਵੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਨਾਨਾਵਾਦਾ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ''ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਸਮਾਧਿਆਦੀਸੁ ਦਿਟ੍ਠਪ੍ਪਯੋਗੋ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਏਵ ਪਨ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਧਿਕਾ ਪਾਲੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਬਜਭਿਚਾਰਭਾਵੇਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਵਿਯ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੋਪਿ ''ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ''ਯੋ ਵੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਵਿਨਯੋ ਚ ਦੇਸਿਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੧੬) ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤੁਂ ''ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਨੁ ਚ ਅਤਿਰੇਕਵਿਸੇਸਟ੍ਠਾ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾ ਯਤੋ ਤੇ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਅਧਿਕਵਿਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਬੋਧਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਹੀ''ਤਿ ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਏਕਵਚਨੇਨਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ**"ਤਿ।

ਪਯੋਗਮੇਵ ਨਾਰਹਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਧਾਤੁ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸੇਵ ਪੁਰਤੋ ਪਯੋਜਨੀਯਤ੍ਤਾ। **ਅਥਾਪਿ ਪਯੁਜ੍ਜੇਯਜ** ਅਤਿਮਾਲਾਦੀਸੁ **ਅਤਿ**-ਸਦ੍ਦਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਯਥਾ ''ਅਤਿਮਾਲਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮਾਸਵਸੇਨ ਅਨਾਵਿਭੂਤਾਯ ਕਮਨਕਿਰਿਯਾਯ ਵਿਸੇਸਕੋ **ਅਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਨ ਮਾਲਾਯ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ **ਅਭਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਕੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਉਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਰੁਲ੍ਹੀਵਸੇਨ, ਅਤ੍ਥੇ ਉਪਸਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਾ ਉਪਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨ੍ਵਤ੍ਥਸਞ੍ਞਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤਿਛਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਹਿ **ਅਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਉਪਸਗ੍ਗੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਕਲਜਾਣੋ ਪੂਜਿਤੋ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਅਤਿਪੁਰਿਸੋਤਿ ਭਵਤਿ, ਏਵਂ ਅਤਿਰੇਕਵਿਸੇਸਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਕਲਜਾਣਪੂਜਿਤਤ੍ਥਭਾਵਸਮ੍ਭਵਤੋ ਕਲਜਾਣਂ ਵਾ ਪੂਜਿਤਂ ਵਾ ਛਤ੍ਤਂ ਅਤਿਛਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਨਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਲਜਾਣਪੂਜਿਤਭਾਵਾ ਹਿ ਗੁਣਵਿਸੇਸਯੋਗੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ। ਗੁਣਵਿਸੇਸੋ ਚੇਸ ਯਦਿਦਂ ਪਮਾਣਾਤਿਰੇਕੋ ਚ ਵਿਚਿਤ੍ਤਰੂਪਤਾ ਚ। ਏਵਞ੍ਚ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ''ਅਕਿਰਿਯਾਯਪੀ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਭਵਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਅਤਿਛਤ੍ਤਾਦੀਸੁ, ਏਵਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੇਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਾ ਹਿ ਨਿਪਾਤਾਤਿ। **ਤਬ੍ਭਾਵਦੀਪਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਤਿਰੇਕਵਿਸੇਸਭਾਵਦੀਪਕਤ੍ਤਾ।

ਏਕਤੋ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾਤਿ ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਏਕਤੋ ਆਗਤਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ''ਛ ਇਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੪੯੫-੪੯੬) ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਛਨ੍ਨੰ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਞ੍ਚ ਤਿਣ੍ਣੰ ਵਸੇਨ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਏਕਸੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਅਨਾਗਤਾਨੰ ਬਾਵੀਸਤਿਯਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਸ੍ਸ ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਏਕਤੋ ਆਗਮਨਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਸ੍ਸ ਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਏਕਤੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਅਨਾਗਤਾ ਹਿ ਭੂਮਨ੍ਤਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਏਕਤੋ ਆਗਤਾਨਿ ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਤਥਾ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। ਵੇਰਮਣੀਨੰ ਵਿਯ ਪਨ ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਭਾਗਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਬਾਵੀਸਤਿਯਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਸਮਾਨੋ ਵਿਭਜਨਪ੍ਪਕਾਰੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੰ ਸਿਯਾਤਿ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੰ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਯੁਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ।

ਯਦਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋ ਹੇਤੁਆਦਿਭਾਵੋ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਚ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਗੁਣੀਭੂਤਾ ਹੇਤੁਹੇਤੁਫਲਭੂਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ”**ਤਿ। **ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਉਦ੍ਦੇਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਨੰਯੇਵ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਕਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਨ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਸਙ੍ਗੀਤਿਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਦਿਕੇ। **ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ** ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ...ਪੇ॰... ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਵੇਰਮਣੀਤਿ ਏਵੰ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ। **ਅਞ੍ਞੋ ਪਨ ਵੇਰਮਣੀਨੰ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੋ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਅਤੀਤਾਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਵੇਰਮਣੀਨੰ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਤਬ੍ਬਸੇਨੇਵ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੋ, ਤਤੋ ਪਨ ਅਞ੍ਞੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯਵਿਧੁਰੋ ਵੇਰਮਣੀਨੰ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ ਚ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ''ਚਕ੍ਖੁੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮਸਨਕਥਾਯੰ ਨ ਵੇਰਮਣਿਯੋ ਉਦ੍ਧਟਾ।

ਨਨੁ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਧਾਤੁਕਥਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤਿਰੇਕਵਿਸੇਸਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ਸੋ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਏਤੇਨ ਵਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸੋਪਿ ਸਬ੍ਬੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਕੇਹਿ ਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵਾਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਪਞ੍ਹਵਾਰਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਾਲ਼ਿਨਯਾ। **ਏਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਏਵ। ਅਪੇਕ੍ਖਾਵਸਿਕਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਮਹਨ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਯਤੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾ ਮਹਾਧਾਤੁਕਥਾਤਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗਵਚਨਵਸੇਨ ਅਵਸੇਸਾ, ਤੰ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ **“ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਾਧਮ੍ਮਹਦਯੇ ਆਗਤਤਨ੍ਤਿਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਧਮ੍ਮਹਦਯ...ਪੇ॰... ਆਗਤਤਨ੍ਤਿਤੋ ਰੂਪਕਣ੍ਡਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਾਧਾਤੁਕਥਾਯੰ ਆਗਤਤਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ । ਅਥ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ ਮਹਾਧਾਤੁਕਥਾ ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਾਧਮ੍ਮਹਦਯੇ ਆਗਤਤਨ੍ਤਿਤੋ ਧਾਤੁਕਥਾਯੰ ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਾਧਾਤੁਕਥਾਯ ਆਗਤਤਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾਵਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਪਞ੍ਚਕਸ੍ਸ, **ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਪਞ੍ਚਕਸ੍ਸ ਉਪਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੰ ਨਿਸ੍ਸਯ**ਨ੍ਤਿ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਾਦਿਅਨਾਮਸਨੇਨ ਰੂਪਾਦਿਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦੰ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੰ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਗਹਿਤਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੀਯੰ, ਤਥਾ **ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਬ੍ਬੇਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਯਦਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਯੋ ਗਹਿਤਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਆਗਤਨਯੇਨ, ਅਥ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਨਿਸ੍ਸਯੰ ਉਪਲਕ੍ਖੇਤਿ। **ਏਤੇਹੀ**ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਵਚਨੇਹਿ। ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਦੇਸਕਾਲਪ੍ਪਦੇਸੇਹਿ ਕਥੰ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਾਦੀਨੰ ਪਦੇਸੋ

ਏਕਦੇਸਭੂਤੋ ਸਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ? ਪਦੇਸਾਨੰ ਪੁਥੁਤ੍ਤਾ। ''ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਦੇਸੇਸੂ''ਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਭੇਦਾਮਸਨਵਸੇਨ ਚਾਯੰ ਪਞ੍ਹੋ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ ਨ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਅਵਸੇਸੋ।

ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ…ਪੇ॰… ਮਿਚ੍ਛਾਤਿ ਏਕਨ੍ਤਿ **ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਗ੍ਗਹਣਪਟਿਕ੍ਖੇਪਗ੍ਗਹਣਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਾਨੰ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤੋ ਪਟਿਞ੍ਞਾਠਪਨਨਿਗ੍ਗਹਪਾਪਨਾਰੋਪਨਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਨ੍ਤਿ ਪਠਮਪਞ੍ਚਕਸ੍ਸ ਏਕੰ ਅਙ੍ਗੰ ਏਕੋ ਅਵਯਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਨੇਤਬ੍ਬੰ। **ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਭਾਵੰ ਇਚ੍ਛਤੋ** ਸਕਵਾਦਿਨੋ ''ਤ੍ਵੰ ਚੇ ਪਨ ਮਞ੍ਞਸਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਖੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਕਥਾ॰ ੩) **ਪਟਿਞ੍ਞਾਠਪਨੇਨ,** ਤੇਨ ''ਤਵ ਤਤ੍ਥ ਹੇਤਾਯ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਹੇਵੰ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਹੇਵੰ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੇ ਅਥ ਤੰ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਮ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਚ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਹਞ੍ਚਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਕਥਾ॰ ੨) ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾ ਸਕਵਾਦੀ ਨ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤਿ, ਏਵੰ ਕਰਣੰ **ਪਟਿਕਮ੍ਮਵੇਠਨੰ**। ਪਰਵਾਦਿਨੋ **ਪਟਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦੁਪ੍ਪਟਿਕਮ੍ਮਭਾਵੰ ਇਚ੍ਛਤੋ** ਸਕਵਾਦਿਨੋ **ਤੰਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ** ''ਏਸੋ ਚੇ ਦੁਨ੍ਨਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਹੇਵ''ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ, ''ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਖੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ…ਪੇ॰… ਪਰਮਤ੍ਥੇਨਾਤਿ (ਕਥਾ॰ ੧)। ਨੋ ਚ ਮਯੰ ਤਯਾ ਤਤ੍ਥ ਹੇਤਾਯ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਹੇਵੰ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਹੇਵੰ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਥ ਅਮ੍ਹੇ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਸਿ ਦੁਨ੍ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਚ ਹੋਮਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਹਞ੍ਚਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਕਥਾ॰ ੫) **ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਦੁਨ੍ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ** ਅਨਿਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵਕਰਣੰ **ਨਿਗ੍ਗਹਨਿਬ੍ਬੇਠਨੰ**। ''ਤੇਨ ਹਿ ਯੰ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਸਿ ਹਞ੍ਚਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿਆਦਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ''ਤੇਨ ਹਿ ਯੇ ਕਤੇ ਨਿਗ੍ਗਹੇ ਸੇ ਨਿਗ੍ਗਹੇ ਦੁਕ੍ਕਟੇ ਸੁਕਤੇ ਪਟਿਕਮ੍ਮੇ ਸੁਕਤਾ ਪਟਿਪਾਦਨਾ''ਤਿ ਸਕਵਾਦਿਨੋ ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ, ਅਨਿਗ੍ਗਹਭਾਵਾਰੋਪਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੁਪਟਿਕਮ੍ਮਭਾਵਕਰਣੇਨ ਚ ਸਕਵਾਦਿਨੋ ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ **ਛੇਦੋ** ਵਿਨਾਸਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਦਨਿਸੇਧਨਵਸੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ। ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਅਨੁਲੋਮਨਵਸੇਨ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਬ੍ਬਿਲੋਮਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ **ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਕਪਞ੍ਚਕੋ** ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦੁਤਿਯਪਞ੍ਚਕੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਦਾਧਾਰੋਤਿ ਤੇ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਆਧਾਰਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਤਦਾਧਾਰੋ। ਏਤੇਨ ''ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਵੰਪਕਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਦੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। **ਤੇਸੰ ਵਾ ਆਧਾਰਭੂਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਅਤ੍ਤਨਿ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰਪਕਾਰੋ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਾ ਤੇਹੀ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਵਿਨਾ। ਆਧਾਰਾਧੇਯਜਾਦਿਭਾਵੇਨ ਅਸੰਸਟ੍ਠੋ ਵਿਸੁੰਯੇਵ ਵਿਨਾ। ਤੇਨ ਸਤ੍ਤਾਦਿਗੁਣੇਹਿ ਅਵੋਕਿਣ੍ਣੋ ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੋ। ਤੰਸਾਮਿਭੂਤਤਾਯ ਵਾ ਤਦਧੀਨਭਾਵੇਨ ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਾ ਤੇਹੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ''ਰੂਪਵਾ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਵੰਪਕਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਦੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਨਞ੍ਞੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਵੰਪਕਾਰੋ। **ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਸਭਾਵੋ** ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਵਿਸੇਸਲਕ੍ਖਣੰ, **ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਦਿਸਭਾਵੋ** ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣੰ। ਰੂਪਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞੋ **ਅਨਞ੍ਞੋ** ਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਚ ਤਦਾਧਾਰਾਦਿਭੂਤੋ **ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ** ਸਕਵਾਦੀ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਦੀ **ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਇਚ੍ਛਤਿ** ਰੂਪਾਦਿ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਵਾ ਗਾਹਯਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਚ ਕਾਰਕਵੇਦਕਭਾਵਸ੍ਸ ਅਯੁਜ੍ਜਮਾਨਕਤ੍ਤਾ। **ਨਾਪਿ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੰ** ਰੁਪ੍ਪਨਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਦਿਸਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ ਚ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਨ ਵਿਨਾ ਇਨ੍ਧਨੇਨ ਅਗ੍ਗਿ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞੰ ਇਨ੍ਧਨਤੋ ਅਗ੍ਗਿੰ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਜਾਨਿਤੁੰ, ਨਾਪਿ ਅਨਞ੍ਞੰ। ਯਦਿ ਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਸਿਯਾ, ਨ ਉਣ੍ਹੰ ਇਨ੍ਧਨੰ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਅਨਞ੍ਞੋ, ਨਿਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬੰਯੇਵ ਦਾਹਕੰ ਸਿਯਾ। ਏਵਮੇਵ ਨ ਵਿਨਾ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞੋ, ਨਾਪਿ ਅਨਞ੍ਞੋ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋਤਿ ਲਦ੍ਧਿਯੰ ਠਤ੍ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਦੀ ''ਨ ਹੇਵਾ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਿਨ੍ਧਨੋਪਮਾ ਤਾਵ ਯਦਿ ਲੋਕਵੋਹਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਪਲ੍ਲਿਤ੍ਤੰ ਕਟ੍ਠਾਦਿਇਨ੍ਧਨੰ ਨਿਦ੍ਦਹਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ, ਪਲ੍ਲਿਤ੍ਤੰ ਭਾਸੁਰੁਣ੍ਹੰ ਅਗ੍ਗਿ ਦਾਹਕਞ੍ਚ, ਤਞ੍ਚ ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪੰ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਕਾਲਿਕੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਸਙ੍ਖਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਯਦਿ ਏਵੰ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਚ ਆਪਨ੍ਨੋ। ਅਥ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ, ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਕਟ੍ਠਾਦਿਕੇ ਪਲ੍ਲਿਤ੍ਤੇ ਯੰ ਉਸੁਮੰ ਸੋ ਅਗ੍ਗਿ, ਤੰਸਹਜਾਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਭੂਤਾਨਿ ਇਨ੍ਧਨੰ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਿਦ੍ਧੰ ਲਕ੍ਖਣਭੇਦਤੋ ਅਗ੍ਗਿਨ੍ਧਨਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਇਨ੍ਧਨਤੋ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਚ ਆਪਨ੍ਨੋਤਿ ਬਜਾਹਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਕਾਰੇਸੁ ਏਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ''ਆਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ **"ਪਟਿਵ੍ਵਾਯ ਏਕਤ੍ਤਾਪਨ੍ਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਏਕਤ੍ਤਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਵ **ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬੰ,** ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੇ ਤਦਭਿਨਿਵ◌ੇਸੋਪਿ ਅਯਾਥਾਵਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਵ◌ਾਦਿਨੋ ਗਹਿਤਾਕਾਰਸੁਵ੍ਵਤਾਵ◌ਿਭਾਵਨੇਨ ਸਕਟ੍ਠਾਨਤੋ ਚਾਵ◌ਿਤੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ ਏਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ **"ਪੁਗ੍ਗਲਦਿਟ੍ਠਿੰ ਪਟਿਸੇਧੇਨ੍ਤੋ"**ਤਿ। ਪੁਗ੍ਗਲੋਯੇਵ ਵ◌ਾ ਤਥਾ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। ''ਸਾਮੀ ਨਿਵ◌ਾਸੀ ਕਾਰਕੋ ਵ◌ੇਦਕੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵ◌ੋ''ਤਿ ਅਭਿਨਿਵ◌ੇਸਵ◌ਿਸਯਭੂਤੋ ਹਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪੀਯਤਿ, ''ਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਵ◌ੋਹਾਰਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ **ਅਨਨੁਯੋਗੋ** ਆਕਾਸਕੁਸੁਮਸ੍ਸ ਰਤ੍ਤਨੀਲਾਦਿਭਾਵਵ◌ਿਚਾਰਣਾ ਵ◌ਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਬ੍ਬੇ ''ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਸੇਸਚੋਦਨਾਯ ਅਨਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ਪੁਨ ''ਨ ਹੇਵ◌ਾ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ **ਪਟਿਵ੍ਵਾਯ ਆਪਜ੍ਜਨਲੇਸੋ।** ਵਞ੍ਝਾਪੁਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਦੀਘਰਸ੍ਸਤਾਨੁਯੋਗਸ੍ਸ ਵ◌ਿਯ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞਾਨਞ੍ਞਤਾਨੁਯੋਗਸ੍ਸ ਅਨਨੁਯੋਗਭਾਵ◌ੋ ਏਵ ਇਧ **ਅਵ◌ਿਪਰੀਤਤ੍ਥੋ।**

ਯੰਕਾਰਣਾਤਿ ਏਤੇਨ ''ਯਤੋਨਿਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵ◌ਿਭਤ੍ਤਿਅਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਜ੍ਝਾਚਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਭਿਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦਯੋ ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਯਥਾਸਙ੍ਖ੍ਯੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਵ◌ਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਜ੍ਝੋਸਾਨਾਨਿ, ਤੀਹਿਪਿ ਅਭਿਵਦਨੰ ਅਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਵ◌ਾ ਤੀਹਿਪਿ ਤਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਏਤ੍ਥ ਚੇ ਨਤ੍ਥਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵਸੂਚਨੇਨ ਫਲੂਪਚਾਰਤੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦੀਨੰ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਭੂਤੰ ਮਗ੍ਗਫਲੰ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੰ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨਞ੍ਚ ਏਸੇਵ◌ਾਤਿ ਇਦਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ **"ਅਭਿ... ਪੇ॰... ਫਲੰ** ਵ◌ਾ"ਤਿ।

''ਞਾਯਤੀਤਿ ਜਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਉਕ੍ਕੰਸਗਤਿਵ◌ਿਜਾਨਨੇਨ ਨਿਰਵਸੇਸੰ ਞੇਯਜਾਤੰ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸਯਾਯ **ਜਾਨਾਤਿ**ਕਿਰਿਯਾਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਕਰਣੰ ਭਵ◌ਿਤੁਮਰਹਤੀਤਿ **"ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ ਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਪਕਰਣਵਸੇਨ, ''ਭਗਵ◌ਾ''ਤਿ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨ ਵ◌ਾ ਅਯੰ ਅਤ੍ਥੋ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਤਬ੍ਬੋ। **ਪਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਜਾਨਨ੍ਤਾਪਿ ਵ◌ਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ** ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇਹਿ ਕਾਮਰੂਪਪਰਿਞ੍ਞਾਵ◌ਾਦਿਨੋ। **ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਤਿਯੇ**ਵ **ਭਗਵ◌ਾ** ਅਨਾਗਾਮਿਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਹਿ ਤੰਪਰਿਞ੍ਞਾਵ◌ਾਦਿਤਾਯ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ **ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤ**ਵਸੇਨ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੩, ੧੭੫ ਆਦਯੋ) ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਤਬ੍ਬੋ। ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵ◌ਾ **ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ। ਞਾਣਭੂਤੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਆਦਿਕੰ ਪਞ੍ਚਵ◌ਿਧਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁੰ ਭੂਤੋ ਪਤ੍ਤੋਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ।** ਏਵ◌ੰ **ਞਾਣਭੂਤੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਸਾਮੁਕ੍ਕੰਸਿਕਾਯ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਸਾਤਿਸਯੋ ਭਗਵਤੋ ਵਤ੍ਤੁਆਦਿਭਾਵ◌ੋਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ **"ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੇ ਵਦਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਪਵਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਪਕਟ੍ਠਤ੍ਥਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਚਿਰੰ...ਪੇ॰... ਪਵਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਨੇਤਾ **ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ।**

"ਏਕੂਨਨਵ◌ੁਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨੀ"ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸਹਚਰਿਯਾਯ ਯਥਾ ''ਕੁਨ੍ਤਾ ਪਚਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਾਲ਼ਿਪਦੇਸਾਨੰ ਏਕੇਕੰ ਪਦੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵ◌ਾਪਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਪਦਾਨਿਯੇਵ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵ◌ਿਭਤ੍ਤਾਨਿ, ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇਨ ਪਨ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੰ ਸੇਸਤ੍ਤਿਕਦੁਕਪਦਾਨੰ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੰ ਅਭਾਵਤੋ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਪਦੁਦ੍ਧਾਰੇਨ ਨਯਦਸ੍ਸਨਭੂਤੇਨ ਇਤਰਤ੍ਤਿਕਦੁਕਪਦਾਨਿਪਿ ਉਦ੍ਧਟਾਨੇਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਮਾਤਿਕਾਗ੍ਗਹਣੰ ਸਮਤ੍ਥਿਤੰ ਭਵਤਿ।

ਸੋ ਚ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ''ਤਯੋ ਕੁਸਲਹੇਤੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੦) ਪੁਰਿਮਾਯ ਪੁਰਿਮਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਅਤ੍ਥਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ''ਸਮਾਨੇਨ੍ਤੀ''ਤਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਟਪਟਾਯਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵ◌ਿਯ ਸਦ੍ਦਨਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਮਾਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਸਮਾਨਕਰਣਞ੍ਚ ਊਨਪਕ੍ਖਿਪਨੇਨ ਅਧਿਕਾਪਨਯਨੇਨ ਵ◌ਾ ਹੋਤਿ, ਇਧ ਊਨਪਕ੍ਖਿਪਨੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਪੂਰੇਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। **ਸਮਾਨੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪੀ**ਤਿ ''ਪਟ੍ਠਾਨੰ ਸਮਾਨੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ।

ਬਲਵਤਾ ਞਾਣਵੇਗੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ। **ਬਲਵਤੋ ਞਾਣਵੇਗਸ੍ਸ** ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਕ੍ਖੇਪਨਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਗਮ੍ਭੀਰਮੇਵ ਗਮ੍ਭੀਰਗਤਂ** ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। **ਨਿਰਵਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਅਵਸੇਸੇਤ੍ਵਾ। **ਪਞ੍ਚਖੀਲਰਹਿਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਚੇਤੋਖੀਲਰਹਿਤੇਨ।

ਏਕਾਧਿਕੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਿਲੇਸਸਤੇਸੂਤਿ ''ਜਾਤਿਮਦੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਕਕਵਸੇਨ ਆਗਤਾ ਤੇਸਤ੍ਤਤਿ, ''ਕੋਧੋ ਚ ਉਪਨਾਹੋ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਕਵਸੇਨ ਛਤ੍ਤਿਂਸ, ''ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਿਕਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਾਧਿਕਂ ਸਤਂ, ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੁਕ੍ਕਵਸੇਨ ਛਪ੍ਪਞ੍ਞਾਸ, ''ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਞ੍ਚਕਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਸਤ੍ਤਤਿ, ''ਛ ਵਿਵਾਦਮੂਲਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਛਕ੍ਕਵਸੇਨ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ, ''ਸਤ੍ਤ ਅਨੁਸਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਤ੍ਤਕਵਸੇਨ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ, ''ਅਟ੍ਠ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਵਸੇਨ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ, ''ਨਵ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਵਕਵਸੇਨ ਏਕਾਸੀਤਿ, ''ਦਸ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਸਕਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਤਿ, ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾਯ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸਕਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਸਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਏਕਾਧਿਕੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਿਲੇਸਸਤੇਸੁ। **ਸੇਸਾ** ਤੇਨਵੁਤਾਧਿਕਂ ਛਸਤਂ ਕਿਲੇਸਾ। ਤੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਾਗਤਾਹਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਸਹ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਾਧਿਕਂ ਸਤ੍ਤਸਤਂ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਚੁਦ੍ਦਸੇਕਨ੍ਤਾਕੁਸਲਾ, ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਸਾਧਾਰਣਾ, ਚੁਦ੍ਦਸ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਸਾਧਾਰਣਾ, ਉਪਚਯਾਦਿਦ੍ਵਯਂ ਏਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ ਰੂਪਾਨਿ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਅਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਮੇਸੁ ਭਾਵਦ੍ਵਯੇ ਏਕਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਏਕੂਨਾਸੀਤਿ, ਬਾਹਿਰਾ ਏਕੂਨਾਸੀਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾਸਾਧਿਕਂ ਸਤਂ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਮੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਅਸੀਤਿਅਧਿਕਂ ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਂ** ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਤੇਪਞ੍ਞਾਸ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਰੂਪਰੂਪਾਨਿ, ਆਕਾਸਧਾਤੁ, ਲਕ੍ਖਣਰੂਪਾਨਿ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚਸਤ੍ਤਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਭੇਦਤੋ ਪਞ੍ਞਾਸਸਤਂ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦਸ ਦਸ ਕਿਲੇਸਾਤਿਪਿ ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਂ। ਤਥਾ ਏਤ੍ਥ ਵੇਦਨਂ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਰੂਪਰੂਪਾਨਿ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚਸਤ੍ਤਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨੂਪਗਧਮ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਭੇਦਤੋ ਪਞ੍ਞਾਸਸਤਂ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦਸ ਦਸ ਕਿਲੇਸਾਤਿਪਿ **ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਂ**।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਦ੍ਵਾਦਸਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਪਠਮੇ ਛ ਕਿਲੇਸਾ, ਦੁਤਿਯੇ ਸਤ੍ਤ, ਤਤਿਯੇ ਛ, ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਸਤ੍ਤ, ਪਞ੍ਚਮੇ ਛ, ਛਟ੍ਠੇ ਸਤ੍ਤ, ਸਤ੍ਤਮੇ ਛ, ਅਟ੍ਠਮੇ ਸਤ੍ਤ, ਨਵਮੇ ਪਞ੍ਚ, ਦਸਮੇ ਛ, ਏਕਾਦਸਮੇ ਪਞ੍ਚ, ਦ੍ਵਾਦਸਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਦ੍ਵਾਸਤ੍ਤਤਿ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਸਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸਟ੍ਠਿਅਧਿਕਾਨਿ ਤੀਣਿ ਸਤਾਨਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਪਨ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਸਤ੍ਤਤਿ ਦ੍ਵਾਸਤ੍ਤਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਾਧਿਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਤਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਦ੍ਵਾਨਵੁਤਿਅਧਿਕਾਨਿ ਸਤ੍ਤਸਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਵਿਸਯਤਾਯ **ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਅਧਿਕਂ ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਂ** ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਥ ਵਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ, ਅਵਸੇਸਰੂਪਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਕਾ ਸੇਸਾ ਚਾਤਿ ਦਸ, ਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਭੇਦਤੋ ਵੀਸਤਿ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਏਕਵੀਸਤਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਦ੍ਵਾਸਤ੍ਤਤਿ ਦ੍ਵਾਸਤ੍ਤਤਿ ਕਿਲੇਸਾਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਾਧਿਕਂ **ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਂ** ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਪਠਮੇ ਵੀਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਦੁਤਿਯੇ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ, ਤਤਿਯੇ ਵੀਸਤਿ, ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ, ਪਞ੍ਚਮੇ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ, ਛਟ੍ਠੇ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ, ਸਤ੍ਤਮੇ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ, ਅਟ੍ਠਮੇ ਏਕਵੀਸਤਿ, ਨਵਮੇ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ, ਦਸਮੇ ਏਕਵੀਸਤਿ, ਏਕਾਦਸਮੇ ਸੋਲ਼ਸ, ਦ੍ਵਾਦਸਮੇ ਸੋਲ਼ਸਾਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾ ਛਤ੍ਤਿਂਸਾਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਤਾਨਿ, ਇਮੇ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਛਤ੍ਤਿਂ ਸਾਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਤਾਨਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਸੋਲ਼ਸਾਧਿਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਤਾਨਿ ਚ ਸਹਸ੍ਸਂ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ **ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਂ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਤਰੇਸਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨਂ ''ਅਤੀਤਾਨਿ ਛਤ੍ਤਿਂਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵਾਮਸਨਤੋ। **ਖੇਪਨੇ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੇ। ''ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਂ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤੀਤਾਦੀਨਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **"ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵਾਮਸਨਾ ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਖੇਪਨੇ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ''ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਿਕੇ, ਤਥਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤੀਤਤਿਕਤਿਕੇ ''ਅਤੀਤਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਪਹਾਤਬ੍ਬਵਚਨਂ ਕਤਂ, ਤਂ ਅਤੀਤਾਦੀਨਂ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਤਾਯ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਤਾਯ ਚ ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬੇਹਿ ਨਿਰਤਿਸਯਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਨ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਵਚਨਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ''ਹਿਤਪਰਿਯਾਯਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਕਥਨਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਯਂ **ਅਤ੍ਥ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਵਚਨਂ, ਏਵਂ ਵਿਸਯਪ੍ਪਯੋਜਨਾਦਿਵਚਨਮ੍ਪਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਹਿਤਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ। ''ਨ ਹਯ੍ਵਦਤ੍ਥਤ੍ਥਿਪਸਂਸਲਾਭਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਅਤ੍ਤਤ੍ਥੋ ਵਾ ਪਰਤ੍ਥੋ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੯) ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨਿਰਪੇਕ੍ਖਂ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਅਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਪਨ ਏਕੋਪਿ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦੋ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਤਂ ਨਾਤਿਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸੂਚੇਤੀ"**ਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਿਕਪ੍ਪੇ **ਅਤ੍ਥ**-ਸਦ੍ਦੋ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਵਚਨਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ। ਪੁਰਿਮਕਾ ਹਿ ਪਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦਾ ਹਿਤਪਰਿਯਾਯਾ, ਤਤੋ ਪਰੇ ਛ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਕਾ ਪਨ ਉਭਯਸਭਾਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਰਧਿਗਮਤਾਯ ਵਿਭਾਵਨੇ ਅਲਦ੍ਧਗਾਧੋ **ਗਮ੍ਭੀਰੋ,** ਨ ਵਿਵਟੋ **ਗੁਲ੍ਹੋ,** ਮੂਲੁਦਕਾਦਯੋ ਵਿਯ ਪਂਸੁਨਾ ਅਕ੍ਖਰਸਨ੍ਨਿਵੇਸਾਦਿਨਾ ਤਿਰੋਹਿਤੋ **ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ,** ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ **ਨੇਯ੍ਯੋ,** ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ **ਨੀਤੋ**। **ਅਨਵਜ੍ਜਨਿਕ੍ਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਾ** ਪਰਿਯਾਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਾ । **ਪਰਮਤ੍ਥੋ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੋ ਏਵ ਵਾ। **ਸਾਤਿਸਯਂ ਪਕਾਸਿਤਾਨਿ** ਤਪ੍ਪਰਭਾਵੇਨ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ। ''ਏਤ੍ਤਕਂ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਤਾਗਤਂ ਸੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੧੨੪੨), ''ਸਕਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਕਥਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ) ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ **ਸੁਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਚਰਿਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਇਦਮੇਵ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਸੂਚਨਤੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ"**ਨ੍ਤਿ। **ਏਕਨ੍ਤਹਿਤਪਟਿਲਾਭਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵਿਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਹਿਤਸਮ੍ਪਾਪਨੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵਂਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਪ੍ਪਰਭਾਵੋ ਚ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਲੋਮਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਤਥਾ **ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਾਦਿਪ੍ਪਕਾਸਨਪਧਾਨਤਾਪਿ। ਇਤਰੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਨਯਾਭਿਧਮ੍ਮੇਹਿ।

ਰਤ੍ਤਿਆਦੀਸੂਤਿ ਰਤ੍ਤਿਰਾਜਵਿਨਯੇਸੁ ਵਿਸਯਭੂਤੇਸੁ। ਨਨੁ ਚ ''ਅਭਿਰਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ''ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਾ''ਤਿ ਚ ਞਾਣਲਕ੍ਖਣਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਕੋ **ਅਭਿ**-ਸਦ੍ਦੋਤਿ? ਨ, ''ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਾ''ਤਿ **ਅਭਿ**-ਸਦ੍ਦਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਞਾਤਲਕ੍ਖਿਤਸਦ੍ਦਾਨਂ ਰਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਾਚਕਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇ ਨਿਪਾਤਾਨਂ ਤਦਤ੍ਥਜੋਤਕਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਲਕ੍ਖਿਤਸਦ੍ਦਤ੍ਥਜੋਤਕੋ **ਅਭਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਲਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਸਦ੍ਦਪਰਿਯਾਯੋ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਸਦ੍ਦੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਅਭਿਵਿਨਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਨ ਅਭਿਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਮਾਸਸਿਦ੍ਧਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਾ ਹਿ ਨਿਪਾਤਾ, ਅਨੇਕਤ੍ਥਭੇਦੋ ਚ ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਪਯੋਗਵਿਸਯੋਤਿ।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਦੇਸਨਾਦਯੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾਦਿਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਆਣਾਦਯੋ ਪਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਦੇਸਕਾਦਿਅਧੀਨਾਤਿ ਤਂਤਂਵਿਸੇਸਯੋਗਵਸੇਨ ਤੇਸਂ ਭੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਆਣਾਵਿਧਾਨਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਆਣਾਰਹਾਧੀਨਂ ਤਤ੍ਥ ਕੋਸਲ੍ਲਯੋਗਤੋ, ਏਵਂ ਵੋਹਾਰਪਰਮਤ੍ਥਵਿਧਾਨਾਨਿ ਚ ਵਿਧਾਯਕਾਧੀਨਾਨੀਤਿ **ਆਣਾਦਿਵਿਧਿਨੋ ਦੇਸਕਾਯਤ੍ਤਤਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਪਰਾਧਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਂ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਮ੍ਪਿ ਸਾਸਨਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਤਥਾਵਿਨੇਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਾਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਾਸਿਤਬ੍ਬ...ਪੇ॰... ਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨਾ"**ਤਿ। ਸਂਵਰਾਸਂਵਰਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਵਿਯ ਵਿਨਿਵੇਠੇਤਬ੍ਬਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਕਥਨਂ ਸਤਿ ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ, ਨਾਸਤੀਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਤਦਧੀਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਕਥੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਕਥਾ"**ਤਿ। **ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਦੀ**ਤਿ ਉਪਾਰਮ੍ਭਨਿਸ੍ਸਰਣਧਮ੍ਮਕੋਸਰਕ੍ਖਣਾਨਿ। **ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਾਦੀ**ਤਿ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਸੁਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦੁਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯੋ।

ਤਨ੍ਤਿਸਮੁਦਾਯੋ ਅਵਯਵਤਨ੍ਤਿਯਾ ਆਧਾਰੋ ਯਥਾ ‘‘ਰੁਕ੍ਖੇ ਸਾਖਾ’’ਤਿ। **ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਮੇਤੰ** ਸਮੁਖੇਨ, ਵਿਸਯਵਿਸਯਿਮੁਖੇਨ ਵਾ ਵਿਨਯਾਦੀਨੰਯੇਵ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਵਿਨਯਾਦਯੋ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਵਿਸਯੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਸਯਾ ਚ ਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਾਤਿ। ‘‘ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਾਨੰ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਞ੍ਚ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਞ੍ਚ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪੰ **ਯਥਾਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਦੇਸਨਾਪਿ ਹਿ ਪਟਿਵੇਧੋ ਵਿਯ ਅਵਿਪਰੀਤੰ ਸਵਿਸਯਵਿਭਾਵਨਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਯਤੋ ‘‘ਅਵਿਪਰੀਤਾਭਿਲਾਪੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਦੇਸਨਾਸਦ੍ਦਸਭਾਵਾਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੋ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ‘‘ਤੰਤੰਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ। ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਯੰ ਸਦ੍ਦੋ ਵਾਚਕੋਤਿ ਵਚਨਵਚਨੀਯੇ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਤੰਤੰਵਚਨੀਯਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਦੇਸਨਾਤਿ। ਨਨੁ ਚ ‘‘ਧਮ੍ਮੋ ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਕ੍ਖੇ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਪਿ ਸਦ੍ਦਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ? ਨ, ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਬੋਧਕਭਾਵੇਨ ਞਾਤੋ ਉਗ੍ਗਹਿਤਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਪਚ੍ਛਾ ਪਰੇਸੰ ਅਵਬੋਧਨਤ੍ਥੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਤਦਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਕੋ ਸਦ੍ਦੋ ਦੇਸਨਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਦੇਸਨਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਯੋ ਵਿਯ। **ਵਚਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਮਾਹ। ਸੋ ਹਿ ਵਚਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਤੰ ਵਾ ਏਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤੀਯਤੀਤਿ **ਪਵਤ੍ਤਨੰ**। ਦੇਸੀਯਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਦੇਸਨਾ**। ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਪੀਯਤਿ ਏਤੇਨ, ਪਕਾਰਤੋ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **‘‘ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ’’**ਤਿਆਦਿ। ਅਭਿਸਮੇਤਿ, ਅਭਿਸਮੀਯਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਅਭਿਸਮਯੋ**ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਭਿਸਮਯਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਅਭਿਸਮੇਤਬ੍ਬਤੋ ਪਨ ਅਭਿਸਮਯੋਤਿ ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇ ਪਟਿਵੇਧੋਯੇਵਾਤਿ।

ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨੰ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਾਨੰ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤਾ, ਤੇਸੰ ਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ ਤੰਦੇਸਨਾਯ ਪਟਿਵੇਧਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਵਿਸਯਿਕਰਣਾਨੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਾਰਣੇ ਫਲਵੋਹਾਰੇਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **‘‘ਉਪਾਰਮ੍ਭ…ਪੇ॰… ਹੇਤੁਭਾਵੇਨਾ’’**ਤਿ। **ਅਞ੍ਞੰ ਅਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਾਰਮ੍ਭੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ। **ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਥਨਵਸੇਨ ਪਰਿਯੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾ। ਤਸ੍ਸ ‘‘ਆਰਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਉਦ੍ਦਾਨਸਙ੍ਗਹਾਦਿਭੇਦੋ ਸਙ੍ਗੀਤੋ**ਤਿ ਪਾਠੇ ਯੁਤ੍ਤੋ, ‘‘ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ’’ਤਿ ਪਨ ਲਿਖਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਿਮੰ ਵਾ **ਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ**ਤਿ ਭਾਵੇਨ ਭਾਵਲਕ੍ਖਣੇ ਭੁਮ੍ਮੰ, ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਅਧਿਕਰਣੇ। **ਪਿਟਕਾਦੀ**ਤਿ ਪਿਟਕਨਿਕਾਯਙ੍ਗਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਙ੍ਗੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਮੇਵ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ‘‘ਸਗਾਥਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਗੇਯ੍ਯੰ, ਨਿਗ੍ਗਾਥਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ; ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ; ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ ਗਾਥਾਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਪਦਾਦੀਨੰ ਵਿਯ, ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਵਾ ਸਿਯਾ ਸਗਾਥਕਤ੍ਤਾ ਸਗਾਥਾਵਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਯ, ਤਥਾ ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਸਗਾਥਕਪਦੇਸਾਨਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ –

> ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਧਿ, ਵਿਸੇਸਵਿਧਯੋ ਪਰੇ।
> ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹਤ੍ਤਾ, ਸਹਤਾਞ੍ਞੇਨ ਨਾਞ੍ਞਤੋ॥ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਯੰ **ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਧਿ**। ਤੇਨੇਵਾਹ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਯਨੋ **ਨੇਤ੍ਤਿਯੰ** ‘‘ਨਵਵਿਧਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯੇਟ੍ਠੀ’’ਤਿ (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰ)। ‘‘ਏਤ੍ਤਕੰ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਤਾਗਤੰ ਸੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ (ਪਾਚਿ॰ ੧੨੪੨) ਸਕਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਕਥਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ) ਏਵਮਾਦਿ ਚ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਕੰ, ਤਦੇਕਦੇਸੇਸੁ ਪਨ ਗੇਯ੍ਯਾਦਯੋ **ਵਿਸੇਸਵਿਧਯੋ** ਤੇਨ ਤੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਗੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਸਗਾਥਕਤ੍ਤੰ

ਤਬ੍ਭਾਵਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। ਲੋਕੇਪਿ ਹਿ ਸਸਿਲੋਕੰ ਸਗਾਥਕੰ ਵਾ ਚੁਣ੍ਣਿਯਗਨ੍ਥੰ ''ਗੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਗਾਥਾਵਿਰਹੇ ਪਨ ਸਤਿ ਪੁਚ੍ਛੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਭਾਵੋ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਸ। ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਞ੍ਹਿ ਬ੍ਯਾਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਬ੍ਯਾਕਰਣਮੇਵ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਸਗਾਥਕਾਨਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਹਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਦਿਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਨੋਕਾਸਭਾਵਤੋ ''ਗਾਥਾਵਿਰਹੇ ਪਨ ਸਤੀ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਥਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਪਦਾਦੀਸੁ ਕੇਵਲੰ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧੇਸੁ ਸਗਾਥਕਤ੍ਤੇਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਞਾਣਮਯਿਕਗਾਥਾਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ''ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਸੁ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਗਾਥਾਉਦਾਨਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਤਥਾ ਸਤਿਪਿ ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਭਾਵੇ ਭਗਵਤੋ ਅਤੀਤਾਸੁ ਜਾਤੀਸੁ ਚਰਿਯਾਨੁਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਕੇਸੁ ਜਾਤਕਸਞ੍ਞਾ। ਸਤਿਪਿ ਪਞ੍ਹਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਭਾਵੇ ਸਗਾਥਕਤ੍ਤੇ ਚ ਕੇਸੁਚਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਵੇਦਸ੍ਸ ਲਭਾਪਨਤੋ ਵੇਦਲ੍ਲਸਞ੍ਞਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਤਿ ਏਵੰ ਤੇਨ ਤੇਨ ਸਗਾਥਕਤ੍ਤਾਦਿਨਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇਸੁ ਗੇਯ੍ਯਾਦਿਸਞ੍ਞਾ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਤਿ ਵਿਸੇਸਵਿਧਯੋ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਤੋ ਪਰੇ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਾਦਯੋ। ਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਰਹਿਤੰ, ਤੰ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗੰ ਵਿਸੇਸਸਞ੍ਞਾਪਰਿਹਾਰੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਸਞ੍ਞਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ਸਗਾਥਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਗੇਯ੍ਯੰ, ਨਿਗ੍ਗਾਥਕੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗੰ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਚੋਦਨਾ ਤਦਵਤ੍ਥਾਤਿ? ਨ, ਸੋਧਿਤਤ੍ਤਾ। ਸੋਧਿਤਞ੍ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਾਥਾਵਿਰਹੇ ਸਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਭਾਵੋ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਗਾਥਾਭਾਵਤੋ ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨੰ ਸੁਤ੍ਤਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ''ਤਿ, ਤੰ ਨ, **ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ**। ਨਿਰੁਲ੍ਹੋ ਹਿ ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਨ ਹਿ ਤਾਨਿ ਧਮ੍ਮਪਦਬੁਦ੍ਧਵੰਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਗਾਥਾਭਾਵੇਨ ਪਞ੍ਞਾਤਾਨਿ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਸੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨੇਵ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਸੁਤ੍ਤਨਾਮਕਨ੍ਤਿ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤੰ। ਯੰ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਸਗਾਥਕਤ੍ਤਾ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਵਾ ਸਿਯਾ''ਤਿ, ਤਦਪਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਸ੍ਮਾ **ਸਹਤਾਞ੍ਞੇਨ**। ਸਹ ਗਾਥਾਹੀਤਿ ਸਗਾਥਕੰ, ਸਹਭਾਵੋ ਚ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਗਾਥਾਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕੋਚਿ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੋ ''ਸਹ ਗਾਥਾਹੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਦਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਸਗਾਥਕਪ੍ਪਦੇਸਾਨੰ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਯਾ''ਤਿ, ਤਦਪਿ ਨ, **ਅਞ੍ਞਤੋ**। ਅਞ੍ਞਾ ਏਵ ਹਿ ਤਾ ਗਾਥਾ ਜਾਤਕਾਦਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਅਤੋ ਨ ਤਾਹਿ ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਨੰ ਗੇਯ੍ਯਙ੍ਗਭਾਵੋਤਿ ਏਵੰ ਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨੰ ਅਙ੍ਗਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਜਿਨਸਾਸਨੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ। **ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਟ੍ਠਾਨੰ** ਪਟਿਵੇਧਭੂਮਿ ਪਟਿਵੇਧਾਵਤ੍ਥਾ, ਪਟਿਵੇਧਹੇਤੁ ਵਾ। ''ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਮਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧-੧੨) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਾਲਿਯੰ ਪਨ ''ਸੋ ਏਵੰ ਪਜਾਨਾਮਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਗਤੰ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧-੧੨)। **ਪਚ੍ਚਯਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਭਾਵਵੂਪਸਮਤਦੁਪਾਯਾਦੀਹਿ। **ਪਰਵਾਦਿਚੋਦਨੰ ਪਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਆਗਤੰ ਪਰਵਾਦਿਚੋਦਨੰ ਪਤ੍ਵਾ। **ਅਧਿਗ... ਪੇ॰... ਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਚ ਸੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ ਚਾਤਿ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਦੇਸੇਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਏਵ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਦਨੁਰੂਪੇਨ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨਤ੍ਤਾ ਯਥਾਧਿਗਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਭਾਵਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿ ਅਧਿਗਮਨਿਦਾਨੰ। ਦੇਸਕਾਲਾਦਿਯੇਵ ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨੰ। ਯੰ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨੰ ਯਾਵ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਸੁਤ੍ਤੇ ਵਾ ਦੇਸਿਤੇਹਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਹਿ ਸਕਲਾਭਿਧਮ੍ਮਪਦਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹਤੋ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭੂਤਾਨੰ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨੰ ਤਤ੍ਥ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਤਕਾਨੰਯੇਵ ਦੇਸਨਾਰੁਲ੍ਹਤਾਯ ਅਙ੍ਗਛਕ੍ਕੇਸੁ ਜਾਤਕਸਤੇਸੁ ਪਰਿਪਾਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਨ ਹਿ ਏਤ੍ਤਕਾਸੁ ਏਵ ਜਾਤੀਸੁ ਪੁਞ੍ਞਾਦਿਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣੰ , ਕਿੰ ਪਨ ਕਾਰਣੰ ਏਤ੍ਤਕਾ ਏਵ ਜਾਤਿਯੋ ਦੇਸਿਤਾਤਿ? ਤਦਞ੍ਞੇਸੰ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ।

ਸੁਮੇਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਤਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੇਯਜਤੋ ਵਾ ਸਦਿਸਤੋ ਵਾ ਦਹਨ੍ਤੋ ਞਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਸੁਮੇਧਪਣ੍ਡਿਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਞਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਅਪਰਿਹਾਨਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਤਾਪਸੇਹਿ ਅਸਮੋ**”ਤਿ। ਯਥਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਨਿਚ੍ਚਾਭਿਮਤਂ ਅਵਿਪਰੀਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਤਥਾਭਾਵੇਨ ‘‘ਸਸ੍ਸਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਅਵਿਪਰੀਤਮੇਵਾ**”ਤਿ। ਉਪਪਾਰਮੀਆਦਿਵਿਭਾਗੇਨ **ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਤਾ। ਸਮਾਦਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਦਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੁਨਂ ਕਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਞਾਣਤੇਜੇਨਾ**ਤਿ ਪਾਰਮੀਪਵਿਚਯਞਾਣਪ੍ਪਭਾਵੇਨ। ਮਹਾਨੁਭਾਵਞ੍ਹਿ ਤਂ ਞਾਣਂ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਅਨਾਵਰਣਂ ਅਨਾਚਰਿਯਕਂ ਮਹਾਬੋਧਿਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਰੂਪਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ਮਨੁਸ੍ਸਪੁਰਿਸਭਾਵਾਦਿਆਧਾਰਮੇਵ ਜਾਤਂ। ਕਾਯਾਦੀਸੁ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦਿਭਾਵੇਨ **ਸੁਦ੍ਧਗੋਚਰਾ**। ‘‘ਅਞ੍ਞਥਾ’’ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਪਕਰਣਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਲੀਨਤਾ**”ਤਿ ਆਹ। ਲੀਨਤਾਤਿ ਚ ਸਙ੍ਕੋਚੋ ਵੀਰਿਯਹਾਨਿ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਏਸਾ ਮੇ ਵੀਰਿਯਪਾਰਮੀ**”ਤਿ।

ਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧. ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਂ

ਤਿਕਮਾਤਿਕਾਪਦᩅਣ੍ਣਨਾ

੧. **ਤੇਨਾ**ਤਿ ᩅੇਦਨਾਸਦ੍ਦੇਨ। **ਸਬ੍ਬਪਦੇਹੀ**ਤਿ ਤੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਹੋਤਿ ਅᩅਯᩅਧਮ੍ਮੇਨਾਪਿ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਪਦਿਸਿਤਬ੍ਬਤੋ ਯਥਾ ‘‘ਸਮਂ ਚੁਣ੍ਣ’’ਨ੍ਤਿ। ਚੋਦਕੋ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮਤ੍ਥਂ ਅਪ੍ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ᩅਿਭਤ੍ਤਿਅਨੁਸ੍ਸੇᩅ ਪਦਭਾᩅਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ᩅਾ **“ਨਨੁ ਸੁਖਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੋਦੇਤਿ। ਇਤਰੋ **“ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਪ੍ਪਕਾਰਤ੍ਥਗਮਕਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ᩅਿᩅਰਤਿ। ਤੇਨ ‘‘ᩅਾਕਜਂ ਇਧ ਪਦਨ੍ਤਿ ᩅੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਹੇਤੁਪਦਸਹੇਤੁਕਪਦਾਦੀਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਹੇਤੁਪਦਅਹੇਤੁਕਪਦਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਾਨਿ ਹੇਤੁᩅਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਮ੍ਪਿ ᩅਾ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਉਭਯੇਕਪਦᩅਸੇਨਾਤਿ ਉਭਯਪਦᩅਸੇਨ ਹੇਤੁਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਏਕਪਦᩅਸੇਨ ਸਹੇਤੁਕਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਉਭਯੇਕਪਦᩅਸੇਨ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਹੇਤੁਕਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕਾਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ ਪਠਮਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਦੁਕਾ, ਪਠਮਦੁਕਦੁਤਿਯਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਚਤੁਤ੍ਥਛਟ੍ਠਦੁਕਾ, ਪਠਮਦੁਕਤਤਿਯਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਪਞ੍ਚਮੋ ਦੁਕੋ, ਏᩅਂ ਆਸᩅਗੋਚ੍ਛਕਾਦੀਸੁਪੀਤਿ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਕ੍ਕਾ ਹਿ ਇਮਿਨਾᩅ ਨਯੇਨ ਤੇਸੁਪਿ ਦੁਕਨ੍ਤਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ᩅਿਞ੍ਞਾਤੁਂ, ਕੇᩅਲਂ ਪਨ ਆਸᩅਗੋਚ੍ਛਕਾਦੀਸੁ ਦੁਤਿਯਦੁਕਤਤਿਯਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਓਸਾਨਦੁਕੋ, ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇ ਚ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਾᩅਸੇਸਨਿਰᩅਸੇਸਭਾᩅੇਨ ਤਿਕਦੁਕਾਨਂ ਸਪ੍ਪਦੇਸਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤਾ ᩅੁਤ੍ਤਾਤਿ ਯੇਹਿ ਤਿਕਦੁਕਾ ਸਾᩅਸੇਸਾਤਿ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਾਪਦੇਸੋ। ਏᩅਂ ਸਤਿ ‘‘ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ’’ਤਿ ᩅਿਸੇਸਨਂ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਨ੍ਤਿ? ਏਤਸ੍ਸੇᩅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਰਣਤ੍ਥਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਥ ᩅਾ ਪਦਿਸ੍ਸਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮੁਦਾਯੋਤਿ ਪਦੇਸੋ, ਅᩅਯᩅੋ। ‘‘ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾ ᩅਿਸੇਸੇ ਅᩅਤਿਟ੍ਠਤੀ’’ਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ᩅਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ”**ਤਿ ਆਹ।

ਅਨᩅਜ੍ਜਤ੍ਥੋ ਅᩅਜ੍ਜᩅਿਰਹਤ੍ਥੋ। **ਨਾਮਂ** ਸਞ੍ਞਾ, **ਕਿਰਿਯਾ** ਕਰਣਂ, **ਪਯੋਜਨਂ** ਰਥਰਥਙ੍ਗᩅਿਭਾᩅੇਨ ਤੇਸਂ ਪਕਾਰਤੋ ਯੋਜਨਂ। ਕੁਸੇਨ ਞਾਣੇਨ ਲਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਕੁਸਲਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤਾᩅ ਹੋਤੁ, ਞਾਣᩅਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਞਾਣᩅਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪੀ”**ਤਿਆਦਿ। ਞਾਣᩅਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਹਿ ਞਾਣੇਨੇᩅ ਪᩅਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਿ ਹਿਤਸੁਖਹੇਤੁਭੂਤਾਯ ਪᩅਤ੍ਤਿਯਾ ਪਞ੍ਞᩅਨ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਭਾᩅਤੋ। ਨ ਹਿ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ‘‘ਯਦਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਭਯਭਾਗਗਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਲᩅਨਂ ਪਾਕਟਂ ਸਿਯਾ, ਕੁਸਾ ᩅਿਯ ਲੁਨਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸਲਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ’’ਤਿ ਕੋਚਿ ᩅਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਆਹ **“ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਦ੍ᩅਯਂ ᩅਿਯਾ”**ਤਿ।

ਨ ਚਾਤਿਆਦਿਨਾ ‘‘ਸਭਾᩅਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਪ੍ਪਨਾਸਿਦ੍ਧੋ ਏᩅ ਪਨ ਭੇਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨਾਮᩅਸੇਨ ᩅਿਞ੍ਞਾਤਾᩅਿਞ੍ਞਾਤੇ**ਤਿ ਯੇਸਂ ‘‘ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅᩅਿਞ੍ਞਾਤਾ ਸਭਾᩅਾ, ‘‘ਸਭਾᩅਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ᩅਿਞ੍ਞਾਤਾ, ਤੇਸਂ ᩅਸੇਨ ਏᩅਂ ᩅੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਠਮੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮᩅਸੇਨ ᩅੁਤ੍ਤੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਸਙ੍ਖਤᩅਸੇਨ, ਤਤਿਯੋ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮᩅਸੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਕੁਸਲਪਟਿਸੇਧਨਂ ਕੁਸਲਾਭਾᩅੋ ਏᩅ। ਅਭਾᩅੋ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਪਟਿਸੇਧੋਤਿ। **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਸਭਾᩅਧਮ੍ਮੋ। **ਅਕੁਸਲᩅਚਨੇਨ ਨ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ** ਸਭਾᩅਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਬੋਧਕਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਸਿਯਾ ਅਕੁਸਲᩅਚਨੇਨ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਸਭਾᩅਧਮ੍ਮਬੋਧਕਤ੍ਤੇਪਿ ‘‘ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ᩅਿਯ, ਏᩅਂ ਸਤਿ ‘‘ਅਨਬ੍ਯਾਕਤਾ’’ਤਿ ਚ ᩅਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਤਤੋ ਚਾਯਂ ਚਤੁਕ੍ਕੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਤਿਕੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਦੁਕਚਤੁਕ੍ਕਭਾᩅੋ ਅਨਬ੍ਯਾਕਤᩅੋਹਾਰੋ ਚ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਚ ᩅੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਭਾᩅਮਤ੍ਤᩅਚਨੇ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਸਭਾᩅਧਾਰਣਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਧਾਰੀਯਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹੀ’’ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਞੇਯ੍ਯਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ **ਧਮ੍ਮ**-ਸਦ੍ਦੇਨਾਯਂ ਦੋਸੋਤਿ ਨਨੁ ਅਞੇਯ੍ਯਪਰਿਯਾਯੇਪਿ **ਧਮ੍ਮ**-ਸਦ੍ਦੇ ਨ ਕੋਚਿ ਦੋਸੋਤਿ? ਨ, ᩅੁਤ੍ਤਦੋਸਾਨਤਿᩅਤ੍ਤਨਤੋ।

ਪਾਰਿਸੇਸੇਨਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਨੁ ਅਯਮਕਾਰੋ ਨ-ਅਤ੍ਥਤ੍ਤਯਸ੍ਸੇਵ ਜੋਤਕੋ, ਅਥ ਖੋ ''ਅਹੇਤੁਕਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਭਿਕ੍ਖੁਕੋ ਆਵਾਸੋ''ਤਿ ਤਯੋਗਨਿਵਤ੍ତਿਯਾ, ''ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਤੰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਤਿ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਾ ਏਤ੍ਥ ਜੋਤੀਯਤਿ। ''ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਤੰਸਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਞ੍ਹਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤਾ। ਅਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਦਸ੍ਸਨੰ, ਤਗ੍ਗਯ੍ਹਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਤਥਾ ''ਅਨਾਸਵਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ। ''ਅਪ੍ਪਟਿਘਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਤੰਕਿਚ੍ਚਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ''ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਤਬ੍ਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਤਦਞ੍ਞਤਾ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਪਕਾਸੀਯਤਿ। ''ਅਮਨੁਸ੍ਸੋ''ਤਿ ਤਬ੍ਭਾਵਮਤ੍ਤਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਮਤ੍ਤੰ ਨਤ੍ਥਿ ਅਞ੍ਞੰ ਸਮਾਨਨ੍ਤਿ ਸਦਿਸਤਾ ਹੇਤ੍ਥ ਸੂਚਿਯਤਿ। ''ਅਸਮਣੋ ਸਮਣਪਟਿਞ੍ਞੋ ਅਪ੍ਪੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਤੰਸਮ੍ਭਾਵਨਗੁਣਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਗਰਹਾ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਞਾਯਤਿ। ''ਕਚ੍ਚਿ ਨੁ ਭੋਤੋ ਅਨਾਮਯਾ, ਅਨੁਦਰਾ ਕਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਤਦਪ੍ਪਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ''ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਤੰਸਦਿਸਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਅਤੀਤਾਨਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਉਪਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੇਕਦੇਸਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਆਰਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵਤੋ ਕਾਲਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਕੂਲਤਾ, ਪਗੇਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਨ੍ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਭਾਵੋ ਏਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ''ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਤਦਪਰਿਯੋਸਾਨਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਤੰਨਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਪਕਾਸੀਯਤੀਤਿ ਏਵਮਨੇਕੇਸੰ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਜੋਤਕੋ, ਤਤ੍ਥ ਕਿੰ ਵੁਚ੍ਚਤੇ ਅਤ੍ਥਦ੍ਵਯਮੇਵ ਵਤ੍ਵਾ ਪਾਰਿਸੇਸੇਨਾਤਿ? ਇਤਰੇਸੰ ਏਤ੍ਥ ਸੁਵਿਦੂਰਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦੀਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਕੁਸਲਭਾਵੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

ਅਕੁਸਲਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਚ੍ਚਾਰਣਾਨਨ੍ਤਰੰ ਵਿਨੇਯਜਾਨੰ ਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਤਤ੍ਥ **ਨਿਰੁਲ੍ਹਤਾ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। "**ਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਕਿਚ੍ਚਵਿਰੋਧਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ, ਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤੇਪਿ ਵਿਨਾਸਕਵਿਨਾਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਸੁ ਨਿਯਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਤਪ੍ਪਹੇਯ੍ਯਭਾਵਤੋ**"ਤਿ ਆਹ। ਇਤਰਥਾ ਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕੁਸਲਮੂਲਤ੍ਤਾ ਅਪਾਯਪੂਰਕਾ ਏਵ ਸਤ੍ਤਾ ਸਿਯੁੰ। ਯੰ ਪਨ ''ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੦) ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ, ਤੰ ਪਜਹਥਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩) ਵਿਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸੰਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾਹ ''ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਾ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਮੂਲਟੀ ੧)।

ਫਸ੍ਸਾਦਿਵਚਨੇਹਿ ਤੰਨਿਦ੍ਦੇਸਭੂਤੇਹਿ। **ਤਬ੍ਬਚਨੀਯਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਹਿ ''ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ ਅਭਿਧੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ। ਯਥਾ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਾਦਿਅਤ੍ਥਾ ਕੁਸਲਾਦਿਵਚਨੇਹਿ, ਏਵੰ ਅਵਿਪਾਕਤ੍ਥਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਵਚਨੇਨ ਬੋਧਿਤਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਅਬ੍ਯਾਕਤਵਚਨੇਨੇਵ ਚਾ**"ਤਿ। **ਕਾਰਣੰ ਅਵਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਕਾਰਣੰ ਅਵਤ੍ਵਾ। **ਅਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਨਿਵਾਰੇਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸਭਾਵਾਨੰ ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸਦ੍ਦੋ ਬੋਧਕੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਵਿਪਾਕਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਕੁਸਲਵਚਨਞ੍ਚ ਅਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਤੋ ਅਵਿਪਾਕਵਚਨਸ੍ਸ ਅਧਿਕਤਭਾਵੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਤਬ੍ਬਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਭਾਵੋ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤਤਾਤਿ ਅਯੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਅਨਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵੇ ਯੋਜਨਾ।

ਤੰ ਪਰਿਹਰਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਨਿਵਤ੍ਤਨਮਾਹ। ਯਦਿ ਏਵੰ ''ਸੁਖਵਿਪਾਕਾਨਵਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਅਨਵਜ੍ਜਾ ਹਿ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਿਤਾਯ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ? ਨ, ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਚਨਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਚਨੇਨ ਹਿ ਕੁਸਲਭਾਵੋ ਸਮਤ੍ਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜਵਚਨੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਨੰ ਅਗਰਹਿਤਬ੍ਬਤਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਞ੍ਚਿ ਵਿਸੇਸਮਾਹ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ତਿਸੁਖਤਾਦਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੰ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ। ਮਨੋਸਮਾਚਾਰਵਿਸੇਸਭੂਤਾ ਫਲਧਮ੍ਮਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਵਜ੍ਜਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮਾਚਾਰਤ੍ਤਯਵਸੇਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਤੇ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਵਿਰਹਿਤਾਵਜ੍ਜਮਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਵਜ੍ਜਵਿਨਾਸਨਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ** ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਜ੍ਝਘਾਤਕਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਯਤਤ੍ਤਾ। **ਸਵਿਪਾਕਤਾ** ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤਾ। **ਸੁਖੋ ਵਿਪਾਕੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮਾਸੇਨ ਕੁਸਲਾਨੰ ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਨ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾ ਚ ਨੇਸੰ ਨ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਅਸਹਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਿਪਚ੍ਚਨਸਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**"ਤਿ। **ਯੁਤ੍ਤਮੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਭੇਦਾਭਾਵੇਪਿ

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਚਨਵਚਨੀਯਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਭੇਦੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਭਿਧੇਯ੍ਯਤ੍ਥਭੂਤੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਉਪਚਾਰੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਭੇਦਵਚਨੰ। ਭਵਤਿ ਹਿ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤੇਨਪਿ ਅਭਿਨ੍ਨੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਭੇਦਵਚਨੰ ਯਥਾ ''ਸਿਲਾਪੁਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਸਰੀਰ''ਨ੍ਤਿ।

ਵਿਨਾਪਿ ਭਾਵਾਭਿਧਾਯਿਨਾ ਸਦ੍ਦੇਨ ਭਾਵਪ੍ਪਧਾਨੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਨਵਜ੍ਜਵਚਨੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਤ੍ਤੰ ਆਹਾ"**ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪਦਵਿਗ੍ਗਹੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ – ਨ ਅਵਜ੍ਜੰ ਅਨਵਜ੍ਜੰ, ਅਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਅਗਰਹਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵੋ। ਸੁਖੋ ਵਿਪਾਕੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕੰ, ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਿਪਚ੍ਚਨਸਮਤ੍ਥਤਾ। ਅਨਵਜ੍ਜਞ੍ਚ ਤੰ ਸੁਖਵਿਪਾਕਞ੍ਚਾਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕੰ, ਤੰ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ**। ਅਥ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ ਅਨਵਜ੍ਜੰ, ਵਿਪਚ੍ਚਨੰ ਵਿਪਾਕੋ, ਸੁਖਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ, ਅਨਵਜ੍ਜਞ੍ਚ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਚ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕੰ ਏਕਤ੍ਤਵਸੇਨ। ਤੰ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ**। ਕਿੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣੰ ਪਦਦ੍ਵਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇ, ਨਨੁ ਏਕੇਨੇਵ ਪਦੇਨ ਇਟ੍ਠਪ੍ਪਸਿਦ੍ਧਿ। ਯਦਿਪਿ ''ਅਵਜ੍ਜਰਹਿਤੰ ਅਨਵਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਪਕ੍ਖੇ ਅਬ੍ਯਾਕਤਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੰ ਸੁਖਵਿਪਾਕਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਸੁਖਵਿਪਾਕਗ੍ਗਹਣੇ ਪਨ ਕਤੇ ਅਨਵਜ੍ਜਗ੍ਗਹਣੰ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ। ''ਅਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਨਵਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਪਕ੍ਖੇ ਸੁਖਵਿਪਾਕਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਤਤ੍ਥ ਅਨਵਜ੍ਜਵਚਨੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਸੁਖਸੁਖਵਿਪਾਕਤਾਅਤ੍ਤਸੁਦ੍ਧਿਵਿਸੁਦ੍ਧਵਿਪਾਕਤਾਅਕੁਸਲਅਬ੍ਯਾਕਤਸਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਵਿਸੇਸਦੀਪਨਤੋ ਏਵੰ ਵਿਪੁਲਪ੍ਪਯੋਜਨਤ੍ਤਾ ਪਦਦ੍ਵਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸੁਖ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਪਰਿਯਾਯਤਾ ਵਿਯ ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਮੰ ਸੁਖੰ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੦੩-੨੦੪), ਸੁਖਾ ਵਿਰਾਗਤਾ ਲੋਕੇ (ਉਦਾ॰ ੧੧), ਤੇਸੰ ਵੂਪਸਮੋ ਸੁਖੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੧, ੨੭੨) ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖੂਪਸਮਪਰਿਯਾਯਤਾਪਿ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਤੰਅਵਿਪਾਕਤਾਯ ਪਨ ਇਧ ਸੁਖਵਿਪਾਕਭਾਵੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸਙ੍ਖਾ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਬ੍ਬੇ ਕੁਸਲਾ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖੂਪਸਮਸੁਖਨਿਪ੍ਫਾਦਕਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੁਖਸ੍ਸ ਪਨ ਅਵਿਪਾਕਭਾਵਤੋ ਨ ਏਤੇਨ ਪਦੇਨ ਕੁਸਲਾਨੰ ਸੁਖਵਿਪਾਕਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ **ਵਿਪਾਕ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ **"ਯਦਿ ਪਨਾ"**ਤਿ ਸਾਸਙ੍ਕੰ ਵਦਤਿ।

ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਸਹ ਅਵਜ੍ਜੇਨਾਤਿ ਸਾਵਜ੍ਜਾ, ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਭਾਵਯੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਨੇਸੰ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵਾ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਤਿ ਸਾਵਜ੍ਜਵਚਨਮਤ੍ਤੇਨ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਤਾਪਤ੍ਤਿਦੋਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੰ ਪਰਿਹਰਿਤੁੰ **ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਵਚਨ**ਮਾਹ। **ਅਵਜ੍ਜ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗਾਦੀਸੁ ਏਕਨ੍ਤਾਕੁਸਲੇਸੁ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋਤਿ ਤੰਸਹਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਏਵ ਸਾਵਜ੍ਜਭਾਵੋ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤੇਹਿ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ ਸਾਵਜ੍ਜਵਚਨੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਅਬ੍ਯਾਕਤੇਹਿ ਪਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣੰ ਸਵਿਪਾਕਤਾਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਲਕ੍ਖਣੇ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਤੋ ਪਰੰ ''ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਿਪਾਕੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਅਨਵਜ੍ਜਕੁਸਲਪਦਾਨੰ ਠਾਨੇ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਸਾਵਜ੍ਜਅਕੁਸਲਪਦਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ । ਯੋਜਨਾ ਚ ਸਾਵਜ੍ਜਵਚਨੇਨ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਦੁਕ੍ਖਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਵਚਨੇਨ ਵਿਪਾਕਦੁਕ੍ਖਤੰ। ਪੁਰਿਮਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਸਭਾਵਵਸੇਨ ਲਕ੍ਖਣਵਚਨੰ, ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯਾਤਿ। ਤਥਾ ਪੁਰਿਮੇਨ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਵਿਪਾਕਤੰ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਚ ਅਕੁਸਲੇ ਕੁਸਲਸਭਾਵਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸਭਾਵਤੋ ਸਵਿਪਾਕਤ੍ਤਦੀਪਕਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਵਾ ਅਵਜ੍ਜਵਨ੍ਤਤਾਦਸ੍ਸਨਤੋ ਕਿਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨ ਰਸੇਨ ਅਨਤ੍ਥਜਨਨਰਸਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨ ਅਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਰਸਤੰ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਚ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਟ੍ਠੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸੰਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤੰ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਫਲਟ੍ਠੇਨ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤੰ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਚ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਤਤੋ ਹਿ ਤੇ ਸਾਵਜ੍ਜਾ ਜਾਤਾਤਿ। ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਤੇ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਦੁਕ੍ਖ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਿਟ੍ਠਪਰਿਯਾਯਵਚਨਨ੍ਤਿ

ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਨਿਟ੍ਠਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਪਾਕਾ ਹਿ ਅਕੁਸਲਾ, ਨ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਵਿਪਾਕਾਵ। **ਵਿਪਾਕ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਫਲਪਰਿਯਾਯਭਾਵੇ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਵਿਪਾਕੇਨ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪੇਨਪਿ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤਾਪਟਿਸੇਧਵਸੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨਂ ਅਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਸਭਾਵਾ"**ਤਿ ਆਹ। **ਏਵਂਪਕਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਛਹਿ ਪਦੇਹਿ ਤਿਕੇਸੁ, ਚਤੂਹਿ ਦੁਕੇਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਛ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਤ੍ਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਛਕ੍ਕਭਾਵੋ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਚਤੁਕ੍ਕਭਾਵਾਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯਤ੍ਤਾ ਚੋਦਿਤੋਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਅਤ੍ਥਭੇਦੋ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਅਤ੍ਥੇਨ ਅਭਿਨ੍ਨੋ ਏਵ ਸੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ? ਨ, ਜਾਤਿਆਦਿਭੇਦੇਨ ਭੇਦਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਭੇਦਕਾ ਹਿ ਜਾਤਿਆਦਯੋ। **ਮਾਸਪਦਤ੍ਥਤਾਯਾ**ਤਿ ਮਾਸ-ਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ। **ਤਬ੍ਬਚਨੀਯਭਿਨ੍ਨਤ੍ਥਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਹਿ ਕਾਲਸਦ੍ਦਾਦੀਹਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ''ਯਥਾ ਕਾਲਸਦ੍ਦਾਦਿਅਭਿਧੇਯ੍ਯਾਨਂ ਕਾਲਾਦਿਅਤ੍ਥਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾਨਮ੍ਪਿ ਮਾਸ-ਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਅਭੇਦੋ, ਏਵਂ ਜਾਤਿਆਦਿਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਭੇਦੋ''ਤਿ। **ਵਿਨਿ...ਪੇ॰... ਮਾਨਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਰੂਪਾਭੇਦੇਪਿ ਭੇਦਕਾਰਣਮਾਹ। ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਯਤ੍ਥਵਚਨੀਯਤਾਯ ਹਿ ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਭੇਦੋਤਿ।

ਸਾਧੇਤੁਨ੍ਤਿ ਬੋਧੇਤੁਂ। ਹੋਤੁ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਕਾ ਨੋ ਹਾਨੀਤਿ ਕਦਾਚਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਆਹ **"ਪੁਬ੍ਬਾ...ਪੇ॰... ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਸੋ ਚਾ**ਤਿ ਸਭਾਵਧਾਰਣਪਚ੍ਚਯਧਰਿਯਮਾਨਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਸ੍ਸ ਅਪੇਕ੍ਖਾਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਅਪੇਕ੍ਖਾਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਅਤ੍ਥਸਾਮਞ੍ਞੇ ਕੁਸਲਜਾਤਿਆਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸੇਵ ਤਸ੍ਸ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਥਤਾ ਨ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਵਚਨਸਿਲੇਸਵਸੇਨ ਵਾ। **ਅਥ** ਵਾਤਿਆਦਿਨਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾਨਂ ਅਭਾਵਤ੍ਥਂ ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਨਾਨਤ੍ਥਤਾਭਾਵਦੋਸਂ ਪਰਿਹਰਤਿ।

ਞਾਪਕਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਇਧ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **"ਕਾਰਣਂ ਨਾਮ ਯੁਤ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਪੁਨਰੁਤ੍ਤੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਨੁ ''ਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਏਕਤ੍ਥਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਥਾਪਤ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ? ਸਚ੍ਚਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਸਾ ਪਨ ਅਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਏਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ ਨਾਨਤ੍ਥਾਭਾਵਚੋਦਨਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ। ਭੇਦਾਭੇਦਨਿਬਨ੍ਧਨਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਸ੍ਸ ਸੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਨਿਯਮੇਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਭਿਨ੍ਨੇਸੁਯੇਵ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵਂ। ਅਥ ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਅਵਿਵਟਸਦ੍ਦਤ੍ਥਵਿਵਰਣਤ੍ਥਂ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋਤਿ ਏਵਂ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਅਮਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਭਵਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣਾਤੀਤਿ **ਸਕ੍ਕੋ,** ਇਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਇਨ੍ਦੋ,** ਪੁਰਿਮੇ ਦਦਾਤੀਤਿ **ਪੁਰਿਨ੍ਦਦੋ**ਤਿ ਏਵਂ ਕਿਰਿਯਾਗੁਣਾਦਿਪਰਿਗ੍ਗਹਵਿਸੇਸੇਨ।

ਭੇਦਾਭੇਦਵਨ੍ਤੇਸੂਤਿ ਵਿਸੇਸਸਾਮਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਸੁ। **ਨੀਲ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਉਪ੍ਪਲਸਦ੍ਦਸਮਾਯੋਗੋ ਰਤ੍ਤੁਪ੍ਪਲਸੇਤੁਪ੍ਪਲਾਦਿਉਪ੍ਪਲਜਾਤਿਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਨੀਲਗੁਣਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਉਪ੍ਪਲਜਾਤਿਵਿਸੇਸਂ ਜੋਤੇਤਿ। **ਉਪ੍ਪਲ**-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਨੀਲ-ਸਦ੍ਦਸਮਾਯੁਤ੍ਤੋ ਭਮਰਙ੍ਗਾਰਕੋਕਿਲਾਦਿਗਤਨੀਲਗੁਣਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਅਵਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਲਵਤ੍ਥੁਗਤਮੇਵ ਨੀਲਗੁਣਂ ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਯੁਤ੍ਤਤਾ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਇਤਰਤ੍ਰਾਪਿ ਭੇਦਾਭੇਦਵਨ੍ਤਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਤਾਯ ਤਾਯ ਅਨੁਮਤਿਯਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਕੇਤੇਨ। **ਤੇ ਤੇ ਵੋਹਾਰਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਭਿਨ੍ਨੇ ਅਤ੍ਥੇ ਪਰਿਯਾਯਭਾਵੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਭਿਨ੍ਨੇ ਯਥਾਸਕਂ ਅਤ੍ਥਵਿਵਰਣਭਾਵੇਨ ਭੇਦਾਭੇਦਵਨ੍ਤੇ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਤਾ ਤਾ ਸਮਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਸਿਦ੍ਧਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਸਮਾਨੇ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ। **ਕੁਸਲਾਦਿਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਕੁਚ੍ਛਿਤਸਲਨਾਦਿਭਾਵਂ। ਅਭਿਧਾਨਤ੍ਥੋਪਿ ਹਿ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਾਦਿਅਭਿਧੇਯ੍ਯਤ੍ਥੋ ਵਿਯ ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਿਸੇਸੇਤੀਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ ‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਤਿਕਾ ਏਵ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਦੁਕਾ, ਤਿਕੇਸੁਪਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੋਵ, ਨ ਅਞ੍ਞੇ’’ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤੋ ਅਪ੍ਪਭੇਦਤੋ ਚ ਤਿਕਾ ਏਵ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਿਕੇਹਿ ਬੋਧਿਤੇ ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੇ ਤਬ੍ਬਿਭਾਗਭਿਨ੍ਨਾ ਹੇਤੁਆਦਯੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ‘‘ਤਯੋ ਕੁਸਲਹੇਤੂ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਕੁਸਲਾਦਿਮੁਖੇਨ ਹੇਤੁਆਦਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਕਤਿਪਯਭੇਦਾ ਚ ਤਿਕਾ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਪਰਿਮਾਣਤ੍ਤਾ।

ਤੇਸੁ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਹਅਸਙ੍ਕਰਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਭਾਵੇਨ ਪਠਮਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਿਰਵਸੇਸਾ ਹਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਨ ਤਥਾ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਾਦੀਹਿ। ਨਨੁ ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕਾਦੀਹਿਪਿ ਨਿਰਵਸੇਸਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਤੇਸੁ ਪਨ ਅਨਵਜ੍ਜਸਾਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਾ ਨ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ। ਨਨੁ ਚ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਸਂਕਿਲੇਸਿਕਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁਪਿ ਤੇ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਏਵਮੇਤਂ, ਤੇ ਪਨ ਅਕਲ੍ਯਾਣਭੂਤੇ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਏਵਮਯਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਕਲ੍ਯਾਣਭੂਤੇ ਪੁਜ੍ਜਭਵਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਕੇ ਪੁਞ੍ਞਧਮ੍ਮੇ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਇਤਿ ਭਗਵਾ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਂ ਰੂਪਾਰੂਪਦੇਸਨਂ ਆਰਭਨ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਹਅਸਙ੍ਕਰਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਗੁਣਯੋਗਤੋ ਪਠਮਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਕਿਞ੍ਚ ਤਦਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਮੁਖੇਨ ‘‘ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਾਦਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ।

ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਚ ਪਧਾਨਪਾਸਂਸਉਭਯਹਿਤਭਾਵਤੋ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕੁਸਲਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਤ੍ਤਮਾ ਅਵਜ੍ਜਵਿਧਮਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞੂਪ੍ਪਸਤ੍ਥਾ ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕੇਸੁ ਅਤ੍ਥਾਵਹਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਾਵਹਾ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਧਾਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਅਕੁਸਲਾ, ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕੁਸਲਵਸੇਨ ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਅਕੁਸਲਵਸੇਨ ਆਦੀਨਵੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ ਨਿਸ੍ਸਰਣਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਿਕ੍ਕਮੇਨ, ਕੁਸਲੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਅਕੁਸਲੇ ਪਜਹਨ੍ਤਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮਭੂਤਮਗ੍ਗਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਅਯਮਨੁਪੁਬ੍ਬੀ ਠਪਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੇਕ੍ਖਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਸਰੂਪਤੋ ਪੁਰਿਮਪਦਦ੍ਵਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਤਤਿਯਪਦਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਨੇਵਕੁਸਲਾ ਨਾਕੁਸਲਾ’’ਤਿ? ਵਿਸੇਸਦੀਪਨਤ੍ਥਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਸਭਾਵੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕੋਚਿਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਤਦੁਭਯਸਭਾਵੇਨ ਕੇਨਚਿਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕਦਾਚਿ ਅਬ੍ਯਾਕਰਣੀਯੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸੇਕ੍ਖਤ੍ਤਿਕੇ ਪਦਦ੍ਵਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ‘‘ਨੇਵਸੇਕ੍ਖਾ ਨਾਸੇਕ੍ਖਾ’’ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਏਵਂ ਇਧ। ਇਧ ਪਨ ਕੁਸਲਸਭਾਵਾ ਏਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਗ੍ਗਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਥਾ ਨ ਬ੍ਯਾਕਰਣੀਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਚਨਮਤ੍ਤੇ ਏਵ ਵਾ ਇਦਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਨੇਵਕੁਸਲਾ ਨਾਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਬੋਧਿਤਤ੍ਤਾਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇਹਿ, ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਹਿ ਵਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ, ਤਂਤਂਅਵਸਿਟ੍ਠਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲੇਨ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ, ਅਵਸਿਟ੍ਠਅਬ੍ਯਾਕਤਵਿਸੇਸੇਨ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਮੁਦਯੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਆਦੀਨਵੋ, ਮਗ੍ਗਨਿਰੋਧੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਭਾਵਤੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਧਾਰਣਪਧਾਨਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾ, ਤੇਸਂ ਪਨ ਕੁਸਲਾਦਿਵਿਸੇਸੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇ ਤਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਤਾਦਿਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ ‘‘ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੮੩; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੦) ਏਵਮਾਦਿਵਚਨਤੋ ਹਿ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦਨਾਦਿਦਸ੍ਸਨਪਰਂ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਉਪਾਯੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ ਫਲਂ, ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦਨਾਦਿਅਤ੍ਥਾ ਦੇਸਨਾ ਆਣਤ੍ਤੀਤਿ ਅਯਂ **ਦੇਸਨਾਹਾਰੋ**।

ਆਰੋਗਜਟ੍ਠੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਟ੍ਠੇਨ ਕੋਸਲਜਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਕੁਸਲਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਅਕੁਸਲਾ, ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਤੋ ਅਬਜਾਕਤਾ, ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਅਟ੍ਠੇਨ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਅਨੁਪਦਵਿਚਿਨਨਂ **ਵਿਚਯੋ ਹਾਰੋ**।

ਪੁਜਜਭਵਫਲਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਿਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ ਕੁਸਲੇਹੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ, ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲੇਹੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠਫਲਤ੍ਤਾ, ਤਦੁਭਯਫਲਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਬਜਾਕਤੇਹੀਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਂ **ਯੁਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ**।

ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਕੁਸਲਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਸ੍ਸ, ਅਬਜਾਕਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਅਯਂ **ਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਯੇ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਅਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾ...ਪੇ॰... ਅਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਬੋਧਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਯੇ ਸਾਵਜ੍ਜਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ...ਪੇ॰... ਸਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਬੋਧਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਅਬਜਾਕਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਯੇ ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਾ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵਵਿਪਾਕਨਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਅਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾ...ਪੇ॰... ਅਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਬੋਧਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਅਬਜਾਕਤਲਕ੍ਖਣੇਨ ਏਕਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਂ **ਲਕ੍ਖਣੋ ਹਾਰੋ**।

‘‘ਕੁਚ੍ਛਿਤੇ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ ਸਲਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਕੁਸਲਾਦਿਮੁਖੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ‘‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਸਤ੍ਤਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਗਿਨੋ ਭਵੇਯਜੁ’’ਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਨਿਦਾਨਂ ਅਸਾਧਾਰਣਤੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੇਨ ਬੁਜ੍ਝਨਕਸਤ੍ਤਾ। ਸਾਧਾਰਣਤੋ ਪਨ ਪਾਕਟਮੇਵ। ਪਠਮਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾ ਵਿਚਾਰਿਤਾਯੇਵਾਤਿ ਅਯਂ **ਚਤੁਬਜੂਹੋ ਹਾਰੋ**।

ਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮੇਨ ਸਕਲਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਮਾਵਤ੍ਤਤਿ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਚ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਮੂਲਕਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਅਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਬਜਾਕਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖੋ ਯਥਾਰਹਮਾਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਯਂ **ਆਵਤ੍ਤੋ ਹਾਰੋ**।

ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾ ਭੂਮਿਤੋ ਚਤੁਧਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਾਦਿਤੋ ਪਨ ਅਨੇਕਧਾ। ਅਕੁਸਲਾ ਭੂਮਿਤੋ ਏਕਧਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦਿਤੋ ਅਨੇਕਧਾ। ਅਬਜਾਕਤਾ ਪਨ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ ਚਤੁਧਾ ਭੂਮਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦਿਤੋ ਅਨੇਕਧਾ ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਂ **ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ**।

ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਚ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਅਨੁਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਾਯ, ਅਬਜਾਕਤੇਸੁ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਨਿਸ੍ਸਰਣਾਯਾਤਿ ਅਯਂ **ਪਰਿਵਤ੍ਤੋ ਹਾਰੋ**।

ਕੁਸਲਾ ਅਨਵਜ੍ਜਾ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਂ, ਅਕੁਸਲਾ ਸਾਵਜ੍ਜਾ ਅਪੁਞ੍ਞਾਨੀਤਿ ਪਰਿਯਾਯ ਵਚਨਂ, ਅਬਜਾਕਤਾ ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਾ ਨੇਵਆਚਯਗਾਮੀ ਨਅਪਚਯਗਾਮੀਨੋਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਯਂ **ਵੇਵਚਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਕੁਸਲਾਦਯੋ ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਭਵਭੂਮਿਵੇਵਚਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਂ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹਾਰੋ**।

ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਲਨਂ ਕੁਸਾਨਂ ਵਿਯ ਕੁਸਾਨਂ ਵਾ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਲਵਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਤਾਤਿ ਅਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਮੁਖੇਨ ਅਵਤਰਣਂ, ਤਥਾ ਕੁਸੇਨ ਲਾਤਬ੍ਬਾ ਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਾ ਚਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦ…ਪੇ॰… ਅਵਤਰਣਂ, ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਵਾ ਆਦਿਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਾ ਚਾਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਮੁਖੇਨ ਅਵਤਰਣਂ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਏਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਪੀਲ਼ਿਤਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਤਾਮੁਖੇਨ ਅਵਤਰਣਂ, ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਟ੍ਠੇਨ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਅਬਜਾਪਾਰਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਮੁਖੇਨ ਅਵਤਰਣਂ, ਏਵਂ ਕੁਸਲਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਦ੍ਵਾਯਤਨਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਧਾਤੁਯੋਤਿਆਦਿਨਾ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤਾਦਿਮੁਖੇਨਪਿ ਅਵਤਰਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤੇਸੁਪਿ ਅਵਤਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਯਂ **ਅਵਤਰਣੋ ਹਾਰੋ**।

ਕੁਸਲਾਤਿ ਆਰਮ੍ਭੋ, ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਪਦਸੁਦ੍ਧਿ, ਨੋ ਆਰਮ੍ਭਸੁਦ੍ਧਿ। ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬਜਾਕਤਾਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਪਨ ਪਦਸੁਦ੍ਧਿ ਆਰਮ੍ਭਸੁਦ੍ਧਿ ਚਾਤਿ ਅਯਂ **ਸੋਧਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਂ ਅਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਵਚਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਾਤਿ। ਤਥਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਂ ਅਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵਿਸੇਸਵਚਨਂ। ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋਤਿ ਅਯਂ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਵਮੋ ਖਣੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਚਕ੍ਕਾਨਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਏਵ ਵਾ ਹੇਤੁ, ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਅਬਜਾਕਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੂਤਿ ਅਯਂ **ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹਾਰੋ**।

ਕੁਸਲਾਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਵ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ। ਅਕੁਸਲਾਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਵ ਪਹਾਤਬ੍ਬਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ। ਅਬਜਾਕਤਾਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਵ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ। ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰਗ੍ਗਹਣਂ। ਤੇਨ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਪ੍ਪਹਾਨਭਾਵਨਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣਾਨਿ ਦੀਪਿਤਾਨੀਤਿ ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਾਨਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਚ ਭਾਵਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਅਯਂ **ਸਮਾਰੋਪਨੋ ਹਾਰੋ**।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤਂ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਕਥਨਂ, ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਸਮਯੋ ਨਿਯਮਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਸਮਥੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ। ਤਥਾ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਅਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ , ਅਬਜਾਕਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਪਰਿਵਾਰਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਅਯਂ **ਨਨ੍ਦਿਯਾਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿ**।

ਤਥਾ ਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਮੂਲਭਾਵਵਿਸੇਸਤੋ ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ, ਤੇਸੁ ਚ ਅਦੋਸੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਅਲੋਭੇਨ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਅਮੋਹੇਨ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨੀਯਤਿ। ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ, ਤੇਸੁ ਚ ਲੋਭੇਨ ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਥਾ ਦੋਸਮੋਹੇਹਿ ਤਂਤਦੇਕਟ੍ਠਾ। ਅਬਜਾਕਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾਨਿਮਿਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾ ਨੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਂ **ਤਿਪੁਕ੍ਖਲਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮਿ**।

ਤਥਾ ਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਯਤੋ ਕੋਸਲ੍ਲਤੋ ਸਮ੍ਭੂਤਾ ਕੁਸਲਾ, ਤਂ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਤਂਸਹਜਾਤਾ ਤਦੁਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਚ ਸਦ੍ਦਹਨੁਸ੍ਸਹਨਾਪਿਲਾਪਾਵਿਕ੍ਖੇਪਾ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ। ਤੇਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਕੋਸਲ੍ਲਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤਾਦੀਨਵੇਸੁ ਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੁਭਸੁਖਨਿਚ੍ਚਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਭੂਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ। ਅਬਜਾਕਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨਭੂਤਾਨਿ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ ਬੋਧਿਤਾਨੀਤਿ ਅਯਂ **ਸੀਹਵਿਕ੍ਕੀਲ਼ਿਤਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਭੂਮੀ**ਤਿ ਇਮੇ ਤਯੋ ਅਤ੍ਥਨਯਾ।

ਤੇਹਿ ਚ ਸਿਦ੍ਧੇਹਿ ਦ੍ਵੇ ਕਮ੍ਮਨਯਾਪਿ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਯਂ ਤਿਕੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਿਤਸਬ੍ਬਭਾਗਿਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਇਦਂ **ਸਾਸਨਪਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਅਯਂ ਤਾਵ ਨੇਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ।

ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਸੋਲ਼ਸ ਹਾਰਾ ਪਞ੍ਚ ਨਯਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰਭਯੇਨ ਪਨ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਾਮ। ਸਕ੍ਕਾ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਤਿਕਦੁਕੇਸੁ ਤਂਤਂਹਾਰਨਯਯੋਜਨਾਨੁਰੂਪਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ ਤੇ ਤੇ ਹਾਰਨਯਾ ਵਿਞ੍ਞੁਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਨ੍ਤਿ।

੨. **ਤਞ੍ਚ** ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਏਵ ਹੋਤਿ** ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭੇਦਪਰਿਯਾਦਾਨਤੋ, ਭੇਦਸ੍ਸ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਵਿਸੇਸਸਾਮਞ੍ਞਾਨਿ ਅਵਯਵਸਮੁਦਾਯਾ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤੋ ਭਿਨ੍ਨਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਨ ਪਨ...ਪੇ॰... ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਨੇਸਂ ਭਿਨ੍ਨਤਤ੍ਵਂ **"ਅਯਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਖਹੇਤੁਨਂ ਕਾਰਣਂ। ਤੇਨ ਸੁਖਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਸੁਖਹੇਤੁ, ਸੁਖਸ੍ਸ ਕਾਰਣਕਾਰਣਂ ਸੁਖਮੂਲਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸੁਖਹੇਤੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਹੇਤੁ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕਾਰਣਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਆਹ **"ਪੁਞ੍ਞਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੁਖਮੂਲਸੁਖਹੇਤੂਸੁ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ, ਸੁਖਾਰਮ੍ਮਣਸੁਖਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਖਸਹਚਰਿਯਾਯ, ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਨਿਬ੍ਬਾਨੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਾਪਗਮਭਾਵੇਨ ਸੁਖਪਰਿਯਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਇਟ੍ਠਾਸੂ**ਤਿ ਸੁਖੁਪੇਕ੍ਖਾਨਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਅਨਿਟ੍ਠਭਾਵੇਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਮੇਵ ਵਾ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਨਂ ਕਤਂ। ਸਾ ਹਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਭੂਤਾ ਅਨਿਟ੍ਠਾਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਏਵਮਾਦੀਸੂ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਸੋਵਗ੍ਗਿਕਂ ਸੁਖਵਿਪਾਕ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੩) ਏਵਮਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਇਟ੍ਠਪਰਿਯਾਯੋ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਖ-ਸਦ੍ਦੋਤਿ।

ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੂਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਠਿਤਿਸੁਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਂ, ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਂ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਅਨਿਟ੍ਠਪਰਿਯਾਯੋ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖ-ਸਦ੍ਦੋਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਆਦੀਸੁ ਦੁਕ੍ਖਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਪਾਕਾਵਿਪਾਕਭੇਦਾਯ ਸਬ੍ਬਾਯਪਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਵਸੇਨ ਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਦੁਭਯਾਨੁਕੂਲਮਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ **"ਸਭਾਵਤੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਾਕਾ ਸਭਾਵਤੋ ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਇਤਰਾ ਸਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਤੋ ਚ ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਸਮਾਨਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਸਮਾਨਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਾਤਿਸਯਾਤਿ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਿਵਿਜਾਨਨਵਸੇਨ **"ਸਮਾਨਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਸਮਾ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। **ਤੇਨ ਤਾਨਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾਨੀ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਚ ''ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੁਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਵਿਕਪ੍ਪੇ ਏਕਂ ਵਤ੍ਥੁ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ, ਨ ਏਕਂਯੇਵ ਵਤ੍ਥੂਤਿ। ਏਕੇਕਭੂਤਸ੍ਸ ਭੂਤਤ੍ਤਯਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ। ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇ ਪਨ ਏਕਂਯੇਵ ਵਤ੍ਥੁ ਏਤੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਨਿਸ੍ਸਯਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤਉਪਕਾਰੋਪਕਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵਦੀਪਨਂ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇ ਮਹਾਭੂਤਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾ ਕਤਾ। ਇਤਰਥਾ **ਏਕਂ ਵਤ੍ਥੁ ਏਤੇਸੂ**ਤਿ ਸਮਾਸਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। **ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋਪਿ ਹਿ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾਭਿਨ੍ਨਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚਾਤਿ ਪਾਕਟੋਯਮਤ੍ਥੋਤਿ। **ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਜਵਨਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਏਤਾਨਿ ਚ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਿ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਾਨਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਤਦੁਦ੍ਧਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਇਤਰਾਨਿ ਪਨ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ। ਛਸੁ

ਵਾ ਵਤ੍ਥੂਸੁ ਏਕੰ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਯੇਵ ਵਤ੍ਥੁ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਤੋ ਇਤਰੇਸੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨੰ ਗਹਣੰ ਸਿਯਾਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬੰ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਾਨਨ੍ਤਰੰ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੋਵ ਵੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ? ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਅਯਮਨੁਯੋਗੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਅਪਿਚ ਅਵਯਵਾਨੰ ਅਨੇਕਭੇਦਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਾ ਤਿਕਨ੍ਤਰਦੇਸਨਾ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇਨ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਿਧਾ ਵਿਭਾਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਦਵਯਵਾਨੰ ਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਤੇਸੰ ਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਭਾਗਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥੰ ‘‘ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕੁਸਲਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਯਾ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਸਿਯਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ। ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਯਾ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਸਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਸਿਯਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਰਹਾਤਿ। ਏਵੰ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਵੇਦਨਾਭੇਦੇਨ ਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਾਨਨ੍ਤਰੰ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੰ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸੁਖਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਵਿਪਾਕਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਾਨਨ੍ਤਰੰ ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੁਖਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਯਾ ਵਿਪਾਕਾ, ਸਿਯਾ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ, ਸਿਯਾ ਨੇਵਵਿਪਾਕਨਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ। ਤਥਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸਿਯਾ ਵਿਪਾਕਾ, ਸਿਯਾ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਵਸੇਸਤ੍ਤਿਕਾਨੰ ਦੁਕਾਨਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਵਚਨੇ ਪਯੋਜਨੰ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੰ।

੩. **ਵਿਪਾਕਨਿਰੁਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਲਭਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਵਿਪਾਕਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਰੂਲ੍ਹਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸੁਕ੍ਕਕਣ੍ਹਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਕਣ੍ਹਅਸੁਕ੍ਕਫਸ੍ਸਾਦਿਭਾਵੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ। ਸਤਿ ਪਨ ਪਾਕ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਫਲਪਰਿਯਾਯਭਾਵੇ ਰੂਪੰ ਵਿਯ ਨ ਨਿਹੀਨੋ ਪਕ੍ਕੰ ਵਿਯ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਪਾਕੋਤਿ **ਵਿਪਾਕੋ**ਤਿ ਏਵੰ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾ**ਤਿ ਸਉਸ੍ਸਾਹਤਾ। **ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਨ੍ਤਾਨਵਿਸੇਸਮਾਹ ‘‘ਯਤੋ ਯਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ, ਤੰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਏਵ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯੰ ਵਿਪਾਕਞ੍ਚ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ‘‘ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਮਾਨੇ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਕਿਰਿਯੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਉਭਯੇਨਪਿ ਅਨੁਸਯਸਹਾਯਸਉਸ੍ਸਾਹਤਾਲਕ੍ਖਣਾ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਨੁਸਯਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਤੋ ‘‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ? ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੩੪੨) ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਚੇਤਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪਕਾਸਿਤਾ। ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾ ਵਿਪਾਕਾ, ਉਭਯਵਿਪਰੀਤਲਕ੍ਖਣਾ ਨੇਵਵਿਪਾਕਨਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਤਿ।

ਅਭਿਞ੍ਞਾਦਿਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਅਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮੰ ਨਾਹੋਸਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੩੪) ਇਮਿਨਾ ਤਿਕੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੰ ਗਤਿਉਪਧਿਕਾਲਪਯੋਗਾਭਾਵੇਨ ਅਵਿਪਾਕੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਪਰਾਪਰਿਯਵੇਦਨੀਯੰ ਪਨ ਸੰਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਅਹੋਸਿਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵੰ ਨ ਭਜਤਿ। **ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਉਭਯਮ੍ਪਿ ‘‘ਵਿਪਾਕਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਗਤਿਉਪਧਿਕਾਲਪਯੋਗਾਭਾਵੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਪਾਕਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਨੁਜਾਨਨਤੋ। ਯੇਸੰ ਪਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਅਵਿਪਾਕਾ, ਤੇਸੰ ਮਤੇਨ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਹੋਸਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਏਵੰਪਕਾਰਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੪. ‘‘ਕਥਮਾਦਿਨ੍ਨਾ’’ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਹੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ‘‘ਫਲਭਾਵੇਨਾ’’ਤਿ ਹਿ ਆਦਾਨਪ੍ਪਕਾਰਵਚਨੰ। ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਦੀਨੰ ਉਪੇਤਕਿਰਿਯਭੂਤਾਨੰ ਤੰਕਤ੍ਤੁਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਉਪੇਤਬ੍ਬਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵਤੋ ਤਦਭਿਧਾਯਿਨੋਪਿ ਸਦ੍ਦਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਏਵਾਤਿ **‘‘ਉਪੇਤਸਦ੍ਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਨਾ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਉਪੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਉਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਅਵਸ੍ਸੰ ਉਪੇਤਕਿਰਿਯਾ ਉਪੇਤਾ ਚ ਞਾਯਤੀਤਿ। ‘‘ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਖੋ ਪਨ, ਗਹਪਤਿ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ, ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸਾ ਅਨੁਸਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ‘‘ਉਪਯੋ’’ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਆਹ **‘‘ਉਪਯ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠੀਹੀ’’**ਤਿ। **ਯਥਾਸਮ੍ਭਵ**ਨ੍ਤਿ

‘‘ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥੇਸੁ ਯੋ ਯੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਯੋਜੇਤੁਂ, ਸੋ ਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ ਵਚਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਉਪੇਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। **ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਤੇਭੂਮਕਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ। **ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ** ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾਯ ਵਿਸੇਸੇ ਅਵਟ੍ਠਾਨਤੋ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਿਨਾ ਚ ਵਿਸੇਸੋ ਅਨੁਪਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਤਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਜਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਉਪੇਤਂ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਪਾਚਰਿਯੋ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਗਤੋ ਆਚਰਿਯੋ ਪਾਚਰਿਯੋਤਿ **ਪ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਗਤਂ ਦੀਪੇਤਿ, ਏਵਂ **ਉਪ**-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪੇਤਂ ਦੀਪੇਤਿ ਏਵ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਗਤਾਦਿਅਤ੍ਥਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਵਚਨਯੋਗੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ। **ਅਤਿਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਚ ਇਦਂ ਸਸਾਧਨਕਿਰਿਯਾਦੀਪਨਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪੁਰਿਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਸਹਜਾਤਸ੍ਸਪਿ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਹਜਾਤੋਪਿ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੋ ਪੁਰਿਮਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਵੋਹਰੀਯਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਏਕਂ ਮਹਾਭੂਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਮਹਾਭੂਤਾ’’ਤਿ, ‘‘ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੫੩) ਚ। **ਧਾਤੁਕਥਾਯਂ ਪਕਾਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕਾਦਸਹਾਯਤਨੇਹਿ ਸਤ੍ਤਰਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਕਤਿਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਨ ਕੇਹਿਚਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ ਏਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ’’ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੬੧) ਏਵਮਾਦਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਸਦ੍ਦਾਨਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਏਵ। **ਅਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਵਿਸੇਸਂ ਅਕਤ੍ਵਾ। ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ ਉਪਾਦਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਾ **ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ**, ਉਪਾਦਾਤੁਂ ਵਾ ਅਰਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ**, ਉਪਾਦਾਨੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵਾ **ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਕ**-ਕਾਰਸ੍ਸ **ਯ**-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ।

੫. **ਵਿਬਾਧਨਂ** ਪੀਲ਼ਨਂ ਕਿਲਮਨਂ **ਉਪਤਾਪੋ** ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਭਾਵੋ। **ਵਿਦੂਸਿਤਾ ਮਲੀਨਾ** ਚ ਯਤੋ ਕੇਚਿ ਅਕਿਲੇਸਸਭਾਵਾਪਿ ਅਨਿਟ੍ਠਫਲਾ ਗਾਰਯ੍ਹਾ ਚ ਜਾਤਾ।

੬. ‘‘ਸੀਲਮਤ੍ਤਕਂ, ਪਰਂ ਵਿਯ ਮਤ੍ਤਾਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਮਤ੍ਤਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਮਾਣਵਾਚਕਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਮਰਿਯਾਦਵਾਚਕੋ ਵਾ ਮਤ੍ਤਾ-ਸਦ੍ਦੋ। ਵਿਚਾਰੋ ਹੇਤ੍ਥ ਞਾਨਙ੍ਗੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਰਿਯਾਦੋ, ਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਵਿਯ ਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਸਾ ਪਨ ਵਿਚਾਰਮਰਿਯਾਦਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾਭਾਵੇਨ ਏਤੇਸਂ ਜਾਤਾਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਅਵਿਤਕ੍ਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਾਰਮਰਿਯਾਦਞਾਨਙ੍ਗੇਸੁ ਵਿਚਾਰਹੇਟ੍ਠਿਮਕੋਟਿਕਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਈਸਦਤ੍ਥੋ **ਮਤ੍ਤਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਮਤ੍ਤਾਸੁਖਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੯੦) ਵਿਯ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਵਿਤਕ੍ਕਰਹਿਤਾ ਭਾਵਨਾਯ ਅਤਿਸੁਖੁਮਭੂਤਵਿਚਾਰਤ੍ਤਾ ਈਸਂ ਵਿਚਾਰਾ ਚ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾਤਿ। ਨ ਹਿ ਇਤੋ ਪਰਂ ਵਿਚਾਰੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਯਦਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਸੇਸਰਹਿਤਾ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਚਨਂ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਵਚਨੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਜੋਤਨਤ੍ਥਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਚਨਂ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਾ ਚ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਅਵਿਚਾਰਾਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਚ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਨਂ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਾ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾਵਿਤਕ੍ਕਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **“ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ”**ਤਿਆਦਿ। **ਯਥਾਕਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਇਚ੍ਛਾਨੁਰੂਪਂ । ਯੇਨ ਯੇਨ ਹਿ ਪਕਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਗਹੇਤਬ੍ਬਭਾਵਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। ਪਦਾਨਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮੋ **ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੋ**।

ਅਵਿਤਕ੍ਕਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾ ਚ ਸਵਿਚਾਰਾ ਅਵਿਚਾਰਾ ਚਾਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਸਵਿਚਾਰਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਵਿਚਾਰਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਉਭਯੇਕਦੇਸਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਉਭਯਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **“ਯਦਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਪਕਾਸੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਯਥਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਤਾਯ ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਵਿਚਾਰੋ ‘‘ਸਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੋ’’ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਤਕ੍ਕਾਭਾਵੇਨ ਏਤੇ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੰਯੇਵ

ਮਤ੍ਤਾ-ਸਦ੍ਦੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਹਿ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਵਨ੍ਤੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਤਦਞ੍ਞਵਿਸੇਸਵਿਰਹਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਸੇਸਵਿਰਹਸਙ੍ਖਾਤੇ **ਅਵਿਤਕ੍ਕ**-ਸਦ੍ਦੇ ਸਨ੍ਨਿਧਾਪਿਤੋ ਵਿਸੇਸੇਤਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਧਮ੍ਮੇਤਿ। ਯਥਾਹ "**ਨ ਵਿਚਾਰਤੋ**"ਤਿਆਦਿ।

੭. **ਵੇਦਯਮਾਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਭਵਮਾਨਾ। **ਸੁਖਾਕਾਰੇ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰੇ, ਇਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨਾਕਾਰੇ ਵਾ। **ਉਦਾਸਿਨਾ**ਤਿ ਨਤਿਅਪਨਤਿਰਹਿਤਾ। **ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਾ** ਤੇਸੰ ਬਜਵਧਾਯਿਕਾਭਾਵਤੋ। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਿ ਵਿਯ ਹਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਬਜਵਧਾਯਿਕਾਭੂਤਾ ਨ ਤੇਹਿ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਨ ਪਨ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਪਵਤ੍ਤਿਤੋ। ''ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਅਯੰ ਪਨਤ੍ਥੋ ਇਧ **ਉਪੇਕ੍ਖਾ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੁਪੇਕ੍ਖਾਪਰਿਯਾਦਾਨਤੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨ ਹਿ ਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦਿਉਪੇਕ੍ਖਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਇਕ੍ਖਤੀਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪੀਤਿਸਹਗਤਾਯੇਵ ਨ ਸੁਖਸਹਗਤਾ, ਸੁਖਸਹਗਤਾਪਿ ਨ ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ ਏਵਾਤਿ ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ ਸੁਖਸਹਗਤਾ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਭਿਨ੍ਨਾ, ਤਸ੍ਮਾ। ਸਤਿਪਿ ਸੁਖਸਹਗਤਾਨੰ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪੀਤਿਸਹਗਤਭਾਵੇ ਯੇਨ ਸੁਖੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਸੁਖਸਹਗਤਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ, ਤੰ ਸੁਖੰ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਸੁਖਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਵਿਸੇਸੋ ਇਮਿਨਾ ਤਿਕੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ "**ਪੀਤਿਸਹਗਤਾਤਿ** ਵਤ੍ਵਾ"ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਸਾਵਸੇਸੰ ਨਿਰਵਸੇਸਞ੍ਚ ਸੁਖਪੀਤਿਯੋ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਪਠਮਦੁਤਿਯਪਦੇਹਿ ਯੋ ਪੀਤਿਸਹਗਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ, ਤੰ ਸੁਖੰ, ਯੋ ਚ ਸੁਖਸਹਗਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ, ਸਾ ਪੀਤੀਤਿ ਸਤਿਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸੰਸਟ੍ਠਭਾਵੇ ਪਦਨ੍ਤਰਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵਦੀਪਨਤੋਸਿਦ੍ਧੋ ਞਾਤੋ ਵਿਦਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸੁਖੰ ਅਤਿਪਣੀਤਸੁਖਨ੍ਤਿ ਓਲਾਰਿਕਙ੍ਗਤੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਣੀਤਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਅਯੰ ਤਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦੇਤੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸੁਖਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਇਧ "**ਸੁਖਸਹਗਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਸੁਖਭੂਮਿਯੰ ਕਾਮਾਵਚਰੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੮੩) ''ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੫੯੮) ਚ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ।

੮. **ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ,** ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੰ, ਇਤਰਥਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ ਅਚੋਦਨੀਯਾ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨਨੁ ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋਵ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਉਕ੍ਕੰਸਗਤਿਵਿਜਾਨਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਾਵਾਤਿ? ਨ, ਦਸ੍ਸਨਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵ ਸੁਯ੍ਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਦਸ੍ਸਨਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਕਰਣਾਨਞ੍ਚ ਭੇਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿਪਿ ''ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੨) ਵਿਯ ਅਭਿਨ੍ਨਕਾਲਸ੍ਸਪਿ ਭਿਨ੍ਨਕਾਲਸ੍ਸ ਵਿਯ ਭੇਦੋਪਚਾਰਦਸ੍ਸਨਤੋ ਭੇਦਵਚਨੰ ਯੁਤ੍ਤੰ, ਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸੇ ਪਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ਦਸ੍ਸਨਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨੰ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਸਾਮਞ੍ਞਮਤ੍ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੋਦਨਾ ਕਤਾਤਿ "**ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਮਗ੍ਗਾਨਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਪਰਿਯਾਯਸਬ੍ਭਾਵਤੋ "**ਭਾਵਨਾਭਾਵੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਭਾਵਨਾ** ਵਡ੍ਢਨਾ। ਸਾ ਚ ਬਹੁਲੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇਨਾ**"ਤਿ। **ਤਥਾ ਹਿ ਸਤੀ**ਤਿ ''ਉਭਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ। ਨਨੁ ਲੋਕਿਯਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਯਥਾਬਲੰ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਪਹਾਯਕਾ, ਤਤ੍ਰ ਕਥਮਿਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਪਹਾਯਕੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਅਞ੍ਞੇਹੀ**"ਤਿਆਦਿ।

੯. **ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਮਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਮਤ੍ਤੇਸੁ। ਸਬ੍ਬੋ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮੋ **ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ। ਸਮਾਸੋ ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ** ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ। **ਯੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯੇ ਤਤਿਯਰਾਸਿਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥੋ ਤੇਸੰ। **ਉਭਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਦ੍ਵੇ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਸਦ੍ਦਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸੰ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਏਤੰ ਵਚਨੰ। **ਤੇਹਿ** ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਪਦੇਹਿ **ਯੁਤ੍ਤੇਨ** ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਪਦੇਨ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਵੰ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਪਦੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਪਦਸ੍ਸ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਯੋਜਨਤੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਪੁਰਿਮਪਦਦ੍ਵਯ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨਮੇਤੰ ਹੋਤੀਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਨਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ। ''ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਸਿਯਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ''ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਹੇਤੁਕਾਨੰ

ਅਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ''ਅਥ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਭਾਵੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ “**ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵਾ**''ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸੋ ਹਿ ''ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥੋ।

੧੦. **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਮਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੇ। ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ “**ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ**''ਤਿ ਏਤੇਨ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕੰ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾਯ ਵਿਸੇਸੇ ਅਵਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾਨੰਯੇਵ ਚ ਅਪਚਯਗਾਮਿਭਾਵਤੋ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਅਪਚਯਗਾਮਿਨੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੨੧) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਨੰ ਏਤੰ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਵਾ ਵਿਸੇਸੁਪਲਕ੍ਖਣਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਿਸੇਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਉਕ੍ਕੰਸਗਤਿਵਿਜਾਨਨੇਨ ਵਾ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੋਦਾਨਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਹੇਤੁਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਾਪਕਹੇਤੁਭਾਵੇਨ। ਞਾਪਕੋ ਕਾਰਕੋ ਸਮ੍ਪਾਪਕੋਤਿ ਤਿਵਿਧੋ ਹਿ ਹੇਤੁ, ਤਥਾ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਾਦਿਭਾਵੇਨ ਫਲੰ। ਯਥਾ ਨਿਰਯਾਦਿਮਨੁਸ੍ਸਭਾਵਾਦਿਗਾਮਿਪਟਿਪਦਾਭਾਵਤੋ ਅਕੁਸਲਲੋਕਿਯਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ''ਆਚਯਗਾਮਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਲੋਕਿਯਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਧਮ੍ਮਾ ਏਵ, ਏਵੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਪਟਿਪਦਾਭਾਵਤੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ''ਅਪਚਯਗਾਮਿਨੋ''ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ ਏਵਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨ**''ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਪਟਿਪਦਾਭਾਵੋ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤੋਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਪਚਯਗਾਮਿਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸੇਸਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਪਚਯੇ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਜਾਨਨਾਦਿਨਾ ਸਾਤਿਸਯੰ ਗਮਨੰ ਯੇਸਨ੍ਤੇ ਅਪਚਯਗਾਮਿਨੋਤਿ ''ਮਗ੍ਗਾ ਏਵ ਅਪਚਯਗਾਮਿਨੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਤਿਕੇ ਪਠਮਪਦਦੁਤਿਯਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੰ ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਜਯੰ ਵੇਰੰ ਪਸਵਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੦੧), ਚਰੰ ਵਾ ਯਦਿ ਵਾ ਤਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਇਤਿਵੁ॰ ੮੬, ੧੧੦; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੯੫) ਵਿਯ ਸਾਨੁਨਾਸਿਕੋ ਆਚਯ-ਸਦ੍ਦੋਤਿ “**ਅਨੁਨਾਸਿਕਲੋਪੋ ਕਤੋ**''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਆਚਿਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ''ਆਚਯ''ਨ੍ਤਿ ਬਜਤ੍ਤਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਆਚਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਪਚਿਨਨ੍ਤੀਤਿ ਅਪਚਯਾ, ਅਪਚਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੧੧. **ਲੋਕਿਯੇਸੁ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਵਾਨਾਪਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਨੁ –

> ''ਸਿਕ੍ਖਤੀਤਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਾ ਸੇਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਅਧਿਸੀਲਮ੍ਪਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਅਧਿਪਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਸਿਕ੍ਖਤੀਤਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਸ੍ਮਾ ਸੇਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੬)। ਯੋਪਿ ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਪਦਾਯ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤੰ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ 'ਅਜ੍ਜ ਵਾ ਸ੍ਵੇ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲੰ ਅਧਿਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਸੋਪਿ ਸਿਕ੍ਖਤੀਤਿ ਸੇਕ੍ਖੋ''ਤਿ –

ਵਚਨਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸਪਿ ਸੀਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾ ਸੇਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ? ਨ, ਪਰਿਯਾਯਭਾਵਤੋ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਹਿ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਭਾਵੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਵਾਤਿ ਲੋਕਿਯੇਸੁ ਸੇਕ੍ਖਭਾਵਾਸਙ੍ਕਾਭਾਵਤੋ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਵਾਨਾਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਸੀਲਸਮਾਧੀ**''ਤਿਆਦਿ। ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਧਮ੍ਮਾਪਿ ਸਿਕ੍ਖਾਫਲਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਸਿਕ੍ਖਾਸੁ ਜਾਤਾਤਿਆਦਿਅਤ੍ਥੇਹਿ ਸੇਕ੍ਖਾ ਸਿਯੁੰ, ਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਾਫਲਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਅਸੇਕ੍ਖਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿਕਤ੍ਵਾ “**ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਸਿਕ੍ਖਾਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ**''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਥਾ “**ਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲੇਸੁ ਪਨਾ**''ਤਿਆਦਿ। ''ਤੰ ਏਵ ਸਾਲਿੰ ਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਸਾ ਏਵ ਤਿਤ੍ਤਿਰੀ, ਤਾਨਿ ਏਵ ਓਸਧਾਨੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਤੰਸਦਿਸੇਸੁ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਤੇਨ ਚ ਸੇਕ੍ਖਸਦਿਸਾ ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਯਥਾ ''ਅਮਨੁਸ੍ਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞੇ। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ''ਅਰਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵੁਦ੍ਧਿਅਤ੍ਥੇਪਿ ਅ-ਕਾਰੋ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਸੇਕ੍ਖਾ ਅਸੇਕ੍ਖਾਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

੧੨. **ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮਤ੍ਥਤਾਪਿ ਹੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਅਕੁਸਲਵਿਦ੍ਧੰਸਨਰਸਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕੁਸਲਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਸਾਤਿਸਯਕਿਚ੍ਚਯੁਤ੍ਤਤੰ ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾਨੰ ਪਕਾਸੇਤੁੰ ''ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯੇਸੁ ਦੀਘਸਨ੍ਤਾਨਤਾਵ**, ਨ ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵਿਪੁਲਫਲਤਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਵਿਪੁਲੰ ਫਲੰ ਵਿਪੁਲਫਲ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਵਿਪਾਕੇਸੁਪਿ ਵਿਪੁਲਫਲਤਾ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਸੋਪਿ ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਮਹਨ੍ਤੇਹਿ ਗਤਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਅਯੰ ਪਨਤ੍ਥੋ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਸਾਧਾਰਣੋਤਿ। ਗੁਣਤੋ ਅਯੰ ਏਤ੍ਤਕੋਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਮਾਣੰ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਓਲਾਰਿਕਾ ਕਿਲੇਸਾ "**ਪਮਾਣਕਰਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਹਿ ਪਰਿਤੋ ਖਣ੍ਡਿਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਤਿ **ਪਰਿਤ੍ਤਾ**। ਸਤਿਪਿ ਕੇਹਿਚਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤੇ ਮਹਾਪਮਾਣਭਾਵੇਨ ਗਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ **ਮਹਗ੍ਗਤਾ** । ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਰਾਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਸੁਖੁਮਾਨਮ੍ਪਿ ਅਗੋਚਰਭਾਵਤੋ ਤੇਹਿ ਨ ਕਥਞ੍ਚਿਪਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਤਿ **ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ**, ਯਤੋ ਤੇ ''ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

੧੪. **ਤਿਤ੍ਤਿੰ ਨ ਜਨੇਨ੍ਤਿ** ਸਨ੍ਤਤਰਤਾਯ ਅਸੇਚਨਕਭਾਵਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਪਮਾਣਕਰੇਹੀ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੋ ''ਅਤਪ੍ਪਕਟ੍ਠੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਕਾਯ ਹੀਨਤ੍ਤਿਕਪਦਵਣ੍ਣਨਾਯ ਪਰਤੋ ਬਹੂਸੁ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਲਿਖੀਯਤਿ, ਯਥਾਠਾਨੇ ਏਵ ਪਨ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ।

੧੫. ਲੋਕਿਯਸਾਧੁਜਨੇਹਿਪਿ ਅਤਿਜਿਗੁਚ੍ਛਨੀਯੇਸੁ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮਨਤ੍ਥਿਕਵਾਦਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵਿਨਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਬਲਵਭਾਵੇਨ ਨ ਹੋਤੀਤਿ "**ਵਿਪਰਿਯਾਸਦਲ੍ਹਤਾਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਤਿਪਿ ਕਾਲਨਿਯਮੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਸਾਸਙ੍ਕਵਚਨੇਨ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਨਿਯਤਤਾਯ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਦੁਨ੍ਨਿਵਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਬਲਵਤਾ...ਪੇ॰... ਪਵਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਸਮਾਨਜਾਤਿਕੇਨ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨੀਯਵਿਪਾਕਤੰ, ਸਮਾਨਜਾਤਿਕੇਨ ਚ ਵਿਪਾਕਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇਪਿ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਅਵਿਹਨ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਅਨਨ੍ਤਰਿਕਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਤੋ ਤੇਸੰ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤਾ ਵਿਯ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਾ **ਨਿਯਤਾਨਨ੍ਤਰਿਯਤਾ। ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦਾਨਤੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਅਸਮਾਨਜਾਤਿਕਾਦੀਹਿ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨੀਯਫਲਤੰ ਏਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

ਚੋਦਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ''ਨਨੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਮੇਵ ਚੋਦੇਤਿ। ਇਤਰੋ ''ਨਾਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਵਿਵਰਤਿ। **ਏਕਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਵਸ੍ਸਮ੍ਭਾਵਿਨਿ। **ਸਨ੍ਨਿਯਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਾਦਨੇ ਜਨਨੇ ਨਿਯਤਭਾਵਤੋ। ਉਪਰਤਾ ਅਵਿਪਚ੍ਚਨਸਭਾਵਾਸਙ੍ਕਾ ਯੇਸੁ ਤਾਨਿ ਉਪਰਤਾਵਿਪਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਕਾਨਿ, ਤਬ੍ਭਾਵੋ **ਉਪ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਕਤੰ**, ਤਸ੍ਮਾ। "**ਨ ਸਮਤ੍ਥਤਾਵਿਘਾਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਬਲਵਤਾਪਿ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯੇਨ ਅਨੁਪਹਨ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਆਹ। **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਾਨਿ** ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਯਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਨੇਸੰ ਵਿਪਾਕਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇਪਿ ਅਮੋਘਵੁਤ੍ਤਿਤੰ ਆਹ।

੧੬. **ਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚੰ** ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿ। ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਲੋਭਾਦੋਸਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਮਗ੍ਗਹੇਤੂਹਿ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਖਨ੍ਧਸੇਸਮਗ੍ਗਙ੍ਗਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀਨੰ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਨਯਾਨੰ **ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਹੇਤੁਬਹੁਤਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਬਹੁਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਪਠਮਨਯਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਬਹੁਹੇਤੁਕਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਪਾਲ਼ਿਯੰ** ਤਤਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੋ ਇਧ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਦੁਤਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾਸਕੰ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਨਿਰੀਹਕੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯਭਾਵੋ ਨ ਕੇਵਲੰ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਤੋਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਪੁਰਿਮਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੇਨਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨਾ**"ਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋ ਹਿ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਵਿਸੇਸਾਧਾਨੰ ਭਾਵਨਾਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ। **ਅਨੁਵਤ੍ਤਯਮਾਨੇ**ਤਿ ਗਰੁਕਾਰਯਮਾਨੇ। **ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ, ਨ ਨਿਰਵਸੇਸਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। **ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥੰ ਪਾਠਨ੍ਤਰੇਨ ਸਾਧੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਨੀਯੇ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗੋ ਅਧਿਪਤਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। **ਸਮਾਨਸਦ੍ਦਤ੍ਥਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਸਮਾਸਤ੍ਥਭੇਦੇ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਸਦ੍ਦਤ੍ਥਭੇਦਾਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੧੯. ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੇ, ਪਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਗਤੋ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵ◌ਿਧੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਉਭਯੇਸਮ੍ਪਿ ਵ◌ਾਚਕੋ, ਨ ਪੁਰਿਮਾਨੰਯੇਵ◌ਾਤਿ ਤਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵ◌ੋ** ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾ। ਤੇਨ ਅਤੀਤਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ **"ਸਬ੍ਬੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵ◌ੋ"**ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਭਾਵ◌ੋ** ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਭਾਵ◌ੋ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਧਮ੍ਮਭਾਵ◌ੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੋ ਵ◌ਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਸਭਾਵ◌ੰ ਧਾਰੇਤਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚ ਧਾਰੀਯਤਿ, ਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੋਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵ◌ੋ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਭਾਵ◌ੋ**ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ''ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਨ ਯਥਾਧਿਗਤਪਟਿਸੇਧਨਨ੍ਤਿ ਕਥਮਿਦੰ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯਦਿ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ਪਦੇਨ ਅਤੀਤਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਯਦਿ ਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵ◌ਿਯ ਤੇਪਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ , ਨ ਚ ਤਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਪਨ ਤੇਸੰ ਮਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਯੰ ਪਨ ਤਿਕੋ ਦ੍ਵ◌ਿਨ੍ਨੰ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਵਸੇਨ ਪੂਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ। ਏਵ◌ੰ ਸਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਮਾ ਅਤੀਤਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ। ਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਜਾਤੰ, ਨ ਚ ਨਿਯੋਗਤੋ ਅਤੀਤਾ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਾ ਕੇਚਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੇ ਇਧ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ। ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਪੁਰੇਤਰੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਇਧ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਸਦ੍ਦੇਨ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਗਤਭਾਵ◌ੋਤਿ ਆਹ **"ਅਨਾਗਤੇ ਵ◌ਾ"**ਤਿ। ਯਤੋ ਮੇਤ੍ਤੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਫਲਮ੍ਪਿ ''ਉਪ੍ਪਾਦੀ''ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ।

੨੦. ਯਸ੍ਸ ਝਾਨਾ ਵ◌ੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵ◌ਾਤਿਆਦਿਨਾ ''ਤੇਨਾਨਨ੍ਦਾ''ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਯਾ ਹੇਟ੍ਠਾਪਾਲ਼ਿੰ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿ –

> ''ਕਥਞ੍ਚਾਨਨ੍ਦ , ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਣ੍ਠਪੇਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸਾਦੇਤਿ ਏਕੋਦਿੰ ਕਰੋਤਿ ਸਮਾਦਹਤਿ। ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵ◌ਿਵ◌ਿਚ੍ਚੇਵ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵ◌ਿਹਰਤਿ। ਏਵ◌ੰ ਖੋ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਹਤਿ। ਸੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵ◌ੰ ਸਨ੍ਤਮੇਤੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵ◌ੰ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਖੋ ਮੇ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ, ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤੰ...ਪੇ॰... ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸੁਞ੍ਞਤੰ...ਪੇ॰... ਸੋ ਆਨੇਞ੍ਜੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਆਨੇਞ੍ਜੰ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਆਨੇਞ੍ਜਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ, ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੮੮)।

ਤਤ੍ਥ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਆਨੇਞ੍ਜੇ ਚ। **ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਪਾਦਕਭੂਤਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ। ਅਪਗੁਣਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵ◌ੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ। ਤਤੋ ''ਪਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨੁ ਖੋ ਕਥ''ਨ੍ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ। ਤਤੋ ''ਕਾਲੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ, ਕਾਲੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨੁ ਖੋ ਕਥ''ਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ। ਤਤੋ ਉਭਤੋਭਾਗਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੁਕਾਮੋ ''ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੰ ਨੁ ਖੋ ਕਥ''ਨ੍ਤਿ ਆਨੇਞ੍ਜੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ। ''ਇਦਾਨਿ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤੀ''ਤਿ ਵ◌ਿਸ੍ਸਟ੍ਠਵ◌ੀਰਿਯੇਨ ਨ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬੰ, ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਪਨ ਸਾਧੁਕੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਏਵਮਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖੰ ਛਿਨ੍ਦਤੋ ਫਰਸੁਮ੍ਹਿ ਅਵਹਨ੍ਤੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਨਿਸਿਤਨਿਸਿਤੰ ਕਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਛਿਜ੍ਜੇ ਫਰਸੁ ਵ◌ਿਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਵਹਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ◌ਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਇਦੰ ਕਸ੍ਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਨਨੁ ਯੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਨਿਦ੍ਧਾਰਣਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਸੇਨੇਤੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਤਾਵ◌ਿਸੇਸਮੁਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਯਤੋ ਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ''ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨੀ''ਤਿ ਇਦੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਵ◌ਿਭਾਵਨਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਇਧ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਦੁਕੇ

‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਨ ਏਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਤੋ ਅਸਮਾਨਤਾਪਿ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾਯੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਚੋਦਨਂ ਵਿਸੋਧੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥਾ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ। **ਤਂਵਾਚਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਜ੍ਝਤ੍ਤਵਾਚਕਸ੍ਸ **ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ** ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਸਬ੍ਭਾਵਤੋ।

‘‘ਨ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਭਤਿ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਤੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੮੬) ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਸਾਰੁਪ੍ਪਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਾਦਿਨਿਕਾਮਲਾਭਿਤਾਯ ਅਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾਯ, ‘‘ਨਾਹਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਕਂ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਤ੍ਥ ਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਭਿਰਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸੋਕਪਰਿ...ਪੇ॰... ਉਪਾਯਾਸਾ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੮੬) ਏਵਂ ਰੂਪਾਦਿਰਤਿਯਾ ਚ ਆਦੀਨਵਂ ਵਤ੍ਵਾ ਸਚੇ ਕੋਚਿ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਜਾਤਿਕੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਦੇਯ੍ਯ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਖੇਤ੍ਤੇ ਪਵਿਟ੍ਠਾ ਗਾਵਿਯੋ ਵਿਯ ਅਮ੍ਹੇਯੇਵ ਗਣਤੋ ਨੀਹਰਤਿ, ਏਕੀਭਾਵੇ ਨਿਯੋਜੇਤਿ, ਸਯਂ ਪਨ ਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਪਰਿਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਚਨੋਕਾਸੁਪਚ੍ਛੇਦਨਤ੍ਥਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਰਿਯਨ੍ਤਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਪਿ ਤਥਾਗਤੋ ਏਕਕੋਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ‘‘ਅਯਂ ਖੋ ਪਨਾ’’ਤਿ ਦੇਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾਤਿ ਆਹ **‘‘ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਹਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ’’**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਖਤਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ । **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸਯਜ੍ਝਤ੍ਤਂ। **ਸੁਞ੍ਞਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੁਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯੇ ਵਿਕਪ੍ਪੇ **ਠਾਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਾਰਣਪਰਿਯਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਚੂਕਸੁਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਾਸਚ੍ਚਕਸੁਤ੍ਤੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ –

> ‘‘ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਅਨੇਕਸਤਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਾ, ਅਪਿਸ੍ਸੁ ਮਂ ਏਕਮੇਕੋ ਏਵਂ ਮਞ੍ਞਤਿ ‘ਮਮੇਵਾਰਬ੍ਭ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀ’ਤਿ। ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾਵਦੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਾਯ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਕਥਾਯ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਮਿ ਸਨ੍ਨਿਸਾਦੇਮਿ, ਏਕੋਦਿਂ ਕਰੋਮਿ, ਸਮਾਦਹਾਮਿ ‘ਯੇਨ ਸੁਦਂ ਨਿਚ੍ਚਕਪ੍ਪਂ ਵਿਹਰਾਮੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੮੭) –

ਆਗਤਨ੍ਤਿ।

੨੨. ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨੇਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ‘‘ਸਿਲਾਪੁਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਸਰੀਰ’’ਨ੍ਤਿ। **ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਰੂਪਾਯਤਨਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਤੋ ਚ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਕਤੋਤਿ ਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਕਰੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੋ ਰੂਪਾਯਤਨਤੋ ਅਨਞ੍ਞੋਪਿ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਚਰਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ** ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਤ੍ਥਭੇਦੋ। **ਸਯਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ** ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ, **ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ** ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾਨਂ ਗਨ੍ਧਰਸਾਨਞ੍ਚ, ਇਤਰੇਸਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਤਨਂ** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਯੋਗਜਦੇਸੇ ਅਵਟ੍ਠਾਨਂ, **ਯੇਨ** ਪਟਿਹਨਨਭਾਵੇਨ। **ਬਜਾਪਾਰਾਦੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਵਾਯੋਧਾਤੁਵਿਪ੍ਫਾਰਵਸੇਨ ਅਕ੍ਖਿਪਟਲਾਦੀਨਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਪਰਿ ਚ ਸਂਸੀਦਨਲਙ੍ਘਨਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਮਾਹ। **ਵਿਕਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ** ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਅਨੁਗ੍ਗਹੋ ਉਪਘਾਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਿਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

੧-੬. ਸਮਾਨਦੇਸਗ੍ਗਹਣਾਨੰ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨੰ, ਏਕਵਤ੍ਥੁਵਿਸਯਾਨੰ ਵਾ। ਅਥ ਵਾ ਸਮਾਨਦੇਸਾਨੰ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਤ੍ਤਾ ਸਮਾਨਗਹੇਤਬ੍ਬਭਾਵਾਨੰ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਸਹਗਤਾ, ਤੇ ਹੇਤੂਹਿ ਸਹ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਯੋ ਚ ਤੇਸੰ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵੋ, ਸੋ ਸਹਜਾਤਾਦੀਹਿ ਹੇਤੂਹਿ ਕਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸਮਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਭਾਵ"**ਨ੍ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨਾਦਿਹੇਤੁਬ੍ਯਾਪਾਰੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਏਕੀਭਾਵੂਪਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਕਲਾਪਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਸੰਸਟ੍ਠਤਾਯ ਸਮੂਹਘਨਭਾਵੇਨ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਾਨਾਕਰਣਤੰਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਧਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪੀ**ਤਿ ਸਭਾਵਤ੍ਥਭੇਦਾਭਾਵੇਪਿ। **ਪਦਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਨਾਨਾਪਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਤਾਭੇਦੇਨ। ਏਤੇਨ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰਾਪੇਕ੍ਖੰ ਦੁਕਨ੍ਤਰਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ। ਤੇਨੇਵ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਮੁਖੇ ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਤਿਕੇਸੁਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯੇਸੰ ਵਿਨੇਯ੍ਯਾਨੰ ਯੇਹਿ ਪਕਾਰਵਿਸੇਸੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਭਾਵਨੇ ਕਤੇ ਪਟਿਵੇਧੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਸੰ ਤਪ੍ਪਕਾਰਭੇਦੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਭਾਵਨੰ। ਯੇਸੰ ਪਨ ਯੇਨ ਏਕੇਨੇਵ ਪਕਾਰੇਨ ਵਿਭਾਵਨੇ ਪਟਿਵੇਧੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਿਸ੍ਸਰਤ੍ਤਾ ਤਦਞ੍ਞਨਿਰਵਸੇਸਪ੍ਪਕਾਰਵਿਭਾਵਨਞ੍ਚ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋਤਿ ਆਹ **"ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਜਾਨਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਨਨੁ ਏਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਦਞ੍ਞਪ੍ਪਕਾਰਵਿਭਾਵਨੰ ਅਫਲੰ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ। ਤੇ ਪਕਾਰਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ, ਤਬ੍ਭਾਵੋ **ਤਪ੍ਪਕਾਰਤਾ**। ਇਮਿਨਾ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਪਕਾਰਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨੰ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪੀਤਿ ''ਅਹੇਤੁਕਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਚ ਹੇਤੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ। ਯਥਾ ਪਠਮਦੁਕੇਕਦੇਸੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਦੁਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਛਟ੍ਠਦੁਕਨਯੇ ਯੋਜਨਾ ''ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਕਾਪਿ ਅਹੇਤੁਕਾਪੀ''ਤਿਆਦਯੋ ਤਯੋ ਦੁਕਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਦੁਕੇਕਦੇਸੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮਦੁਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜਨਾਯ ''ਸਹੇਤੁਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੂਪਿ ਨ ਹੇਤੂਪਿ, ਅਹੇਤੁਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੂਪਿ ਨ ਹੇਤੂਪਿ, ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੂਪਿ ਨ ਹੇਤੂਪਿ, ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੂਪਿ ਨ ਹੇਤੂਪੀ''ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦੁਕਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਕ੍ਕਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਨ੍ਤਿ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਅਥ ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਦਸ੍ਸਿਤੇਹਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਨਿਨ੍ਨਾਨਾਕਰਣਤੋ ਏਤੇ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਨ੍ਨਿਵੇਸਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਨਿਨ੍ਨਾਨਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਦੁਕੇਸੁ ਯਥਾਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਦੁਕਾਨੰ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਅਵਰੋਧਨੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਤੇਸੁ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਅਥ ਵਾ ''ਏਤੇਨ ਵਾ ਗਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਨਯੇਨ ''ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਚਾ''ਤਿਆਦੀਨੰ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਾਨੰ ਦੁਕਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹੇ ਸਤਿ ਏਤੇਸਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਯਾ। ਯਤੋ ਵਾ ਦੁਕਤੋ ਪਦੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦੁਕਨ੍ਤਰੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੇਨ ਸਤਿ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਦੁਕਨ੍ਤਰੰ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਕੋਚਿ ਵਿਸੇਸੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੁਕੇਹੀਤਿ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਸੁ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਸਹੇਤੁਕਦੁਕਤੋ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕਸ੍ਸ, ਹੇਤੁਸਹੇਤੁਕਦੁਕਤੋ ਚ ਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕਸ੍ਸ ਪਦਤ੍ਥਮਤ੍ਤਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਨ ਸਭਾਵਤ੍ਥਤੋ। ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਸਹੇਤੁਕਹੇਤੁਸਹੇਤੁਕਦੁਕੇ ਵਤ੍ਵਾ ਇਤਰੇਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਏਵੰ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕਾਦੀਹਿ ਸਭਾਵਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪਿ ਪਦਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਤੋ ਧਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪਿ ਪਦਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਦੁਕਨ੍ਤਰੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਹੇਤੁਸਹਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨ ਹੇਤੁਸਹਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨ ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਹੇਤੁਸੰਸਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਹੇਤੁਵਿਸੰਸਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਹੇਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਨ ਹੇਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਹੇਤੁਸਹਭੁਨੋ ਧਮ੍ਮਾ, ਨ ਹੇਤੁਸਹਭੁਨੋ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਨੰ, ਤਥਾ ''ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਸਹਗਤਾ ਚਾ''ਤਿਆਦੀਨੰ, ''ਨ ਹੇਤੂ ਖੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਸਹਗਤਾਪਿ, ਨ ਹੇਤੁਸਹਗਤਾਪੀ''ਤਿਆਦੀਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਾਨੰ ਅਨੇਕੇਸੰ ਦੁਕਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਏਤੇਨ ਵਾ ਗਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾ''ਤਿਆਦਿ। ਏਵੰ ਆਸਵਗੋਚ੍ਛਕਾਦੀਸੁਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਾ ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾਦਿੰ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਞ੍ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਨ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਸਾਮਿਨਾ ਯਤ੍ਤਕਾ ਦੁਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਤਕੇਸੁ ਠਾਤਬ੍ਬੰ। ਅਦ੍ਧਾ ਹਿ ਤੇ ਦੁਕਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਯੇ ਭਗਵਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ

ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕੋ ਛਟ੍ਠਦੁਕੇਨ ਨਿਨ੍ਨਾਨਤ੍ਥੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਪਠਮਦੁਕਤਤਿਯਦੁਕੇਸੁ। ਯਦਿ ਦੁਕਨ੍ਤਰੇਹਿ ਦੁਕਨ੍ਤਰਪਦੇਹਿ ਚ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਏਤੇਸਂ ਦੁਕਾਨਂ ਦੁਕਨ੍ਤਰਪਦਾਨਞ੍ਚ ਅਵਚਨਂ , ਏਵਂ ਸਤਿ ਛਟ੍ਠਦੁਕੇ ਪਠਮਪਦਮ੍ਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕੇ ਦੁਤਿਯਪਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਚ ਛਟ੍ਠਦੁਕੋਯੇਵ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕੇ"**ਤਿਆਦਿ। **ਦੁਕਪੂਰਣਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਂਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਦੇਸਨਾਵਿਸੇਸੋ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿਯੇਵ। ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਤਾਭਾਵੇਪਿ ਪਕਾਰਭੇਦਹੇਤੁਕਂ ਦੁਕਨ੍ਤਰਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋਤਿ। **ਏਤੇਨ ਗਤਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਪਿ ਛਟ੍ਠਦੁਕਪੂਰਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਨਯਦਸ੍ਸਨੇਨ। **ਪਠਮਦੁਕੇ... ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਿਤੋ** ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮੇਹਿ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਦਸ੍ਸਿਤੇਹਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ, ਇਧ ਦਸ੍ਸਿਤੇਹਿ ਚਤੂਹਿ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਦੁਕੇਸੁ। **ਪਠਮਦੁਕਪਕ੍ਖੇਪੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ** ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਛਟ੍ਠਦੁਕੇਨ ਇਤਰਤ੍ਰ ਚ ਇਤਰਦੁਕੇਹੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੭-੧੩. **ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਸਭਾਵਤਾਵ ਅਤ੍ਥਿਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਅਨਿਰੋਧੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤਾ ਅਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਫਲਤਾ ਕਾਰਣਾਸਮੁਗ੍ਘਾਤੇਨ ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਾਰਹਤਾ ਚਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਸਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਯੇਨ ਵਿਨਾ ਯਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਅਤੀਤਾਦਿਪਿ ਕਾਰਣਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤਮੇਵਾਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਨ ਸਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਕਾਲਾਨਮੇਵਾ"**ਤਿ। **ਸਮੇ...ਪੇ॰... ਦੀਪੇਤਿ** ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੂਯ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤਨ੍ਤਿ **ਸਙ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ। **ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਵਨ੍ਤਤਾ ਅਨੇਕਪਚ੍ਚਯਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਤਾ ਚ ਦੁਕਦ੍ਵਯੇ ਪੁਰਿਮਪਦਤ੍ਥਾਨਂ ਭੇਦੋ, ਇਤਰੇਸਂ ਪਨ ਪੁਰਿਮਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਵਿਧੁਰਸਭਾਵਤਾਯਾਤਿ। **ਅਵਿਨਿ...ਪੇ॰... ਠਪਨਤੋ**ਤਿ ''ਏਤ੍ਤਕਾ''ਤਿ ਪਭੇਦਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਿਦ੍ਧਾਰਣਵਸੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਾਤਿਕਾਯਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਮਾਤਿਕਾਯਂ ਪਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸਰੂਪਸਙ੍ਖਾਵਿਸੇਸਤ੍ਤਾ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਯੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। **"ਪਥਵੀਆਦਿ ਰੂਪ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕਹੇਤੁਕੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਹੇਤੂਨਂ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵੋ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਰੂਪਿਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਆਹ **"ਪੁਰਿਮ...ਪੇ॰... ਪਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ। ਨ ਹਿ ਤੇਸੁ ਨਿਯਤੋ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਂਸਾਮਿਭਾਵੋਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਾ ਲੁਜ੍ਜਤਿ ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ਲੋਕੋਤਿ ਤਂਗਹਣਰਹਿਤਾਨਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕਤਾ। **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਦੁਕਬਹੁਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਵੀਸਤਿ ਦੁਕਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ''ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਚ ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ ਦੁਕਬਹੁਤਾ ਇਚ੍ਛਿਤਾ ਏਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਤਂਯੇਵ ਪਨ ਦੁਕਬਹੁਤਂ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਏਵਮਾਹ। ਅਪਿਚ ਦੁਕਬਹੁਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਾ ਚ ਖੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਭੇਦਾਨੁਸਾਰਿਨੀ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਥਾ ਮਹਾਕਿਰਿਯਤੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂਪਕਾਰਾਨਂ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਅਨਾਮਸਨਤੋ ਨ ਬਜਾਪਿਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਦੁਕਬਹੁਤਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਅਬਜਾਪਿਭਾਵੇ ਪਨ ਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਥਾ ਚ...ਪੇ॰... ਸਿਯਾ"**ਤਿ ਆਹ। **ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਚ ਵਿਰੁਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ''ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚੇਕਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਨਾ ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਂ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਨਾ ਕੇਨਚਿ ਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਨਿਕ੍ਖੇਪਰਾਸਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਦੁਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਵਿਰੁਦ੍ਧਂ, ਤਥਾ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨ ਸਮੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਰਾਸਿਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਂ। ਯੋ ਚ ਪਟਿਸੇਧੋ ਕਤੋ ਅਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਦੁਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨ ਹਿ ਸਮ...ਪੇ॰... ਸੇਧੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਦੇਸੁ ਦੁਕਪਦਦ੍ਵਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਏਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਤਥੇਵਾਤਿ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਕੇਚਿਨ-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਅਨਿਯਮਤੋ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਵੋਹਾਰੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਕੋ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵੋਯੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। ਰੂਪਾਯਤਨਮੇਵ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵਤੋ ''ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਕੇਨਚਿ ਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਕ੍ਖੇ ਦੁਕਬਹੁਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਨ ਚੇਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਭੇਦੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਵਿਸੇਸੇਨ, ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਕਦੇਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੁਕਭੇਦੋ**ਤਿ

ਦੁਕਵਿਸੇਸੋ, ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਦੁਕੋ, ਤਪ੍ਪਭੇਦੋਯੇਵ ਵਾ। **ਸਮਤ੍ਤੋ** ਪਰਿਯਤ੍ਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਤ੍ਤੁਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਤਤ੍ਤੁਕਾ ਦੁਕਾ**ਤਿ ਦੁਕਭੇਦਾਪਜ੍ਜਨਪ੍ਪਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। **ਏਵਞ੍ਚ ਸਤੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਲਦ੍ਧਗੁਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਕਥਮਯਂ ਦੁਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਾਨਤ੍ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਪਨ ਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਸਙ੍ਗਹੇ ਦੁਕੋਸਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਨਿਕ੍ਖੇਪਰਾਸਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਥਂ ਨੀਯਤੀਤਿ ਆਹ "**ਏਤਸ੍ਸ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ।

ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਯਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਸਤਿਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਬਹੁਭਾਵੇ ਯਤ੍ਤੁਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਤ੍ਤੁਕਾ ਦੁਕਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕਬਹੁਤਾ ਦੁਕਸਙ੍ਗਹਿਤਧਮ੍ਮੇਕਦੇਸੇਸੁ ਦੁਕਪਦਦ੍ਵਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵਤੋ। ਏਵਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਦੁਕੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਪਿ ਯਤ੍ਤੁਕਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਤਤ੍ਤੁਕਾ ਦੁਕਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕਬਹੁਤਾ ਦੁਕਸਙ੍ਗ…ਪੇ॰… ਭਾਵਤੋ ਏਵ। ਨ ਹਿ ਏਕਂਯੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ''ਕੇਨਚਿ ਕੇਨਚੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਅਪਰਮ੍ਪੀਤਿ ਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਗਹੇ ਦੁਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਕਤ੍ਥਚਿ ਦੁਕਸ੍ਸ ਪਦ੍ਚ੍ਛੇਦੋ ਅਤ੍ਥਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਵਿਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਪਿ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਾਗਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਅਤੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਲਦ੍ਧਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠੇਸੁ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਭੇਦੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਆਲਮ੍ਬਨਾਨਾਲਮ੍ਬਨਵਸੇਨ ਦੁਕਪਦਦ੍ਵਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵਾਰੇਤੁਂ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਨ ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚੇਵ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਭੂਮਿਭੇਦਵਸੇਨ ਯਥਾਲਾਭਂ ਦਸ੍ਸੇਸ੍ਸਤਿ। ''ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਅਨਾਮਟ੍ਠਵਿਸੇਸਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸਾਮਞ੍ਞਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਾਲ਼ਿ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਆਗਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਇਮਿਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਯ ''ਕੇਨਚੀ''ਤਿ ਪਦਂ ਅਨਿਯਮੇਨ ਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਗਾਹਕਨ੍ਤਿ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਚ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵੇਹਿ ਦੁਕਪਦਦ੍ਵਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵੇਹਿ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਾਭਾਵਤੋ। ਕਿਞ੍ਚ ''ਯੇ ਵਾ ਪਨਾ''ਤਿ ਪਦਨ੍ਤਰਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤੋਪਿ ''ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ…ਪੇ॰… ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੦੧) ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਦੁਕਪਦਦ੍ਵਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਪਦਨ੍ਤਰਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਹਿ ਯੇਵਾਪਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਯਥਾ ''ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਕੁਸਲਮੂਲਾ। ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਕੁਸਲਮੂਲਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਯਮ॰ ੧.ਮੂਲਯਮਕ.੧)। ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ ਅਭਵਿਸ੍ਸ। ਯਂ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ…ਪੇ॰… ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਦ੍ਵੇ ਦੁਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤਦਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਤੇਨ ਪਾਲ਼ਿਪਟਿਸੇਧਨਞ੍ਚ ਨਿਵਾਰਿਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਪਟਿਸੇਧਨਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ਤਥਾ ਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਭਾਵੇਨ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਅਨਿਯਮਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਕੇਨਚੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋਯੇਵ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਵਿਜਾਨਨਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਅਨਿਯਮਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ''ਕੇਨਚੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਤਦਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨੇ ਤੇਨੇਵਾਤਿ ਅਯਂ ਪਦਤ੍ਥੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯਥਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਅਵਟ੍ਠਿਤਾ, ਤਥਾ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੧੪-੧੯. ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਜਞ੍ਞਮਲੀਨਭਾਵਕਰਣਤੋ ਕਣ੍ਹਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਹੇਤੁਤੋ ਚ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ "**ਅਸੁਚਿਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਣੇ। **ਪਗ੍ਘਰਣਕ…ਪੇ॰… ਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਆਸਵੋ ਵਿਯ ਆਸਵੋਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਗੋਤ੍ਰਭੁ… ਪੇ॰… ਵੁਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਗੋਤ੍ਰਭੁਗ੍ਗਹਣਂ ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ ਯਥਾ ''ਕਾਕੇਹਿ ਸਪ੍ਪਿ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਗੋਤ੍ਰਭੁਸਦਿਸਾ ਗੋਤ੍ਰਭੂਤਿ

ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ ਗੁਣਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਥਾਨਂ ਏਕੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵਚਨੀਯਤ੍ਤਾ ਵੋਦਾਨਾਦਯੋਵ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਅਥ ਵਾ **ਗੋਤ੍ਰਭੂ**ਤਿ ਏਕਸੇਸੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਅਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਭਿਵਿਧਿਵਿਸਯਂ ਅਵਧਿਨ੍ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਆਸਵੇਹਿ **ਤਂਸਹਿਤਤਾ** ਆਸਵਸਹਿਤਤਾ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਸਹੇਤੁਕਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਹੇਤੂਹਿ ਸਹੇਤੁਕਤਾ, ਨ ਏਵਂ ਸਾਸਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਆਸਵੇਹਿ ਸਾਸਵਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹੀਤਿ। ਦੁਕਨ੍ਤਰੇ ਅਵੁਤ੍ਤਪਦਭਾਵੋਯੇਵੇਤ੍ਥ ਦੁਕਯੋਜਨਾਯ ਞਾਯਾਗਤਤਾ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਪਠਮੇ ਦੁਕੇ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖੇਪੇ ਏਕੋ**ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕਮਾਹ। **ਪਠਮੇ ਦੁਕੇ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖੇਪੇ ਦ੍ਵੇ**ਤਿ ''ਆਸਵਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ, ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਨੋ ਚ ਆਸਵਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਚਮਦੁਕਮਾਹ। **ਪਠਮਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯੇ ਦੁਕੇ ਪਕ੍ਖੇਪੇ ਏਕੋ**ਤਿ ''ਨੋ ਆਸਵਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਸਵਾਪਿ ਅਨਾਸਵਾਪੀ''ਤਿ ਅਯਮੇਕੋ। **ਤਤਿਯੇ ਪਠਮਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖੇਪੇ ਦ੍ਵੇ**ਤਿ ''ਆਸਵਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ, ਨੋ ਆਸਵਾਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪੀ''ਤਿ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ। **ਤਤਿਯੇ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖੇਪੇ ਏਕੋ**ਤਿ ''ਸਾਸਵਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪੀ''ਤਿ ਏਕੋ। **ਦੁਤਿਯੇ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖੇਪੇ ਏਕੋ**ਤਿ ਛਟ੍ਠਦੁਕਮਾਹ। **ਤੀਹੀ**ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਛਟ੍ਠੇਹਿ। **ਇਤਰੇ**ਤਿ ਤਦਵਸਿਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਚ। ਤੇ ਪਨ ਪਠਮੇ ਤਤਿਯਦੁਕਦੁਤਿਯਪਦਪਕ੍ਖੇਪੇ ਏਕੋ, ਦੁਤਿਯੇ ਪਠਮਦੁਕਦੁਤਿਯਪਦਪਕ੍ਖੇਪੇ ਏਕੋ, ਤਤਿਯੇ ਪਠਮਸ੍ਸ ਏਕੇਕਪਦਪਕ੍ਖੇਪੇ ਦ੍ਵੇ, ਤਤਿਯੇ ਦੁਤਿਯਦੁਕਪਠਮਪਦਪਕ੍ਖੇਪੇ ਏਕੋਤਿ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਸਾਸਵਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਾਪਿ ਨੋ ਆਸਵਾਪਿ। ਆਸਵਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਾਪਿ ਨੋ ਆਸਵਾਪਿ। ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਾਪਿ ਨੋ ਆਸਵਾਪੀ''ਤਿ ਏਤੇਸਮ੍ਪਿ, ''ਆਸਵਸਹਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨੋ ਆਸਵਸਹਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਗ੍ਗਹਣੇ ਕਾਰਣਂ ਗਹਣਨਯੋ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਏਸ ਨਯੋਤਿ ਯੋ ਏਸ ਪਠਮਦੁਕੇ ਦੁਤਿਯਦੁਕਪਕ੍ਖੇਪਾਦਿਕੋ ਉਪਾਯੋ ਇਧ ਆਸਵਗੋਚ੍ਛਕੇ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਸ ਨਯੋ ਸਂਯੋਜਨਗੋਚ੍ਛਕਾਦੀਸੁ ਦੁਕਨ੍ਤਰਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨਾਗਤਦੁਕਾ ਸਂਯੋਜਨਗੋਚ੍ਛਕੇ ਤਾਵ ''ਸਂਯੋਜਨਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ, ਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਨੋ ਚ ਸਂਯੋਜਨਾ, ਸਂਯੋਜਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਯੋਜਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ, ਨੋ ਸਂਯੋਜਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਯੋਜਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ, ਨੋ ਸਂਯੋਜਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਯੋਜਨਿਯਾਪਿ ਅਸਂਯੋਜਨਿਯਾਪਿ, ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਯੋਜਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪੀ''ਤਿ ਪਞ੍ਚ। ਏਵਂ ਗਨ੍ਥਓਘਯੋਗਉਪਾਦਾਨਗੋਚ੍ਛਕੇਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਪਞ੍ਚ। ਨੀਵਰਣਗੋਚ੍ਛਕੇ ਪਨ ਨੀਵਰਣਾਨਂ ਨੀਵਰਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ''ਨੋ ਨੀਵਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨੀਵਰਣਿਯਾਪਿ ਅਨੀਵਰਣਿਯਾਪਿ, ਨੋ ਨੀਵਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਨੀਵਰਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ, ਨੀਵਰਣਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਨੀਵਰਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪੀ''ਤਿ ਤਯੋ। ਤਥਾ ਪਰਾਮਾਸਗੋਚ੍ਛਕੇ ''ਨੋ ਪਰਾਮਾਸਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਾਮਟ੍ਠਾਪਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਾਪਿ, ਨੋ ਪਰਾਮਾਸਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਾਮਾਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਪਰਾਮਾਸਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ, ਪਰਾਮਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਾਮਾਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਪਰਾਮਾਸਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪੀ''ਤਿ। ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇ ''ਨੋ ਕਿਲੇਸਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾਪਿ ਅਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾਪਿ, ਨੋ ਕਿਲੇਸਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾਪਿ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾਪਿ, ਨੋ ਕਿਲੇਸਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਿਲੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਕਿਲੇਸਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ, ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾਪਿ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾਪਿ, ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਿਲੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਕਿਲੇਸਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ, ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾਪਿ ਅਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾਪੀ''ਤਿ ਛ ਦੁਕਾਤਿ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

੨੦-੨੫. **ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਥਾਸਕਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਏਵ ਹਿ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਨਂ ਵਟ੍ਟਸਂਯੋਜਨਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਨਂਯੇਵ ਸਂਯੋਜਨਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **"ਸਤਿਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਅਞ੍ਞੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ। **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਕਿਲੇਸਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ। ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯੁਦ੍ਧਂਭਾਗਿਯਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ **ਓਰ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ,** ਤੇਹਿ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਹਿ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਹਿ। ਕਾਮਕਮ੍ਮਭਵਾਦੀਨਂ ਕਾਮੂਪਪਤ੍ਤਿਭਵਾਦਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇਪਿ ਨਿਯਮੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਤਂਤਂ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਭਾਵੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਿਯਮਾਨਂ ਕਮ੍ਮੂਪਪਤ੍ਤਿਭਵਾਨਂ ਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਦਭਾਵੇ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਬਨ੍ਧਨਂ** ਅਸੇਰਿਭਾਵਕਰਣਂ

ਅਨੁਬਨ੍ਧਨਾਦਯੋ ਵਿਯ। **ਗਣ੍ਠਕਰਣੰ** ਅਵਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਕਰਣੰ। **ਚਕ੍ਕਲਕੰ** ਪਾਦਪੁਞ੍ਛਨਰਜ੍ਜੁਮਣ੍ਡਲੰ। **ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਚੁਰਜਨਸ੍ਸ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਤੰ ਆਹ। ਤਿਵਿਧੋ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਕੋਚਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸਿਦ੍ਧੋ ਯੋ ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵੇਦਨੀਯੋ ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਕੋਚਿ ਅਨੁਮਾਨਸਿਦ੍ਧੋ ਯੋ ਘਟਾਦੀਸੁ ਪਟਾਦੀਸੁ ਚ ਪਸਿਦ੍ਧੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਘਟਪਟ-ਸਦ੍ਦਾਦੀਨੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਆਕਾਰੋ, ਕੋਚਿ ਓਕਪ੍ਪਨਸਿਦ੍ਧੋ ਯੋ ਪਚੁਰਜਨਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮਦਿਟ੍ਠੋ ਸਦ੍ਧਾਵਿਸਯੋ ਸਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਾਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਵਚਨੰ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸਿਦ੍ਧੇ ਅਨੁਮਾਨਸਿਦ੍ਧੇ ਚ ਅਤ੍ਥੇ ਨ ਵਿਸੰਵਾਦੇਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਤਸ੍ਸ ਵਚਨੇਨ ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਤਥਾਰੂਪੋ ਚ ਭਗਵਾਤਿ "**ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਭਾਵ...ਪੇ॰... ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ਏਵਰੂਪੇਸੁ।

੨੬-੩੭. ਯਥਾ ਸਰਭੇਹਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਾ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਿ ਸਰਭਨਿਯਾ, ਏਵੰ ਓਘਨਿਯਾਤਿ ਸਦ੍ਦਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਆਹ "**ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ।

੫੦-੫੪. ਵਿਪਰਿਯੇਸਗ੍ਗਾਹੋ ਪਰਾਮਸਨਨ੍ਤਿ ''ਪਰਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਮਤ੍ਤੰ ਪਰਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ, ਅਥ ਖੋ ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਆਹ "**ਪਰਤੋਤਿ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ**"ਤਿ।

੫੫-੬੮. ਯਦਿ ਸਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੰ, ਕਥਮਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋਤਿ ਆਹ "**ਵਿਚਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਸਞ੍ਞਿਤ**"ਨ੍ਤਿ, ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਾਨਤ੍ਤਤਾਯ ਨਿਰਨ੍ਤਰਭਾਵੂਪਗਮਨੰ ਸੰਸਟ੍ਠਭਾਵੋਤਿ "**ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਾਨਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਸੰਸਟ੍ਠਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇਸੰ** ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ। **ਇਤਰੇਹਿ** ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨੇਹਿ। ਕਿੰ ਪਨ ਕਾਰਣੰ ਸਮਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਨੰ ਏਕਕਲਾਪਭੂਤਾਨੰ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸੰਸਟ੍ਠਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਪਨ ਤਥਾਭੂਤਾਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਏਸ ਹਿ ਤੇਸੰ ਸਭਾਵੋ**"ਤਿ। ਤੇਨ ਯਦਿਪਿ ਕੇਚਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਵਿਸੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦਨ੍ਧਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ ਪਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰਯੇਵ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਸੰਸਟ੍ਠਭਾਵੋ ਤਦਭਾਵੋ ਚ ਇਤਰੇਸੰ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਮੂਹਘਨਤਾਯ ਵਾ ਦੁਬ੍ਬਿਭਾਗਤਰਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋਤਿ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਾਨਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰਯੇਵ ਸੰਸਟ੍ਠਤਾ। **ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ** ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ **ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ** ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ।

੮੩-੧੦੦. ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ **ਕਾਮੋ** ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ਯਥਾ ਰੂਪਭਵੋ ਰੂਪੰ। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਤਣ੍ਹਾਨੰ ਵਿਸਯਭਾਵੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਤਾਯ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚੇਤਮੇਵੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭਾਵੋ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਿਸਯੋ ਸਿਯਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਭੂਮਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਵਿਪਾਕਦਾਨਵਸੇਨ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਵਿਪਾਕਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨੰ ਭੂਮਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭਾਵੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਿਸਯੋ ਸਿਯਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਨ ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਭਾਵੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਭੂਮਿਤਾ। **ਅਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਤਾ ਨਾਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਅਬ੍ਯਾਪਿਤਦੋਸੰ ਪਰਿਹਰਤਿ, **ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਤਾ ਨਾਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਅਤਿਬ੍ਯਾਪਿਤਦੋਸੰ। ਨਨੁ ਚ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਕ੍ਖੇ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਕਤਮਾ, ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾ ਕਤਮੇ, ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਵਿਸਯਾਤਿ ਇਤਰੀਤਰਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਦੋਸੋਤਿ? ਨ, ਅਵੀਚਿਆਦਿਏਕਾਦਸੋਕਾਸਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਕਿਞ੍ਚਿ ਤਣ੍ਹੰ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੰਸਭਾਵਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪਲਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਪਾਠੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ "**ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇਪੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਯ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕਾਮਧਾਤੁਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾ ਚ ਕਾਮਭਵਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਮੇ ਓਗਾਲ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਥਾਤਿ **ਏਤ੍ਥਾਵਚਰਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਿਨਾ ਵਿਸੇਸੋ ਅਨੁਪਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਲੋਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨਿਚ੍ਛਯਤੋ**"ਤਿ। ਤੇਨ

ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਭਗਵਤੋ ਤਦੁਚ੍ਚਾਰਣਾਨਨ੍ਤਰੰ ਵਿਨੇਯਜਾਨੰ ਤਦਤ੍ਥਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਾਪੇਕ੍ਖਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਤਿ “**ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਾਰਿਕਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭਾਵੰ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ। **ਪਰਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ‘‘ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਉਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਸਸਾਧਨੰ ਕਿਰਿਯੰ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਨਿਯ੍ਯਾਨਕਰਣਸੀਲਾ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ** ਯਥਾ ‘‘ਅਪੂਪਭਕ੍ਖਨਸੀਲੋ ਆਪੂਪਿਕੋ’’ਤਿ, ਨਿਯ੍ਯਾਨਸੀਲਾ ਏਵ ਵਾ। ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਵ ਗਹਿਤਾਤਿ ਞਾਯਤਿ, ਇਤਰਥਾ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਤਾਵਚਨੰ ਨਿਪ੍ਪਯੋਜਨੰ ਸਿਯਾ। ‘‘ਰਣੋਹਤਾ ਨ ਜੋਤਨ੍ਤਿ, ਚਨ੍ਦਸੂਰਿਯਾ ਸਤਾਰਕਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਰਣ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਰੇਣੁਪਰਿਯਾਯਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸਮ੍ਪਹਾਰਪਰਿਯਾਯਤ੍ਤਾ ਯੁਦ੍ਧ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਹਾਰੋ ਚ ਪਹਰਿਤਬ੍ਬਾਧਾਰੋਤਿ ਅਕੁਸਲਸੇਨਾਵ ‘‘ਸਰਣਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਭੂਤਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਵਿਘਾਤਉਪਾਯਾਸਪਰਿਲ੍ਹਾਹਾਨੰ ਸਭਾਗਭੂਤਾਯ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾਯ। **ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸਭਾਵਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਸਰਣਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੧-੧੦੮. **ਵਿਜ੍ਜਾਸਭਾਗਤਾਯ** , ਨ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ ਵਿਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪਕਾਰਕਭਾਵਤੋ। “**ਅਭੇਜ੍ਜੰ...ਪੇ॰... ਰੁਹਤੀ**”ਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗੇਹਿਪਿ ਪਹੀਯਮਾਨਾ ਕਿਲੇਸਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਓਧਿਨਾ ਅਨਵਸੇਸਮੇਵ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਪਨ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਲੋਭਾਦਿਕਿਲੇਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਪੁਨ ਵਿਰੂਲ੍ਹਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇ ਪਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਨ ਏਵੰ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਭਾਵਤੋ। **ਤਦੁਪਚਾਰੇਨ** ਨਿਸ੍ਸਯਵੋਹਾਰੇਨ। ਕੁਸਲੇਹਿ ਤਾਪੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਾ **ਤਪਨਿਯਾ,** ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ ਬਾਧਿਤਬ੍ਬਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮਾਨਤ੍ਥਾਨਿ** ਅਧਿਵਚਨਾਦੀਨੰ ਸਙ੍ਖਾਦਿਭਾਵਤੋ। ‘‘ਸਬ੍ਬੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਧਿਵਚਨਪਥਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਧਿਵਚਨਾਦੀਨੰ ਵਿਸਯਭਾਵੋ ਨ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਵਜ੍ਜਿਤੋ, ਵਚਨਭਾਵੋ ਏਵ ਚ ਅਧਿਵਚਨਾਦੀਨੰ ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਨ ਨਯੇਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ “**ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਵਚਨੰ ਅਧਿਵਚਨਾਦਿਭਾਵੰ ਭਜਤੀ**”ਤਿ।

੧੦੯-੧੧੮. ਅਞ੍ਞੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਾਮਕਰਣਸਭਾਵੋ ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੋਤਿ, ਤੇਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਯ ਓਪਪਾਤਿਕਨਾਮਤਾਯ ਪਥਵੀਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਨਾਮਭਾਵੋ ਸਿਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੰ “**ਨਾਮਨ੍ਤਰਾਨਾਪਜ੍ਜਨਤੋ**”ਤਿ ਆਹ। ਨ ਹਿ ਵਿਨਾ ਪਥਵੀਆਦਿਨਾਮੇਨਪਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਕੇਸਾਦਿਨਾਮੇਹਿ ਵਿਨਾ ਵੇਦਨਾਦਿਨਾਮੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਨਾਮੇਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਿਣ੍ਡਾਕਾਰਤੋ ਵੋਹਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ। ਯੰ ਪਨ ਪਰਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖੰ ਨਾਮਕਰਣਨ੍ਤਿ ਨਾਮਕਰਣਸਭਾਵਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਨਾਮਾਦਿਕਰਣਾਨੰ ਨਾਮਭਾਵੋ ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਚਞ੍ਞੇਹਿ ਨਾਮੰ ਕਰੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਕਰਣਸਭਾਵਤਾਯ ਅਭਾਵੋਯੇਵਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮਭਾਵੋ। ਯੇ ਪਨ ਅਨਾਪਨ੍ਨਨਾਮਨ੍ਤਰਾ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਨਾਮਾ ਚ, ਤੇ ਵੇਦਨਾਦਯੋਵ ਨਾਮੰ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਤ੍ਤਨਾਵਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਤਾ ਤੰ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ** ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਸੋ ਨਾਮਮਨ੍ਤਰੇਨ ਗਹੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਪਾਕਟੋਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਪਕਾਸਕਪਕਾਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨਪਿ ਹਿ ਵਿਨਾਪਿ ਨਾਮੇਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪਕਾਸਕਪਕਾਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਵਿਸਯਿਵਿਸਯਭਾਵੋ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਨੰ ਸਭਾਵੋ, ਸੋ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੇ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੧੧੯-੧੨੩. **ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ ਵਿਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾਪਿ ਝਾਨਲਾਭੀਨੰਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ‘‘ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਅਨੁਸ੍ਸਵਵਸੇਨ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨੰ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਞ੍ਞਾ ਲਬ੍ਭਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

‘‘ਏਵਂ ਸੀਲਵਿਸੋਧਨਾਦਿਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਅਪ੍ਪੇਤੀਤਿ ਜਾਨਨਕਪਞ੍ਞਾ ਸਹ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਜਾਨਨਕਪਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਕੇਚਿ। ਵੁ**ਟ੍ਠਾਨੇ ਕੁਸਲਭਾ**ਵੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਵਸਿਤਾ। **ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ।

੧੨੪-੧੩੪. ਸੋਭਨੇ ਰਤੋ ਸੁਰਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਸੋਰਚ੍ਚੰਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਸੋਭਨਕਮ੍ਮਰਤਤਾ**”ਤਿ। ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਾ ਓਰਤੋ ਵਿਰਤੋ ਸੋਰਤੋ , ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਸੋਰਚ੍ਚੰਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨਤ੍ਥੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ। **ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਂ** ਮੋਹੋ। **ਕੁਸਲਭਾਵਨਾ** ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਡ੍ਢਨਾ। **ਸਞ੍ਞਾਣਂ** ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ। **ਸਵਿਗ੍ਗਹਂ** ਸਬਿਮ੍ਬਕਂ। **ਉਪਲਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਂ** ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ। **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਵਿਕ੍ਖੇਪਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਤਾਯ ਹਿ ਪਹਾਨਵੁਟ੍ਠਾਨੇਨ ਚ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤੀਤਿ।

੧੩੫-੧੪੨. **ਕਾਰਣਸੀਲਂ** ਲੋਕਿਯਂ। **ਫਲਸੀਲਂ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਤੇਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ, ਲੋਕਿਯਸ੍ਸਪਿ ਵਾ ਸੀਲਸ੍ਸ ਕਾਰਣਫਲਭਾਵੋ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਭਾਵੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ** ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਮੂਹਸ੍ਸ। **ਅਕੁਸਲਾ ਸੀਲਾ** ਅਕੁਸਲਾ ਸਮਾਚਾਰਾ। **ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ** ਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸੀਲਗੁਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਹੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸ ਞਾਣਪ੍ਪਧਾਨਤਂ ਆਹ, ਨ ਪਨ ਞਾਣਸ੍ਸ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਸਹਿਤਤਾਮਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਰਹਿਤਂ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ** ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਨਿਰਾਸਙ੍ਕਾਪਵਤ੍ਤਿ। **ਨਿਸ੍ਸਟਤਾ** ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਨਿਸ੍ਸਟਤਾਵਚਨੇਹਿ ਤਦੁਭਯਪਰਿਯਾਯਾ ਦ੍ਵੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯੋ ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਇਧ ‘‘ਵਿਮੁਤ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚਾ’’ਤਿ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ,** ਤਬ੍ਭੂਤੇ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਵਿਮੋਕ੍ਖਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇਤਿ ਠਾਨਫਲੇਹਿ ਅਰਿਯਫਲਮੇਵ ਉਪਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਪਦਭਾਜਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ਅਪ੍ਪੇਤੁਨ੍ਤਿ ਨਿਗਮੇਤੁਂ। ''ਪਦਭਾਜਨੀਯਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਭਾਜਨੀਯਾਵਚਨੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਵਰੋਧਂ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਪਦਭਾਜਨੀਯਾਵਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਵਦਨ੍ਤੋ **"ਸਰੂਪੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ''ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਹੋਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਾਨਤ੍ਥੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਦੁਤਿਯੇਨ ਹੋਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨਾ"**ਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਟ੍ਠਕਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਲ਼ਿਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਵਰੋਧੋ ਸਮਤ੍ਥਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਙ੍ਖੇਪੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ ਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯੇਨ ਕੇਨਚੀ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤੇਨ, ਇਤਰੇਨ ਵਾ। ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੋ ਹਿ ਞਾਣਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੁਲਨਤੀਰਣਾਨਿ। **"ਅਦਿਟ੍ਠਾ"**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਆਹਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਚ ਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸਾਤਿ। ਤਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਕਤਨ੍ਤਿ। **ਅਦਿਟ੍ਠਂ ਜੋਤੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾ। ਵਿਮਤਿਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾਤਿ ਏਤਾਸਮ੍ਪਿ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਂ ਵਚਨਂ, ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕੋ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤੋ ਪਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪਭੇਦੋ, ਵਿਸੇਸੋ, ਤੇਨ **ਪਭੇਦੇਨ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੇਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਮਯਭੂਮਿਜਾਤਿਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਭੇਦਪਰਿਗ੍ਗਹਤੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸਦੇਸਨਾਵ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਕੁਸਲਾਦਿਮਾਤਿਕਾਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਵਿਸੇਸੋਯੇਵ ਇਧ ਪਭੇਦੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਭੇਦ...ਪੇ॰... ਦੇਸਨਂ ਆਹਾ"**ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਕੁਸਲ...ਪੇ॰... ਦੀਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ)। ''ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਪਭੇਦਵਨ੍ਤੋਵ ਸਾਤਿਸਯਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਨ ਪਨ ਮਾਤਿਕਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੋਤਿ ਪਭੇਦਵਨ੍ਤਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਪਭੇਦੇ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਾਕ੍ਯਸ੍ਸ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥਮਾਹ। ਯਦਿ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾ ਚ, ਕਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਤਿ ਪਭੇਦਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤੇ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਨ ਹਿ ਪਭੇਦੇਹਿ ਵਿਨਾ ਪਭੇਦਵਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ''ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ, ''ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਨਾ''ਤਿ ਚ ਆਦਿਨਾ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੁਸਲਭਾਵੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਪੀ"**ਤਿ ਆਹ। **ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹੀ**ਤਿ **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਾਰਣਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਾਵ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਚ ਕੁਸਲਾ...ਪੇ॰... ਭੇਦਾ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾ , ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਏਵਂ ਵਾ ਯੋਜਨਾ। **ਧਮ੍ਮਾਨਮੇਵਾ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਫਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਅਵੋਹਾਰਦੇਸਨਾਤੋ"**ਤਿ। **ਅਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਨਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਦਿਞਾਣਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ''ਇਤਿ ਏਵਂ ਅਯਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ ਚਾ''ਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਧੇਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ, ਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤੋ **ਇਤਿ...ਪੇ॰... ਯੁਤ੍ਤੋ** , ਤਸ੍ਸ ਵਿਧੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, **ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਤਾ** ਪਭੇਦਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੋ,** ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਅਯਂ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੋ ਕਤੋ। **ਪੁਚ੍ਛਾ ਸਂਸਯਿਤਪ੍ਪਧਾਨਾ** ਅਨਿਚ੍ਛਿਤਨਿਚ੍ਛਯਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੁਸਯਾਨਮ੍ਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲਗਤਸਂਸਯਾਪਤ੍ਤਿਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਂਸਯਾਪਨ੍ਨੇਹਿ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭੇਦੋ ਵਿਯ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੇਨ ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੋ ਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਨਿਯਤੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਨਿਚ੍ਛਯਾਭਾਵਤੋ ''ਕੁਸਲਾ ਨੁ ਖੋ ਅਕੁਸਲਾ ਨੁ ਖੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਂਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੋ ਪਨ ਸਂਸਯਿਤੋ"**ਤਿ। ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਪਨ ਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਏਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ ਨਿਚ੍ਛਿਤੋਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨ ਚ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਸਂਸਯਿਤੋ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਸਂਸਯਿਤੋ ਨਿਚ੍ਛੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਪਧਾਨੋ ਏਤ੍ਥ ਕੁਸਲਭਾਵੋ, ਨ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਮਯੇਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸਮਯੇ। ''ਅਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਥ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਾਹ "**ਪਚ੍ਛਾ**"ਤਿ। ਭੋਜਨਗਮਨਾਦੀਹਿ ਸਮਯੇਕਦੇਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਨਾਨਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਮਵਾਯਾਦੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਸੇਸਿਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਨਿਯਮਿਤਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤੋ ਸਮਯਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਾਨਂ। ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ''ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬੋਪਿ ਸਮਯੋ ਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਵਿਸੇਸੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਯਂ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਨਭੂਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਸਮਯਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਤ੍ਥਂ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਪਕਾਰੋਤਿ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਵਚ੍ਛੇਦਕਾਵਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪੁਰਿਮਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਙ੍ਗਸਮਕਾਲਂ, ਭਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ **ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਤਾ** ਕੇਨਚਿ ਅਨਨ੍ਤਰਿਤਤਾ। ਯਾਯ ਭਾਵਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤੋ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਪਕ੍ਖੋ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਤਦੇਵੇਤਨ੍ਤਿ ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਚੁਰਜਨੋ ਵਿਪਰਿਯੇਸਿਤੋ, ਸੋਯਮਤ੍ਥੋ ਅਲਾਤਚਕ੍ਕੇਨ ਸੁਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਏਕੀਭੂਤਾਨਮਿਵਾ**"ਤਿ । ਏਕਸਮੂਹਵਸੇਨ ਏਕੀਭੂਤਾਨਮਿਵ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਸਮੂਹਘਨਤਾ**, ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਕਿਚ੍ਚਭੇਦਵਸੇਨ ਏਕੀਭੂਤਾਨਮਿਵ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਕਿਚ੍ਚਘਨਤਾ**ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਾਲਸਭਾਵਬ੍ਯਾਪਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭੇਦਤਾਯ ਏਕੀਭੂਤਾਨਮਿਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਸਨ੍ਤਤਿਘਨਤਾਦਯੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਸਨ੍ਨਿਜ੍ਝਂ ਸਮੇਤੀਤਿ **ਸਮਯੋ**, ਸਮਵੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ **ਸਮਯ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮਵਾਯਤ੍ਥਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਸਮੇਤਿ ਸਮਾਗਚ੍ਛਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਤਦਾਧਾਰਪੁਗ੍ਗਲੇਹੀਤਿ **ਸਮਯੋ**, ਖਣੋ। ਸਮੇਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵਾ, ਸਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਹਿ ਵਾਤਿ **ਸਮਯੋ**, ਕਾਲੋ। ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਤਾਯ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਭੂਤੋਪਿ ਹਿ ਕਾਲੋ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਕਰਣਂ ਕਰਣਂ ਵਿਯ ਚ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧੇਨ ਰੂਪੇਨ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ। ਸਮਂ, ਸਹ ਵਾ ਅਵਯਵਾਨਂ ਅਯਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਵਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ **ਸਮਯੋ**, ਸਮੂਹੋ ਯਥਾ ''ਸਮੁਦਾਯੋ''ਤਿ। ਅਵਯਵਸਹਾਵਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਹਿ ਸਮੂਹੋ। ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਾਗਮੇ ਏਤਿ ਫਲਂ ਏਤਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਚਾਤਿ **ਸਮਯੋ**, ਹੇਤੁ ਯਥਾ ''ਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ। ਸਮੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਏਤਿ ਸਵਿਸਯੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਵਾ ਅਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਮਯੋ**, ਦਿਟ੍ਠਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਯੋਜਨੇਨ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਅਤਿਵਿਯ ਬਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ। ਸਮਯਨਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਸਮੋਧਾਨਨ੍ਤਿ **ਸਮਯੋ**, ਪਟਿਲਾਭੋ। ਸਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਯਾਨਂ, ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਯਾਨਂ ਅਪਗਮੋ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ **ਸਮਯੋ**, ਪਹਾਨਂ। ਅਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਏਤਬ੍ਬੋ ਅਭਿਸਮੇਤਬ੍ਬੋ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਸਭਾਵੋ **ਅਭਿਸਮਯੋ**। ਅਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਏਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਅਭਿਸਮਯੋ**, ਅਵਿਰਾਧੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਾਵਬੋਧੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਪਸਗ੍ਗਾਨਂ ਜੋਤਕਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾਚਕੋ **ਸਮਯ**-ਸਦ੍ਦੋ ਏਵਾਤਿ ਸਉਪਸਗ੍ਗੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਤਾਨੇ**ਵਾਤਿ ਪੀਲਨਾਦੀਨੇਵ। **ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤਾ** ਸੇਰਿਭਾਵੇਨ ਕਿਰਿਯਾਸੁ ਉਸ੍ਸਾਹਨਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ।

ਕੇਸੁਚੀਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਦੀਸੁ। ਖਣਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਤੇਨ ਵਿਨਾਭਾਵੋਤਿ ਆਹ "**ਨਨੂ**"ਤਿਆਦਿ। **ਧਮ੍ਮੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਵਿਸੇਸਨ੍ਤਰਰਹਿਤੇਨ। ਤਂਯੇਵ ਹਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਨ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਯਥਾ ਵਾ ਤਥਾ** ਵਾਤਿ ਕਾਲੇਨ ਲੋਕੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵਾ ਕਾਲੋ ਨਾਮ ਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਨਲਕ੍ਖਣੋ ਭਾਵਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸਦਾਯਕੋਤਿ ਵਾ ਯੇਨ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ। ਇਧ ਉਤ੍ਤਮਹੇਤੁਨੋ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਹੇਤੁਹੇਤੁਸਾਧਾਰਣਹੇਤੂਯੇਵ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ। **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਂ** ਅਨੇਕਪਚ੍ਚਯਤਂ।

ਪਕਤਿਸ੍ਸਰਵਾਦਗ੍ਗਹਣਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪਜਾਪਤਿਪੁਰਿਸਕਾਲਵਾਦਾਦਯੋਪਿ "**ਏਕਕਾਰਣਵਾਦੋ**"ਤਿ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਵਯਵ...ਪੇ॰... ਦਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ** ਅਵਯਵਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਪਦਿਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਯਥਾ ''ਸਮਂ ਚੁਣ੍ਣਂ, ਅਲਙ੍ਕਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਚ। **ਅਨਿਪ੍ਫਾਦਨਂ** ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਾਭਾਵੋ ਅਹੇਤੁਭਾਵੋ। ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਾਨਂ ਸਹਸ੍ਸੇਪਿ ਸਮਾਗਤੇ ਨਤ੍ਥੇਵ ਸਮਤ੍ਥਤਾਤਿ ਆਹ "**ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਾਯਤ੍ਤਾ ਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨਾ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਵਿਯਾਤਿ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਨਿਬਜਾਪਾਰੇਸੁ ਅਬਜਾਵਟੇਸੁ। **ਏਕੇਕਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਆਮੇਡਿਤਵਚਨਸ੍ਸ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਤਿ ਚ ਆਮੇਡਿਤੇ ਸਿਦ੍ਧੋ ਬਹੁਭਾਵੋਤਿ। ਅਨ੍ਧਸਤਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਰਿਣਾਮੇਤ੍ਵਾ "**ਅਨ੍ਧਸਤੇ**"ਤਿ ਆਹ। ਤਥਾ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਸੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ ਜੋਤਿਤਾਤਿ ਅਨ੍ਧਸਤਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਮੁਦਿਤਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਆਪਨ੍ਨੋਤਿ ਆਹ "**ਅਨ੍ਧਸਤਂ ਸਹਿਤਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ। ਯਸ੍ਮਾ **ਅਸਾ...ਪੇ॰... ਸਿਦ੍ਧੋ** ਸਿਵਿਕੁਬ੍ਬਹਨਾਦੀਸੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਯਮਤ੍ਥੋ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸੁਪਾਕਟਭਾਵੇਨ ਅਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਵਿਸੁ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਏਤੇਨੁਪਾਯੇਨਾਤਿ ਯੋਯਂ ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਯੋ ਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਲ੍ਲਭਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੁਲ੍ਲਭਤਾਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਖਣਤ੍ਥੋ ਵਾ ਸਮਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਤੇਨ ਉਪਾਯਭੂਤੇਨ ਨਯਭੂਤੇਨ। **ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਯਂ ਯੋਜਨਾ – **ਸਮਵਾਯ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਿਂ ਦੀਪੇਤਿ** ਸਯਂ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਭਾਵਤੋ, ਸਮਵਾਯਤ੍ਥੋ ਵਾ ਸਮਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮਵਾਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਯੋ। ਸੋ ਯਾਯ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਸਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੇਕਹੇਤੁਤੋ ਵੁਤ੍ਤਿਂ ਦੀਪੇਤਿ। **ਕਾਲ...ਪੇ॰... ਪਰਿਤ੍ਤਤਂ ਦੀਪੇਤਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਤਾਯ। **ਸਮੂਹ...ਪੇ॰... ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦੀਪੇਤਿ** ਸਯਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਾਯਭਾਵਤੋ। **ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਿਤਂ ਦੀਪੇਤਿ** ਸਤਿ ਏਵ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਪਕ੍ਖੇ ਚ ਸਦ੍ਦਪਕ੍ਖੇ ਚ ਯਸ੍ਮਿਂ ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤੇ ਕਾਲੇ ਯਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯੇ ਯਮ੍ਹਿ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਸਤੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਞਾਪਨਵਸੇਨ ਤਦਾਧਾਰਾਯ ਤਦਧੀਨਾਯ ਚ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਰਾਧੀਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਦੀਪੇਤੀਤਿ।

ਦਲ੍ਹਧਮ੍ਮਾ ਧਨੁਗ੍ਗਹਾਤਿ ਦਲ੍ਹਧਨੁਨੋ ਇਸ੍ਸਾਸਾ। **ਦਲ੍ਹਧਨੁ** ਨਾਮ ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਥਾਮਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਥਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਯਸ੍ਸ ਆਰੋਪਿਤਸ੍ਸ ਜਿਯਾਬਦ੍ਧੋ ਲੋਹਸੀਸਾਦੀਨਂ ਭਾਰੋ ਦਣ੍ਡੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਕਣ੍ਡਪ੍ਪਮਾਣਾ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਥਵਿਤੋ ਮੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਿਕ੍ਖਿਤਾ**ਤਿ ਦਸਦ੍ਵਾਦਸਵਸ੍ਸਾਨਿ ਆਚਰਿਯਕੁਲੇ ਉਗ੍ਗਹਿਤਸਿਪ੍ਪਾ। **ਕਤਹਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਧਨੁਸ੍ਮਿਂ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀਭਾਵਾ। ਕੋਚਿ ਸਿਪ੍ਪਮੇਵ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਕਤਹਤ੍ਥੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮੇ ਪਨ ਨ ਤਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕਤੁਪਾਸਨਾ**ਤਿ ਰਾਜਕੁਲਾਦੀਸੁ ਦਸ੍ਸਿਤਸਿਪ੍ਪਾ। **ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਠਿਤਾ ਅਸ੍ਸੂ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪਦੇਸੇ ਥਮ੍ਭਂ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਂਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾਭਿਮੁਖਾ ਠਿਤਾ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਜਵਨਪੁਰਿਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨ ਏਵਰੂਪੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕੋਚਿ ਭੂਤਪੁਬ੍ਬੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇਨ। ਸੋ ਹਿ ਜਵਨਹਂਸਕਾਲੇ ਏਵਰੂਪਮਕਾਸਿ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਅਭੂਤਪਰਿਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਉਪਮਾਮਤ੍ਤਂ ਆਹਟਂ। **ਤਪ੍ਪਰਭਾਵਾ**ਤਿ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵਤੋ ਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਮਯਸ੍ਸ ਪਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਦੀਪਨੇ ਏਕਨੁਬਜਾਵਟਸਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇ ਪਨ ''ਤਪ੍ਪਰਭਾਵੋ''ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤੋ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵੋ ਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਮਯਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਪਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਸਮੁਦਾਯਾਯਤ੍ਤਤਾਦੀਪਨੇ ਤਪ੍ਪਰੋ, ਤਦੇਕਦੇਸਾਯਤ੍ਤਤਾਦੀਪਨੇ ਤਪ੍ਪਰੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਤਪ੍ਪਰਭਾਵਤੋ**"ਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ਤਂ ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ ਕਾਲੋ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਕੋ, ਸੋ ਕਥਂ ਆਧਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਕਾਲੋਪਿ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਕਿਰਿਯਾਯ ਕਿਰਿਯਨ੍ਤਰਲਕ੍ਖਣਂ ਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ, ਕਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣਕਿਰਿਯਾਤਿ ਆਹ "**ਇਹਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਲਕ੍ਖਣਭੂਤਭਾਵਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਲਕ੍ਖਣਕਿਰਿਯਾਯ ਯੁਤ੍ਤੋ ਸਮਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਭੁਮਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ।

ਉਦ੍ਦਾਨਤੋਤਿ ਯਦਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚ ਅਵਸਿਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋਪਿ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਸਮਵਰੁਦ੍ਧੋ ਞਾਣਂ ਵਿਯ ਞੇਯਜੇਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਏਕੋਯੇਵ ਕਾਮੋ ਸਿਯਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਸਹਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਸਯਵਿਸਯਿਭਾਵੇਨ ਅਵਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ। ''ਉਦ੍ਦਾਨਤੋ ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਾ''ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਬ੍ਬੇ ਕਾਮਾ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ''ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਪਾਯਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਕਿਲੇਸਭੂਤੋ ਕਾਮਰਾਗੋ ਇਧ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋਤਿ ਗਹਿਤੋਤਿ

“**ਤੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਚੋਦਕੋ ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ “**ਨਨੁ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ। ਇਤਰੋ ਪਨ “**ਬਹਲਕਿਲੇਸਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਵਿਵਰਤਿ।

ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਮਾਨਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਸੁ ਪਰਿਤ੍ਤਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਵਾ। ਨਨੁ ਚ ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਪਾਯਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵੋਯੇਵਾਤਿ? ਨ, ‘‘ਉਦ੍ਦਾਨਤੋ ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਾ’’ਤਿ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਕਾਮਾਨਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਪਿ ਹਿ ਕਾਮਸਮੁਦਾਯੇ ਯਥਾ ਤਦੇਕਦੇਸੋਵ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਦੁਵਿਧੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਕਾਮਰਾਗੋ** ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕੋ ਰਾਗੋ। **ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ** ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਵਿਸਯਾ ਤਣ੍ਹਾ। **ਨਿਰੋਧਤਣ੍ਹਾ** ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੋ ਰਾਗੋ। **ਇਧਾਤਿ** ਏਕਾਦਸਵਿਧੇ ਪਦੇਸੇ। ਯਦਿ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ‘‘ਦੁਵਿਧੋਪੇਸੋ’’ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਕਦੇਸਸ੍ਸ ਇਧ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇਨ ਯੇਭੁਯ੍ਯਭਾਵਤੋ ਅਨਵਸੇਸੋ ਵਿਯ ਅਨਵਸੇਸੋਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋਪੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਨਵਸੇਸਸਦਿਸਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਸਭਾਵਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮਵਤ੍ਥੁਕਾਮਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਪੁਣ੍ਣਭਾਵੇਨ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਾਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਸਦ੍ਦੇ ਹੇਤੁਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੋ ਅਨ੍ਤੋਨੀਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਵਿਸਯੇਤਿ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਧੇਯਜਤ੍ਥੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਰਹੇ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਰੁਲ੍ਹੀਸੁ ਕਿਰਿਯਾ ਵਿਭਾਗਕਰਣਾਯ, ਨ ਅਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕੁਸਲਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਕਬਾਹਿਤਿਕਸੁਤ੍ਤਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕਥਿਤਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਂ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਭਾਵਸ੍ਸ। **ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਂ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਤਾਯਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ‘‘ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਖਸਦ੍ਦੋ ਇਟ੍ਠਪਰਿਯਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਸਞ੍ਞਾਣਕਰਣਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਾਨਿ, ਤਦੁਭਯਵਿਧੁਰਾ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਲਦ੍ਧਿ ‘‘ਵਿਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਹ “**ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਗਹਣ**”ਨ੍ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਫਸ੍ਸਾਦਿਕਿਚ੍ਚਤੋਪਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਕਿਚ੍ਚਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਸੋ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ ਨ ਤਥਾ ਦੁਰਵਬੋਧੋ, ਯਥਾ ਸਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਾਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਵਿਸਿਟ੍ਠਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਲਕ੍ਖਣਮਾਹ। ਅਨਨ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਗੁਣਬਲਵਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਚਿਨੋਤਿ ਨਾਮ। ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਿ ਚ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਆਹ “**ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਚਿਨੋਤੀ**”ਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤਕਤਮੇਵਾਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਕਤਮੇਵ। **ਨਾਨਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ** ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਅਸਙ੍ਕਰਭਾਵੋ। ਤੇਨ ਚ ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਚ੍ਛਿਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਨਿਚ੍ਛਿਤਤਾ**”ਤਿ। **ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਪੁਥੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ। ਦੇਵਾਦਿਭੇਦੇ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗੇ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਤਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਦਿਸਸਭਾਵਸ੍ਸ ਦੇਸਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗੇ। ਲਿਙ੍ਗਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਵਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਾਦੀਨਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਹਿ ਤਾਨੀ’’ਤਿ। ਅਪਦਾਦਿਨਾਨਾਕਰਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਾਦਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਏਵਾਤਿ ਆਵਤ੍ਤਿ ਭਵਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਅਨਾਗ...ਪੇ॰... ਘਟੇਨ੍ਤੋ**”ਤਿ। ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਾਦਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਧਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਵੇਸਵਿਸੇਸੋ। ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵੋਹਾਰਵਚਨੇਨ ਚ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵੋਹਰਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਾ, ਯਾ ਸਾ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਅਭਿਨਿਵੇਸਹੇਤੂਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਲਿਙ੍ਗਾਦਿ...ਪੇ॰... ਯੋਸਾਨਾਨੀ**”ਤਿ ਆਹ।

‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ ਅਕੁਸਲਭਾਗਿਯਾ, ਸਬ੍ਬੇਤੇ ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੫੬-੫੭), ‘‘ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧, ੨) ਚ ਏਵਮਾਦਿਵਚਨਤੋ ਚਿਤ੍ਤਹੇਤੁਕਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ। **ਯਥਾਸਙ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਤੋ ਲਿਙ੍ਗਂ ਲਿਙ੍ਗਤੋ ਸਞ੍ਞਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਪੁਰਿਮਵਿਕਪ੍ਪੇ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਤੋ ਲਿਙ੍ਗਸਞ੍ਞਾ ਲਿਙ੍ਗਤੋ ਲਿਙ੍ਗਸਞ੍ਞਾਤਿ ਉਭਯਤੋ ਉਭਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। ‘‘ਭੇਦਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਾਯਂ ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਵਾ’’ਤਿ ਭੇਦਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਇਤ੍ਥਾਦਿਭਾਵੇਨ

ਵੋਹਰਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਇਧ ਭੇਦੋਤਿ “**ਇਟ੍ਠਪੁਰਿਸਾਦਿਵੋਹਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਦ੍ਧਦ੍ਵਯਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਦ੍ਵਯਵਸੇਨ। ਗੁਣਾਭਿਬ੍ਯਾਪਨਂ ਕਿਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ “**ਪਤ੍ਥਟਯਸਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣੇਨ ਵਿਨਾ ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੁਨਾਨਾਕਾਰਣਾਭਾਵਤੋ “**ਕਮ੍ਮਜੇਹਿ...ਪੇ॰... ਨਾਨਾਕਰਣ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਵਿਪਚ੍ਚਨੋਕਾਸੋ** ਅਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ, ਗਤਿਕਾਲੋਪਿ ਵਾ। ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਂ ਜਨੇਤ੍ਵਾ ਅਨੋਕਾਸਤਾਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਜਨੇਨ੍ਤਂ ਏਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਕਚ੍ਚਿਤ੍ਤੁਕਰਣਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਜਨਕਂ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਵਿਕਲੇ ਅਨੋਗਧਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਦਪਿ **ਕਾਲਗਤਿਪਯੋਗਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਵਿਕਲਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਓਕਾਸਮੇਵ ਨ ਲਭਤਿ, ਇਤਰਂ ਵਿਪਾਕੇਕਦੇਸਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਨ੍ਤਿ, ਇਦਮੇਤੇਸਂ ਨਾਨਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਓਕਾਸਲਾਭੇ ਸਤਿ ਸਹਾਯਕਾਰਣਵਿਕਲਤਾਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਭਵਤੁ ਤਾਵ ਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਪਗਤਂ ਭੂਤਾਪਗਤਂ, ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਪਗਤਂ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਅਨੁਭੂਤਭੂਤਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨ **ਅਨੁਭੂਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਭੂਤ**-ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਵਾਚਕੋ, ਨ **ਅਨੁ**-ਸਦ੍ਦੋ, **ਅਨੁ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਜੋਤਕੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਾਖਾਭਙ੍ਗਸਦਿਸਾ ਹਿ ਨਿਪਾਤੋਪਸਗ੍ਗਾਤਿ। ਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਕਤ੍ਤੇਪਿ ਉਪਸਗ੍ਗਾਨਂ ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਾਨਂ ਤੇਹਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਜੋਤਨਭਾਵੇਨੇਵ ਅਵਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਕਾ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਅਭਿਧਾਤਬ੍ਬਾ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾ, ਤੇਸਂ ਯਂ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਅਵਿਸੇਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੇ ਅਵਟ੍ਠਾਪਨਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਜੋਤਨਮੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਸਾਮਞ੍ਞ...ਪੇ॰... ਵਿਸੇਸੀਯਤੀ**”ਤਿ। **ਅਨੁਭੂਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਬਹੁਲਂ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਏਵ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਇਧ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥਵਾਚਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਅਨੁਭੂਤਸਦ੍ਦੋ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸਤਿਪਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਸਵੇਦਯਿਤਭਾਵਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨੇ, ਸਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤ ਪਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੇਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਸਾਤਿਸਯੋ ਵਿਸਯਾਨੁਭਵਨਾਕਾਰੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਵਤ੍ਤੁਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨਾ**”ਤਿ ਆਹ। **ਭੂਤਾਪਗਤਭਾਵਾਭਿਧਾਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਕਡ੍ਢਨੁਪਾਯਮਾਹ।

ਉਪ੍ਪਤਿਤਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਉਪ੍ਪਤਿਤਸਦਿਸਤ੍ਤਾ “**ਉਪ੍ਪਤਿਤ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧੋ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਸ੍ਸਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤਾਯ ਕਾਰਣਮਾਹ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਰਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਂ ਸਾਤਿਸਯਨ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ‘‘ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਂ ਭੂਤਾਪਗਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਂ ਪਨ ‘‘ਵਿਪਾਕਾਨੁਭਵਨਵਸੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਅਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਥਾ ਅਵਿਗਤਤ੍ਤਾ ਭਵਿਤ੍ਵਾ ਵਿਗਤਤਾਮਤ੍ਤਵਸੇਨਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭੂਤਾਪਗਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵ ਤਤ੍ਥ ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਮੇਵਾਹ। ਇਧ ਪਨ ਕਮ੍ਮਮ੍ਪੀਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਭਵਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਲੇਸਜਾਤਨ੍ਤਿ **ਭੂਮੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। **ਅਗ੍ਗਿਆਹਿਤੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਉਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਂ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਪਾਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਵਿਨੋਦਿਤਤ੍ਤਾ। **ਸਭੂਮਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਭੂਮਿਯਂ। **ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪੁਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ। **ਖਣਤ੍ਤਯੇਕਦੇਸਗਤਂ ਖਣਤ੍ਤਯਗਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦਾਹਰਣਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰਭਾਵਮਾਹ। ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਉਦਾਹਰਣਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਧਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ। **ਦੇਸਨਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾ ਭਗਵਤਾ ਉਚਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਯਂ ਸਭਾਵੋ ਯਦਿਦਂ ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਜੇਟ੍ਠਕਾ ਚਿਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਤਥਾਦੇਸਨਾਯ ਕਾਰਣਮਾਹ, ਸਬ੍ਬੇ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਵਜ੍ਜਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਪਦਕਾਰਾ। **ਫਸ੍ਸਾਦਯੋਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਰਾਗਾਦਯੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਕਾਲਭੇਦਾਭਾਵੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪੁਰਿਮਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਆਹ “**ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਿਯਾ**”ਤਿ। ਅਨੁਪਚਰਿਤਮੇਵਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਮਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਖੀਣਾ ਭਵਨੇਤ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੫; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੧੪) ਨੇਤ੍ਤਿਭੂਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਯਕਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਤਣ੍ਹਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਾ**”ਤਿ।

‘‘ਯਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚੇਤਸਿਕਂ ਸਾਤ’’ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾ ਸਾਤਸਭਾਵਾਤਿ ਆਹ “**ਸਭਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ **ਮਧੁਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਰਸਵਿਸੇਸਪਰਿਯਾਯੋ, ਇਟ੍ਠਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਇਧ ਉਪਚਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿਆਹ “**ਮਧੁਰਂ ਵਿਯਾ**”ਤਿ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਤਞ੍ਞਾਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗੋ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਭਾਵੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ “**ਨ ਏਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਸਹਗਤਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥੀ**”ਤਿ, “**ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ**”ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ‘‘ਸਹਗਤਸਦ੍ਦੋ ਤਞ੍ਞਾਯ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਭਾਵਂ ਜੋਤੇਤੀ’’ਤਿ। ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਵਾਚਕੋ ਵਾ ਸਹ-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਸਬ੍ਬਾਸੁਪਿ ਅਵਤ੍ਥਾਸੁ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਭਾਵਾਵਿਜਹਨਦੀਪਨਵਸੇਨ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਭਾਵਂ ਗਤਾ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾਤਿ ਤਞ੍ਞਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਗਤ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਾ ‘‘ਦਿਟ੍ਠਿਗਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਾਭਾਵਤੋ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਭਾਵਾ ਤਞ੍ਞਾ “**ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਭਾਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਧਾਪੀ**ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ। **ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਦੇ**ਤਿ ‘‘ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਦੇ। **ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਸਂਸਟ੍ਠੋ ਏਵ। **ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਸਂਸਟ੍ਠਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇਨ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਆਗਤਸਂਸਟ੍ਠਸਦ੍ਦੋ। **ਸਹਜਾਤੇ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਤ੍ਥੇ।

ਕਾਲਵਿਸੇਸਾਨਪੇਕ੍ਖੋ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨੋ **ਆਭਟ੍ਠ**-ਸਦ੍ਦੋ ਭਾਸਿਤਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਅਭਾਸਿਤਬ੍ਬਤਾ ਅਨਾਭਟ੍ਠਤਾ**”ਤਿ। **ਪਾਲ਼ਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਾਲ਼ਿਯਂ। **ਅਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਵ। ਕਾਰਣਪਰਿਯਾਯਤ੍ਤਾ ਵਤ੍ਥੁਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਦ੍ਵਾਰਭੂਤਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਆਹ “**ਦ੍ਵਾਰਂ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਭੂਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸਹ ਚਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਦ੍ਵਾਰੇਨ...ਪੇ॰... ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ ਯਥਾ ‘‘ਕੁਨ੍ਤਾ ਪਚਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। **ਸਕਿਚ੍ਚਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਭਾਵੇਨ, ਕਿਚ੍ਚਸਹਿਤਤਾਯ ਵਾ। **ਅਞ੍ਞਾਸਾਧਾਰਣੇ**ਤਿ **ਸ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਾਹ। ਸਕੋ ਹਿ ਰਸੋ ਸਰਸੋਤਿ।

ਅਨਨ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਹਜਾਤਚਿਤ੍ਤਫਸ੍ਸਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦ੍ਵਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾ। ‘‘ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਵੇਦੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਚੇਤੇਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੩) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸੁਖੁਮਰਜਾਦਿਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਣੁਤਜ੍ਜਾਰਿਰੂਪਮਾਹ। ਪਰਮਾਣੁਰੂਪੇ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। **ਵਤ੍ਥੁਪਰਿਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਨੇਕਕਲਾਪਗਤਾਨਿ ਬਹੂਨਿਯੇਵ ਰੂਪਾਯਤਨਾਨਿ ਸਮੁਦਿਤਾਨਿ ਸਂਹਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾਯ ਸਿਵਿਕੁਬ੍ਬਹਨਞ੍ਞਾਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਏਕਂ ਕਤਿਪਯਾਨਿ ਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮੁਦਾਯਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਮੇਵ ਹਿ ਯਤ੍ਤਕਂ ਯੋਗਜਦੇਸੇ ਅਵਟ੍ਠਿਤਂ, ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਾਯੋਗੇ ਤਤ੍ਤਕਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਞਾਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਕਪ੍ਪਕਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ। ਤਦਭਿਨਿਹਟਂ ਪਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨੇਕਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਸਮੂਹਾਕਾਰੇਨ ਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਕਿਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਏਕਂ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਉਦਾਹੁ ਅਨੇਕਾਨੀਤਿ ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਮੇਤਂ। ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਵਿਸਯੇ ਯੁਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਨਾ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ ਅਚ੍ਛਰਾਸਙ੍ਘਾਤਕ੍ਖਣੇਨ ਅਨੇਕਕੋਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਮਾਨੇਪਿ ਘਟਸਰਾਵਾਦਿਵਣ੍ਣਾਨਂ ਯੋਗਜਦੇਸਾਵਟ੍ਠਾਨੇ ਪੁਰਿਮਮਨਸਿਕਾਰਾਨੁਰੂਪਂ ‘‘ਘਟੋ’’ਤਿ ਵਾ ‘‘ਸਰਾਵੋ’’ਤਿ ਵਾ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਏਕੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਇਤਰੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਬਜਵਹਿਤੇਨਾਤਿ ਅਵਿਸੇਸਵਿਦੁਤਾਯ ਪਨ ਘਟਸਰਾਵਾਦਿਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਭੇਦਾਪਤ੍ਤਿਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਤਿ। ਈਦਿਸੀਪੇਤ੍ਥ ਚੋਦਨਾ ਅਚੋਦਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਖਣਪਰਿਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਪਬਨ੍ਧਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਇਤ੍ਤਰਤਾਯ। ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰੋਧਿਅਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਮਾਯੋਗੇ ਲਹੁਂ ਦਨ੍ਧਞ੍ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਤੋ ਪਰਿਤ੍ਤਕਾਲਾ ਦੀਘਕਾਲਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਨ ਏਕਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾ ਏਵਾਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਰੂਪਾਯਤਨਂ, ਏਵਂ ਇਤਰਾਨਿਪਿ। ਸਦ੍ਦਾਦਯੋਪਿ ਹਿ ਵਤ੍ਥੁਪਰਿਤ੍ਤਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ। **ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਾਦਿਤਾਯਾ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਂ ਕੇਨਚਿ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਵਿਸਯਿਧਮ੍ਮਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸਿਨੋਤਿ ਬਨ੍ਧਤੀਤਿ ਵਿਸਯੋਤਿ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਥਭਾਵਾਪੇਕ੍ਖੋ ਵਿਸਯੋਤਿ ਆਹ “**ਵਿਸਯੇ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਥਭਾਵੇਨਾ**”ਤਿ। ਨ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ। ਗਾਵੋ ਚਰਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਗੋਚਰੋ, ਗੋਚਰੋ ਵਿਯਾਤਿ ਗੋਚਰੋਤਿ ਸਮ੍ਬਹੁਲਚਾਰਿਤਾਪੇਕ੍ਖੋ ਗੋਚਰੋਤਿ

ਆਹ “**ਗੋਚਰੇ ਤਤ੍ਥ ਚਰਣੇਨਾ**”ਤਿ। ਬਹੁਲਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਰੂਪਾਦਯੋ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨਾਤਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਂ। ‘‘ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਨੁਪਪਤ੍ਤਿਤੋ’’ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤੇਸਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀਤਿ ਵਚਨਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵਾਤਿ? ਨ, ਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਭਿਨਿਹਟਂਯੇਵ ਮਨੋ ਇਧ ‘‘ਮਨੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮਹੇਤੁ ਅਤ੍ਥੀਤਿ, ਏਤਂਯੇਵ ਵਾ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ। **ਏਵਂਵਣ੍ਣੇ**ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂਸਞਾਣਾਦਯੋਪਿ ਇਧ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। **ਇਤਰਥਾ**ਤਿ ਰੂਪਂ ਸਦ੍ਦੁਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਭੋਜਨ ...ਪੇ॰... **ਉਸ੍ਸਾਹਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਯਾਯ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਯ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਕਲ੍ਲਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਚਯਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਭੋਜਨੇ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਪਰਿਣਤੇ ਸਪ੍ਪਾਯੇ ਚ ਉਤੁਭੋਜਨੇ ਸਮ੍ਮੁਪਯੁਤ੍ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਵੀਰਿਯੇ ਚ ਸਮਾਰਦ੍ਧੇ ਲਹੁਤਾਦਿਸਬ੍ਭਾਵੇਨ ਕਾਯੋ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਨੁਕੂਲੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਭੋਜਨ...ਪੇ॰... ਉਸ੍ਸਾਹਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਕਲ੍ਲਤਾਯ ਵਿਯ ਉਪਦ੍ਦੁਤਤਾਯਪਿ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਵਿਸਮਭੋਜਨਾਪਰਿਣਾਮਾਦਿਤੋ ਹਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਉਪਦ੍ਦਵਕਰਾ ਵਾਤਾਦਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ। **ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੁਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਦਂ ‘‘ਜਯਂ ਵੇਰਂ ਪਸਵਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੦੧) ਵਿਯ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਜਾਗਰਣਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਇਧ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੁਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਕਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਵਸੇਨ ਆਪਾਥਗਮਨੁਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਕਲ੍ਲਤਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਯਿਕਸੁਖਾਦੀਨਂ ਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨਂ। ਕਾਯਕਲ੍ਲਤਾਦਿਂ ਅਨਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾਭੋਗਾਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਆਪਾਥਗਮਨਂ ਨ ਸਿਯਾਤਿ। ਯਥਾਨੁਭੂਤੇ ਰੂਪਾਦਿਵਿਸਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਪਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਚਿਤ੍ਤਪਣਿਦਹਨਂ। ਯਥਾਨੁਭੂਤੇਨ ਰੂਪਾਦਿਨਾ ਸਦਿਸਂ ਅਸਦਿਸਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਞ੍ਚ ਸਦਿਸਾਸਦਿਸਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ, ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿ ਸਦਿਸਾਸਦਿਸਸਮ੍ਬਨ੍ਧਦਸ੍ਸਨਾਦਿ, ਚਿਤ੍ਤਪਣਿਦਹਨਞ੍ਚ ਸਦਿਸਾਸਦਿਸ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨਾਦਿ ਚ **ਚਿਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨਾਦਯੋ** ਤੇ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦੇਵਤੂਪਸਂਹਾਰਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਂਸਦਿਸਤਾ** ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਸਦਿਸਤਾ। **ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ** ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾ। **ਕੇਨਚਿ ਵੁਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਨੁਸ੍ਸਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਆਹ। **ਆਕਾਰਵਿਚਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਵਿਚਾਰਣਂ। **ਕਤ੍ਥਚਿ** ਅਤ੍ਥੇ।

ਨਿਯਮਿਤਸ੍ਸਾਤਿ ਕੁਸਲਮੇਵ ਮਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਨਿਯਮਿਤਸ੍ਸ। ਪਸਾਦਸਿਨੇਹਾਭਾਵੇ ਦੋਸਬਹੁਲਤਾਯ ਹੋਤੀਤਿ **ਲੂਖਪੁਗ੍ਗਲਾ ਦੋਸਬਹੁਲਾ**ਤਿ ਆਹ।

ਆਯਤਨਭਾਵਤੋਤਿ ਕਾਰਣਭਾਵਤੋ।

ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ‘‘ਵਿਨਾਪਿ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਦਾਨਮਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਤਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਅਤਿਧਾਵਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ।

ਧਮ੍ਮਸਵਨਸ੍ਸ ਘੋਸਨਂ **ਧਮ੍ਮਸਵਨਘੋਸਨਂ। ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ‘‘ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਤ੍ਥੂਨਂ ਠਾਨਕਰਣਭੇਰਿਆਦੀਨਂ ਸਸਦ੍ਦੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣਸ੍ਸ। **ਚਿਨ੍ਤਨਂ** ਤਥਾ ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨਂ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ। **ਅਪਰਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਦੇਸੁ। **ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ‘‘ਪਰਿਭੋਗਰਸੋ’’ਤਿਆਦਿਕਾਯ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਯ ਪਰਤੋ ਬਹੂਸੁ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਲਿਖੀਯਤਿ, ਯਥਾਠਾਨੇਯੇਵ ਪਨ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਲਕ੍ਖਣਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਅਞ੍ਞਾਯਤਨਤ੍ਤਾ ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਾਨਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਨਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਏਕਦ੍ਵਾਰਿਕਕਮ੍ਮਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ਨ ਅਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਏਕਦ੍ਵਾਰਿਕਕਮ੍ਮਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਯੋਸਿਤਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਕਮ੍ਮਸਾਮਞ੍ਞਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਇਦਂ

ਉਦਾਹਰਣਂ ਨ ਸਿਯਾਤਿ? ਨ, ਅਸਦਿਸਭਾੲੲਿਭਾੲਨੲਸੇਨ ਉਦਾਹਟਤ੍ਤਾ, ਇਤਰਥਾ ਮਨੋੲਿਞ੍ਞਾਣਭੂਤਂ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਸੁਪਿ ੲਿਸਯੇਸੁ ਪੲਤ੍ਤਨਤੋ ਅਨਿਬਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਸਦਿਸੂਦਾਹਰਣਭਾੲੇਨ ੲੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ੲਿਯ ਦ੍ੲਾਰਮ੍ਪਿ ਅਨਿਬਦ੍ਧਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਤਿਪਿ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਦ੍ੲਾਰਨ੍ਤਰਚਰਣੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ੲੁਤ੍ਤਿਯਾ ਤਬ੍ਬਹੁਲੲੁਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਦ੍ੲਾਰਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ੲੲਤ੍ਥਾਨਂ ੲਕ੍ਖਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਭਾੲਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਕਮ੍ਮਂ ਏਕਤ੍ਤਨਯੲਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ੲਾ ਤਸ੍ਸ ੲਚੀਦ੍ੲਾਰਾਦੀਸੁ ਪੲਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾੲਤੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾਤਿ ੲੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਕਾਯਦ੍ੲਾਰਾਦੀਸੁ ਏਕਦ੍ੲਾਰਿਕਕਮ੍ਮਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ੲਾਰੇ ਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**”ਤਿ। ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਨ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤੇਨੇੲਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ੲਿਸਿਟ੍ਠਮੇੲ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮੇੲ ਨਿਬਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ੲੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੲਿਸੇਸੋ ਏੲ ਗਹਿਤੋ, ਨ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞਂ। ‘‘ਨਨੁ ਚ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ੲਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ੲਾ ਯਂ ਯਂ ੲਾ ਪਨਾ’’ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਅਨਿਯਮੇਨੇੲ ੲੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਯਂ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਤੇਨ ੲਿਨਾ ਨਪ੍ਪੲਤ੍ਤਤਿ, ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਕਾਯਦ੍ੲਾਰਿਕਾਦਿਭੇਦਂ ੲਚੀਦ੍ੲਾਰਾਦੀਸੁ ਨ ਨਪ੍ਪੲਤ੍ਤਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ੲਿਸੇਸਸ੍ਸ ਜੋਤਨਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਮੇੲ ਗਹਿਤਂ, ਦ੍ੲਾਰਂ ਨ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ “**ਆਰਮ੍ਮਣਮੇੲ ਨਿਬਦ੍ਧ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। **ੲਚੀਦ੍ੲਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ** ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਾਮਾੲਚਰਕੁਸਲਂ

ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ੲਾਰਕਥਾੲਣ੍ਣਨਾ

ਕਮ੍ਮਦ੍ੲਾਰਾਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਰੂਪਂ ਪਕਾਸਨੁਪਾਯਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਿਯਤਰੂਪਰੂਪੲਸੇਨਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨਿਯਤਰੂਪਰੂਪੲਸੇਨ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯੇ ਹਦਯੲਤ੍ਥੁਪਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਕਾਯੋ ਇਧ ਗਹਿਤੋਤਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਤਿ ੲੁਤ੍ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਭਾੲੋ ਹਦਯੲਤ੍ਥੁ ਚ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ੲਤ੍ਤੁਂ ‘‘ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਜੀੲਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਾਨੀ’’ਤਿ ਸਨ੍ਨਿੲੇਸਸ੍ਸ ੲਿਭਾੲਿਤਤ੍ਤਾ।

ੲਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨੲਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ੲਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਚਲਨਾਕਾਰਾੲ ੲਾਯੋਧਾਤੁ ੲਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿੲਿਕਾਰਸਹਿਤਾਤਿ ਕਦਾਚਿ ਆਸਙ੍ਕੇਯ੍ਯਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿੲਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ “**ਪਠਮਜੲਨਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ**”ਤਿ ਆਹ। **ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾੲੇਨ ਚਾਲੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚਲਨਂ, ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚ ਕਤ੍ਤੁਭਾੲੋ ਉਪਚਰਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਖਣਿਕਤਾ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨ ਸਮ੍ਭੲੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਤਦਭਿਮੁਖਭਾੲੲਿਕਾਰੲਤੀ**ਤਿ ਤਂਦਿਸਮਭਿਮੁਖੋ ਤਦਭਿਮੁਖੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾੲੋ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾੲੋ, ਸੋ ਏੲ ੲਿਕਾਰੋ, ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੀ ੲਾਯੋਧਾਤੁ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾੲੲਿਕਾਰੲਤੀ। ਇਦਾਨਿ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾੲੲਿਕਾਰਸ੍ਸ ੲਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾੲਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸਹਭਾੲੀ**”ਤਿਆਦਿ। **ਏੲਞ੍ਚ ਕਤ੍ੲਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੲਣ੍ਣਨਾਯ ਲਦ੍ਧਗੁਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਆੲਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਨੋਦ੍ੲਾਰਾੲਜ੍ਜਨਸ੍ਸ। **ਯਤੋ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ੲਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਤਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਚ੍ਚਯੋ ਭੲਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾੲੁਤ੍ਤੲਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਥਮ੍ਭਨਚਲਨਸਙ੍ਖਾਤਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ ਤਸ੍ਸ ਆਕਾਰੲਿਸੇਸਸ੍ਸ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭਾੲਮਾਹ। ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਤਾਦਯੋ ੲਿਯ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅੲਤ੍ਥਾੲਿਸੇਸਮਤ੍ਤਂ ਸੋ ਆਕਾਰੲਿਸੇਸੋਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਹੋਤੀਤਿ “**ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਭਾੲਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**”ਤਿ ਆਹ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾੲੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ। ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਭਾੲਸ੍ਸ ਪਨ ਸਮ੍ਭੲੋਯੇੲ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਯਥਾੲੁਤ੍ਤੲਿਕਾਰਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਬ੍ਭਾੲੇ ਨਕੁਤੋਚਿਸਮੁਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਂ ਆਪਨ੍ਨਂ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ ਚ ਸਤਿ ਨਿਚ੍ਚਭਾੲੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨੲਜ੍ਜੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਭਾੲਧਮ੍ਮੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਅਤ੍ਥਿ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾੲੋ ੲਿਯਾ**ਤਿ ੲਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਉਪਾਦਾਰੂਪਭਾੲੋ ਉਪਚਾਰਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਰਣਭੂਤਾਯ। **ਯਂ ਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਬ੍ਯਾਪਾਰਂ। **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮੇਸ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਯਦੇਤਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਭਾਵਨਂ, ਏਤਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਰਹਿਤੇਸੁ ਰੁਕ੍ਖਚਲਨਾਦੀਸੁ ਨ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਹਤ੍ਥਚਲਨਾਦੀਸੁ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕੋਚਿ ਵਿਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਯਿਕਕਰਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸ੍ਸ ਞਾਪਕੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਞਾਪਕੋ ਚ ਹੇਤੁ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਸਯਂ ਞਾਤੋਯੇਵ ਞਾਪੇਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਿਸਯਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨੋ ਏਵ ਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਨੇਤਰੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਨ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਂ ਚਲਨਾਕਾਰੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਤੇਨਪਿ ਸਾ ਗਹਿਤਾ ਸਿਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਆਹ “**ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ।

ਤਾਲਪਣ੍ਣਾਦਿਰੂਪਾਨੀਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਤਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨੇਵ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਸਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਸ ਉਦਕਾਦਿਨੋ ਸਞ੍ਞਾਣਂ ਤਂਸਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਸ ਆਕਾਰੋ ਤਂਸਞ੍ਞਾਣਾਕਾਰੋ, ਉਦਕਾਦਿਸਹਚਾਰਿਪ੍ਪਕਾਰੋ ਚ ਸੋ ਤਂਸਞ੍ਞਾਣਾਕਾਰੋ ਚਾਤਿ **ਉਦਕਾ...ਪੇ॰... ਕਾਰੋ,** ਤਂ **ਗਹੇਤ੍ਵਾ** ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ। **ਤਦਾਕਾਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਦਕਾਦਿਞਾਪਨਾਕਾਰਸ੍ਸ। ਯਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਂਯੇਵ ਕਾਰਣਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਅਗ੍ਗਹਿਤਸਙ੍ਕੇਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਕੇਵਲਂ ਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ, ਕਿਞ੍ਚਰਹੀਤਿ ਆਹ “**ਏਤਸ੍ਸ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ।

ਅਥ ਪਨਾਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਮਾਨੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯ...ਪੇ॰... ਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸਹਿਤਵਿਕਾਰੇਨ ਸਹਜਾਤਵਣ੍ਣਾਯਤਨਗ੍ਗਹਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਿਕਵਿਞ੍ਞਾਣਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ। **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਵਤ੍ਥਾਪਕਸ੍ਸ ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਜਵਨਸ੍ਸ। **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸਹਭੂ ਵਿਕਾਰਾਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਕਾਰਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਨੁਮਿਨੋਤਿ। **ਏਵਂ ਸਤੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਨੁਮਿਤਮਤ੍ਥਂ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਉਦਕਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਤਾਲਪਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰੇਨ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤੇਨ ਉਦਕਾਦੀਨਂ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਵਿਜਾਨਨੇਨੇਵ। ਯਥਾ ਤਾਲਪਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਉਦਕਾਦਿਸਹਚਾਰਿਪ੍ਪਕਾਰਤਂ ਸਞ੍ਞਾਣਾਕਾਰੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤੋਯੇਵ ਹੋਤਿ ਨਾਨਨ੍ਤਰਿਯਕਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰੇਨ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨੁਗ੍ਗਹਿਤੇਨ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤਾਦਿਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਜਾਨਨੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਹੋਤਿ ਤਦਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਉਪਮਾਯੋਜਨਾ।

ਸਭਾਵਭੂਤਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਵਤ੍ਥਭੂਤਂ। **ਦ੍ਵਿਧਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤੋ ਚ। ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਚੇਤਨਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ ਤਾਯ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਨ ਚਤੁਵੀਸਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਸਿਦ੍ਧਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਪਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਕਾਯਕਮ੍ਮਭੂਤਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਵਸੇਨ “**ਤੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵਸੇਨ “**ਤੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਾਮਲਾਭਤੋ**”ਤਿ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਭਾਵੋ ਨਿਚ੍ਛਿਤੋਤਿ “**ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਚਾਰਿਨੋਤਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾ। **ਦ੍ਵਾਰਸਮ੍ਭੇਦਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਸਙ੍ਕਰਣਤੋ। ਦ੍ਵਾਰਾਨਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਾਦਿਭਾਵੋ, ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਚ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਦਿਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਕਰੋ ਸਿਯਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭੇਦੋਪੀ**”ਤਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ...ਪੇ॰... ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਸਿਯਾ। ਯਦਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਚਾਰੀਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਕਸ੍ਸ ਵਚੀਕਮ੍ਮਾਦਿਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ‘‘ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭੇਦਾ ਦ੍ਵਾਰਸਮ੍ਭੇਦੋਪੀ’’ਤਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਮਾਹ “**ਕਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਚਰਣੇ ਏਸੇ**ਵ **ਨਯੋ**”ਤਿ। ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਚਰਣਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰੂਪਲਕ੍ਖਣਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨਾ**”ਤਿ। **ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਚਰਣਂ**

ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਦ੍ਵਾਰੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦ੍ਵਾਰੇ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ। **ਕਮ੍ਮਾਨੀ**ਤਿ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਿਕਕਮ੍ਮਾਨਿ। **ਅਞ੍ਞਾਨੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਦ੍ਵਾਰਿਕਕਮ੍ਮਾਨਿ। **ਦ੍ਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਨ ਚਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਂ ਵਾ ਨ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਚਤੁਵੀਸਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚੇਤਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਥਾ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਏਵ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿ ਹੋਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿ ਸਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਚੇਤਨਾਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਕਾਰਣਭੂਤੇਹੀ**"ਤਿ। ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਕਾਰਣਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਕਾਰਣਭੂਤੇਹੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿਪਿ ''ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਕਮ੍ਮਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ''ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮੇਹਿਪਿ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਨੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋਪਿ ਸਿਦ੍ਧੋਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਨ ਕੇਵਲ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਦ੍ਵਾਰਚਾਰੀਹੀ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਸਯਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਭਾਵਮਾਹ, ਨ ਪਨ ਅਵਵਤ੍ਥਾਨਂ, ਵਵਤ੍ਥਾਨਮੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ **ਕਮ੍ਮਾਨਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਮਯਨਿਯਮਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਯੋ ਵਿਯ ਦ੍ਵਾਰਨਿਯਮਿਤੇਹਿ ਕਮ੍ਮੇਹਿ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਨਿਯਮਿਤਾਨੀਤਿ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ।

ਏਵਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾਤਿ ਦ੍ਵਾਰਭੂਤੇਹਿ ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਉਪਲਕ੍ਖਣੀਯਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਆਣਤ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਮਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਾਨਂ ਵਚੀਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਤਂ ਆਹ। **ਕਾਯਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਚਰਨ੍ਤਾਨਿਪਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਸਕੇਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤਾਨੇਵ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਨਾਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਕਮ੍ਮਂ ਚਰਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਸ੍ਸ। **ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਮੇਵਾ**ਤਿ ਸਕਦ੍ਵਾਰਮੇਵ। **ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਕਸਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਯਦਿ ਕਮ੍ਮੇਹਿ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਨਿ, ''ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਕਥਂ ਨੀਯਤੀਤਿ ਆਹ "**ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ।

ਸਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਕੇਨਚਿ ਪਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਚਤੁਵੀਸਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਕਾਰੇਸੁ ਕੇਨਚਿ ਪਕਾਰੇਨ। **ਤਂਸਹਜਾਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਭਾਵੇਯੇਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵੋ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਿਯਮੇਨਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਾਭਾਵਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਿਯਮੇਨਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਨਯੁਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਨਿਯਮੇਨ। **ਦ੍ਵਾਰਚਰਣੇ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਦ੍ਵਾਰਚਰਣੇ।

ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਚਤੂਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਸੁਭਾਸਿਤਂਯੇਵ ਭਾਸਤਿ, ਨੋ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਂ। ਧਮ੍ਮਂਯੇਵ, ਪਿਯਂਯੇਵ, ਸਚ੍ਚਂਯੇਵ ਭਾਸਤਿ, ਨੋ ਅਲਿਕ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੧੩; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਸੁਭਾਸਿਤਸੁਤ੍ਤ) ਯਾਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਚੇਤਨਾਸਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸੁਭਾਸਿਤਭਾਸਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸੁਭਾਸਿਤਭਾਸਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ। **ਸਹ ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਹੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਰਹਿਤਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਥਾ ਹਿ "**ਯਾ ਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਵਾਚਾਗਿਰਾ ਬ੍ਯਪਥੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੩੬) ਨਾਤਿਸੁਖੁਮਂਯੇਵ ਸਦ੍ਦਂ ਵਾਚਂ ਵਤ੍ਵਾ ''ਯਾ ਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਵਿਯ ਵਤ੍ਥਪਰਿਤ੍ਤਤਾਦਿਨਾ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਮ੍ਪਿ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗੋਚਰੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਯਾ ਤਾਯ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ**"ਤਿ ਆਹ।

ਇਦਾਨਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਪਾਲਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦੋ ਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦਸ੍ਸ ਪਾਲਿਯਾ ਵਿਰੋਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਸਙ੍ਗਹਕਾਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦਸ੍ਸ ਪਟਿਸੇਧੇਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ

“ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨਾ”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇਨ ਸਹੇਵ ਸਦ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾ**ਵੋਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। ਚਿਤ੍ਤਜਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਘਟ੍ਟਨੇ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਏਕੋ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਦਾਕਾਰਤ੍ਤਾ ਹਿ ਤੇਸਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਂ ਘਟ੍ਟੇਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ‘‘ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨਯਂ **“ਤਬ੍ਬਿਕਾਰਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਏਤੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਾਨਂ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਾਨਂ ‘‘ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦੇਸਨ੍ਤਰੇ ਪਾਰਮ੍ਪਰਿਯੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ **ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਪਰਮ੍ਪਰਤਾ। ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨੇਨਾ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਨ। **ਚਿਤ੍ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ। ‘‘ਸਤ੍ਤ ਜਵਨਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਅਕ੍ਖਰਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾਦਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਏਕਜਵਨਵਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕਮਕ੍ਖਰਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤੇਨਪਿ ਘਟ੍ਟਨਾ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ, ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਪਨ ਬਹੁਸੋ ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਅਤ੍ਥਿ ਕੋਚਿ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਪੁਰਿਮਜਵਨਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਹਿ ਘਟ੍ਟਨਾਹਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨੇਨ ਸਤ੍ਤਮਜਵਨੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ ਘਟ੍ਟਨਾ ਪਰਿਬਜਤ੍ਤਮਕ੍ਖਰਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਲਦ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਪਨ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤੇਨਪਿ ਘਟ੍ਟਨਾ ਬਲਵਤੀ ਹੋਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ, ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

‘‘ਸਬ੍ਬਾਯਪਿ ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਅਯਂ ਨਾਮ ਮਨੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂਦ੍ਵਾਰਵਨ੍ਤਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ‘‘ਅਯਂ ਨਾਮ ਚੇਤਨਾ’’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਯਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਂ ਮਨੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਤਿਵਿਧਚਤੁਬ੍ਬਿਧਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵਤੋ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਵਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵਤੋ ਵਟ੍ਟਹੇਤੁਭੂਤਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਨੋ ਏਵ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਚੇਤਨਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਂ ਆਰਦ੍ਧਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਤਂ ਤਂ ਸਕਿਚ੍ਚਂ ਆਰਭਨ੍ਤੀਤਿ ਸਾ ਨੇ ਸਕਿਚ੍ਚੇ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਨਾਮ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣੇ ਕਰੋਤਿ ਬਜਾਪਾਰੇਤਿ ਚਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਕਰਣਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਂ ਆਯੂਹਨਂ ਬਜਾਪਾਰਾਪਾਦਨਂ ਬਜਾਪਾਰਣਂ ਚੇਤਯਨਨ੍ਤਿ ਆਯੂਹਨਚੇਤਯਨਾਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮੇਹੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਥਾਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚੇ ਪਸੁਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਕਰਣਂ। ਤੇਨੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਬਜਾਪਾਰਣਾਕਾਰੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕਰਣਂ ਪਵਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਮਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਤੋ ‘‘ਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾ ਲੋਕਿਯਾ ਏਵਾ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਮ੍ਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਮਾਨਕਾਲਾਪਿ ਕਾਰਣਫਲਕਿਰਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕਾਲਾ ਵਿਯ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾਯੇਵ। ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਅਥ ਵਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਚੋਪਨਕਿਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਂ ਆਹ। ਤਸ੍ਸਾ

ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕਾਯਸਦ੍ਦਵਾਚਾਹਿ ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਏਵ ਵਾ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਾਹਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਕਾਯਵਾਚਾਹਿ ਚੋਪਨਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਬ੍ਬਿਕਾਰਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਥ ਵਾ **ਕਾਯਵਾਚਾਹੀ**ਤਿ ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ। **ਚੋਪਨਕਿਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਥਮ੍ਭਨਚਲਨਕਿਰਿਯਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਘਟ੍ਟਨਕਿਰਿਯਞ੍ਚ। ਏਸਾ ਹਿ ਕਿਰਿਯਾ ''ਰੂਪਕਾਯਂ ਥਮ੍ਭੇਤੁਂ ਚਾਲੇਤੁਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ''ਤਿ, ''ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਚੋਪਨਕਿਰਿਯਾਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਕਾਯਵਾਚਾ''ਤਿ, ''ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਕਰਣਭੂਤੇਹਿ ਚੋਪਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਵਾਸਿਆਦੀਹਿ ਵਿਯ ਛੇਦਨਾਦਿ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵਚਨਂ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਭਵਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਧਰਮਾਨਤਾਵ ਸਬ੍ਭਾਵੋ, ਅਥ ਖੋ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਨਿਰੋਧਿਤੇਵਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾ ਚ ਕਾਯਾਦੀਨਂ ਤਦੁਪਨਿਸ੍ਸਯਕਿਲੇਸਾਸਮੁਚ੍ਛੇਦੇਨੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਕਰਣਭੂਤੇਹਿ ਚੋਪਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਚੋਪਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਿਰਿਯਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰੇਨ ਚੇਤਨਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਏਵਞ੍ਚ…ਪੇ॰… ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਕਾਯੇ ਸਤਿ ਵਾਚਾਯ ਸਤੀ**ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਅਨੁਲੋਮਿਤਂ ਹੋਤਿ। **ਯਾਯ ਚੇਤਨਾਯਾ**ਤਿ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਪਨ ਕਾਯਾਦੀਨਂ ਚੋਪਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਚੇਤਨਾਹੇਤੁਕਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਸਭਾਵਤੋ ਉਪਕਾਰਕਤੋ ਮਗ੍ਗੇ ਸਤਿ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਚ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਮਗ੍ਗੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਤਿ ਆਹ **"ਨ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰੇ ਸਂਸਨ੍ਦਨਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਪਤ੍ਤਾਨਂ, ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਤਿਪਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਯਥਾਸਕਂ ਦ੍ਵਾਰੇਹੇਵ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਵਿਰੋਧੋ। ਦੁਤਿਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵੋ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ **ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰੇ ਸਂਸਨ੍ਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਅਕੁਸਲਚੇਤਨਾਦਯੋ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਾਸਂ ਤੇਨ ਤੇਨੇਵ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਂ। ਤਂ ਪਨ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਪਕ੍ਖਿਕਭਾਵਕਰਣਤੋ ਤਤ੍ਥ ਅਵਰੋਧਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਪਤ੍ਤਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਚੇਤਨਾ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਪਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਨਾਮਮੇਵ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ। ਤਾ ਪਨ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਤੇਨੇਵ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਹਿ ਤੇਸਂ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਪਕ੍ਖਿਕਕਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਪਥਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ ਪਨ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕੇਵਲਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸਤਿਪਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਚੇਤਨਾਯ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਯੇਭੁਯ੍ਯਤਬ੍ਬਹੁਲਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ ਕਾਯਾਦਿਕਸ੍ਸ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਭਾਵਵਤ੍ਥਾਪਨਞ੍ਚ **ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਭੇਦਨਂ**। ਤਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਭਾਵੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਂ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਆਣਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਸੂ''ਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਵਕ੍ਖਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਅਨੇਕੇਸਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਾਰਸਂਸਨ੍ਦਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਬਜਾਪਾਦੋ ਕਮ੍ਮਪਥੋ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੂ"**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿ ਬਜਾਪਾਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਿਕਚੇਤਨਾਯ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭਾਵਤੋ **ਕਾਯਕਮ੍ਮਵੋਹਾਰਲਾਭਾ,** ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਨਂ ਪਰਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਣਾਮਨਵਸੇਨ ''ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਮਨੋਕਮ੍ਮਵੋਹਾਰਵਿਰਹਾ,** ਅਚੇਤਨਾਸਭਾਵਤੋ ਵਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਭਾਵੇ।

ਦਸਵਿਧਾ ਇਦ੍ਧਿ…ਪੇ॰… ਤਬ੍ਬਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਤੇਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ''ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। **"ਨ ਉਪੋਸਥਕ੍ਖਨ੍ਧਕੇ ਵੁਤ੍ਤਾ"**ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਤੇਨ ਉਪੋਸਥਕ੍ਖਨ੍ਧਕਤੋ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਟਨ੍ਤਿ? ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਆਹਟਂ, ਤਤ੍ਥ ਅਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ ਪਨ ਸੋ ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਤ੍ਥ ਅਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

‘‘ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤੀਸੁ ਉਪਪਜ੍ਜਨਂ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਤੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਖਨ੍ਧਸਿਵਾਦੀਹਿ ਪਨ ਹੋਤੀਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਾਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ‘**ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਪਰਿਭਣ੍ਡਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤੀ**’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਪਧਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਬਜਾਪਾਦਾਦੀਸੁ ਯਦਾ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਚੇਤਨਾ ਬਲਵਤੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਇਤਰੇ, ਤਦਾ ਪਧਾਨਭਾਵਤੋ ਚੇਤਨਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਚ ਵੋਹਾਰਂ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸਾ ਪਧਾਨਭਾਵੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਤੇਸੁਯੇਵ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਚੇਤਨਾ, ਤਦਾ ਤਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਚੇਤਨਾ ਅਪਧਾਨਭਾਵਤੋ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਚ ਵੋਹਾਰਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਪਨ ਪਧਾਨਭਾਵਤੋ ਸਤਿਪਿ ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਚੋਪਨੇ ਸਕੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯੇ ਪਨ ‘‘ਤੀਸੁਪਿ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦ੍ਵਾਰਤ੍ਤਯੇਪਿ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਮਨੋਕਮ੍ਮੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਚੇਤਨਾ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਨਂ ਪਧਾਨਸਭਾਵੋਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਵਾ ਚੇਤਨਾਯ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਕਮ੍ਮਭਾਵਤੋ ਪਰਿਯਾਯਕਮ੍ਮੇ ਅਨਵਰੋਧੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ “**ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਪਨ ਸਾ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾਹ ‘‘ਚੇਤਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਕਥਾ॰ ੫੩੯)। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ** ‘‘ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਸਿਦ੍ਧਾ ਚੇਤਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੇਤਨਾਯੇਵ ਪਧਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਸਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਹਿ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਸਹਜਾਤਾ ਚੇਤਨਾ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਚੇਤਨਾਸਙ੍ਖਾਤਮਨੋਕਮ੍ਮਤ੍ਤਾਤਿ। ਯਦਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਪਧਾਨਾ, ਨ ਚੇਤਨਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਚੇਤਨਾ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ ਸਾ ਸਿਯਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ “**ਤਿਵਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ**”ਤਿਆਦਿ। ‘‘ਚੇਤਨਾਪਿ...ਪੇ॰... ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਏਵ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਇਦਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚੇਤਨਾਯ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਹਿ ਮਨੋਕਮ੍ਮਭਾਵੇ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ “**ਚੇਤਨਾ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**”ਤਿ ਆਹ। ਚੇਤਨਾ ਚੇਤਨਾਕਮ੍ਮਂ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਚੇਤਨਾਯ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਸਿਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਅਕੁਸਲਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਵਿਰਤਿਵਿਸਿਟ੍ਠਾਤਿ ਵਿਰਤਿਤੋ ਚੇਤਨਾਯ ਪਧਾਨਭਾਵਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਤਿਵਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਕਥਾ॰ ੫੩੯) ਆਗਮਮ੍ਪਿ “**ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ**”ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚੇਤਨਾਵ ‘‘ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਵਿਰਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕਮ੍ਮਂ ‘‘ਚੇਤਨਾ’’ਤਿ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ‘‘ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਵਵਤ੍ਥਪੇਨ੍ਤੋ “**ਰਕ੍ਖਤੀ**”ਤਿ, ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ “**ਭਿਨ੍ਦਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਰਕ੍ਖਣਭਿਨ੍ਦਨਾਨਿ ਅਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਚ ਕਥਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ।

ਕਮ੍ਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਤਿਯੋ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਪਠਮਚਤੁਤ੍ਥਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰੇਸੁਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਇਤਰਤ੍ਥ ‘‘ਸੋਤਂ ਘਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਇਤਰਥਾਪਿ ਵਾ ਅਵਿਭਤ੍ਤਿਕੇ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਤੋ ਸਂਵਰਵਸੇਨ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੀਲਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਚੇਤਨਾ**”ਤਿ। ਇਤਰਾ ਸਂਵਰਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਯੁਤ੍ਤਾ ਤਪ੍ਪਧਾਨਾ ਵਾ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾ **ਸਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ** । ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ **ਪਮਾਦੋ**। ਵੀਰਿਯਪਨੋਦਨਭਾਵਤੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ “**ਕੋਸਜ੍ਜ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪ੍ਪਧਾਨੋ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ।

ਅਸੁਦ੍ਧਤਾਤਿ ਅਕੇਵਲਤਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾ। ਦ੍ਵਾਰਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਿਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਂ ਹੋਨ੍ਤਂ ਤੇਨ ਮਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਿਨੋਪਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਾ**”ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਮਾਨਨ੍ਤਰਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਅਨੇਕਸ੍ਸਪਿ ਜਵਨਵਾਰਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵੇਨ

ਪਬਨ੍ਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵੇਨ ਅਵਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਸਂਵਰਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਾਚਾਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਚਨਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੂਪਲਕ੍ਖਿਤੋ ਅਸਂਵਰੋ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤੋਪਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਿਕੋ ਏਵਾਤਿ ਏਵਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ ਸਤਿ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਅਵਿਰੁਜ੍ਝਨਾਕਾਰਂ **"ਅਸਂਵਰੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਸਦ੍ਵਾਰੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦ੍ਵਾਰੇ। **ਅਸਂਵਰੋ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ **ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਾਚਾਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਪਿ ਕਾਯਿਕੋ ਅਸਂਵਰੋ ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤਰਤ੍ਥਾਪਿ। **ਕਮ੍ਮਂ ਅਵ੍ਵਦ੍ਵਾਰੇ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਚਰਣਂ ਪਾਕਟਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਵਂ ਸਤੀਤਿ ਚੋਪਨਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰੇ ਅਸਂਵਰੋਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇ ਏਵ ਗਹਿਤੇ। ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ ਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਾਨੁਪਲਕ੍ਖਿਤਂ। **ਤਥਾ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਕ੍ਖਾਮਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨੇ ਵਕ੍ਖਾਮ। ''ਸੋ ਹਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਕਥਾ) ''ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਵਚੀਕਮ੍ਮਾਦੀਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਅਸਂਵਰਭੂਤਾਨਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵੇ ਆਪਨ੍ਨੇ ''ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਪਵਾਦੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ ਏਵਂ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਅਨੋਗਧਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ** ਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਆਜੀਵਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਾਨਂ ਞਾਣਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਰਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨ। ਯਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਉਪਕ੍ਕਮਕਰਣਹੇਤੁ ਤਂਮਹਾਭੂਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਮਹਾਭੂਤਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਾ ਤਾਦਿਸਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਨਾਮ। ਲਦ੍ਧੁਪਕ੍ਕਮਾਨਿ ਹਿ ਭੂਤਾਨਿ ਨ ਪੁਰਿਮਭੂਤਾਨਿ ਵਿਯ ਵਿਸਦਾਨੀਤਿ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਕਾਰਣਂ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਸਹਸਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਵਸੇਨ ਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾਯ ਬਹੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਜਵਨੇਹਿ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਾਯ ਚ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਕਚੇਤਨਾਯ ਵਸੇਨ ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵੋ। ਸਤਿਪਿ ਕਦਾਚਿ ਖੁਦ੍ਦਕੇ ਚੇਵ ਮਹਨ੍ਤੇ ਚ ਪਾਣੇ ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਸਮਭਾਵੇ ਮਹਨ੍ਤਂ ਹਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾ ਤਿਬ੍ਬਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵੋਤਿ ਤਦੁਭਯਂ ਚੇਤਨਾਯ ਬਲਵਭਾਵੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਪਯੋਗ...ਪੇ॰... ਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਵਿਪਰਿਯਾਯੇਪੀ**ਤਿ ਪਯੋਗਵਤ੍ਥੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਮਹਤ੍ਤੇਪਿ। **ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯੇਹੀ**ਤਿ ਗੁਣਵਨ੍ਤਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਹਨ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਗੁਣਵਨ੍ਤਤਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਵਤ੍ਥੁਮਹਨ੍ਤਤਾਯ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਉਪਕ੍ਕਮਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮੁਦੁਤਾਯ ਤਿਬ੍ਬਤਾਯ ਚ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਾਣੋ ਪਾਣਸਞ੍ਞਿਤਾ ਵਧਕਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਵਧਕਚੇਤਨਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤੋ, ਪਞ੍ਚਸਮ੍ਭਾਰਵਤੀ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਚੇਤਨਾਤਿ ਸਾ ਪਞ੍ਚਸਮ੍ਭਾਰਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਏਸ ਨਯੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਦੀਸੁਪਿ।

ਮਨ੍ਤਪਰਿਜਪ੍ਪਨੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕਹਰਣਂ **ਵਿਜ੍ਜਾਮਯੋ,** ਵਿਨਾ ਮਨ੍ਤੇਨ ਪਰਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗੇਹਿ ਆਕਡ੍ਢਨਂ ਤਾਦਿਸਇਦ੍ਧਿਯੋਗੇਨ **ਇਦ੍ਧਿਮਯੋ** ਪਯੋਗੋਤਿ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਸ੍ਸਪਿ ਛ ਪਯੋਗਾ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕਾਦਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨੇ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਨ ਤਥਾ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਸਮਾਨਚ੍ਛਨ੍ਦਭਾਵੇ। **"ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨੇ ਸਤਿਪਿ ਮਗ੍ਗੇਨਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਧਿਵਾਸਨੇ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੇਵਨਾਭਿਸਨ੍ਧਿਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਨ ਹੋਤਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਮਾਨਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸੇਵਨਚਿਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਪਯੋਗਾਭਾਵੋ ਨ ਪਮਾਣਂ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਸੇਵਨਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਭਾਵਤੋ। ਪੁਰਿਸਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸੇਵਨਪ੍ਪਯੋਗੋ ਹੋਤੀਤਿ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਪੁਰੇਤਰਂ ਸੇਵਨਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨਾਯਪਿ

ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਕ੍ਕਂਸਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਪੁਰਿਸਕਿਚ੍ਚਕਰਣਕਾਲੇ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸਪਿ ਸੇਵਨਪ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੁਚਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ, ਬਲਕ੍ਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਤੀਣੀਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਮਰਣਾਧਿਪ੍ਪਾਯਸ੍ਸ ਫਰੁਸਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਫਰੁਸਚੇਤਨਾ **ਫਰੁਸਵਾਚਾ**। ਮਰਣਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਪਨ ਸਤਿ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤਦਭਾਵੇਸੁ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਬਜਾਪਾਦਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਯਂ ਪਤਿ ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਪਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾਵ ਸੀਸਂ ਏਤਿ। ''ਪਰਮ੍ਮੁਖੇਪਿ ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਯਦਿ ਚੇਤਨਾਯ ਸਬ੍ਬਦਾ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਅਨਿਯਤੋ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੋਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਅਵਚਨਂ, ਨਨੁ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਅਨਿਯਤੋ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੋਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਪਥਰਾਸਿਯਂ ਅਵਚਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਮ੍ਮਪਥਤਾਤਂਸਭਾਗਤਾਹਿ ਤੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਚੇਤਨਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਸਾ ਪਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਕਾਤਿ ਪਾਕਟੋ ਤਸ੍ਸਾ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੋਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਚੇਤਨਾਯ ਹਿ ''ਚੇਤਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਵਦਾਮਿ,'''' ਤਿਵਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ ਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਦੀਪਿਤੋ। ਕਮ੍ਮਂਯੇਵ ਚ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤੀਨਂ ਤਦੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਞ੍ਚ ਪਥਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਪਥੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਪਾਕਟੋ ਤਸ੍ਸਾ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੋ। ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਨਂ ਪਨ ਚੇਤਨਾਸਮੀਹਨਭਾਵੇਨ ਸੁਚਰਿਤਦੁਚ੍ਚਰਿਤਭਾਵੋ, ਚੇਤਨਾਜਨਿਤਤਂਬਨ੍ਧਤਿਭਾਵੇਨ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਤਦੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਪਥਭਾਵੋ ਚਾਤਿ ਨ ਤਥਾ ਪਾਕਟੋ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੋਤਿ ਤੇ ਏਵ ਕਮ੍ਮਪਥਰਾਸਿਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਤਥਾਜਾਤਿਯਤ੍ਤਾ ਵਾ ਚੇਤਨਾ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਿਯਾ। ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਤਬ੍ਬਿਰਤਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨੀਤਿ **ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾਦੀਨਂ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਵਚਨਸ੍ਸ ਵਿਰੋਧਂ ਚੋਦੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਤੋਯੇਵ ਹਿ ਵੇਰਮਣੀ ਨਾਮ ਹੋਤੀ''ਤਿ। **ਸਯਮੇਵ ਪਰਿਹਰਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ **ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਕਵਣ੍ਣਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਯਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਸਙ੍ਖਜਂ ਗਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਦੁਗ੍ਗਤਤਾਦੀਨੀਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਅਲਦ੍ਧਾਲਾਭੋ ਲਦ੍ਧਵਿਨਾਸੋ ਇਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਭੋਗਾਨਂ ਕਿਚ੍ਛਪਟਿਲਾਭੋ ਰਾਜਾਦੀਹਿ ਸਾਧਾਰਣਭੋਗਤਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਹਾਰੋ ਸਾਸਙ੍ਕਵਿਹਾਰੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਭੋਗਜਾਨਿਆਦਯੋ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਫਲ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਤਾਸਞ੍ਚ ਵਿਰਤੀਨਂ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾਦ੍ਵਾਰੇਨ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਤਦੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਪਥਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਤਥਾਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ। **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਿਰਿਤ੍ਥੇਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸੋ ਹਿ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਾਦੀਨਂ ਸੁਸੀਲਜਾਦੀਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਪਥੇਹਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਦੀਹਿ ਅਵਿਰੋਧਭਾਵੇਨ ਦੀਪਨਂ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਨ੍ਤਿ ਵਦਤਿ। **ਕਮ੍ਮਪਥਤਾ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਸਂਵਰਸਂਵਰਾਨਂ ਤੇਸਂ ਵਾਦੇ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨੇ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਸਙ੍ਗਹਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਗਹਣੇ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਤਿਵਿਧ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨੇਨਾ''**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ

ਪੁਰਿਮਪਕ੍ਖੇ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦੋਸਂ ਵਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਪਕ੍ਖੇਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ **“ਨ ਚ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨ ਯੇ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁਚਰਿਤਅਸਂਵਰਸਂਵਰਾ ਅਨੁਚਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਤਾ ਵਿਧੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਸਂਵਰੋ ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਯਦਿ ਚਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਾਭਾਵਮਾਹ। **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥ...ਪੇ॰... ਵਦਨ੍ਤੇਹਿ ‘‘ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਯਦਿ ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੇਵ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਾਦੀਨਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਨਾਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤੇਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯੇਹਿ ਮਨੋਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਂਤਂਕਮ੍ਮਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ‘‘ਤਿਵਿਧਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਂ (ਵਿਭ॰ ੯੧੩) ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ।

ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਤਂਦ੍ਵਾਰਿਕਕਮ੍ਮਮੇਵ ਸਿਯਾਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਕਸ੍ਸ ਵਚੀਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਮਾਸਙ੍ਕਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਅਸਂਵਰਾਨਂ ਸਂਵਰਾਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਪਥਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਪਥੇਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਯੋਜਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਂ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਾ, ਨ ਚਾਯਂ ਵਿਧਿ ਨਿਰਵਸੇਸਸਙ੍ਗਾਹਿਕਾ, ਕਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਸਙ੍ਕਰੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਰੋਧੋ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮਾਨਨਾਮਤਾ** ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਤਾ। **ਸਾਮਞ੍ਞਨਾਮਾਵਿਜਹਨਂ** ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਾਵਿਜਹਨਂ। **ਉਭਯੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਪਥਾਕਮ੍ਮਪਥਾਨਂ। **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰਿਯਾਯਵਚਨਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨਂ ਤਂਦ੍ਵਾਰਿਕਕਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਦੇਸਨਾਵਸੇਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਦੁਤਿਯਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

ਕਾਯੇ ਵਾਚਾਯ ਚ...ਪੇ॰... ਸਿਦ੍ਧਿਤੋਤਿ ਏਤੇਨ ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਚੋਪਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਤੋ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਭਾਵਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਕਾਯਵਚੀਗਹਣਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਏਵ ਵਿਭਾਵੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ – ‘‘ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। **ਤਂ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵੁਤ੍ਤੇ **ਯਂ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਬਜਭਿਚਾਰਿਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **“ਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਨਾ**ਤਿ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਿਕਕਮ੍ਮੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨ ਮਨੋਕਮ੍ਮਤਾਵਿਸੇਸਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਨਿਯਮਸ੍ਸ ਏਵ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ **ਅਕਤਤ੍ਤਾ** ‘‘ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਇਦਾਨਿ ਨਿਯਮਾਕਰਣੇਨ ਲਦ੍ਧਗੁਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

‘‘ਨਿਯਮਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ’’ਤਿਆਦਿ **ਪੁਰਿਮਨਯੋ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਵਤ੍ਤੁਅਧਿਪ੍ਪਾਯਾਨੁਰੋਧਿਨੀ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਸਮਾਸਪਦੇ ਏਕਦੇਸੋਪਿ ਆਕਡ੍ਢੀਯਤਿ ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **“ਕਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦਮਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਕਤ੍ਵਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਂ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਤ੍ਥ ਪਦਕਾਰਮਤਸ੍ਸ ਅਯੁਤ੍ਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਭੂਤਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾਨਂ। **ਸਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨਾਨਂ। **ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਕਮ੍ਮਪਥਾਨਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਕਾਲਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਦਾ, ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਅਕਮ੍ਮਪਥਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵਾ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਾ ਚ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਕਮ੍ਮਪਥਾ ਚ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਕਮ੍ਮਪਥਾਤਿ ‘‘ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਾ’’ਤਿ ਪਦੇਨ ਅਕਮ੍ਮਪਥਾਨਂ ਸਂਵਰਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਤੇਨ ਸਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਮਨੋਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ, ਨ ਅਤ੍ਤਨੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਵਮਿਧਾਪੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਜਨਿਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ ਚਿਤ੍ਤੇਪਿ ਉਪਚਰਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ** ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤਮਨੋਰਹਿਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋਤਿ।

ਦ੍ਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਮਾਭਾਵਨਿਯਮਾਭਾਵੇ **ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨ ਹਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਪਧਾਨੇ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਪ੍ਪਧਾਨਂ ਅਧਿਕਰੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾ

ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

''ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਕਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਤਾਦਿਦਸ੍ਸਨੇ ਨ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵੋ, ਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇ ਏਵ ਪਨ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਨ ਹਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਬ੍ਯਾਪਾਰਭਾਵੇਨ। ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਮੇਵ। **ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਸਨ੍ਨਿਪਾਤਕਾਰਣਂ ਫਸ੍ਸੋ ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਫਸ੍ਸੋ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਫੁਸਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਫੁਸਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਸਾਖਗ੍ਗੇ ਠਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭੂਮਿਸਣ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਧੀਰਕਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਜਙ੍ਘਚਲਨਂ, ਅਮ੍ਬਿਲਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਾਦਿਂ ਖਾਦਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮੁਖੇ ਖੇਲ਼ੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਦਯਾਲੁਕਸ੍ਸ ਪਰਂ ਹਞ੍ਞਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਰੀਰਕਮ੍ਪਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। **ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਭੂਤਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਪਟਿਹਨਨਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਸਨ੍ਨਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਰੂਪਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇਸੁ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਪਰਿਯਾਯੋ, ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਵਿਸਯਕਰਣਵਿਸਯਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਟਿਹਨਨਾਕਾਰੇਨ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਯਦਾਹ **"ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ ਫਸ੍ਸੋ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕੋਵ, ਨ ਇਤਰੋ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਾਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਉਪਚਾਰਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸ। ਇਤਰਥਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਸ੍ਸਪਿ ਤਂ ਨ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਨਸਿਕਾਰੇਸੁ ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਤਂਤਂਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਕਰਣਂ**।

''ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਾਮਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੩੪) ਸੁਖਵੇਦਨਾਵ ਅਸ੍ਸਾਦੋਤਿ ਆਹ **"ਅਸ੍ਸਾਦਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। **ਫੁਸਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਂ ਏਕਦੇਸਾਨੁਭਵ**ਨਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਚਰਿਤਮੇਵ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਅਨੁਭਵਨਕਿਚ੍ਚਮਾਹ।

ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਨੀਲਾਦਿਨਾ ਦੀਘਾਦਿਨਾ ਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ। **ਏਤੇਨੁਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਞਾਣਪ੍ਪਧਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਞ੍ਞਾ ਞਾਣਮਨੁਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਂ ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨੇ ਸਮਾਧਿਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਬਨ੍ਧਤੀਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚੇ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ **"ਪਵਤ੍ਤੇਤੀ"**ਤਿ ਆਹ।

ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਵਾਚੀ **ਹੋਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਚ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਨਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਤਥਾ ਅਤ੍ਥੀਤੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਮਵਟ੍ਠਿਤੇ **ਹੋਤਿ-ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ**-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤੇਨ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਯੋਜਨਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਭਵਨਂ ਨਾਮ ਸਤ੍ਤਾ, ਸਤ੍ਤਾ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਨਾ ਸਮਙ੍ਗਿਤਾਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਖਣਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾ ''ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ **ਹੋਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਭਾਵੋ ਉਪ੍ਪਾਦਸਮਙ੍ਗੀ, ਨ ਸੋ ਨ ਹੋਤਿ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ **ਹੋਤਿ**-ਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਤਾ ਨ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ**-ਸਦ੍ਦੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਮਙ੍ਗਿਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਬ੍ਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਿ ਪਨ **ਹੋਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਖਣਤ੍ਤਯਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇਪਿ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਏਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤਾਸਬ੍ਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਪਾਕਟਕਰਣਭਾਵਤੋ। ਇਤਰਥਾ ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਕਿਂ ਪੁਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਸਵਿਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਟ੍ਠਤਰਂ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਵਚਨਂ। ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵਿਭਜਨਂ, ਨ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਆਰੁਲ਼੍ਹਸਬ੍ਬਪਦਾਨਨ੍ਤਿ ''ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਸਙ੍ਗਹਨ੍ਤਤ੍ਥਂ

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵਿਭਜਨਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਨਿਚ੍ਛਲੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਮਗ੍ਗਾਦਯੋ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਅਪਿਚ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਵਿਯ ਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾਹਿ ਸਹ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਾਧਾਰਣਰਾਸਿਯਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਝਾਨਙ੍ਗਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਵਿਤਕ੍ਕਨਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਨਕਿਰਿਯਾ, ਸਾ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵਸਵਤ੍ਤਿਭਾਵਨਿਵਾਰਣਾਯ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਰੋਪੇਤਿ, ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਗਹਣਯੋਗ੍ਗਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਆਕੋਟੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਆਕੋਟਨਲਕ੍ਖਣਤਾ ਪਰਿਯਾਹਨਨਰਸਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਦਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਂ ਕਿਚ੍ਚਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਸਭਾਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਕਾਚਿ ਕਿਰਿਯਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਥਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ। ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਜਨਾਨੁਰੋਧੇਨ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਏਕਸਭਾਵੋਪਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨੇਹਿ ਵਿਯ ਸਮਾਰੋਪਿਤਰੂਪੇਹਿ ਬਹੂਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਪਕਾਸੀਯਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਕਾਸਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਵਿਪ੍ਫਾਰੋ ਨਾਮ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨੋਲੀਨਤਾ ਅਸਙ੍ਕੋਚੋ, ਸੋ ਪਨ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਭਾਵਤੋ ਚਲਨਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਵਿਪ੍ਫਾਰਵਾਤਿ ਵਿਚਲਨਯੁਤ੍ਤੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਸੁ ਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾ ਅਪੁਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤਭੂਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਪ੍ਫਾਰਵਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ, ਨਾਤਿਵਿਪ੍ਫਾਰਵਾ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਹੋਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਭਾਵਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਨਿਚ੍ਚਲੋ ਹੁਤ੍ਵਾ**"ਤਿਆਦਿ।

''ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੬; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੨੭) ਪੀਤਿਯਾ ਫਰਣਂ ਕਾਯਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਪਣੀਤਰੂਪੇਹੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਵਿਸਾਰਸ੍ਸ ਬਜਗ੍ਗਭਾਵਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਸਭਾਵੋ ਅਵਿਸਾਰੋ, ਨ ਵਿਸਾਰਾਭਾਵਮਤ੍ਤਂ। ਅਵਿਸਾਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਾਨਂ ਸਮਾਧਾਨਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਪਿ ਸਮੁਖੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੁਖੇਨ ਚ ਉਭਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਵਿਸਾ...ਪੇ॰... ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਅਤਿਸਯੇਨਾਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਸੁਖਞ੍ਹਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਂ ''ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੯੬; ੬.੧੦; ੧੧.੧੨) ਵਚਨਤੋ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਸਦ੍ਦੂਹਨਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣੇ। **ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਦ੍ਦੂਹਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾਨਂ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਦ੍ਦੂਹਨਕਿਰਿਯਾਯ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਅਵਯਵਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯੇ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਪਸਾਦਨੀਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਅਪ੍ਪਸਾਦਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮੇਵ ਅਕੁਸਲਂ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ, ਅਥ ਖੋ ਅਪ੍ਪਸਾਦਨੀਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਪਸਾਦਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮ੍ਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਮਿਚ੍ਛਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਪੂਰਣਾਦੀਸੁ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਤਮਾਹ। **ਪਸਾਦਭੂਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਪ੍ਪਸਾਦਭੂਤਂ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਵਤ੍ਥੁਗਤੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਿਚ੍ਛਾਧਿਮੋਕ੍ਖਂ। ''ਪਸਾਦਭੂਤੋ ਨਿਚ੍ਛਯੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਵਿਭਾਵਿਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ "**ਨ ਯੇਵਾਪਨਕਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋ**"ਤਿ ਆਹ। ਅਕਾਲੁਸ੍ਸਿਯਂ ਪਸਾਦੋ, ਤਂ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖੋਭਭਾਵਤੋ "**ਅਨਾਵਿਲਭਾਵੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵਿਦਹਨ੍ਤੀ ਸਦ੍ਧਾ ਅਕਾਲੁਸ੍ਸਿਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। **ਏਵਮੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਾਕਾਰੇਨ ਪਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। **ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਵਤ੍ਥੂਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕਕਮ੍ਮਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਸਦ੍ਧਾਹਤ੍ਥੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ''ਤਿ, ''ਸਦ੍ਧੀਧ ਵਿਤ੍ਤਂ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸੇਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੬; ਸੁ॰

ਨਿ॰ ੧੮੪), ‘‘ਸਦ੍ਧਾ ਬੀਜਂ ਤਪੋ ਵੁਟ੍ਠੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯੭; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭) ਏਵਮਾਦਿਵਚਨਤੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਦਾਨਾਦੀਸੁ ਹਤ੍ਥਾਦਯੋ ਵਿਯ ਸਦ੍ਧਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

> ‘‘ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ ‘ਕਮ੍ਮਂ ਖੋ ਮੇ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਕਮ੍ਮਂ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਸੁਕਰਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁਂ, ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੫) –

ਆਦਿਕਾ ਅਨੁਰੂਪਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ।

ਤਂਮੂਲਕਾਨੀਤਿ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਮਗ੍ਗਾਦਿਮੂਲਕਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਮਗ੍ਗੋ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤੀ**ਤਿਆਦਯੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਕਰਣਾਦਿਕਾਲੇ ਵਿਯ ਚਿਰਕਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਭੂਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ ਸਤਿ ਤਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀ ਅਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੀ ਚ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਂ, ਤਂ ਪਿਲਵਿਤ੍ਵਾ ਗਤਂ ਵਿਯ ਚਲਿਤਂ ਵਿਯ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਨ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਉਦਕੇ ਅਲਾਬੁ ਵਿਯਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ‘‘ਸਰਨ੍ਤਿ ਤਾਯਾ’’ਤਿ ਇਮਮੇਵਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਸਰਣਕਿਰਿਯਾਯ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਆਧਿਪਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਰਿਤਾ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਕਤਾ ਅਪਿਲਾਵਿਤਾਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ‘‘ਇਮੇਹਿ ਨਾਮ ਹੇਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ **ਸਮ੍ਭਵਤੋ**। ‘‘ਇਮਂ ਨਾਮ ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ **ਫਲਤੋ** ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨੇਨ ਚ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ।

ਸਤਿਪਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇ ਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਰੇ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਗਾਹਿਨੇਤਿ **“ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਪਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਜਾਨਾਤੀ”**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚੇਤਸਿਕੇਸੁ ਹਿ ਕੇਚਿ ਵਿਸਯਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਕੇਚਿ ਪਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਯ ਵਿਸਯਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਯੇ ਆਸਙ੍ਕਿਤਬ੍ਬਾ, ਤੇਸੁ ਤਦਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਨ ਸਞ੍ਞਾ…ਪੇ॰… ਵਿਜ੍ਝਨਵਸੇਨਾ”**ਤਿ ਆਹ।

ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਇਦਂ ਪੀਤਿ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਞ੍ਚ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਤੁਲ੍ਯਯੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸੇਵ ਪਨ ‘‘ਆਜਞ੍ਞਰਥੋ’’ਤਿ ਵਿਯ ਪੀਤਿਯੁਤ੍ਤਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਧਾਨਭਾਵੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ ਨ ਪੀਤਿਯਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਧਾਨੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਅਪ੍ਪਧਾਨਂ ਉਪਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਪੀਤਿਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪੀਤਿਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਭਾਵਤੋ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਤੋ ਚ ਕਤਂ, ਨ ਚ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਗਹੋ। ਰੁਲ਼੍ਹੀਸਦ੍ਦੋਸੁ ਕਿਰਿਯਾਯ ਅਨਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਭਾਵਤੋ। ਪੀਤਿਯਾ ਪਨ ਉਪਲਕ੍ਖਣਭਾਵੇਨ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਪੀਤਿਉਪਲਕ੍ਖਿਤਂ ਵਾ”**ਤਿਆਦਿ।

ਪਵਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। **ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਯਾਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਪਬਨ੍ਧਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸਪਿ ਜੀਵਿਤਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਆਯੁਕ੍ਖਯਮਰਣਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸਾਨਪੇਕ੍ਖੇਨ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ। ਯਦਿਪਿ ਅਰੂਪਾਸਞ੍ਞਭਵੇਸੁ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਪਨ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਭਵੇਸੁ ਚਰਿਮਪਠਮਧਮ੍ਮਾ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯੇਨ ਅਬ੍ਯਵਹਿਤਤਾਯ ਨਿਰਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **“ਯਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨੁਪਾਲਨਾਦਿਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਲਨਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠਪਨਾਨਿਯੇਵ ਵਦਤਿ। **ਜੀਵਮਾਨਵਿਸੇਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਜੀਵਮਾਨਤਾਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ ਮਤਰੂਪਤੋ ਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ ਚ ਉਤੁਜਾਦਿਤੋ ਵਿਸੇਸੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਤੋਤਿ।

ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਵ◌ਿਪਰੀਤਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵ◌ੇਨਾਤਿ ਇਦਂ **ਸਮ੍ਮਾ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ **ਦਿਟ੍ਠਿ**-ਆਦਿਸਦ੍ਦਾਨਞ੍ਚ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਾਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਂ ਅਵ◌ਿਸੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵ◌ਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਅਵ◌ਿਪਰੀਤਤ੍ਥੋ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾ-ਸਦ੍ਦੋ, ਨ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤ੍ਥੋਤਿ। ਅਵ◌ਿਪਰੀਤਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤ੍ਥੋ ਏਵ ਵ◌ਾ ਸਮ੍ਮਾ-ਸਦ੍ਦੋ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਾ ਹਿ ਨਿਪਾਤਾਤਿ। **ਏਵਮੇਵ◌ਾ**ਤਿ ਅਵ◌ਿਪਰੀਤਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵ◌ੇਨ।

ਬਲਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਤਿਸ੍ਸਵ◌ੋ ਵਚਨਸਮ੍ਪਟਿਗ੍ਗਹੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ “**ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਵ◌ਂ ਪਤਿਸ੍ਸਵਭੂਤਂ ਤਂਸਭਾਗਞ੍ਚ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਾਰਵ**”ਨ੍ਤਿ ਆਹ। **ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਾਕਟਭਾਵ◌ੇਨਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਭੂਤੇਸੁ ਜਾਤਿਯਾਦੀਸੁ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭੂਤੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੁਆਦੀਸੁ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨਂ ਅਨੁਰੂਪਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵ◌ੀਆਦੀਸੁ ਪਥਵ◌ੀਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਵ◌ਿਯ ਵ◌ਿਭੂਤਕਿਚ੍ਚਭਾਵ◌ੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਮੂਲਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਵਞ੍ਚ ਉਪਮਾਯ ਸਮੇਤੀਤਿ ਯਥਾ ਅਸੁਚਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਤਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਤਿਪਿ ਕਾਯੇਨ ਅਲ੍ਲੀਯਨੇ ਭਾਵ◌ੋ ਅਨਲ੍ਲੀਨੋ, ਏਵ◌ਂ ਅਲੋਭੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਗਹਿਤੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਲਗ੍ਗਭਾਵ◌ੇਨ ਅਨਲ੍ਲੀਨਭਾਵ◌ੋ ਅਨਲ੍ਲੀਨਾਕਾਰੋ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਵ◌ਂਸਭਾਵ◌ੋ ਹਿ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਦੋਸਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਦੋਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਨ੍ਤਿ “**ਦੋਸਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਂ ਦੋਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਞ੍ਚਾ**”ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਅਦੋਸੋ ਦੋਸਸ੍ਸੇਵ ਉਜੁਵ◌ਿਪਚ੍ਚਨੀਕੋ, ਤਂਮੁਖੇਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ…ਪੇ॰… ਆਸੇਵਨਟ੍ਠੇਨ ਭਾਵਨਾਤਿ ਯੋ ਸੋ ਏਕਤ੍ਤੁਪਗਤੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਆਸਨ੍ਨੁਪਚਾਰਾਹਿਤਵ◌ਿਸੇਸੋ ਨੀਵਰਣਾਦਿਪਰਿਪਨ੍ਥਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧੋ, ਤਦਾਵਰਣਵ◌ਿਸਯਵ◌ਿਰਹੇਨ ਚ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਏਵ◌ਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਵ ਤਤ੍ਥੁਪਗਮਨੇਨ ਤਤ੍ਥ ਚ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ, ਵ◌ਿਸੋਧੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵ◌ਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਸਂਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਤੋ ਵ◌ਿਸੋਧਨਸਮਾਧਾਨਏਕਤ੍ਤੁਪਟ੍ਠਾਨਬ੍ਯਾਪਾਰਵ◌ਿਰਹੇਨ ਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮਥਪਟਿਪਤ੍ਤਿਏਕਤ੍ਤੁਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਰੂਪਾਯ ਸਹਜਾਤਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨੁਬ੍ਰੂਹਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਜਾਤਾ ਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਯੁਗਨਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ। ਤੇ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞਂ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਭਾਵਨਾ ਬ੍ਰੂਹਨਾ। ਤਥਾ ਯਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਾਨਾਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸੇਨ ਏਕਰਸਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ। ਯਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਦੁਪਗਂ, ਤੇਸਂ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਏਕਰਸਭਾਵ◌ਾਨਂ ਅਨੁਚ੍ਛਵ◌ਿਕਂ ਵ◌ੀਰਿਯਂ ਵ◌ਾਹੀਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤੀਯਤਿ, ਯਾ ਚਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਗੁਣਬਲਵਭਾਵ◌ਾਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਆਸੇਵਨਾ। ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਏਤੇਸਂ ਆਕਾਰਾਨਂ ਭਾਵਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦਨਾ ਵਡ੍ਢਨਾ, ਅਯਂ **ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਾਨਂ…ਪੇ॰… ਆਸੇਵਨਟ੍ਠੇਨ ਭਾਵਨਾ** ਨਾਮ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾਯਂ ਭਾਵਨਾਕਾਰੋ ‘‘ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿ ਆਦੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੫੮) **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਆਗਤੋ ਏਵ, ਞਾਣੇਨ ਚ ਸਂਕਿਲੇਸਵ◌ੋਦਾਨੇਸੁ ਤਂ ਤਂ ਆਦੀਨਵ◌ਂ ਆਨਿਸਂਸਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾ ਤਥਾ ਤਥਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ “**ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਸਾਧਨਾਯ ਭਾਵਨਾਯਾ**”ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਸਤਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਾ ਭਾਵਨਾ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਨਾਪਰਾਮਸਨੇਨ ਅਭਾਵਨਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਮੋਹੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ ਅਕੁਸਲਾ** ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਪਮਾਦਵ◌ਿਸੇਸੋ ਵ◌ਾ **ਅਭਾਵਨਾ**। ਸੋ ਹਿ ‘‘ਕੁਸਲਾਨਂ ਵ◌ਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਾਸੇਵਨਾ ਅਭਾਵਨਾ ਅਬਹੁਲੀਕਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ।

ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯਜਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ "**ਜਰਾਧਮ੍ਮੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ''ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਏਵੰ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੭੩) ਇਚ੍ਛਿਤਾਲਾਭੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਅਲੋਭਾਨੁਭਾਵੇਨ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ, ਅਮੋਹਾਨੁਭਾਵੇਨ ਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਿਦ੍ਧਿ ਪਾਕਟਾਯੇਵਾਤਿ ਅਪਾਕਟੰ ਅਦੋਸਾਨੁਭਾਵੇਨ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਿਦ੍ਧਿੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ "**ਸੁਖਵਿਪਰਿਣਾਮੇ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਯਞ੍ਚ ਯੋਜਨਾ ਅਲੋਭਾਦੀਨੰ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਤਾ, ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾ। ਸਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਤੋ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਸਹਨਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦੋਸੋ ਤੰਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ **ਆਸਨ੍ਨਪਟਿਪਕ੍ਖੋ**, ਨ ਰਾਗੋ ਵਿਯ ਦੂਰਪਟਿਪਕ੍ਖੋ।

ਕਮ੍ਮਪਥਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਵਿਯ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋਪਿ ਨ ਏਕਨ੍ਤੰ ਕਮ੍ਮਪਥਭੂਤਾਯੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਕਮ੍ਮਪਥਤਾਤੰਸਭਾਗਤਾਹੀ**"ਤਿ। ਮਨੋਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਕਮ੍ਮਭਾਵਤੋ ਹਿ ਏਤੇਸੰ ਕਮ੍ਮਪਥਰਾਸਿਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਨ ਸਬ੍ਬਦਾ ਕਮ੍ਮਪਥਾਯੇਵਾਤਿ। ਤੇਨ ਯੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨਿਯਤੋ ਕਮ੍ਮਪਥਭਾਵੇਨ ਪਾਕਟੋ ਚ, ਤਸ੍ਸਪਿ ਕਮ੍ਮਪਥਤਾਵਚਨੰ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਿਯੁਗਲਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਮਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ। **ਚੇਤਿਯਵਨ੍ਦਨਾਦਿਅਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤਿਯਵਨ੍ਦਨਾਦਿਹੇਤੁ। ਸਮਥਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਤਬ੍ਭੇਦਵਸੇਨ ਚ ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਭਿਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਮੁਦੁਮਜ੍ਝਿਮਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾਦਿਭੇਦਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਯੋਗੀਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਕਾਲਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਦਾ ਹਿਤਾਹਿਤਧਮ੍ਮੂਪਲਕ੍ਖਣਭਾਵਤੋ ਯਥਾਸਭਾਵੰ ਪਟਿਵੇਧਭਾਵਤੋ ਚ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਨੰ ਪਾਰਿਬਨ੍ਧਕਹਰਣਭਾਵਨਾਵਡ੍ਢਨਾਨਿ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ। ਯਥਾ ਅਪ੍ਪਨਾਕੋਸਲ੍ਲੇਨ ਵਿਨਾ ਸਮਥੋ ਸਮਥਮਨ੍ਤਰੇਨ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੋ ਚ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਾ ਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣੰ, ਏਵੰ ਪਟਿਵੇਧੇ ਏਕਕ੍ਖਣਿਕਾਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨਾ**"ਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਹਿ ਸਾਤਿਸਯੰ ਅਵਭਾਸਿਯਮਾਨੇ ਵਿਸਯੇ ਸਮਾਧਿ ਏਕਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਚ ਮਜ੍ਝਿਮੰ ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ ਪਞ੍ਞਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵਿਸਦਾ ਵਹਤੀਤਿ। **ਸਮੰ ਪਵਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨੇਨ ਸਮੰ ਅਵਿਸਮੰ ਏਕਰਸਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਹਾਯਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ ਯੋਗਿਨੋ ਮਨੋਰਥਧੁਰਾਕਡ੍ਢਨੇ ਰਥਧੁਰਾਕਡ੍ਢਨੇ ਵਿਯ ਆਜਾਨੇਯਜਯੁਗੋ ਯੁਗਲਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਤਿਵਤ੍ਤਮਾਨੇਨ ਨਦ੍ਧਾ ਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯਾਤਿ ਵਾ **ਯੁਗਨਦ੍ਧਾ**। ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਮਨੁਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਯੋ ਸਮੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਹਿਤਾਪਿ ਤੇ ਪੁਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਯੋਜਨਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੰ ਪਨ ਸਮਾਧਿਵੀਰਿਯਯੋਗਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨੰ ਹੋਤੀਤਿ "**ਯੋਗਵਚਨਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ ਆਹ।

ਯੇਵਾਪਨਕਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਥਾ ਤਥਾ ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਮਿਚ੍ਛਾ ਵਾ। **ਅਨਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੋ**ਤਿ ''ਇਦੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਏਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬਭਾਗਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਹੇਤੁਕੇਨ ਪਯੋਗਕਾਲਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਅਨਿਚ੍ਛਿਨਨ੍ਤੋ। ਯਤ੍ਥ ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਛਯੋ, ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਏਵਾਤਿ। **ਸੰਸਪ੍ਪਨੰ** ਸੰਸਯੋ। ਸੋ ਹਿ ''ਆਸਪ੍ਪਨਾ ਪਰਿਸਪ੍ਪਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਸਤਿਪਿ ਬਜਾਪਾਰੇ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾਯ ਸਤਿ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਨੂਨਾਨਧਿਕਤਾਯ ਅਲੀਨਅਨੁਦ੍ਧਤਤਾਯ ਚ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਸਾ ਤੇਸੰ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਊਨਾਧਿਕਭਾਵੰ ਨਿਵਾਰੇਤਿ ਵਿਯਾਤਿ **ਊਨਾਧਿਕਨਿਵਾਰਣਰਸਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਯੇਵ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਞਾਨਪਦਸ੍ਸਾਤਿ ਞਾਨਸਦ੍ਦਸ੍ਸ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ। **ਪਞ੍ਚ ਹਿ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਞਾਨਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਇਦੰ ਸੰਵਣ੍ਣਿਯਮਾਨਤ੍ਤਾਯੇਵ ਇਮੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਪਞ੍ਚੇਵ ਞਾਨਞ੍ਞਾਨਿ। **ਪਦਸਮੂਹੋ** ਵਾਕਜੰ, **ਪਦਕੋਟ੍ਠਾਸੋ** ਵਾ

ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾਦਿ ਧਮ੍ਮਰਾਸਿ। ਵੁਤ੍ਤੰ **ਪੂਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਛਪਣ੍ਣਾਸਾਦਿਤਾਯ ਪੂਰਣਵਸੇਨ। ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ ''ਫੁਟ੍ਠੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੩) ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਯਦਿਪਿ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਰਾਸਿਕਿਚ੍ਚਭਾਵਤੋ ਤੇਸੁ ਨ ਵੁਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਵਿਸੁੰ ਰਾਸਿਅਨੁਰਭਾਵੇਨ ਪਨ ਸਰੂਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਵੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੰ

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨. ਸਨ੍ਤੇਤਿ ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ। ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਨੰ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨਾਕਾਰੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਫੁਸਨੰ ਵਿਸਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਚਿਨ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਮਨਨਟ੍ਠੇਨ ਮਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਚਿਨ੍ਤਨਾਦਿਬ੍ਯਾਪਾਰਮੁਖੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਚਿਤ੍ਤੰ ਮਨੋਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਕਿਞ੍ਚਿਵਿਸੇਸੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। ਯਥਾ ਲੋਕੇ ਵਿਕਤਮੇਵ ਵੇਕਤੰ, ਵਿਸਯੋ ਏਵ ਵੇਸਯਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵੰ ਮਨੋ ਏਵ ਮਾਨਸਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਮਤ੍ਤਵਿਸੇਸੋ। **ਨੀਲਾਦਿ**-ਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯ ਵਤ੍ਥਾਦੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਭਾਵਨਿਬਨ੍ਧਨਾ **ਪਣ੍ਡਰ**ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ **ਗੁਣਵਿਸੇਸਾ**ਪੇਕ੍ਖਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਕਾਯਿਕੰ ਸਾਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਏਵੰ **ਚੇਤਸਿਕੰ ਸਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚੇਤੋਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਸਾਤਨ੍ਤਿ **ਨਿਸ੍ਸਯਵਿਸੇਸਾ**ਪੇਕ੍ਖਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਕਕ੍ਖਣਿਕਾ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਸ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੋਤਿ **ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਾ**ਪੇਕ੍ਖੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤੀਤਿ ਏਵੰਪਕਾਰੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ''ਨ ਲੁਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਭਾਵੇਨ ਅਲੁਬ੍ਭਨਾਤਿ ਅਲੋਭੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਾਭਾਵਵਿਸੇਸਾ**ਪੇਕ੍ਖੋ **ਅਲੁਬ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਲੁਬ੍ਭਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਲੁਬ੍ਭਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਾਵਭੂਤਤਾਵਿਸੇਸਾ**ਪੇਕ੍ਖੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਤ੍ਤੁਕਰਣਭਾਵਾਦਯੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਜ੍ਝਾਰੋਪਨਵਸੇਨੇਵ ਸਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ , ਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਪਨ ਅਜ੍ਝਾਰੋਪਨਾਨਪੇਕ੍ਖੋ, ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਵਿਸੇਸਨ੍ਤਰਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤੋ ਵਿਸੇਸਤੋ ਨਿਜ੍ਜੀਵਭਾਵਗਿਭਾਵਤੋ ਸਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਇਦੰ ਫੁਸਨਟ੍ਠੇਨ **"ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਦੀਪਨੰ ਸਭਾਵਪਦ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਫੁਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋ ਫੁਸਨਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਹੋਤੀਤਿ **"ਫੁਸਨਕਿਰਿਯਾ ਫੁਸਨਾਕਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਮ੍ਫੁਸਨਾਤਿ ਸੰ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਸਮੁਦਯੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਸਮਾਗਮਤ੍ਥਦੀਪਕੋਤਿ ਆਹ **"ਸਮਾਗਮਫੁਸਨਾ"**ਤਿ। ''ਫੁਸਾਮਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੭੨) ਪਟਿਲਾਭੋਪਿ ਫੁਸਨਾ ਸਮ੍ਫੁਸਨਾਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਹ **"ਨ ਪਟਿਲਾਭਸਮ੍ਫੁਸਨਾ"**ਤਿ।

ਅਪਰੇਨ ਵੇਵਚਨੇਨ। ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਭਾਵਸਮ੍ਪਾਦਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ **ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚ**ਪਰਿਯਾਯੋ। ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਦਕ੍ਖਤਾਭੂਤਾਯ **ਕੋਸਲ੍ਲ**ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਤਿਕ੍ਖਸੁਖੁਮਾਯ **ਨੇਪੁਞ੍ਞ**ਪਰਿਯਾਯੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮੇ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿਯਾ **ਵੇਭਬ੍ਯਾ**ਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਵਿਸੇਸੇਸੁ ਤੇ ਤੇ ਪਰਿਯਾਯਵਿਸੇਸਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਤੇਸੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਸੇਸਾਨੰ ਨਾਨਾਕਾਲੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, **ਇਤਰੇਪਿ ਅਨੁਗਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤੇਨ** ਪਞ੍ਞਾਦਿਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੇਨ। **ਕੋਧੋ ਕੁਜ੍ਝਨਾ ਕੁਜ੍ਝਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵੰਪਕਾਰਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਸਭਾਵਾਕਾਰਭਾਵਦੀਪਨਵਸੇਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨੇਵ ਵਿਭਾਗਵਚਨੰ। ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿਆਦਯੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਸੇਸਨਿਬਨ੍ਧਨਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗਵਚਨਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਮਾਹ **"ਅਥ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਏਵਮਾਕਾਰੋ ਪਨਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਾਕਾਰਤੋ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਗਮਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨੰ ਪਟਿਸੇਧਨੰ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਤਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵਿਸੇਸੋ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੰ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤੰ **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੰ**। ਤੰ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੰ ਪਨ ਕੋਧਗਰੁਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ **"ਕੋਧਗਰੁਤਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕੋਧਾਦੀਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਪਟਿਸੇਧਨੰ ਕੋਧਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਕੋਧਗਰੁਤਾਦਿਯੇਵ, ਤਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤੇਨ

ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਨਾਨਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਕੋਧਗਰੁਤਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਮਕ੍ਖਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਤਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਵਿਸੇਸੇਨ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ ਤਬ੍ਭਾਵੇਨ ਏਕੀਭੂਤਾਪਿ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਗਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ **ਕੋਧੋ** ਅਤ੍ਥਤੋ ਦੋਸੋਯੇਵ। **ਮਕ੍ਖੋ** ਦੋਸਪ੍ਪਧਾਨਾ ਪਰਗੁਣਵਿਦ੍ਧਂਸਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ। ਤਗ੍ਗਰੁਤਾ ਚ ਤੇਸਂ ਸਾਦਰਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਮੇਵ। **ਲਾਭਗਰੁਤਾ** ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਤਾ, ਤੇਸਂਯੇਵ ਸੁਸਙ੍ਖਤਾਨਂ ਲਦ੍ਧਕਾਮਤਾ। ਤਦੁਭਯੇਸੁ ਚ ਆਦਰਕਿਰਿਯਾ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਇਚ੍ਛਾਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਗਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਇਚ੍ਚੇਵ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ। **ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਵਿਕਪ੍ਪੇ ''ਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ''ਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਤਿਯਸ੍ਮਿਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ ਏਵ ਵਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਤਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤੇਨ **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਨਾਨਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕੋਧਮਕ੍ਖਗਰੁਤਾਨਞ੍ਹਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾ ਮੇਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾ ਸਨ੍ਤੋਸਾ। ਤੇਨ ਕੋਧਗਰੁਤਾ ਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਤਿ ਕੋਧਗਰੁਤਾ ਕਾਯਚਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਮਕ੍ਖਗਰੁਤਾਦੀਸੁਪਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ ਨ ਕੋਧਗਰੁਤਾ...ਪੇ॰... ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਤਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੪੪) ਆਗਤਤਨ੍ਤਿਪਿ ਸਮਤ੍ਥਿਤਾ ਭਵਤਿ। ਲੋਭੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਲੋਭੋ** ਲੁਬ੍ਭਨਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਲੁਬ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੋ ਅਲੋਭੋਤਿਆਦੀਨਂ ਲੋਭਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ''ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਨਾ''ਤਿਆਦਿਕੇਹਿ ਵਿਸਦਿਸਭਾਵਤੋ "**ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਫਸ੍ਸਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਲੁਬ੍ਭਨਾਦਯੋਪਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨਾ**ਤਿ ''ਲੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਲੋਭੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਸੇਸਂ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸਮੇਵ। ਅਲੋਭਾਦੋਸਾਮੋਹਾਨਂ ਵਿਧੁਰਤਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਚ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਦਿਸੋ ਲੋਭਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠਪਟਿਕ੍ਖੇਪਭਾਵੇਨ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਲੋਭਾ...ਪੇ॰... ਯੋਜੇਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ। ਬਹੂਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਮਹਤ੍ਥਤਾ**। **ਆਦਰਵਸੇਨ** ਸੋਤੂਨਂ।

੩. ਯਦਿਪਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਏਕਂਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਛਸੁਪਿ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਤ੍ਤਾ "**ਤੇਹਿ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਾਤਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ। **ਜਾਤਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਫਸ੍ਸਤ੍ਥਂ ਪਵਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਚੇਤਸਿਕਸਾਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾ ਸਹੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਤਦਨੁਰੂਪਫਸ੍ਸਸਹਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਜ੍ਜਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸਾਦਯਤੀ**ਤਿ ਅਧਿਗਮਾਸੀਸਾਯ ਅਨਞ੍ਞਨਿਨ੍ਨਂ ਕਰੋਤਿ।

੫. **ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਤਜ੍ਜਤਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਤਸ੍ਸਾਰੁਪ੍ਪਾ ''ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਾ''ਤਿ ਵਾ ਉਭਯਥਾਪਿ ਤਜ੍ਜਤਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਫਸ੍ਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਜ੍ਜਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਨ ਚ ਤਦੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤੇਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਜਾਤਾ ਤਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥੇਨ ਤਜ੍ਜਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਨ ਤਜ੍ਜਤਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਕਿਂ ਵਾ ਏਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਤਥਾ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਤਂ ਆਹ।

੭. ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਆਨਯਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਤ੍ਥ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ "**ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਆਕਡ੍ਢਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੮. ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨੁਮਜ੍ਜਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਚਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚਰਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚ ਹੋਤੀਤਿ "**ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚਰਣਂ ਵਿਚਰਣ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੧. **ਤਥਾ ਅਵਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਪਾਣਵਧਾਦਿਸਾਧਨਅਵਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤਭਾਵਤੋ, ਨ ਬਲਵਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੪. ਯੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤਿ ਜੋਤਤਿ ਚ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਜੋਤਨਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ “**ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਜੋਤਨਞ੍ਚ ਸਤਿਯੇਵਾ**”ਤਿ।

੧੯. **ਸਣ੍ਹਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸੁਖੁਮਟ੍ਠੇਨ।

੩੦. **ਭਾਵੋ**ਤਿ ਹਿਰਿਯਨਂ ਵਦਤਿ।

੩੩. **ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ **ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਤ੍ਥਂ ਆਹ।

੪੨-੪੩. ਯਦਿ ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸੀਘਸੀਘਪਰਿਵਤ੍ਤਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਲਹੁਤਾ, ਸਾਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਤੇਸਂ ਭਾਵੋ ਗਰੁਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਤਿਪਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਾਨਖਣਤ੍ਤੇ ਮੋਹਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਾਤਿਸਯੋ ਦਨ੍ਧੋ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੋ ਪਨ ਤੇਸਂ ਦਨ੍ਧਾਕਾਰੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ।

੪੪-੪੫. ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤੋ ਅਵਿਲੋਮਨਂ।

੪੬-੪੭. **ਕਿਲਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਸ੍ਸੁਤਂ।

੫੦-੫੧. **ਪਚ੍ਚੋਸਕ੍ਕਨਂ** ਮਾਯਾ ਯਾ ਅਚ੍ਚਸਰਾਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਰੁਮਕ੍ਖਨਂ** ਵਣਾਲੇਪਨਂ। ਵੇਲੁ ਏਵ ਦਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋ **ਵੇਲੁਦਾਨਂ** ਨਾਮ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੮-੧੨੦. **ਤੇ**ਤਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾਦਯੋ। **ਸਙ੍ਗਹਗਮਨੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਸਾਧਾਰਣਤਾਦਿਨਾ ਕੇਨਚਿ ਸਦਿਸਤਾਲੇਸੇਨ, ਨ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਵਿਸੁਂ ਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਥਾ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਸਰੂਪੇਨ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਦਿਪਿ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਹਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰੇਸੁਪਿ ਸਰੂਪੇਨ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਰਾਸੀਸੁ ਪਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਂਨਿਦ੍ਦੇਸੇ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਧਾਤਾਯਤਨਭਾਵੇ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਾਭਾਵਤੋ ਅਖਨ੍ਧਭਾਵਨਿਵਾਰਣੇਨ ਅਨਾਯਤਨਾਧਾਤੁਭਾਵਨਿਵਾਰਣਮ੍ਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਨ ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਠਪੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਰਾਸਿਅਨ੍ਤੋਗਧਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਪਨ ‘‘ਯੇਵਾਪਨਾਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਤਥਾਯੇਵ ਸਙ੍ਗਹੋ ਯੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਯੇਵਾਪਨਕੇ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਰੂਪੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵੋ ਨ ਵਾਰੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਨ ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਠਪੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਉਭਯੇਸਮ੍ਪਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨਾਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ। ਸੋ ਚ ਆਹਾਰਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਭਾਵੋ ਪਾਕਟੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਜਨਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ। ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪਸ੍ਸ ਹਿ ਵੇਦਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਆਹਾਰਣਤੋ ਤੇਸਂ ਜਨਕਤ੍ਤਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ ਇਧ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਤਾਵ ਹੋਤੁ, ਇਤਰੇਸਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਯਥਾ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ । **ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇ ਵਦਤਿ, ਮਹਾਚਤੁਕ੍ਕਂ ਵਾ, **ਏਕੇਨਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨ ਉਪਕਾਰਕਭਾਵਮਾਹ। ਸੋ ਏਵ ਚ ਨੇਸਂ ਆਹਰਣਕਿਚ੍ਚਂ। ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਚੇਤਨਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਸਾਤਿਸਯੋਤਿ ਆਹ “**ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਸੇਸੇਨਾ**”ਤਿ।

ਯਥਾਗਤਮਗ੍ਗੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਾਰਣਫਲਾਨਂ ਅਭੇਦੂਪਚਾਰੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ**। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਯਥਾਗਤਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਯੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਪੁਰਿਮਕਾਲਭੂਤਾ ਅਭੇਦੋਪਚਾਰਸਿਦ੍ਧਾ ਆਗਮਨਾਵਤ੍ਥਾ ਤਤੋ ਨਾਤਿਵਿਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਪੁਬ੍ਬਭਾਗ...ਪੇ॰... ਦੀਪਿਤਾ"**ਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾ ਵਿਜਾਨਨਭਾਵਵਿਸੇਸਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ **"ਵਿਜਾਨਨਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾ"**ਤਿ। **ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਦ੍ਵਾਯਤਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਮਨਾਯਤਨਾਦਯੋਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਭਾਵਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। **ਕਤੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਝਾਨਮਗ੍ਗਫਲਹੇਤੁਯੋ ਯਤ੍ਤਕਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ''ਏਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ।

ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੧-੧੪੫. ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਸਮਯੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਸਮੂਹੇ।

੧੪੬. ਉਸ੍ਸਾਹਨਂ ਪੇਸਨਂ ਨਿਯੋਜਨਂ।

੧੫੬-੧੫੯. ਨਾਤਿਸਮਾਹਿਤਾਯਾਤਿ ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨੂਪਚਾਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਯੇਵਾਪਨਕੇਹਿਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ** ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ।

ਕਾਯਵਚੀਕਿਰਿਯਾ ਕਾਯਵਚੀਪਵਤ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਏਵ ਵਾ। **ਅਸਮਤ੍ਤਭਾਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਮਾਹ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ

ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੋ

ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੦. ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ "ਰੂਪਭਵੋ ਰੂਪ"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ, ''ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੮; ੩.੩੧੨; ਧ॰ ਸ॰ ੨੪੮; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੦੯), ਰੂਪਰਾਗੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੬੩) ਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਾਦਿਤਸ੍ਸ ਰੂਪਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਰੂਪਭਵਾਤਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸਪਿ ਉਪਾਯਭਾਵਤੋ ਯਥਾ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਅਯਂ ਨਿਯਮੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਵਿਕਲਤਾਦੀਹਿ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦਕਸ੍ਸਪਿ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗੋ ਏਵਾਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਨਿਯਮੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਯਦੇਵ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਕਂ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਭਾਵੋ, ਨ ਅਨਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦਕਸ੍ਸਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਆਪਨ੍ਨੋਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ **ਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕੁਸਲਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਾਮਞ੍ਞਸਦ੍ਦੋਪਿ ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤੀਤਿ **"ਕੁਸਲਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਭਾਵੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਜਨਕਸਭਾਵੋ ਰੂਪਭਵਵਿਪਚ੍ਚਨਸਭਾਵੋਤਿ ਤਸ੍ਸਪਿ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਭਾਵੇ ਸਤਿਪਿ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸਾਧਾਰਣਂ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਂ ''ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਉਦਾਹਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਾਮਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਭਿਨ੍ਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ। **ਸਬ੍ਬਸਮਾਨੇ**ਤਿ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਵਿਕਲਤਾਦੀਹਿ ਅਨਿਪ੍ਫਾਦਕਸ੍ਸ ਚ

ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਯਥਾਧਿਗਤਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣੋ। ਏਤੇਨ ਉਤ੍ਤਰਪਦਾਵਧਾਰਣਸ੍ਸ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਸਜਾਤਿਯਾ ਸਾਧਾਰਣੋ ਅਞ੍ਞਜਾਤਿਵਿਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੋ ਇਮਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ** ਸਦ੍ਧਾ ਹਿਰੀ ਚ। ਯਦਿ ਪਟਿਪਦਾਯ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਭਾਵੇਨ੍ਤੇਨ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤਂ। ਪਟਿਪਦਾਰਹਿਤੇਸੁ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਕੇਸਞ੍ਚੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਕੇਸਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਸਮਥਭਾਵਨਾਯ ਕਤਾਧਿਕਾਰਾਨਂ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਧਿਗਤਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਦਯੋ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨੇਵ ਤਾਨਿ ਸਮਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਾਨੀਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਅਞ੍ਞਾਨਿ। **ਤੇਸੁਪੀ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਦਾਰਹਿਤੇਸੁਪਿ। ਨਨੁ ਚ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਪਟਿਪਦਾ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵ। ਇਤਰਥਾ ‘‘ਨ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਵਿਯ ਵਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ , ‘‘ਬਹੁਤਰਂ ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਨ ਵਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਇਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿ ਚ ਵਚਨਂ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯਜਾਤਿ? ਨ, ਯੇਭੁਯਜੇਨ ਗਹਣਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਸੇਸਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਚ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮਿਜ੍ਝਨਕਞ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਕਸ੍ਸਚਿਦੇਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਤਰਂ ਬਹੁਤਰਂ ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਅਕਤਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸ ਨ ਵਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਵਿਯ ਕੁਸਲੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਦਿਸਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਅਤਬ੍ਬਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਚ ਨ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਵਸੇਨ ਪਟਿਪਦਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਮਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਵਿਰਹੋ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਵਕਦੇਸਨਾਪਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਨੀਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕਥਾਯਂ ‘‘ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੨੭੭)।

ਵਟ੍ਟਾਸਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਨੁਕਰਣਵਸੇਨ ਵਿਵਟ੍ਟਾਸਯਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸਸੋਧਨੇਨ ਆਸਯਪੋਸਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਆਸਯਪੋਸਨਨ੍ਤਿ ਚ ਞਾਣਭਾਵਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਸਿਦ੍ਧਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਸਮ੍ਪਦਾ। ਸਾ ਪਨ ਤਣ੍ਹੁਪਤਾਪਵਿਗਮੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸਸੋਧਨੇਨਾ**”ਤਿ।

ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨਂ। **ਪਹਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਹਾਯਕਂ।

ਤਂਸਦਿਸੇਸੂਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਭਾਵਾਦਿਨਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿਸਦਿਸੇਸੁ।

ਪੀਤਿਸੁਖਵਨ੍ਤਂ ਞਾਣਂ ਪੀਤਿਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ਅਰਿਸਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਪੀਤਿਸੁਖ...ਪੇ॰... ਅਕਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ**”ਤਿ ਆਹ। ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਪਿ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਤਥਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਅਸਮ੍ਮੋਸਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਨਾਸਭਾਵਂ।

ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੧-੧੬੨. ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਵਸ੍ਸ ਤਂਤਂਞਾਣਕ੍ਖਣੇ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨਂ ਵੂਪਸਮਨਂ ਵਿਰਜ੍ਜਨਂ ਪਹਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਵਿਤਕ੍ਕਾਦਯੋਯੇਵ ਞਾਣਙ੍ਗਭੂਤਾ ਤਥਾ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਫਸ੍ਸਾਦਯੋਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂਯੇਵ ਵੂਪਸਮਾਦਿਵਚਨਂ ਞਾਯਾਗਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਯੋ ਵਿਯ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਏਤੇਨ ਏਤਂ ਓਲਾਰਿਕਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਵਾ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਤਂਸਹਜਾਤਾਨਞ੍ਚ ਵੂਪਸਮਾਦਿਕੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਦੀਨਂਯੇਵ ਵੂਪਸਮਾਦਿਕਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ‘‘ਅਧਿਕਵਚਨਮਞ੍ਞਮਤ੍ਥਂ ਬੋਧੇਤੀ’’ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਸੇਸਂ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਯੇਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਠਿਤਾਨਿਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਚਨਾਦੀਨਿ ਪਹੇਯਜਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮੂਹਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਵਯਵੇਨ ਸਮੁਦਾਯੋਪਲਕ੍ਖਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਤੇਸਂ...ਪੇ॰... ਤਂ ਦੀਪਕਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਇਦਾਨਿ ਅਵਯਵੇਨ ਸਮੁਦਾਯੋਪਲਕ੍ਖਣਂ ਵਿਨਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮਵਚਨੇਨ ਪੀਤਿਵਿਰਾਗਾਦਿਵਚਨਾਨਂ ਸਵਿਸਯੇ ਸਮਾਨਬਜਾਪਾਰਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਥ ਵਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਦਸ੍ਸਿਤੇਤਿ ''ਯਾ ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਦਹਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਝਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨੇ ਦਸ੍ਸਿਤੇ। **ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਉਦ੍ਦੇਸਪਦੁਦ੍ਧਾਰਾਦੀਸੁ ਸਦ੍ਧਾਞਾਣਾਨਂ ''ਸਮ੍ਪਸਾਦਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਕਾਧਿਕਰਣਤਾਵਚਨੇਨੇਵ।

ਓਲਾਰਿਕਙ੍ਗਮੁਖੇਨ **"ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਤਾ ਸਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਤਂਤਂਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮਵਚਨਾਦੀਹਿ ਪਕਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤਣ੍ਹਾਪ੍ਪਹਾਨਂ ਏਤੇਸਂ ਵੂਪਸਮਨ"**ਨ੍ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੯੯)। ਯਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਸੁ ਵਿਰਤ੍ਤਭਾਵਦੀਪਕਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮਵਚਨਨ੍ਤਿ ਤਦੁਭਯਾਭਾਵਦੀਪਨਂ ਪੁਨ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯੋ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੩. **ਵੀਰਿਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਤਿ** **ਵੁਤ੍ਤਂ** ''ਪਗ੍ਗਹਨਿਗ੍ਗਹੇਸੁ ਬ੍ਯਾਪਾਰਾਕਰਣੇਨ ਉਪੇਕ੍ਖਿਯਤੀ''ਤਿ। ਗਹਣੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਉਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ, ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਞ੍ਞਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਵਿਸਯਤੋ ਪਭੇਦੋ ''ਅਟ੍ਠ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੭) ਯਸ੍ਸਂ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਪਾਲ਼ਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਠਮਜ੍ਝਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਾਦ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ ਇਧ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ। **ਪਵਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਂ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ। **ਆਯੂਹਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਯਤਿਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਹੇਤੁਭੂਤਂ ਕਮ੍ਮਂ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਆਯਤਿਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ। **ਗਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਯ ਗਤਿਯਾ ਸਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਂ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ''ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ। **ਜਾਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਜਰਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿਂ। **ਜਰਾਮਰਣਾਦਯੋ** ਪਾਕਟਾ ਏਵ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸੇਸਾ ਤੇਸਂ ਵੇਵਚਨਵਸੇਨ। ''ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਜਾਤੀ''ਤਿ ਇਦਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਯਂ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਚੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਚ ਵੇਵਚਨਂ। ''ਗਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਚਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਦ੍ਵਯਂ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਜਰਾਦਯੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ।

ਭੂਤਸ੍ਸਾਤਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸ੍ਸ। **ਏਤੇਹੀ**ਤਿ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤਰੂਪੇਹਿ।

ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਞ੍ਚਕਨਯਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੭. **ਆਕਾਰਭੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸਂ। ਅਨੇਕਾਕਾਰਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਚ ਨਿਰਵਸੇਸਂ ਯਾਥਾਵਤੋ ਭਗਵਤਾ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ। ਯਥਾਹ – ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਮੁਖੇ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫; ਪਟਿ॰ ੩.੫)। **ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਕ੍ਖਿਕਂ** ਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਕ੍ਖਿਕਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਨਯਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨੁਪ੍ਪਵੇਸਿਨੋ। ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਕਿਂ ਸਵਿਚਾਰਤਾਯ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਕ੍ਖਿਕਂ ਉਦਾਹੁ ਅਵਿਤਕ੍ਕਤਾਯ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਪਕ੍ਖਿਕਨ੍ਤਿ ਸਿਯਾ ਆਸਙ੍ਕਾਤਿ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਮਿਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਸ੍ਮਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਸੁ ਚ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਭਜਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਇਧੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਸੁਪੀਤਿ ਦੇਸਨਨ੍ਤਰੇਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਕ੍ਖਿਕਤ੍ਤਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਭਜਨਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਵਿਤਕ੍ਕਵੂਪਸਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਪਿ ਪਞ੍ਚਕਨਯਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿਯੇਵ ਝਾਨਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ ਨਤ੍ਥਿਯੇਵਾਤਿ? ਨ, ''ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮਾਧਿਤ੍ਤਯਾਪਦੇਸੇਨ ਪਞ੍ਚਕਨਯਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾਤਿ ਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਿਚਾਰਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਞ੍ਚ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਥਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾਨਨ੍ਤਿ ਚ ਵਿਨਾ ਸਹ ਚ ਵਿਚਾਰੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਹ ਵਿਨਾ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਿਚਾਰਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਅਵਿਚਾਰਨ੍ਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਞ੍ਚਾਤਿ ਵਾ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ।

ਦੁਤਿਯਨ੍ਤਿ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕਰਹਿਤੇ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਦ੍ਵਯਰਹਿਤੇ ਚ ਞਾਯਾਗਤਾ ਦੇਸਨਾ। ਦੁਤਿਯਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਰਹਿਤੇਪਿ ਦ੍ਵਯਪ੍ਪਹਾਨਾਧਿਗਤਸਮਾਨਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਕਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਦੁਤਿਯੇ ਵੂਪਸਨ੍ਤੇਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕੇ ਤਂਸਹਾਯਵਿਚਾਰਾਵੂਪਸਮੇਨ ਨ ਸਮ੍ਮਾਵੂਪਸਨ੍ਤੋਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਦ੍ਵਯਰਹਿਤੇ ਵਿਯ ਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮੇਨੇਵ ਤਦੁਪਸਮਂ ਸੇਸਧਮ੍ਮਸਮਾਨਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯੇਨ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਂ ਵਿਭਤ੍ਤਂ। ਦੁਵਿਧਸ੍ਸਪਿ ਸਹਾਯਵਿਰਹੇਨ ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸਮਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾਪਿ ਦੁਤਿਯਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਦ੍ਵਯਰਹਿਤਂ ਵਿਯ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਂ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ ਵਾ ਸਹਚਾਰੀਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਸੁ ਏਕਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਰਟ੍ਠਮੇਵ ਦੋਸਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਸਹਾਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਤਤਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਤਿਯਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਪਠਮਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਪਨਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਭਾਵੋ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਰੂਪਤੋ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ? ਵਿਨੇਯਜ੍ਝਾਸਯਤੋ। ਯਥਾਨੁਲੋਮਦੇਸਨਾ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਤਿ।

ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੭੬-੧੮੦. **ਤਦਨੁਰੂਪਤਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦਿਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਸਭਾਵਾ। ਯਥਾਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਪਣੀਤਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਵਾ ਤਦਾਰਕ੍ਖਭੂਤਾ ਸਤਿਯੇਵ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਤਾਯ ''ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਤਾ ਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। **ਕਦਾਚੀ**ਤਿ ਯਦਾ ਪਠਮਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯਥਾਨਿਸਿਨ੍ਨੋਯੇਵ ਵਿਨਾ ਪਯੋਗਨ੍ਤਰਂ ਦੁਤਿਯਾਦੀਨਿ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਈਦਿਸੇ ਕਾਲੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੮੬. ਕੁਸਲਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ''ਸੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨ ਹਿ ਤੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ।

ਕਸਿਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੩. **ਆਰੁਪ੍ਪਪਾਦਕਤਾ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾ** ਵਿਨਾ ਅਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਤੇਸਂ ਆਰੁਪ੍ਪਪਾਦਕਤਾਯ ਵਿਨਾ ਨਿਰੋਧਪਾਦਕਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਨਿਮ੍ਮਾਨਵਸੇਨ ਖਿਪ੍ਪਂ ਨਿਸਨ੍ਤਿ ਨਿਸਾਮਨਂ ਆਲੋਚਨਂ ਅਧਿਗਮੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ। ਤਬ੍ਭਾਵੋ ''ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿਭਾਵੋ''ਤਿ ਆਹ **''ਖਿਪ੍ਪਦਸ੍ਸਨਂ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਤਾ''**ਤਿ।

ਕਸਿਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਭਿਭਾਯਤਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੪. ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਂ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਯਤਨਂ ਕਾਰਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਸਿਣਾਯਤਨਂ,** ਞਾਣਂ। ਅਥ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸਫਰਣਟ੍ਠੇਨ ਕਸਿਣਞ੍ਚ ਤਂ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਯੋਗਿਨੋ ਸੁਖਵਿਸੇਸਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਮਨਾਯਤਨਧਮ੍ਮਾਯਤਨਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ **ਕਸਿਣਾਯਤਨਂ**। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਸਤਿਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਂ ਕਸਿਣਾਯਤਨਤ੍ਤੇ''ਤਿ। ਭਾਵਨਾਯ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵਨਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਨੀਲਾਦਿਤਾ ਚ, ਤਦੇਵ ਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਭਾਵਨਾ ਏਵ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭੂਤਾ ਭਾਵਨਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਭਾਵਨਾਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਾ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸਤੋ ਨਾਨਾਸਭਾਵਾਤਿ। ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਭਵਨਕਭਾਵਨਾਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਂ **ਕਸਿਣ…ਪੇ॰… ਨਾਨਤ੍ਤਂ,** ਤਤੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਭੂਤਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ, ਭੂਤਕਸਿਣੇਸੁ ਚ ਯਂ ਸੁਵਣ੍ਣਂ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵਾ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾਨਿ ਪਠਮਤਤਿਯਾਭਿਭਾਯਤਨਾਨੀਤਿ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥੇਹਿ ਪਞ੍ਚਮਾਦੀਨਂ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ''ਪਞ੍ਚਮਾਦੀਨਿ ਵਣ੍ਣਤੋ ਰਮਣੀਯਤਰਾਨਿ, ਨ ਤਥਾ ਇਤਰਾਨੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਿਮਾਨਿਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਟ੍ਠ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ ''ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਵਿਮੋਕ੍ਖੇਸੁ ਚ ਪਠਮਦੁਤਿਯਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਟ੍ਠ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਤਤਿਯੋ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣੋ। ਪਠਮਦੁਤਿਯਾਪਿ ਵਾ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਾ ਏਵ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨੀਲਕਸਿਣਾਦਿਰੂਪਾਨਿ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਆਰਮ੍ਮਣਮਨੁਞ੍ਞਤਾਯ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਨਿਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵੇਨ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਇਤਰੇਹਿ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ? ਸੁਭਾਕਾਰਾਭੋਗੋ। ਤਤਿਯੋ ਏਵ ਹਿ ਸੁਭਨ੍ਤਿ ਆਭੁਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਇਤਰੇਤਿ।

ਞਾਣਂ ਅਪ੍ਪਨਾਪਞ੍ਞਾ। **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪੀ**ਤਿ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਰਿਤ੍ਤਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਅਭਿਭਵਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ** ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨਨੁ ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ **"ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ"**ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਸਹਿਤਾਨਿਯੇਵ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ? ਨ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਤ੍ਥ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਆਗਮੇਸੁ। **ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨੀ**ਤਿ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ ਚ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗੇਨ ਰਹਿਤਾਨਂ ਸਹਿਤਾਨਞ੍ਚ ਏਕਜ੍ਝਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ? ਨ ਏਕਜ੍ਝਂ, ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਪਨ ਤੇਸੁ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਯਦਿ ਵਿਸੁਂ ਕਥਮੇਕਨ੍ਤਿ? ਪਰਿਤ੍ਤਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਂ ਅਤਿਰਿਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ, ਨਾਤਿਰਿਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਏਸੋ ਪਰਿਯਾਯੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿਦਂ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਜਨਿਤਂ ਵਿਸੇਸਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਂ ਵਿਨੇਯ੍ਯਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਤਾਨਿ ਚੇ ਕਦਾਚਿ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ ਸਹਿਤਾਨਿ ਚ ਵਿਸੁਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਪਰਿਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨੇ ਤਂ ਸਹਿਤਪਰਿਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨੇ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ, ਏਸੋ ਪਰਿਯਾਯੋ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਏਵਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਪਾਠਵਿਸੇਸਤੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਵਿਰੋਧਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਪਾਠਾਨਂ ਅਵਿਰੋਧਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਭਾਵਨੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਵਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ ਸਹਿਤਾਨਿ ਚ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਪਨ ''ਉਭਯਾਨਿ ਏਕਜ੍ਝ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਥਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤਦੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਆਗਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਆਗਤਸ੍ਸ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ''ਤਿ ਆਗਤਂ। **ਅਵਚਨਤੋ**ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਵਚਨਤੋ। ਯਦਿਪਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਵਿਸੁਂ ਦੇਸਿਤਾ, ਕਸਿਣਾਯਤਨਭਾਵੋ ਵਿਯ ਪਨ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਤਾਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨਂ ਇਧਾਪਿ ਸਙ੍ਕਰੋ ਦੁਨ੍ਨਿਵਾਰੋਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਸਾਧਾਰਣਵਚਨਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਯਥਾ ਅਭਿਭਾਯਤਨਦੇਸਨਾਯਂ

ਅਭਿਭਾਯਤਨਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਵਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਦੇਸਨਾਯਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਇਧ ਤੇਸਂ ਅਸਙ੍ਕਰੋਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਯੇ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਪਾਠਭੇਦੇ ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਨਨੁ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯਥਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ’’ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨਂ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤੋ’’ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਨ ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਇਧ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਚ ‘‘ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੬੫) ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿਯੇਵ ਹਿ ਅਭਿਭਵਨੀਯਾਨੀਤਿ। **ਅਞ੍ਞਹੇਤੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਅਭਿਭਵਨੀਯਹੇਤੁ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਞ੍ਞਹੇਤੁਕਂ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਰੂਪਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਏਵ, ਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਵਿਭੂਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਾਨਂ ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਭਿਭਵੋ ਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਭੂਤਭਾਵਮਨ੍ਤਰੇਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਨੁ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਾਠਦ੍ਵਯਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **‘‘ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ’’**ਤਿ। ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਹਿ ਨਾਮ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਂ ਨ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਨਿਬਨ੍ਧਨਮਾਹ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਹਿ ਪੁਰਤੋ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ।

ਅਭਿਭਾਯਤਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੪੮. ਤਨ੍ਤਿ ‘‘ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕੇਸਾਦਿਵਣ੍ਣਮਾਹ। ਤਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਖਲਮਣ੍ਡਲਾਦਿ ਵਿਯ ਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਝਾਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ **‘‘ਝਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨਾ’’**ਤਿ ਆਹ। **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਰੂਪਵਿਸੇਸੇਨ। **ਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਤਿਸਯਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ‘‘ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੦ ਆਦਯੋ; ਵਿਭ॰ ੬੨੫) ਵਿਯ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ‘‘ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਰੂਪਝਾਨੇਨ। ‘‘ਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਅਤਿਸਯਰੂਪਯੁਤ੍ਤੋ ਰੂਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੯੯) **ਝਾਨਾਨਮੇਵ ਕਸਿਣਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ** ਕਸਿਣਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ‘‘ਪਥਵੀਕਸਿਣਮੇਕੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੬੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੫)।

ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੫੧. ਅਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ **ਅਞ੍ਞਾਣੁਪੇਕ੍ਖਾ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ, ਅਞ੍ਞਾਣੁਪੇਕ੍ਖਾਤਿਪਿ ਏਤਾਸਂਯੇਵ ਨਾਮਨ੍ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੪੭) ਹਿ **ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਂ** ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ। ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਤੇਪਿ ਏਕਂ ਕਤਿਪਯੇ ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਓਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਰੂਪਾਦਿਉਪਾਦਾਨਵਿਸਯੇ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਥਮਪ੍ਪਮਾਣਗੋਚਰਾਤਿ ਆਹ **‘‘ਨ ਚ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਵਸੇਨਾ’’**ਤਿਆਦਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਯਥਾ ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਤਿ ਸਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਉਪਾਦਾਨਵਸੇਨ, ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਮੇਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਤਾਪਿ ਸਿਯਾਤਿ ਚੇ? ਨ, ਅਪਰਾਮਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਮੇਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਸਉਪਾਦਾਨਗ੍ਗਹਣਾਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **‘‘ਅਪਰਾਮਾਸਾ’’**ਤਿਆਦਿ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਸੁਭਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੬੩. ''ਏਕਾਹਮਤਂ ਵਾ ਦ੍ਵੀਹਮਤਂ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੯; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੨) ਵੁਤ੍ਤਾਸੁ ਨਵਸੁ ਸਿਵਥਿਕਾਸੁ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਜ੍ਝਾਨਂ **ਸਿਵਥਿਕਾਵਣ੍ਣਜ੍ਝਾਨਂ**। ਨਨੁ ਚੇਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣੇਹਿ ਗਹਣਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਸੁਭੇਹੀਤਿ? ਨ, ਸਿਵਥਿਕਾਵਣ੍ਣਂ ਉਪਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇ ਪਟਿਕੂਲਤ੍ਤਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ । ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਪਟਿਕੂਲਮਨਸਿਕਾਰਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾ"**ਤਿ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ **ਸਿਵਥਿਕਾਵਣ੍ਣਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **"ਤਮ੍ਪੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਅਸੁਭਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨੬੫. **ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਹੇਤੁ ਰੂਪਾਧਿਕਰਣਂ। **ਰੂਪਾਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਚ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਜ੍ਝਾਨੇਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤਂ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਵਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਰੂਪਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਰੂਪਪਟਿਬਦ੍ਧਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ। **ਅਨਾਵਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਦਿਨਾ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਚੁਤਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਾਨਂ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨੇਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਾਨਂ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯੇਹਿ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਅਨਧਿਗਤਭਾਵਤੋ। ਯੇਸਞ੍ਹਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਅਰੂਪਭਾਵਨਾਯ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਦਿਕੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਅਰੂਪਭਾਵਨਾਯ ਅਭਾਵੇ ਚੁਤਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਯਾ**ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾਦਯੋ।

ਆਨੇਞ੍ਜਸਨ੍ਤਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖਾਨੁਭਵਨਭਵਵਿਸੇਸੂਪਪਜ੍ਜਨਾਦਯੋ ਆਰੁਪ੍ਪਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਤਿ ਆਹ **"ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਨ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ।

ਇਧ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤਕਸਿਣਵਸੇਨ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਤਾ ਹੋਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਪਰਿਤ੍ਤਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਤੇ ਕਥਮਾਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਵਚਨਨ੍ਤਿ? ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਅਨਨ੍ਤਫਰਣਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਅਨਨ੍ਤਫਰਣਤਾਸਬ੍ਭਾਵੇ"**ਤਿ। ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਨਨ੍ਤਫਰਣਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ''ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਟਿਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਝਾਨਭਾਵਨਾਕਾਰਮਾਹ।

੨੬੬. ਉਗ੍ਘਾਟਭਾਵੋ **ਉਗ੍ਘਾਟਿਮਂ**। ਯਥਾ ਪਾਕਿਮਂ।

੨੬੮. ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਤਤਿਯਾਤਿ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਆਗਮਤੋ ਚ ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਤਦਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਆਰੁਪ੍ਪਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਦੋਸਦਸ੍ਸਨਂ ਤਦੇਵ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਯੁਤ੍ਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਭਾਵਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਿਗਮਨਂ ਅਪਨਯਨਂ ਵਿਭਾਵਨਾ। **ਪਾਲ਼ਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਙ੍ਗੇ। ਨਨੁ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਤਞ੍ਞੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ

ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਨ ਤਞ੍ਞੇਵਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਵਚਨੇਨ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

੨੬੯. **ਸਤ੍ਤਹਿ ਮਹਾਵਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿਸ੍ਸਯਸਂਸਟ੍ਠਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇਹਿ ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਾਦਿਨਯਾ **ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਨਯਾ**। ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਗੋਤਮਾਦਯੋ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਲੋਕੇ ਗੋਤ੍ਤਾਨਿ ਮੂਲਭੂਤਾਨਿ, ਤਥਾ ਕਟ੍ਠਕਲਾਪਾਦਯੋ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸੇਵ ਚਰਣਾਨੀਤਿ ਆਹ “**ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਭਬ੍ਬਾਭਬ੍ਬਾਨਂ। ਦ੍ਵਾਰਸੀਸੇਨ ਦ੍ਵਾਰਵਨ੍ਤਾਨਿ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ “**ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਵਾ ਕਾਯਾਦੀਨੀ**”ਤਿ। ਅਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰੇਨ ਵਾ ਕਤਂ **ਹੀਨਂ**, ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨੇਨ ਕਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਤਂ **ਪਣੀਤਂ**। ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਜਕ੍ਖਾਦਿਹੇਤੁ ਵਾ ਕਤਂ **ਹੀਨਂ**, ਪੁਞ੍ਞਫਲਕਾਮਤਾਯ ਕਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**, ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਮਿਚ੍ਚੇਵ ਅਰਿਯਭਾਵੇ ਠਿਤੇਨ ਕਤਂ **ਪਣੀਤਂ**। ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਲੋਭੇਨ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਹੀਨਂ**, ਅਲੋਭਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**, ਪਰਹਿਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ **ਪਣੀਤਂ**। ਪਰਿਤ੍ਤਕਤਂ ਵਾ **ਹੀਨਂ**, ਮਤ੍ਤਸੋ ਕਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**, ਅਧਿਮਤ੍ਤਸੋ ਕਤਂ **ਪਣੀਤਂ**। ਮਹਗ੍ਗਤੇਸੁ ਪਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਤ੍ਤਂ **ਹੀਨਂ**, ਨਾਤਿਸੁਭਾਵਿਤਂ **ਮਜ੍ਝਿਮਂ**, ਸੁਭਾਵਿਤਂ ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤਂ **ਪਣੀਤਂ**। ਇਮੇਸੁਪਿ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਹੀਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਆਯੂਹਨਨਾਨਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਹੀਨਾਦਿਭੇਦੋ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਯੋ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਭਾਵਿਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਭਾਵੋ, ਸੋ ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪਚਰਿਤੋਤਿ ਏਵਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

੨੭੭. ‘‘ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਚਨਂ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੪੩) ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਆਭਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ‘‘ਤਿਵਿਧੋਪਿ ਅਨੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੋ ਲੋਕਂ ਤਰਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਤਂ ਤੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਲੋਕਂ ਤਰਤੀਤਿ ਏਤੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨੁਗਮਨਾਦਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਾਦੀਸੁਪਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਮਗ੍ਗੇਯੇਵ ਵਾ ਤਿਵਿਧੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਏਕਰਸਤਾ ਤਦੁਪਗਵੀਰਿਯਵਾਹਨਂ ਆਸੇਵਨਾਤਿ ਇਮੇ ਤਯੋ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤੇ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸਾ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨੇਸੁ ਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟੇਸੁ ਚ ਤਂਤਂਆਦੀਨਵਾਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਨਭੂਤਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਪਾਦਿਤੇਨ ਞਾਣਵਿਸੇਸੇਨ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਵਡ੍ਢੇਤੀ**”ਤਿ।

ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਸਾਖਾਯ ਆਧਾਰਭਾਵੇਨ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਫਲਞਾਣਫਲਙ੍ਗਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਵਚਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। ਤਤੋਯੇਵ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵਤੋ। ਅਰਿਯਫਲਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਹਿ ਅਰਿਯਾ ਕਤਕਿਚ੍ਚਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਸਬ੍ਬਭਵਾਪਿ ਚਿਰਤਰਂ ਲੋਕੇ ਪਰਹਿਤਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਓਧਿਸੋ ਪਜਹਨਕਾਪਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਾਨਂ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਅਞ੍ਞਮਗ੍ਗਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਕੇਨਚਿ ਪਹਾਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਤਂ ਪਹਾਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਇਤਰੇਸਂ ਵਿਜ੍ਜੁਤੋਭਾਸੇਨ ਵਿਯ ਤਮਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਆਹ। ਯੇਨ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਞਾਣਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜੂਪਮਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ ਕਿਲੇਸਾ ਇਤਰੇਤਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਨ ਤੇਸਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਚਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਏਵ ਤੇ ਸਿਯੁਂ। ਅਥ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਯੇਨ ‘‘ਵਿਜ੍ਜੁਤੋਭਾਸੇਨ ਵਿਯ ਤਮਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਏਵ ਸਿਦ੍ਧਂ ਨ ਚ ਯੁਤ੍ਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤੀਤਿ। ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ, ਅਨੁਲੋਮਞਾਣੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਾਤਿਸਯਂ ਸਾਧਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਪਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ ਏਵ

ਕਿਲੇਸਾ ਇਤਰੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਤੇਸੰ ਇਤਰਭਾਵੋਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਅਨਪਾਯਗਮਨੀਯਾ ਨਾਮ ਕਿਲੇਸਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਪਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ ਕਿਲੇਸਾ ਤੇਨ ਵਿਜ੍ਜੁਤੋਭਾਸੇਨ ਵਿਯ ਤਮੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋਯੰ ''ਇਤਰੇਸੰ...ਪੇ॰... ਸਮੁਚ੍ਛੇਦੋ''ਤਿ। ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ **ਨ ਵਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਇਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਨੇਤਬ੍ਬੰ ਨੇਯਜਤ੍ਥਤ੍ਤਾਤਿ ਤੰ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **"ਅਕਤਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਚਨਸ੍ਸ ਚ ਸਪ੍ਪਦੇਸਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਕਤਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮਿਜ੍ਝਮਾਨਮ੍ਪਿ ਝਾਨੰ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਦਾਵਸੇਨ ਪਟਿਪਦਾਸਹਿਤਮੇਵਾਤਿ। ਨ ਵਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ, ਤੇਨੇਤੰ ਵਚਨੰ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਮੇਵਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਕਤਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਤਾ ਪਾਲ਼ਿਤੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਯਥਾਵੁਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਕਤਾ"**ਤਿ।

''ਯੋ ਕੋਚੀਤਿ ਅਵਿਸੇਸਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਪਵਾਦੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਕਿੰ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁ"**ਨ੍ਤਿ ਆਦਿਮਾਹ। ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣੰ ਪਰਿਜਾਨਨੰ। **ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਨਿਕਨ੍ਤਿਪਰਿਯਾਦਾਨਾਨੰ । **ਕਿਚ੍ਛਸਿਦ੍ਧਿਤੋ**ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨਾਦੀਨੰ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਵਾ ਕਿਚ੍ਛਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਦੁਤਿਯਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ। **ਸੁਖਸਿਦ੍ਧਿਯਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨਾਦੀਨੰ ਕਿਚ੍ਛਸਿਦ੍ਧਿ ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਦਨ੍ਧਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੇ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਾ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਹਗਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਪਨ ਮਨ੍ਦਤਾ ਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਏਤਦਨੁਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਦਾਯਾਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਚਿਰਾਚਿਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਖਿਪ੍ਪਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪੁਰਿਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਵਾਰਾਨੰ, ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਾਦੀਨਂਯੇਵ ਵਾ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਕੋਟਿਯਾ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇ ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਭਾਵੋ, ਨ ਤਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾਤਿ ਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਆਹ **"ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਾਰਤਾਵਸੇਨਾ"**ਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ** ਉਕ੍ਕੰਸਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਯਸ੍ਮਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਵਿਸੰਵਾਦਨਭੇਦਨਾਨਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥਨਿਯੋਜਨਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਸਿਨੇਹਵਿਰਹੇਨੇਵ ਤੇਸੰ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਸੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨੰ ਵਿਸੰਵਾਦਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਲੂਖਤਾ ਚ ਅਪਰਿਗ੍ਗਹਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਯ ਸਿਨਿਦ੍ਧਭਾਵਤਾ ਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਸਭਾਵਤਾ । ਸਦ੍ਧਾਵਿਸੇਸਯੋਗਤੋ ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਸਿਨਿਦ੍ਧਭਾਵੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਜੀਵਮਾਨੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤੋ, **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਵੋਦਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਯੰ ਵਾ ਵੋਦਾਯਤੀਤਿ ਵੋਦਾਨੰ।

੨੮੫. ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ**। ਅਵਸੇਸਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ **ਆਯੂਹਨਾ**। ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ**। ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯਾ **ਆਯੂਹਨਾ**। ਲੀਨਵਸੇਨ **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ**। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਵਸੇਨ **ਆਯੂਹਨਾ**। ਕਾਮਸੁਖਾਨੁਯੋਗਵਸੇਨ **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ**। ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਵਸੇਨ **ਆਯੂਹਨਾ**। ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ**। ਸਬ੍ਬਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ **ਆਯੂਹਨਾ**ਤਿ ਓਘਤਰਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਸੁ ਇਧ ਅਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਵਸੇਨਪਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਯੂਹਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਥ ਵਾ ਕਿਲੇਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤਣ੍ਹਾਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ ਗਹਿਤਾ ਤੰਸਭਾਗਤਾਯ ਤਦੇਕਟ੍ਠਤਾਯ ਚ। ਤਥਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਵਸੇਸਕਿਲੇਸਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਬ੍ਬਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਕਾਮਸੁਖਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੇਹਿ ਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਯੂਹਨੇ ਵਤ੍ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਨੰ ਤਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਤੰ ਦੀਪੇਤੁੰ ਤਦੁਭਯਵਸੇਨਪਿ ਯੋਜਨਾ ਕਤਾ। ਨਯਦਸ੍ਸਨੰ ਵਾ ਏਤੰ ਤਤ੍ਥ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵਮਿਤਰੇਪਿ ਪਕਾਰਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਤਿ । ''ਚਤੂਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੧੨, ੧੧੪) **ਅਙ੍ਗ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਾਰਣਤ੍ਥਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

੨੯੯. ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨਿ ਭਾਸਮਾਨੋ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ ਕਿਂ ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ ਕਿਰਿਯਂ, ਕਾ ਪਨ ਸਾਤਿ? ਮੁਸਾਵਾਦਾਦਿਕਿਰਿਯਾਤਿ ਵਿਦਿਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

੩੦੧. **ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਪਚ੍ਚਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚੀਵਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ। **ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੂਨੀ**ਤਿ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਲੂਖਚੀਵਰਾਦਿਸੇਵਨਵਸੇਨ ''ਯੋ ਤੇ ਵਿਹਾਰੇ ਵਸਤਿ, ਸੋ ਅਰਹਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਾਰਾ॰ ੨੨੪) ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਰਿਯਗੁਣਸਾਮਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਣਨਵਸੇਨ ਵਿਸੇਸਲਾਭਿਨੋ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਹਰਣਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਪਰੇਸਂ ਵਿਮ੍ਹਾਪਨਕਾਰਣਾਨਿ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੂਨਿ।

੩੪੩. ਸਤਿਪਿ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਲਾਭੇ ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਿਕਾਤਿ ਆਗਮਨਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ ਨ ਲਭਤੀਤਿ ਆਹ "**ਨ ਪਨ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ…ਪੇ॰… ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਆਗਮਨਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਗੁਣਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਤਂਨਾਮਾਭਾਵੋ ਨ ਕਦਾਚਿਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਮਤ੍ਤਯਪਾਰਿਪੂਰਿਹੇਤੁਆਗਮਨਤੋ ਨਾਮਲਾਭੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ "**ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਨਾਮਸਿਦ੍ਧਿਹੇਤੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਸਬ੍ਬੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਾਨਂ। **ਨਾਮਤ੍ਤਯਯੋਗੋ**ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਣਿਹਿਤਾਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਯੋਗੋ। **ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ** ਅਸਙ੍ਕਰੋ।

੩੫੦. ਨਿਮਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਤੇਹਿ ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਸਵਿਗ੍ਗਹਾ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਅਭਾਵਿਤਭਾਵਨਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਭਾਵਨਸ੍ਸ ਚ ਉਪਟ੍ਠਹਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਸਮੂਹਾਦੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨ ਚ ''ਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੫੦) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ''ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਆਹਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਤਰਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਾਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਭਾਵੋ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾਯ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਾਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ''ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਦਾਨਾਭਾਵੋ''ਤਿ ਚ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ ''ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਾਮਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ''ਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ , ਪਰਿਯਾਯਸਿਦ੍ਧਂਯੇਵ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸੋਧਨਵਸੇਨਾਯਮਨੁਯੋਗੋ ਕਤੋ ''ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਾਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ…ਪੇ॰… ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ। **ਸਾਮਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਮੋਪਮਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮਾਹ। **ਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗੋ ਅਧਿਪਤਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਤਿ ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਯਂ ਸਮਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ ਚ ਤੇਹਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਮਗ੍ਗੋ ਅਧਿਪਤਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਤਿ ਅਯਂ ਸਮਞ੍ਞਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤੇਸਂ ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਤ੍ਤਾ।

ਞਾਨਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮਕਤ੍ਤਾਤਿ ਏਤੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮਕਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚਨੀਕਾਮਸਨੇ ਨ ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਤਂ ਪਰਿਬਜਤੁਂ ਯਥਾ ਸਰਸਤਾਤਿ ਆਹ "**ਸਰਸਪ੍ਪਧਾਨੇ**"ਤਿ। **ਦ੍ਵੀਹੀ**ਤਿ ਸਰਸਪਚ੍ਚਨੀਕੇਹਿ। **ਅਞ੍ਞਨਿਰਪੇਕ੍ਖੇਹੀ**ਤਿ ਆਗਮਨਨਿਰਪੇਕ੍ਖੇਹਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਰਸਤੋਵ ਨਾਮਲਾਭੇ ਅਵਵਤ੍ਥਾਨਾਪਤ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਨਾਮਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਅਤ੍ਤਾਭਿ…ਪੇ॰… ਮਗ੍ਗਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਆਗਮਨਤੋ ਨਾਮਲਾਭਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ ਨਾਮਲਾਭਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਰਸਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਾਦਿਕੇ। **ਪਚ੍ਚਨੀਕਸਹਿਤੇਨ ਸਰਸੇਨਾ**ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪ੍ਪਣਿਹਿਤਭਾਵੇਹਿ ਤਦਾਗਮਨੇਹਿ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਨਿਵਾਰਣਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਸ੍ਸ ਅਨਿਸੇਧਨਤੋ। ਸੁਞ੍ਞਤਾਪ੍ਪਣਿਹਿਤਸ੍ਸੇਵ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਇਧ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਸਿਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਿਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਸਿਯਾ, ਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਏਵ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧੋ ਨ ਸਿਯਾ ਅਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਞ੍ਹਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਪੀਲ਼ਨਾਵਸਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਵੋਹਾਰੋ।

ਆਕਾਰਵਨ੍ਤੇਸੁ ਗਹਿਤੇਸੁ ਤਦਾਕਾਰੋਪਿ ਗਹਿਤੋਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਲਕ੍ਖਣਾਨਿਪਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਦਾਕਾਰਸਙ੍ਖਾਰਗ੍ਗਹਣਤੋ**"ਤਿ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੂ''ਤਿਆਦਿਨਾਵ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ। **ਵਿਸੁ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਂ

ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਚਧਾ ਉਦ੍ਦਿਸਤਿ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦੁਕਵਸੇਨ ਰੂਪਦੁਕਵਸੇਨ ਚ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਚਨੇਨੇਵ ਉਦ੍ਦਿਸਤਿ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਤਾਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਚ। ਤੇਨੇਵ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾਪਿ ''ਅਯਂ ਤਾਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ''ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ ਨਿਗਮੇਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਪਵਤ੍ਤਂ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਝਾਨਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਂ ਅਸਦਿਸਤਂ। ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾ **ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾ। ਇਤਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਦਿਕਸ੍ਸ। **ਅਤਬ੍ਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਮਗ੍ਗਾਸਨ੍ਨਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤ੍ਤੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦਿਜ੍ਝਾਨਿਕਤਾ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤ੍ਤੇ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਿਕਤਾ ਏਵ ਚ ਤਬ੍ਬਸੇਨ ਚ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਤੇਸਂ ਨਿਯਮੇ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ ਪਧਾਨਕਾਰਣਞ੍ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਨ ਏਵਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਦਯੋਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਅਪਾਦਕਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਾਦਕਾਨਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਸਙ੍ਖਾਰਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾਨਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਭਾਵਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੋਯੇਵੇਤ੍ਥ ਏਕਨ੍ਤਿਕੋ ਪਧਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ "**ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਨੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਇਤਰੇ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਾਦਿਮਗ੍ਗਾ। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਭੂਤਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੇਨ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਝਾਨਙ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸਨਿਯਾਮਿਕਾ ਹੋਤੀਤਿ "**ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਹੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਚ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੇਨ, ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨੇਨ ਉਭਯਸਬ੍ਭਾਵੇ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਆਹ "**ਏਵਂ ਸੇਸਵਾਦੇਸੁਪਿ...ਪੇ॰... ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ।

ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਰੇਸੂਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ। ''ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੫੦) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਂਤਂਵਿਰਾਗਾਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਵਿਰਜ੍ਜਨਾਵਿਰਜ੍ਜਨਭਾਵਨਾਭਾਵੇਨ। ਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਸੇਸਾਧਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤਮਾਹ।

ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਾਨਿਯੇਵ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ **ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨੁਪਨਿਸ੍ਸਯੋ** , ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵੇ। **ਤਦਭਾਵਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾਭਾਵਤੋ।

ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਪਾਦਕਂ ਸਿਯਾਤਿ ਆਹ "**ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਵਜ੍ਜਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਓਲਾਰਿਕਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮਨੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਯੋ। **ਪਞ੍ਚਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਝਾਨਙ੍ਗੇਹਿ। ''ਤਂਤਂਵਾਦੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨਾਨਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿ ਵਾਦਸਹਚਾਰਿਤਾਯ 'ਵਾਦਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਤਯੋਪੇਤੇ ਵਾਦੇ**"ਤਿ ਆਹ। ਵਦਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ ਵਾ ਵਾਦਕਰਣਭੂਤਾਨਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿ ਵਾਦਾ।

ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਸੁਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾਤਿ ਏਤੇਨ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਮ੍ਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਸੇਸਾਧਾਨਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਯਤੋ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ, ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਥ।

ਪੁਰਿਮਾਨੁਲੋਮਂ ਵਿਯ ਤਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਲੋਮਤੋ ਪੁਰਿਮਅਨੁਲੋਮਞ੍ਞਾਣਂ ਤਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਲੋਮਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਏਵਂ। **ਤਦਪੀ**ਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਲੋਮਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਅਨੁਲੋਮਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਅਨੁਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। **ਸਾ ਭੂਮੀ**ਤਿ ਸਾ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਭੂਮਿ। **ਏਕੋ ਭਵੋਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਤ੍ਤ ਭਵੇ ਦ੍ਵੇ ਭਵੇਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਨੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਂ, ਨ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਏਕਵਾਰਂ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਸੁ ਏਕਵਾਰਂ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੂਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਮਿਸ੍ਸਿਤੂਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਤੇਸੁ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਏਵ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਯਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਯਂ ਪਨ ''ਨ ਤੇ ਭਵਂ ਅਟ੍ਠਮਮਾਦਿਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੬.੯; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੩੨) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਭਵਂਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਮਹਗ੍ਗਤਭਵਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਭਵੇ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਭਵਾਨਂ ਮਿਸ੍ਸਕਵਸੇਨੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ **ਕਾਮਧਾਤੁਯਂ ਯੇ ਦ੍ਵੇ ਭਵਾ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਵਸੇਨ ਯੇ ਦ੍ਵੇ ਭਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਰਿਮਵਿਕਪ੍ਪੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦੇਨ ਪਟਿਪਦਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਸਚਿ ਚਲਤੀਤਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਨ ਚਲਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਚਲਤਿ ਏਵਾ''ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਮਨ੍ਤਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੫੦ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ) ''ਯਥਾ ਚ ਪਟਿਪਦਾ, ਏਵਂ ਅਧਿਪਤਿਪਿ ਚਲਤਿ ਏਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਪਟਿਪਦਾਸੁ ਅਭੇਦੇਨ ਗਹਿਤਾਸੁ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਚਲਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ **"ਚਲਤਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਨ ਚਲਤੀ"**ਤਿ ਤਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੋ ਚਲਨਾਵਧਾਰਣੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮਮਗ੍ਗਵੀਸਤਿਮਹਾਨਯਵਣ੍ਣਨਾ

੩੫੭. ਝਾਨਮਗ੍ਗਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਕਥਿਤੇ ਬੋਜ੍ਝਨਕਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਵਿਸੇਸਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ''ਝਾਨਂ ਭਾਵੇਮਿ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਮੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਯਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੩੫੮. **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਨ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਯਸ੍ਸ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤਦਨੁਰੂਪਬਲਾ**ਤਿ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਲਾਭੇਨ ਸਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਯੋਗਮਾਹ। ਯਦਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੋ, ਕਿਮਤ੍ਥਮੇਤੇਯੇਵ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨਨੁ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਅਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਾਤਿਸਯਮਨੁਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬਭਾਵਰਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਸਦ੍ਧਾਦਯੋਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤੀਯਨ੍ਤਿ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਮਧੁਰੇਨ ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਿਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯਭਾਵੋ ਨ ਤੇਸਂ ਯਥਾ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਤੇਯੇਵ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

ਚਤੁਮਗ੍ਗਨਯਸਹਸ੍ਸਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੨. **ਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਦਿਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿ**। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਅਧਿਪਤਿ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਾਧਿਪਤਿਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਹ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। **ਏਕਦੇਸ…ਪੇ॰… ਉਪਮਾ ਹੋਤਿ,** ਨ ਸਬ੍ਬਸਾਮਞ੍ਞੇਨ, ਇਤਰਥਾ ਸੂਰਿਯਤ੍ਥਙ੍ਗਮਨੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾਵਤ੍ਥਰਣਂ ਵਿਯ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਤਿਰੋਧਾਨੇ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞੇ। ''ਆਨੀਤਂ ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬਾ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਨ ਉਪਮਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਨ ਉਪਮਾਯ ਵੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਨਯੇਨ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਉਪਮਾਯ ਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਅਵਯਵਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯੇਨ ਤੇ ਚੇਤਸਿ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤੇਤਿ ਚ **ਚੇਤਸਿਕਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ''ਫਸ੍ਸਿਕਾ''ਤਿਆਦਿਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਕੁਸਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਕੁਸਲਪਦਂ

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ

ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੫. ਖਣਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਸਮਵਾਯਕਾਲਹੇਤੁਸਮੂਹਤ੍ਥੋ **ਸਮਯ**-ਸਦ੍ਦੋ। ਲੋਭਾਭਿਭੂਤਾਯ ਏਵ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਂ ਇਤਰਤ੍ਰ ਚ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਯਥਾਨੁਰੂਪ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਕਿਲੇਸਾਤੁਰਤਾਯ ਅਨਾਰੋਗਜਟ੍ਠੇਨ ਕਿਲੇਸਵਜ੍ਜਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਸਾਵਜ੍ਜਟ੍ਠੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਭੂਤਤਾਯ ਅਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੇਨ ਅਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਸਾਵਜ੍ਜਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਨਤ੍ਥਜਨਨਰਸਂ, ਸਂਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਗਾਰਯ੍ਹਭਾਵਤੋ ਵਾ ਸਾਵਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣਂ, ਸਂਕਿਲੇਸਭਾਵਰਸਂ, ਅਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਦਟ੍ਠਾਨਮੇਵਾ''ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਨੁਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਵੁਤ੍ਤਨਯਂ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ"**ਤਿ।

ਗਤਂ ਗਮਨਂ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਗਤਮਤ੍ਤਂ ਗਤਿਮਤ੍ਤਂ ਗਹਣਮਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਹਿ ਗਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿ ਏਵਾਤਿ। **ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਵਿਯ ਹਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਹੇਤੁ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਤਿਪਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨਾਦਿਕਾਰਣੇ ਅਯੋਨਿਸੋ ਅਨਾਵਜ੍ਜਿਤੇ ਅਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇ ਚ ਨਤ੍ਥਿ ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਅਯੋਨਿਸੋ ਅਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨ ਏਕਨ੍ਤਕਾਰਣਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਹੋਤਿ। ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਸੀਤਾਦਿਖਮਨਂ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਨਂ ਖਮਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਸਤਿਸਂਵਰੋਤਿ ਇਧ ਖਨ੍ਤਿਸਂਵਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਪਹਾਨਸਂਵਰੋ**ਤਿ **ਵੀਰਿਯਸਂਵਰੋ**। ਸੋ ਹਿ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਂ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤਿ ਪਜਹਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੪; ੬.੫੮) ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਕਾਰੋ ਮੋਹੋ **ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਗ੍ਗਹਣਾਕਾਰੋ**। ਤੇਨ ਹਿ ਨਿਵੁਤਾ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਵਿਸੇਸਯੋਗੋ **ਕਮ੍ਮਪਥਪ੍ਪਤ੍ਤਿ**।

ਅਨੁਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਮੋਹੋ। ਸੋ ਚੇਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਰਹਿਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਨੁਵਿਧਾਯਕਤ੍ਤਾ ਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਣਨ੍ਤਿ। **ਅਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ** ਅਸਦ੍ਦਹਨੀਯੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ। **ਸਾਨੁਨਯੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਮੋਹਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਸਦ੍ਧਾਪਤਿਰੂਪਤਮਾਹ। ਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਮੋਹਾਦੀਹਿ ਪਮਜ੍ਜਨਤੋ **ਅਹਿਰਿਕਾਦੀਹਿ** ਕਾਰਣੇਹਿ। **ਆਰਕ੍ਖਰਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਤਿਵਿਰਹਤਂਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਆਰਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਹਿ ਸਤੀਤਿ। ਏਤੇਨ ''ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਚਿਤ੍ਤੋ ਅਨ੍ਧਬਾਲਚਿਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਹੋਤਿ। **ਉਪਨਾਹਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਰਾਗਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਸਭਾਵਤਾਯ **"ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਇਧਾ**ਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ। **ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇ ਪਯੋਜਨੇ ਭੁਮ੍ਮਂ** ''ਚਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ ਦੀਪਿਨਂ ਹਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਵਜਿਰ॰ ਟੀ॰ ੧੭-੧੮ ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ) ਵਿਯ **ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਅਵੂਪਸਮੋ** ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ''ਸੇਮ੍ਹੋ ਗੁਲ਼ੋ''ਤਿ ਵਿਯ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੯੦. ਸਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਵਸੇਨ ਪਕਤਿਅਤ੍ਤਾਦਿਅਸਨ੍ਤੁਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਅਸਨ੍ਤੁਂ ਬੁਜ੍ਝਤਿ,** ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਸਮਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਸਦ੍ਵਾਦਿਵਿਪਰਿਯੇਸਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ **ਅਸਮਂ ਬੁਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਮੋਹੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੇਨ ਉਪਚਾਰਿਤਤ੍ਤਾ, ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਿਤਮੋਹਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਪਕਤੀ**ਤਿ ਕਾਪਿਲਾਨਂ ਪਧਾਨਂ।

ਤਤਿਯਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦੦. ਅਪਣ੍ਣਕਪਦਂ ਵਿਯ ਅਵਿਰਜ੍ਝਨਕਪਦਮ੍ਪਿ ਕਦਾਚਿ ਨਿਯਤਭਾਵਂ ਦੀਪੇਯਜਾਤਿ ਅਨਿਯਤਤਂ ਦੀਪੇਤੁਂ **"ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਰਹਙ੍ਗਾਨੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਮਾਨੋ ਨਿਯਤੋ ਸਿਯਾ, ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਮਾਨਰਹਿਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚਤੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਕਾਮਰਾਗੇਨ ਯੋਜਨਾ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂਯੇਵ ਸਿਯਾ, ਭਵਰਾਗਮੂਲਿਕਾ ਚ ਨ ਸਿਯਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧੇਨ ਯੋਜਨਾ ਸਿਯਾ, ਨ ਦਸਵਿਧਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਹਿ ਯੋਜਨਾਹਿ ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਭਾਵੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਮਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗਾਨਿ, ਕਿਂ ਪਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਪੇਕ੍ਖਾਯਂ ਯੇਵਾਪਨਕਾਤਿ ਵਿਦਿਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਯੇਵਾਪਨਕਾਨਞ੍ਹਿ ਪਞ੍ਚਭਾਵੋ ਇਧ ਵਿਧੀਯਤਿ, ਨ ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਿ ਸੋ ਯਥਾ ਹੋਤਿ , ਤਥਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਿਲੇਸਦੁਕੇ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਾਦੀਸੁ ''ਕਿਲੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕਿਲੇਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ''ਲੋਭਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮੋਹੋ ਮਾਨੋ ਥਿਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ। ਲੋਭਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮੋਹੋ ਮਾਨੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ। ਲੋਭਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮੋਹੋ ਥਿਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ। ਲੋਭਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮੋਹੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **"ਤਥਾ ਕਿਲੇਸਦੁਕੇਪੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਹਿ ਅਯਂ ਪਾਠਭੇਦੋਤਿ।

''ਕਾਮਰਾਗੋ ਚਤੁਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਘੋ ਤਿਧਾ, ਮਾਨੋ ਏਕਧਾ, ਤਥਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਭਵਰਾਗੋਤਿ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮਰਾਗੋ ਮਾਨਸਂਯੋਜਨਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਚੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚ ਸਦ੍ਧਿਂ ਮਾਨੋ ਭਵਰਾਗਾਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਵਰਾਗੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿ''ਨ੍ਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪੮੫) ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ **"ਇਧ ਚ ਵਕ੍ਖਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥੇਵ ''ਲੋਭੋ ਛਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਘੋ ਦ੍ਵੇਧਾ, ਤਥਾ ਮੋਹੋ''ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ''ਲੋਭੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੋ ਮੋਹਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੋ ਏਵ ਮੋਹਮਾਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੋ ਏਵ ਚ ਮੋਹਮਾਨਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹੀ''ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ **"ਤਥਾਦਸਵਿਧਾ ਕਿਲੇਸਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਗਹਣਤਾਯ ਅਵਤ੍ਵਾ ਗਹਣਮ੍ਪਿ **"ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਹੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦੨. **ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਏਵ ਉਸ੍ਸਾਹੋ, ਨ ਵੀਰਿਯੁਸ੍ਸਾਹੋਤਿ।

ਨਵਮਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੧੩. **ਵਿਸਪ੍ਪਨਾਨਿਟ੍ਠਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ** ਯੇਨ ਕੁਪਿਤਸ੍ਸ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਕਮ੍ਪਤਿ, ਕੁਪਿਤਾਕਾਰੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ ਰਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਸਪ੍ਪਨਰਸੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਯਸ੍ਸ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਟਿਘੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਤੇਨ ਕਿਚ੍ਚਤ੍ਥੋ ਰਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ।

੪੧੮. **ਵਚਨਤ੍ਥਮੇਵ** ਵਚਨਪਰਿਯਾਯਮੇਵ।

ਏਕਾਦਸਮਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੨੪. **ਨਿਚ੍ਛਯਾਭਾਵੋ**ਤਿ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਾਭਾਵੋ। **ਅਸਣ੍ਠਹਨਤੋ**ਤਿ ਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਤੋ।

ਦ੍ਵਾਦਸਮਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੨੯. ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ''ਛਨ੍ਦਵਤੋ ਚੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਾ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿਆਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ତਿਯਾ ਅਭਾਵਾ। **ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤਾ,** ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨੇ ਅਵਚਨਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ।

ਅਵਚਨਤੋਤਿ **ਅ**-ਕਾਰਸ੍ਸ ਤਦਞ੍ਞਵਚਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਤੇਨ ਚ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਅਭਾਵਵਚਨੇਨ ਕਾਰਣਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਫਲਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਅਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਮੇਵ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਨਾਕਡ੍ਢਨਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਤਂਸਭਾਵਤਾ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਚ ''ਬਲਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ, ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਨਾਕਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ ਇਦਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਸਭਾਵੇਸੁ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਸਭਾਵੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨੇ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਨਾਕਡ੍ਢਨਂ ਸਾਧੇਤਿ ''ਯਦਿ ਹਿ ਆਕਡ੍ਢੇਯ੍ਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨਾਗਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਕਡ੍ਢਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **"ਅਨਾਕਡ੍ਢਨਤੋ ਅਨਾਗਮਨਂ ਸਾਧੇਤੁ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਸ੍ਸਾਤਿ ਅਪਾਯਂ ਗਮੇਤੀਤਿ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਂ, ਤਂਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨੇ ਸਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਂ ਸਿਯਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੨੯) ''ਇਤਰਸ੍ਸਾਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਕੁਸਲਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਸੁਗਤਿਯਂ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। ''ਚਤੂਹਿ ਅਪਾਯੇਹਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੬.੧੧; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੩੪) ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੧; ੫.੯੯੮, ੧੦੦੪) ਵਚਨਤੋ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ ''ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਨ ਚੇਤਂ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯੋ ਰਾਗੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾਤਿ ਏਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨਿਯੋਗਤੋ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੦੬)।

''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੭) ਵੁਤ੍ਤਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। ਸੋ ਚ ਯਦਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਕਡ੍ਢੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂਯੇਵ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਨ ਚੇਤਂ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ ਆਵਤ੍ਤਤਿ।

ਸਹਜਾਤਮੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਵਿਭਙ੍ਗੇ ''ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੮.੮੬) ਸਹਜਾਤਂ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ''ਸਹਜਾਤਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਚੇਤਨਾ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਅਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ''ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੮.੮੯) ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ। ਤੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਪਚ੍ਚਨੀਯੇਪਿ** ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਸਙ੍ਗਾਹਕਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਦ੍ਧਾਰੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇ। **ਇਤਰਤ੍ਥ ਚਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਪਦੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ

ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਹਜਾਤਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਛਾਜਾਤਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੮.੭੧) ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਤਦਭਾਵਾਤਿ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਾ। ਨ ਚ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਂ ਵਿਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **"ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਅਨਾਕਡ੍ਢਨਤੋ ਤਤ੍ਥ ਅਨਾਗਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਸੇਸਾਨਿ ਏਕਾਦਸੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ। **ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਵਿਪਾਕੋ ਪਵਤ੍ਤਿਏਕਦੇਸਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਭੂਤੋ ਵਾ ਵਿਪਾਕੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ,** ਕਮ੍ਮਂ, ਤਸ੍ਸ। ਅਥ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਵਿਪਾਕੋ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਨਾਨਾ...ਪੇ॰... ਯੋ, **ਤਬ੍ਭਾਵੋ...ਪੇ॰... ਤਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਪਦਚ੍ਛੇਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵਾਰੇਤੁਂ** ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਂ ਵਿਨਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ।

ਇਦਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਾਨਂ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਲਾਭਿਤਾਯ ਆਹਚ੍ਚਭਾਸਿਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤਾਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੇ **"ਯਦਿ ਭਾਵਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਇਤਰੋ ਵਿਪਾਕਦਾਨਾਭਾਵੇਪਿ ਸਿਦ੍ਧੋ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **"ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਾਦੀਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਲਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਹਾਯਪਚ੍ਚਯਲਾਭਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਨ੍ਤਾਨਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਂ, ਤਦਭਾਵਾ ਸੇਕ੍ਖਸਨ੍ਤਿਯਂ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਞ੍ਚ ਯੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਇਦਂ ਪਨ ਠਾਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਸਕਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦੀਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਚ ਸਂਯੋਜਨਤ੍ਤਯਤਦੇਕਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਸਹਾਯਾਨਂ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਸਤਿ ਸਹਾਯੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਵਚਨਂ, ਅਸਤਿ ਵਿਪਾਕਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਵਚਨਂ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਦਾਯਿਕਂ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਞ੍ਹਿ ਸਨ੍ਧਾਯ 'ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੇ** (ਵਿਭ॰ ੭੨੫-੭੨੬) ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਕੇ ਵਣ੍ਣਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਚੇਤਨਾਪਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਸਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਅਪਨੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਅਕੁਸਲਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਬ੍ਯਾਕਤਪਦਂ

ਅਹੇਤੁਕਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ

੪੩੧. ਕਾਮਾਵਚਰ...ਪੇ॰... ਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਦਂ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ ''ਅਸਾਧਾਰਣਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **"ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ , ਤਂ ਪਠਮਜਵਨਸ੍ਸ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਨਾਸੇਵਨਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਥਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਪਾਕਾਭਿਮੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਦਾਨਾਭਿਮੁਖਂ ਕਤੋਕਾਸਂ। ਕਤੋਕਾਸਤਾ ਚ ਅਨਾਦਿਮ੍ਹਿ ਸਂਸਾਰੇ ਅਨੇਕੇਸਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਪਰਸ੍ਸ ਪਟਿਬਾਹਨੇਨ ਹੋਤੀਤਿ **"ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਡ੍ਢਿਤਤਾ** ਚ ਸਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬਲਦਾਨਸਮਤ੍ਥਤਾਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਤਾ। **ਅਸਾਧਾਰਣੇਨ ਨਾਮਂ ਉਦ੍ਧਟਂ** ''ਭੇਰੀਸਦ੍ਦੋ ਯਵਙ੍ਕੁਰੋ''ਤਿ ਯਥਾ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ। **ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਧਿਕਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ।

ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਞ੍ਚ ਤਂ ਰੂਪਵਿਜਾਨਨਞ੍ਚਾਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਂ ਸਮਾਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਤਞ੍ਚ ਚ "**ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਸਦ੍ਦਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਮਾਹ। **ਅਞ੍ਞਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਰੂਪਂਯੇਵਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਤਂਸਦਿਸਾਨਂ ਤਦੁਪਚਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ''ਸਾ ਏਵ ਤਿਤ੍ਤਿਰੀ ਤਾਨਿ ਏਵ ਓਸਧਾਨੀ''ਤਿ। **ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੋ ਨ ਝਾਨਙ੍ਗਤਾ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਉਪਚਰਿਤਝਾਨਙ੍ਗਤਂ ਸਾਧੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਂ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਦਯੋ ਝਾਨਰਾਸਿਟ੍ਠਾਨੇ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇਕਗ੍ਗਤਾਭਾਵਤੋ। **ਅਞ੍ਞਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿਂ ਏਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੪੩੬. ਅਕੁਸਲਂ ਭਵਙ੍ਗਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ "**ਪਣ੍ਡਰ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਵਙ੍ਗੇ ਅਪਣ੍ਡਰੇ ਤਂਮੂਲਿਕਾ ਕੁਤੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਰਤਾਤਿ "**ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਣ੍ਡਰਤਾਯ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ,** ਯਦਿ ਅਞ੍ਞਕਾਰਣਾ ਪਣ੍ਡਰਤਾ, **ਸਭਾਵੋਵਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕਿਲੇਸਸਭਾਵਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪਣ੍ਡਰਤਾਪਤ੍ਤਿ। ਯਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸਞ੍ਞੁਨਾ ਭਗਵਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂਯੇਵ ਤਥਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

੪੩੯. **ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੇਨ** ਭਾਵਨਾਯ। ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਂ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਯੋਗ੍ਗਦੇਸੇ ਅਵਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ "**ਪਸਾਦਂ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਆਪਾਥਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਸਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਨਾਪਿ ਕੇਨਚਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞੀਯਤਿ ਅਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਭੂਤਂ ਪਨ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਤਾਯ ਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਪਟਿਹਤਪਟਿਘਾਤਕਭਾਵੇਨ ਵੋਹਰੀਯਤਿ , ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੁ ਸਪ੍ਪਟਿਘਵੋਹਾਰੋ। ''ਉਪਾਦਾਰੂਪਂ ਘਟ੍ਟੇਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਚ ਉਪਚਾਰਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਮਹਾਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਨ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਘਟ੍ਟਿਯਮਾਨੇਸੁ ਪਸਾਦੋਪਿ ਘਟ੍ਟਿਤੋ ਏਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਵੀਮਂਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤੇਨ ਏਕਦੇਸਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਉਪਮਾਵਚਨਤੋ ਨਿਸ੍ਸਿਤਨਿਸ੍ਸਯਘਟ੍ਟਨਾਨਂ ਸਤਿਪਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਭਾਵੇ ਉਪਮਤ੍ਥੇ ਉਪਮਾਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਉਭਯਘਟ੍ਟਨਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

੪੫੫. **ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਾਦਿਤਾਯ ਸਾ ਏਤੇਸਂ ਏਵ ਵਿਸੇਸੋ। **ਅਨਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਾਯਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ। **ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੁਤੋਪਿ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ "**ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਨਿਗ੍ਗਮਨਮੁਖਭਾਵਾਭਾਵਤੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨਿਗ੍ਗਮਨਪਵੇਸਮੁਖਭਾਵਾਭਾਵਤੋ''ਤਿ। ਤਿਵਿਧੇਨਪਿ ਹਿ ਮਨੋਧਾਤੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਹਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਵਿਸੇਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ। **ਤਤੋ ਏਵ** ਵਿਜਾਨਨਵਿਸੇਸਵਿਰਹਤੋਯੇਵ। ਯਦਿ ਮਨੋਧਾਤੁ ''ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਛਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾਤਿ ਕਥਂ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਹੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਸਙ੍ਗਹੋ ਏਵ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਏਸ ਪਰਿਯਾਯੋ ''ਮਨਨਮਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ''ਮਨਨਮਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ ਮਨੋਧਾਤੂ''ਤਿ। ਅਪਿਚ ਵਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚੇਹਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸਭਾਗਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪਰਮੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵਤੋ ਅਨ੍ਤਾਦਿਭਾਵਤੋ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਮਨੋਧਾਤੁ, ਨ ਸੇਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਅਤਂਸਭਾਗਤ੍ਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਕਤਤ੍ਤਾ ਮਨਸੋ ਸਮ੍ਭੂਯ ਵਿਸਿਟ੍ਠਮਨੋਕਿਚ੍ਚਯੁਤ੍ਤਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਤਦਭਾਵਤੋ ''ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿਪਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਇਮਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤੁਂ "**ਨ ਹਿ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਨਤੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਵਿਰਹਂਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨਂ ਪਨਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਞ੍ਞਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਧੁਰਂ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਸਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਯਦਿ ਜਨਕਸਦਿਸਤਾ ਨਾਮ ਮਹਾਵਿਪਾਕੇਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨੰ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਤਾ, ਤਿਹੇਤੁਕਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੰ ਤਿਹੇਤੁਕਾਨੰ, ਦੁਹੇਤੁਕਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੰ ਦੁਹੇਤੁਕਾਨਞ੍ਚ ਭਵਤੁ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਤਾ, ਤਿਹੇਤੁਕਤੋ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਦੁਹੇਤੁਕਾਨੰ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਤਞ੍ਚ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ। **ਤੰਸੋਤਪਤਿਤਤਾ ਨ ਸਿਯਾ** ਤਸ੍ਸਾ ਅਨਾਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਾ। **ਤਤੋ ਏਵ ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਸੋਤਪਤਿਤੰ ਏਵਾਨਨ੍ਤਰੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਮਤ੍ਥਯਤਿ। ਯਦਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਮਨੋਧਾਤੁਆਦੀਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨੰ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਵਿਯ ਅਗਣਨੂਪਗਭਾਵੋ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਕਥੰ ਤੇਸੰ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤਾਵਚਨੰ। ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੩੧), ‘‘ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨਿ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨਿ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੩੧) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਚ੍ਚਨੀਯੇਪਿ ‘‘ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਾ, ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਿਤੰ ਏਕੰ ਖਨ੍ਧੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੯੮) ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਏਵ ਉਦ੍ਧਟਾਨਿ, ਨ ਮਨੋਧਾਤੁਆਦੀਨੀਤਿ ਆਹ **“ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਮਤ੍ਤਤੋ”**ਤਿਆਦਿ। ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨੰ ਬਲਵਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੋ ਅਧਿਕਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੪੯੯. ਸਮਾਨਵਤ੍ਥੁਕੰ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਤੋ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਬਲਵਭਾਵੇ ਕਾਰਣਵਚਨੰ। **ਯਥਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਰੂਪੰ। ਯਦਿ ਸਮਾਨਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਮਨੋਧਾਤੁਤੋ ਬਲਵਤਰਤ੍ਤੰ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਯ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੰ ਕਥੰ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਦਨਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਿਪਰਿਣਾਮਨਬ੍ਯਾਪਾਰਵਿਸੇਸਾ ਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਹਾਰੰ ਵਦਨ੍ਤੋ **“ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਯ ਅਨੁਭਵਨਮੇਵ ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਸਤਿ ਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਅਹੇਤੁਕਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਟ੍ਠਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯੮. ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੰ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਦ੍ਵਾਰਕਥਾਯੰ** ‘‘ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਕੁਸਲੋ ਏਕੂਨਤਿੰਸਵਿਧੋ ਮਨੋ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾ)। **ਪਯੋਗੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਰੇਹਿ ਵਾ ਕਤੇਨ ਉਸ੍ਸਾਹਨਪਯੋਗੇਨ। **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਿ ਵਿਯ** ਯੇਸੰ ਤੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਅਨੁਬਨ੍ਧਭੂਤੰ। ਪਠਮਪਞ੍ਚਮਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਬਲਵਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਵਿਚਾਰੇਨ ਦੁਤਿਯਛਟ੍ਠਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸੋ ਵਿਚਾਰਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ **“ਏਤੇਸੁ ਬਲਵੰ ਦੁਬ੍ਬਲਞ੍ਚ ਵਿਚਾਰੇਤੁ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾ ਸਾਲਿਆਦੀਨੰ ਥਦ੍ਧਮੁਦੁਭੂਮਿਵਸੇਨ ਤਿਣਾਦੀਨੰ ਅਨੀਹਰਣਨੀਹਰਣਵਸੇਨ ਉਤੁਆਦਿਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਵਿਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਚ ਫਲਵਿਸੇਸਯੋਗੋ, ਏਵੰ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਵਸੇਨ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਵਿਸੁਦ੍ਧਪਯੋਗਵਸੇਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਚ ਵਿਸਿਟ੍ਠਫਲਤਾਯ ਪਰਿਣਮਨੰ, ਏਵਮੇਵ ਗਿਮ੍ਹਵਸ੍ਸਕਾਲਾਦੀਸੁ ਬੀਜਾਨੰ ਫਲਵਿਸੇਸਯੋਗੋ ਵਿਯ ਤੰਤੰਕਾਲਵਿਸੇਸੇਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਫਲਵਿਸੇਸਯੋਗੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਕਾਲਵਸੇਨ ਪਰਿਣਮਤੀ”**ਤਿ। **ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਪਚ੍ਚਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸਪਰਿਭਾਵਿਤਸਨ੍ਤਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਾਨੰ ਆਯੁਵਿਸੇਸਹੇਤੁਭਾਵਮਾਹ ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਵਸੇਨਪਿ ਵਣ੍ਣਾਦਿਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਯੇਨ ‘‘ਪਿਤੂਨੰ ਆਕਾਰੰ ਪੁਤ੍ਤੋ ਅਨੁਵਿਦਹਤੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤੰਮੂਲਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਸੰਵਤ੍ਤਨਿਯਕਮ੍ਮਮੂਲਕਾਨੰ। **ਆਹਾਰਾਦੀਤਿ ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸਮੂਪਕ੍ਕਮਾਦਯੋ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਤੋ ਤਿਹੇਤੁਕਾਦਿਕਮ੍ਮਤੋ। **ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਠਾਨੇ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿਟ੍ਠਾਨੇ, ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਯੰ ਵਾ। **ਤਿਹੇਤੁਕਤੋ ਦੁਹੇਤੁਕੰ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕੰ ਪਨ ਤਿਹੇਤੁਕਤੋ ਦੁਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਇਚ੍ਛਤਿ ਏਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ‘‘ਯੰ ਪੁਰਿਮਾਯ ਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨਲਦ੍ਧਿਯਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੯੮)।

ਯੇ ''ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਵਸੇਸੇਨਾ''ਤਿ, ''ਏਕਪੁਪ੍ਫੰ ਯਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਅਸੀਤਿ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਯੋ (ਥੇਰਗਾ॰ ੯੬)। ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੬.੬੪) ਚ ਏਵਮਾਦਿਵਚਨਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾ ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਏਕੇਨਪਿ ਕਮ੍ਮੇਨ ਅਨੇਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ, ''ਦਿਸ੍ਵਾ ਕੁਮਾਰਂ ਸਤਪੁਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਸ੍ਸ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੦੫) ਅਤ੍ਥਂ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ''ਕਿਨ੍ਨੁ ਖੋ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੇਹਿ ਏਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਸਂਸਯਪਕ੍ਖਨ੍ਤਾ, ਤੇਸਂ ਬੀਜਙ੍ਕੁਰੋਪਮਾਯ ''ਏਕਸ੍ਮਾ ਏਕਾ, ਅਨੇਕਸ੍ਮਾ ਚ ਅਨੇਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ ਸਾਕੇਤਪਞ੍ਹੇ ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਕਥਾਯ ਉਸ੍ਸਦਕਿਤ੍ਤਨਗਹਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਆਹ **"ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੁ"**ਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਪਾਕੋ ਏਵ ਅਲੋਭਲੋਭਾਦਿਗੁਣਦੋਸਾਤਿਰੇਕਭਾਵਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਲੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਲੋਭਵਸੇਨ, ਦੋਸ, ਮੋਹ , ਲੋਭਦੋਸ, ਲੋਭਮੋਹ, ਦੋਸਮੋਹ, ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਵਸੇਨਾਤਿ ਤਯੋ ਏਕਕਾ, ਤਯੋ ਦ੍ਵਿਕਾ, ਏਕੋ ਤਿਕੋਤਿ ਲੋਭਾਦਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇਯੇਵ ਸਤ੍ਤ ਵਾਰਾ। ਤਥਾ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਅਲੋਭਾਦਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸ ਵਾਰਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ''ਅਲੋਭਦੋਸਾਮੋਹਾ, ਅਲੋਭਾਦੋਸਮੋਹਾ, ਅਲੋਭਦੋਸਾਮੋਹਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਆਗਤੇਹਿ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਤਤਿਯਦੁਤਿਯਪਠਮਵਾਰੇਹਿ ਦੋਸੁਸ੍ਸਦਮੋਹੁਸ੍ਸਦਦੋਸਮੋਹੁਸ੍ਸਦਵਾਰਾ ਗਹਿਤਾ। ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ''ਲੋਭਾਦੋਸਮੋਹਾ, ਲੋਭਦੋਸਾਮੋਹਾ, ਲੋਭਾਦੋਸਾਮੋਹਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਆਗਤੇਹਿ ਤਤਿਯਦੁਤਿਯਪਠਮਵਾਰੇਹਿ ਅਦੋਸੁਸ੍ਸਦਅਮੋਹੁਸ੍ਸਦਅਦੋਸਾਮੋਹੁਸ੍ਸਦਵਾਰਾ ਗਹਿਤਾਯੇਵਾਤਿ ਅਕੁਸਲਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਤਯੋ ਤਯੋ ਵਾਰੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧੇ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠੇਵ ਵਾਰਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਯੇ ਪਨ ਉਭਯੇਸਂ ਵੋਮਿਸ੍ਸਤਾਵਸੇਨੇਵ ਲੋਭਾਲੋਭੁਸ੍ਸਦਵਾਰਾਦਯੋ ਅਪਰੇ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ ਵਾਰਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਏਵ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਨ ਹਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਅਵਤ੍ਥਨ੍ਤਰਂ ਲੋਭੋ ਬਲਵਾ ਅਲੋਭੋ ਚਾਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋਯੇਵ ਹਿ ਏਤੇਸਂ ਬਲਵਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੋ, ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਤੋ ਵਾ। ਤੇਸੁ ਲੋਭਸ੍ਸ ਤਾਵ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਅਲੋਭੇਨ ਅਨਭਿਭੂਤਤਾਯ ਬਲਵਭਾਵੋ, ਤਥਾ ਦੋਸਮੋਹਾਨਂ ਅਦੋਸਾਮੋਹੇਹਿ। ਅਲੋਭਾਦੀਨਂ ਪਨ ਲੋਭਾਦਿਅਭਿਭਵਨਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯਂ ਸਮਭਿਭੁਯ੍ਯ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਤੋ ਬਲਵਭਾਵੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਲੋਭੋ ਬਲਵਾ, ਅਲੋਭੋ ਮਨ੍ਦੋ, ਅਦੋਸਾਮੋਹਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ, ਦੋਸਮੋਹਾ ਮਨ੍ਦਾ''ਤਿ। ਸੋ ਚ ਤੇਸਂ ਮਨ੍ਦਬਲਵਭਾਵੋ ਪੁਰਿਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਆਸਯਸ੍ਸ ਪਰਿਭਾਵਿਤਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਠਮਦੁਤਿਯੇਹਿ, ਸਤ੍ਤਮਪਠਮੇਹਿ ਵਾ ਵਾਰੇਹਿ ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੋ, ਇਤਰੇਹਿ ਤਿਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਤੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਧਾਤਿ ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਮਾਤਿਕਾਯਂ। ਤੇਨ ਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨਂ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। **ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦਿਵਿਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਮੋਹੋ, ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਂ ਵਾ। ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤੇਨ** ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਵਚਨੇਨ। **ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ** ਸਤਿ **ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਮ੍ਹਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇਸੁ। **ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕੋ**ਤਿ ਇਧ ਸਾਤਿਸਯੋ ਸਰਿਕ੍ਖਭਾਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਇਤਰਥਾ ਤਿਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਾਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਰਿਕ੍ਖਾਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਤਨ੍ਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਵਿਯ ਅਪੁਬ੍ਬਨਿਸ੍ਸਯਪਵਤ੍ਤਿਨੀ ਵਿਜਾਨਨਵਿਸੇਸਰਹਿਤਾ ਚ ਮਨੋਧਾਤੁ ਇਟ੍ਠਾਦਿਭਾਗਗ੍ਗਹਣੇ ਨ ਸਮਤ੍ਥਾਤਿ ''ਪਾਕਟਾਯੇਵਾ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਸਬ੍ਬਜ**ਵਨਵ**ਤਾ**ਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸਕਲਜਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਹਿਤੇਨ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਇਧ ਪਰਿਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਆਯਤਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਞ੍ਞਕਾਲੇ**ਤਿ ਅਬੁਦ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ।

ਅਨੁਲੋਮੇਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮੇ। **ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਆਸੇਵਨਭੂਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾ। **ਨ ਮਗ੍ਗੇ** ਅਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੇ । **ਸੋਪਿ ਮੋਘਵਾਰੋ ਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਯਦਿ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਯਾ, ਯਥਾ ''ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੨.੩) ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੨.੧੪) ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯੇ, ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮੇ ਚ ''ਸੁਖਾ...ਪੇ॰... ਨ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ, ਏਵਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ

‘‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਾਠੋ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਵਾਰਦ੍ਵਯਵਸੇਨ ਗਣਨਾਯਂ ‘‘ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਮਗ੍ਗੇ ਦ੍ਵੇ। ਨ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਆਸੇਵਨੇ ਦ੍ਵੇ’’ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਲਬ੍ਭੇਯਜਾਯਂ ਮੋਘਵਾਰੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਯਦਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਯਾ, ਦੁਤਿਯਮੋਘਵਾਰੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਯ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇਸੁਪਿ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਸਿਯਾ। **ਨ ਹਿ…ਪੇ॰… ਅਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਿ** ‘‘ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਅਵੁਤ੍ਤੋ** ‘‘ਅਬਜਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਵਚਨਾਭਾਵਤੋ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਥ ਖੋ **ਕੁਸਲਂ…ਪੇ॰… ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਵ। ਅਥਾਪਿ ਸਿਯਾ**ਤਿਆਦਿ ਮਗ੍ਗਸੋਧਨਤ੍ਥਮੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਮਾਨਵੇਦਨਾਨਂ ਏਵ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ **‘‘ਅਸਮਾਨਵੇਦਨਾਨਂ ਵਸੇਨਾ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਵਂ ‘‘ਆਸੇਵਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ**, ਸਮਾਨਵੇਦਨਾਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਭਿਨ੍ਨਵੇਦਨਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਪਾਲ਼ਿਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁਪੀਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ। **ਗਣਨਾਯ** ਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਗਣਨਾਯ **ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਯਮਾਨਾਯ** ਸਤਿ ਗਣਨਾਯ ਵਾ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ। **ਦੁਤਿਯੋ ਮੋਘਵਾਰੋ ਵੀਮਂਸਿਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਾ ਜਵਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਾਤੁਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਹਿ ਵਿਨਾ ਆਸੇਵਨਂ ਜਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ‘‘ਯਂ ਜਵਨਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕਰੁਕ੍ਖਪੁਪ੍ਫਂ ਵਿਯਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੬੬) ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਭਾਵੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਵੁਤ੍ਤੋ ਚ ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ ਕਿਰਿਯਾ ਨੇਵ ਕੁਸਲਾ ਨਾਕੁਸਲਾ ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ’’ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਜਵਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾਤਿ ਜਵਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ, ਨ ਜਵਨਭਾਵੇਨਾ’’ਤਿ, ‘‘ਆਸੇਵਨਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾਤਿ ਚ ਆਸੇਵਨਂ ਵਿਯ ਆਸੇਵਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ, ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸਤੋ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵੇਤ੍ਥ ਆਸੇਵਨਸਦਿਸਤਾ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤਾਯ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਤ੍ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਜਵਨਂ ਵਿਯ ਅਨੇਕਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਯਜਾਤਿ ਨ ਇਮਸ੍ਸ ਪਾਠੇ ਆਸੇਵਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ‘‘ਫਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋਮਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੋਰਾਣਕੇਹਿ ਅਸਂਵਣ੍ਣਿਤਤ੍ਤਾ ਸਾਧੁਕਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਅਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭਾਵਤੋ **‘‘ਆਵਜ੍ਜਨਾ’’ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ,** ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਟ੍ਠਾਨੇਪੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯੇਵ ਅਤ੍ਥਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ। ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਵਿਯ ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨੇਵ ਵਤ੍ਤੇਯਜ, ਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **‘‘ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਤੋ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਚਤੁਨ੍ਨਨ੍ਤਿ** ਮੁਞ੍ਛਾਮਰਣਾਸਨ੍ਨਵੇਲਾਦੀਸੁ ਮਨ੍ਦੀਭੂਤਵੇਗਤਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਜਵਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯਜੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਯਮੇਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮੁਖੇਨਪਿ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਦਿਪਿ **‘‘ਜਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ…ਪੇ॰… ਯੁਤ੍ਤੋ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, **‘‘ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ’’**ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਠਮਮੋਘਵਾਰਤੋ ਏਤਸ੍ਸ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਸੇਸੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **‘‘ਅਯਮ੍ਪਿ…ਪੇ॰… ਰੇਤਬ੍ਬੋ’’**ਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ‘‘ਭਵਙ੍ਗ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਨ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਵਸੇਨ ਭੇਦੋਤਿ ‘‘ਸਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੧੦੨) ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਤਸ੍ਮਾ **ਸਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ।

ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਵਾ ਫਲਭੂਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ **ਸਭਾਵਕਿਚ੍ਚਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ**। **ਅਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਦੁਹੇਤੁਕਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਏਵਾ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ।

ਯਥਾ ਚ ਅਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਨਂ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਅਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਂ, ਏਵਂ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਦੁਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਚ ਦੁਹੇਤੁਕਾਨਨ੍ਤਰਂ ਅਹੇਤੁਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਂ ਤਿਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੯੮) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਿਪਾਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਂਯੇਵ ਸਾਧੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਅਸਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਿਪਾਕਂ ਹੋਤੀਤਿ। **ਮੁਖਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇ**ਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਿਹੇਤੁਕਾਦਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹਿ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਸ੍ਸੇਵ ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਏਵਂ ਸੋਲ਼ਸਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਿਪਾਕਵਿਭਾਵਨਾਯ ਮੁਖਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ।

ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮਤੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਉਪੇਕ੍ਖਾ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੇਨ ਕਿਚ੍ਚੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਂ ਤਾਵ ਨ ਹੋਤਿ ਜਵਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨਾਲਮ੍ਬਣਤੋ, ਨਾਪਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚੁਤੀਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਾਰਿਸੇਸਤੋ ਭਵਙ੍ਗਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭੂਤਂਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ''ਭਵਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਆਪਾਥਗਤਵਿਸਯਨਿਨ੍ਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਯ** ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਵਿਯ। ਏਤਸ੍ਸਪਿ ਸਾਵਜ੍ਜਨਤਾਯ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਤਦਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤਂ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਰੋਧਂ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। **ਤਨ੍ਤਿ** ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ। **ਤਸ੍ਸ** ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ। **ਤਥਾ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ''ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤਿ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ** ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ। **ਵੋਦਾਨਂ** ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਾਦੀਨਂ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਞਾਣਂ। **ਏਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ।

ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਤਸ੍ਸੇਵ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਅਤ੍ਥਤੋ** ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਫਲਤੋ, ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਪ੍ਪਯੋਜਨਤੋ ਵਾ। **ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਾਨਿ** ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿ। ਵਤ੍ਥਨ੍ਤਰਰਹਿਤਤ੍ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੇ ਵਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰੇਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ "**ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰਰਹਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯਦਿ ਵਿਪਾਕੇਨ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਾਰੇ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਸਿਯਾ ਤੇਸਂ ਅਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਤ੍ਤਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਪਨਾ**"ਤਿ। **ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਕਿਚ੍ਚਮਾਹ। ਤੇ ਹਿ ਆਪਾਥਗਤੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਅਭਿਨਿਪਾਤਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਕੁਸਲੇਸੁ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯੇਸੁਪਿ ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਰਿਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਪਹਾਨਾਵਟ੍ਠਾਨਤੋ ਚ ਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਯਾਤਿ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਸਾ ਤਦਨੁਕੂਲਾ ਸਿਯਾ, ਸਾ ਪਨ ਮੂਲਾਭਾਵੇਨ ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਨਂ ਸਵਿਸਯਾਭਿਨਿਪਤਨਮਤ੍ਤਾਦਿਵੁਤ੍ਤੀਨਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਰੁਦ੍ਧੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਉਭਯੇਨਪਿ ਤੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ** ਯਥਾ ''ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮੇ ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੩.੯੩) ਵਿਪਾਕਤ੍ତਿਕੇ ਵਿਯ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਪਾਲ਼ੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ "**ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ''ਸੇਕ੍ਖਾ ਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵਾ ਕੁਸਲਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕੁਸਲਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ,

ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰੱਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਏਵ ਅਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਤਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਏਤ੍ਥ ਕੇਚਿ ''ਛਲ਼ਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਵਤੋਪਿ ਕਿਰਿਯਮਯਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਕਿਰਿਯਜਵਨਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਕਿਰਿਯਭਾਵੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਸੇਧੇਤੁਨ੍ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਪਣ੍ਣਪੁਟਮੁਪਨੀਤਂ ਅਸਮਾਨਂ। ਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਾਰੱਮਣਾਭਾਵਸ੍ਸ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਵਚਨਮ੍ਪਿ ਅਕਾਰਣਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕੇਨਚਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਵਚਨਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਧੱਮਸਙ੍ਗਹੇ ਅਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਅਧਿਪਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਾਰੱਮਣਾਭਾਵੋ ਵੀਮਂਸਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਕਿਰਿਯਮਯਤ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਤਾਦਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਜਵਨਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਇਤਰੇਸਂ ਵਿਯ ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਂ, ਸਨ੍ਤਸਭਾਵਤਾਯ ਪਨ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਰਸਂ ਸਿਯਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਣ੍ਣਪੁਟਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਧੱਮਸਙ੍ਗਹੇ ਅਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਧਿਪਤਿਨੋ ਵਿਯ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਾਰੱਮਣਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਅਵਚਨੇ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੨੯)। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯਤ੍ਤਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਿਪਾਕਧੱਮਧੱਮੇਹਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਹਿ ਅਤਂਸਭਾਵਾਨਂ ਨਯਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਯੁਜ੍ਜਮਾਨਕਤ੍ਤਾ। ਅਪਿਚ ਤਤ੍ਥ ਵੀਮਂਸਾਯ ਕੇਸੁਚਿ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਅਧਿਪਤੀਨਂ ਅਭਾਵਤੋ ਏਕਰਸਂ ਦੇਸਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਉਦ੍ਧਟੋ''ਤਿ ਚ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਇਧ ਪਨ ਨ ਤਾਦਿਸਂ ਅਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ **"ਅਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸਹੇਤੁਕਤਦਾਰੱਮਣਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਤਿਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਸਹੇਤੁਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰੱਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੯੮) ਵਚਨਤੋ ਪਨ ਅਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸਹੇਤੁਕਤਦਾਰੱਮਣਮ੍ਪਿ ਵਿਜ੍ਜਤਿਯੇਵਾਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਨ ਏਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਏਤੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰੱਮਣਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਯੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਪਠਮਥੇਰੇਨ ਤਾਵ ਏਕੇਨ ਕੱਮੁਨਾ ਅਨੇਕਤਦਾਰੱਮਣਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਂ ਕੱਮਵਿਸੇਸਾਭਾਵਾ ਤਂਤਂਜਵਨਸਙ੍ਖਾਤਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਜਵਨਵਸੇਨ ਤਦਾਰੱਮਣਸ੍ਸ ਸਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਵਿਧਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਵਿਪਾਕੇਨ ਨਾਮ ਕੱਮਸਰਿਕ੍ਖੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਕੱਮਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵੇਨ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਸਿਯਾਤਿ ਏਵਮਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰੋ ਕੱਮਵਸੇਨੇਵ ਤਦਾਰੱਮਣਵਿਸੇਸਂ ਆਹ। ਞਾਣਸ੍ਸ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦਿਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾ ਵਿਯ ਸੁਗਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਪਿ ਸਿਯਾਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਤਤਿਯਤ੍ਥੇਰੋ ''ਤਿਹੇਤੁਕਕੱਮਤੋ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਮ੍ਪਿ ਨਾਨੁਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਤੇਸੁ ਵਾਦੇਸੁ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਾਵਿਰੋਧਵਸੇਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। **ਮਹਾਪਕਰਣੇ ਆਗਤਪਾਲ਼ਿਯਾ**ਤਿ ''ਸਹੇਤੁਕੋ ਧੱਮੋ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਧੱਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੧੦੨) ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ''ਸਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਹੇਤੁਕਾ ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਹੇਤੁਕਦੁਕਾਦੀਸੁ ਆਗਤਪਾਲ਼ਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯੯. ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਪਾਕਜ੍ਝਾਨੇ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਜ੍ਝਾਨਂ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਜ੍ਝਾਨਂ ਪਰਿਕੱਮਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪਦਾਭੇਦੋ ਵਿਯ ਕੁਸਲਾਨੁਰੂਪੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਰੱਮਣਭੇਦੋਪਿ ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਿਕੋ ਸਿਯਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਾਰੱਮਣਤ੍ਤਾ ਅਰੂਪਧੱਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਕੱਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰੱਮਣਤਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰਾਪਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਨਾਨਾਕ੍ਖਣੇਸੁ ਨਾਨਾਧਿਪਤੇਯਜ**ਨ੍ਤਿ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਯਂ ਞਾਣਂ ਯਦਧਿਪਤਿਕਂ,

ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਤਂ ਞਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਤਦਧਿਪਤਿਕਂ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸੇ**ਵਾਤਿ ਚ ਪਟਿਪਦਾ ਵਿਯ ਅਧਿਪਤਯੋ ਨ ਏਕਨ੍ਤਿਕਾਤਿ ਇਮਮੇਵਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੦੫. ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਂ ਲੋਕਿਯਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤ**”ਨ੍ਤਿ। **ਇਤਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਰਹਿਤਸ੍ਸ। ਯੋ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾਯ ਵਿਭਾਵਿਤੋ, ਯੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸਪਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਵਲ਼ਞ੍ਜਨ...ਪੇ॰... ਭੇਦੋ ਹੋਤਿ** ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਫਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਯੇਵਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ “**ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮਲਾਭੇ ਸਤੀ**”ਤਿ ਸਾਸਙ੍ਕਂ ਆਹ। **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਞ੍ਚ ਲਭਤਿ** ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਤੋ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਲਾਭੇ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਾਦਿਸਾਯ ਏਵਾ**ਤਿ ਯਾਦਿਸਾ ਮਗ੍ਗੇ ਸਦ੍ਧਾ, ਤਾਦਿਸਾਯ ਏਵ ਫਲੇ ਸਦ੍ਧਾਯ।

੫੫੫. ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੯੫, ੧੬੦੯) ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚ ''ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੧੦) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਫਲਂ ਨਿਯ੍ਯਾਨਸਭਾਵਂ, ਨਿਯ੍ਯਾਨਸਭਾਵਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਪਾਕੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਹ “**ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸਭਾਵਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਚਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਮਗ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸਬ੍ਬਵਾਰੇਸੁਪਿ ਫਲਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਯੋ ਆਗਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਸੁਪਿ ਵਿਰਤੀਸੁ ਤਦਵਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਕਾਰਾਪਕਙ੍ਗਾਨਂ ਅਤਿਰੇਕਕਿਚ੍ਚਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋਪਿ ਮਗ੍ਗੋ ਉਦ੍ਧਟੋਤਿ। **ਏਵਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਪੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਮਗ੍ਗੋ, ਏਵਂ ਮਗ੍ਗਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇਸੁ ਫਲੇਸੁ ਚ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਉਦ੍ਧਟਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੬੮. **ਪੁਰਿਮਾ ਪਵਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਆਹ। ਤਾਯ ਹਿ ਖੀਣਾਸਵੋ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਇਦਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਚਾਰਣਪਞ੍ਞਾਰਹਿਤ**”ਨ੍ਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰੇ, ਏਵਂ ਘਾਨਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸਯੇ ਇਦਮਤ੍ਥਿਕਤਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਯ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਨੁਗਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਿਟ੍ਠਿਵਟ੍ਟਕਭਾਵੇਨ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਏਵ ਵਾ ਇਦਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। “**ਲੋਲੁਪ੍ਪ...ਪੇ॰... ਭੂਤ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਠਮਂ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਤਂ ਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਚਿਨੋਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇਯੇਵ ਪਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਧਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਤਾਦਿਸੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਂ ਲੋਲੁਪ੍ਪਤਣ੍ਹਾਪਹਾਨਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਹੇਤੁ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਭੂਤਂ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਪੁਰਿਮਾ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵਚਨਂ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਹੋਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਨ ਹਾਸੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਤ੍ਤਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਹਾਸੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ''ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ

ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ‘‘ਹਾਸਯਮਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨਮ੍ਪਿ ਭਗਵਤੋ ਸਿਤਕਰਣੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਅਨਾਗਤੰਸਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ। ਏਵੰ ਪਨ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇ ਸਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਪਾਲ਼ਿਅਟ੍ਠਕਥਾਨੰ ਵਿਰੋਧੋ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ‘‘ਤੇਸੰ ਞਾਣਾਨੰ ਚਿਣ੍ਣਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚ ਏਤੰ ਏਵੰ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਆਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਭਗਵਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ, ਨ ਚ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਤ੍ਤੇ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵੰ ਆਵਜ੍ਜਨਭਾਵੋ ਵਿਬਨ੍ਧਤੀਤਿ।

ਤਤੋ ਏਵਾਤਿ ਮੂਲਾਭਾਵੇਨ ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਏਵ। ‘‘ਅਹੇਤੁਕਾਨੰ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਬਲਾਨਿ ਚਾ’’ਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ **ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ। ਯਦਿ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਬਲਭਾਵਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਹੇਤੁਕਦ੍ਵਯੇ ਬਲਾਨਿ ਅਨੁਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਚ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨੀਤਿ ਆਹ **“ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸਭਾਵਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਪਟਿਭਾਗਭੂਤੋ ਵਿਪਾਕੋਪਿ ਫਲੰ ਵਿਯ ਤੰਸਭਾਵੋ ਸਿਯਾਤਿ ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ ਵਾ **“ਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੂ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵਾ **ਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੫੭੪. **“ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯ** ...ਪੇ॰... **ਇਮਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਤੇਸੰ ਞਾਣਾਨੰ ਕਾਮਾਵਚਰਤ੍ਤਾ। ਇਤਰੇਸੰ ਮਹਗ੍ਗਤਤ੍ਤਾ **“ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਰਾਨੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੫੭੭. ਆਹਿਤੋ ਅਹੰ ਮਾਨੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਅਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਏਵ ਭਵਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਰਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੋ ਵਿਯ ਨਿਚ੍ਚੋਤਿ **ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ**। ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੇਹਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਭਵਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ**।

ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਰੂਪਕਣ੍ਡਂ

ਉਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਕੇਨਚੀਤਿ ਰੂਪੇਨ ਵਾ ਅਰੂਪੇਨ ਵਾ। ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਤਾਵ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਂ ਅਬਜਾਪਿਤਾਯ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤਾਯ ਚਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਚਿਤ੍ਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਬ੍ਭਾਵਤੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਅਚਿਤ੍ਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਤੀਸੁ ਖਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਤਾਵ ਵਾਦੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਯੇਨ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਸਮਯਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਮਾ ਹੋਤੁ, ਚਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵਾਦੇ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਚਿਤ੍ਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹੁਪ੍ਪਾਦੇਪਿ ਅਨਿਨ੍ਧਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਂ ਵਿਯ ਅਚਿਤ੍ਤੁਪਟਿ ਬਨ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਤਾਯ ਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤਬ੍ਬਸਮਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਚਿਤ੍ਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਬ੍ਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਬਜਾਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਨੇਕਚਿਤ੍ਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਤੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨਿਯਤੇ ਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਵਵਤ੍ਥਾਨਨ੍ਤਿ।

ਕੇਸਞ੍ਚੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਦੀਨਂ। **ਕਤ੍ਥਚੀ**ਤਿ ਆਰੁਪ੍ਪੇ। **ਕੇਸਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਵਾ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਵਿਪਾਕਾਨਂ। **ਕਤ੍ਥਚੀ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਚਰਿਮਕ੍ਖਣੇ ਚ। ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਚਿਤ੍ਤੁਸਹਭਾਵੀਨਂ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਚਿਤ੍ਤੁਸਹਭੁਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ। ਯੋ ਯਸ੍ਸ ਸਹਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ, ਸੋ ਏਵ ਤਸ੍ਸ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਪਕਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਸਹਜਾਤ...ਪੇ॰... ਤ੍ਤੁਨਤੋ"**ਤਿ। **ਨਾਪਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕੇਸਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਅਕਮ੍ਮਜਾਦੀਨਂ। **ਕੇਹਿਚੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਜਾਦੀਹਿ। **ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੁਨਤੋ। **ਸਹਾ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ। **ਅਭਾਵਾ**ਤਿ ਨਿਯੋਗਤੋ ਅਭਾਵਾ।

ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ...ਪੇ॰... ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇ ਤੇਹਿ ਅਯਾਵਭਾਵਿਤਤਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ**ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਸਮਯਨਿਯਮਨੇ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ''ਤਥਾ ਵਿਭਜਨਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ, ''ਅਵਿਭਤ੍ਤੁਂ ਅਬਜਾਕਤਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਮੇਸਂ ਪਦਾਨਂ ''ਵਿਭਤ੍ਤੁਂ ਅਵਿਭਤ੍ਤੁਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਆਹਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤਾਯ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਏਕਦੇਸਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਨਿਗਮਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਨ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਸਰੂਪਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨੇਨ ਤਥਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਆਹ **"ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਅਵਿਭਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਂ ਵਿਯ ਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਭਤ੍ਤੇ। **ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਭੇਦਵਨ੍ਤਤਾਯ ਵਿਭਜਨਾਰਹੇ। **ਦਸ੍ਸਿਤੇ**ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਸਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੇ। ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤਰੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਏਤ੍ਥ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਵਿਪਾਕਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਯਨਂ ਨਯੋ, ਸੋਵ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਨਯਦਸ੍ਸਨਂ। ''ਦੇਸਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਣਮੇਵ ਨਯਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨੀਯਤੀਤਿ ਨਯੋ, ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਂ ਨਯਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਦੁਕਾਦੀਸੁ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਚ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਤਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮਵਿਕਪ੍ਪੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਕਕੇ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਪਿ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ **"ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਞ੍ਚਾ"**ਤਿ ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਂ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਦੁਕਾਦੀਸੁ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਚ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਨ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ? ਇਤਰਵਤ੍ਥੂਹਿ ਅਸਮਾਨਗਤਿਕਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ ਚ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਏਕਨ੍ਤੁਤੋ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ, ਨ ਏਵਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਏਕਨ੍ਤੁਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯਂ, ਨਿਸ੍ਸਿਤਮੁਖੇਨ ਚ ਵਤ੍ਥੁਦੁਕਾਦਿਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਯਮ੍ਪਿ ਏਕਨ੍ਤੁਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ''ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਕਾਦੀਸੁ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਸੁਪਿ ਤਦਨੁਕੂਲਆਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾਦਯੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ''ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕਦੇਸਨਾ ਭਿਨ੍ਨਗਤਿਕਾ ਸਿਯੁਂ, ਸਮਾਨਗਤਿਕਾ ਚ ਤਾ ਦੇਸੇਤੁਂ ਭਗਵਤੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ। ਏਸਾ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾ ਪਕਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ** ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਾਗੇਨ ਅਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਚਾਰਪਦਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਵਿਚਾਰੋਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ

ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਪਦਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਅਵ੍ਵਥਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾਤਿ। ਏਵੰ ਇਤਰਵਤ੍ਥੁਹਿ ਅਸਮਾਨਗਤਿਕਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ ਚ ਦੁਕਾਦੀਸੁ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਨ ਗਹਿਤੰ। ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਨਤੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਨ ਗਹਿਤੰ ਹਦਯਵਤ੍ਥੂਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਚਕ੍ਖਾਦਿਦਸਕਾ ਸਤ੍ਤਾਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਇਤ੍ਥਿਭਾਵਪੁਰਿਸਭਾਵਦਸਕਾ ਸਤ੍ਤ, ਏਕਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਭਾਵਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾ ਸਤ੍ਤ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਸਤਿਪਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਭੇਦੇ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਭੇਦੋਪਿ ਭੇਦੋਯੇਵ ਵੋਹਾਰਵਿਸਯੇਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **ਸੋਪਾਦਿਸੇਸਾਦਿ**ਭੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

੫੮੪. ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਕੁਕ੍ਕੁਟਣ੍ਡਸਣ੍ਠਾਨੇ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਕਸਣ੍ਠਾਨਤਾ ਪਨ ਵਟ੍ਟਸਣ੍ਠਾਨੇ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਟ੍ਟਪਰਿਯਾਯੋ ਸਿਯਾ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਾ ਹਿ ਸਦ੍ਦਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ "**ਵਟ੍ਟੰ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲ**"ਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਿਨੇਰੁਯੁਗਨ੍ਧਰਾਦੀਨੰ ਸਮੁਦ੍ਦਤੋ ਉਪਰਿਅਧੋਭਾਗਾਨੰ ਵਸੇਨ ਉਬ੍ਬੇਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਆਯਾਮਵਿਤ੍ਥਾਰੇਹਿਪਿ ਸਿਨੇਰੁ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਪਰਿਮਾਣੋਵ। ਯਥਾਹ ''ਸਿਨੇਰੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯਾਮੇਨ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੬੬)। ਸਿਨੇਰੁੰ ਪਾਕਾਰਪਰਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ ਯੁਗਨ੍ਧਰਾਦਯੋ, ਸਿਨੇਰੁਯੁਗਨ੍ਧਰਾਦੀਨੰ ਅਨ੍ਤਰੇਪਿ ਸੀਤਸਮੁਦ੍ਦਾ ਨਾਮ। ''ਤੇ ਵਿਸਾਲਤੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਸਿਨੇਰੁਆਦੀਨੰ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਸਮਾਨਪਰਿਮਾਣਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸ੍ਸੇਵ ਆਣਾਖੇਤ੍ਤਭਾਵੇ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸ੍ਸ ਜਾਤਿਖੇਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਤਾਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਕਪ੍ਪਸਮਾਨਸਮੁਚ੍ਚਯਵਿਭਾਵਨੇਸੁ ਵਿਯ ਅਵਧਾਰਣੇ ਅਨਿਯਮੇ ਚ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਤਥਾ ਯੋਜਨਾ ਕਤਾ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਾ ਹਿ ਨਿਪਾਤਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਥੋ **ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ**।

ਸੀਲਾਦਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਾਦਨੇਨ, ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨੇਵ ਵਾ ਮਹਾਕਿਚ੍ਚਤਾਯ **ਮਹਨ੍ਤੇਨ ਵਾਯਾਮੇਨ**। ਸਤਿਪਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਭੇਦੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਏਵ ਕਾਲੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੇਕਸਤਸਹਸ੍ਸਕਲਾਪਵੁਤ੍ਤਿਤੋ ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨੀਤਿ ਵਾ **ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ** ਯਥਾ ''ਮਹਾਜਨੋ''ਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ''ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ** ਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਤਾਦੀਪਨਤੋ। **ਉਪਾਦਾਯਤੀ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਯਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਏਕਨ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। "**ਭਵਤਿ ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਯਰੂਪਾਨੰ ਸਾਮਿਭਾਵੋ**"ਤਿ ਆਧਾਰਾਧੇਯਜਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯ ਅਭਾਵੇ ਆਧਾਰਭੂਤੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸੰਸਾਮਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯ ਸਾਮਿਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ''ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਾਖਾ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਤਿਵਿਧਰੂਪਸਙ੍ਗਹਵਣ੍ਣਨਾ

੫੮੫. **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੁਕੋ ਚਾਤਿ ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸਹਭੁਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਦੁਕਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸਕ੍ਕਾ ਹਿ ਏਤੇਨ ਨਯੇਨ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਵੀਸਾਯ ਤਾਵ ਵਤ੍ਥੁਦੁਕੇਸੁ ਪਠਮਦੁਕਪਞ੍ਚਕਾਦਯੋ ਚੁਦ੍ਦਸਹਿਪਿ ਪਕਿਣ੍ਣਕਦੁਕੇਹਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠੇਹਿ ਵਤ੍ਥੁਦੁਕੇਹਿ ਪਞ੍ਚਵੀਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਕੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਦੁਕੇਹਿ ਰੂਪਧਾਤੁਦੁਕਾਦੀਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਾਤੁਦੁਕੇਹਿ ਪਚ੍ਛਿਮਕੇਹਿ ਤੀਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕੇਹਿ ਦ੍ਵਾਦਸਹਿਪਿ ਸੁਖੁਮਰੂਪਦੁਕੇਹਿ ਪਠਮਾਦਿਵਜ੍ਜੇਹਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠੇਹਿ ਆਯਤਨਧਾਤੁਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕੇਹਿ ਚ ਯੋਜਨੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਵੀਸਾਯ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਕੇਸੁ ਪੁਰਿਮਕੋ ਦੁਕਪਞ੍ਚਕੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸਨਿਦਸ੍ਸਨਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਸਹਭੁਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਦੁਕਵਜ੍ਜੇਹਿ ਪਕਿਣ੍ਣਕਦੁਕੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਵਤ੍ਥੁਦੁਕੇਹਿ ਰੂਪਾਯਤਨਰੂਪਧਾਤੁਦੁਕਵਜ੍ਜੇਹਿ ਆਯਤਨਧਾਤੁਦੁਕੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕਸੁਖੁਮਰੂਪਦੁਕੇਹਿ ਯੋਜਨੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਦੁਤਿਯਦੁਕਪਞ੍ਚਕਾਦੀਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸਦ੍ਦਧਾਤੁਦੁਕਾਦਯੋ ਯੋਜਨੰ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਾਯਤਨਰੂਪਧਾਤੁਦੁਕਾਦਯੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਪਕਿਣ੍ਣਕਦੁਕੇਸੁ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਦੁਕਞ੍ਚਾਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਯਥਾ ਚ ਵਤ੍ਥੁਦੁਕੇਸੁ, ਏਵੰ

ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਦੁਕਪਞ੍ਚਕੇਸੁ। ਯਥਾ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਕੇਸੁ, ਏਵਂ ਰੂਪਾਯਤਨਰੂਪਧਾਤੁਆਦਿਦੁਕਪਞ੍ਚਕੇਸੁ ਤਿਕਯੋਜਨਾ। ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕਾ ਸੁਖੁਮਰੂਪਦੁਕਾ ਚ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਦੁਕੇਹਿ ਯੋਜਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਤਾਵ ਤਿਕਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨਨੁ ਚਾਯਮ੍ਪਿ ਯੋਜਨਾ ਭਗਵਤਾ ਨ ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ? ਨਯਿਦਂ ਏਕਨ੍ਤਿਕਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਭਗਵਤਾ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇਨ ਯੋਜਨਾਪਿ ਭਗਵਤੋਯੇਵ ਦੇਸਨਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧-੬) ''ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਚਾਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀ''ਤਿਆਦਿ। ਸਮ੍ਭਵੋ ਹਿ ਗਹਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਚ।

ਤਿਵਿਧਰੂਪਸਙ੍ਗਹਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਦਿਰੂਪਸਙ੍ਗਹਵਣ੍ਣਨਾ

੫੮੬. ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਏਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਇਮਮੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ "**ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੁਕਾਦੀਹਿ ਸਮਾਨਗਤਿਕੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਦੁਕੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ । ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤੇ ਹਿ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਯਂ ਰੂਪਂ ਜਨਕਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਏਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ। **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੁਕਾਦੀਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸਹਭੁਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਦੁਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ**ਤਿ ਯਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾ, ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ। ਯਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਨੁਪਾਦਾ, ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ। **ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਦੁਕਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਪ੍ਪਟਿਘਮਹਾਭੂਤਦੁਕਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਦੁਕੇਨ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਦੁਕਸ੍ਸੇਵ। **ਅਞ੍ਞੇ ਪਨਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਸਹਭੁਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਦੁਕੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਪਕਿਣ੍ਣਕਦੁਕਾ।

ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ "**ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾਦਯੋ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ, ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਯਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਂ, ਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਬਾਹਿਰਾਯਤਨਾਦਿਲਬ੍ਭਮਾਨਦੁਕੇਹਿ ਯੋਜਨਾਯਂ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਵਸੇਸੇਹੀ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਬਾਹਿਰਾਯਤਨਰੂਪਧਾਤੁਦੁਕਾਦਿਤੋ ਲਬ੍ਭਮਾਨਦੁਕੇਹੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਦੁਕਰਾਸਿਤੋ ਅਵਸੇਸੇਹਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਦੁਕਾਨਂ। **ਅਞ੍ਞੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਦੁਕਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਉਪਾਦਾਦੁਕਾਦੀਨਂ। **ਵਤ੍ਥੁਦੁਕਾਦੀਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਦੁਕਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਵਸੇਸੇਹਿ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਯੋਜਨਾਯ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਦਿਰੂਪਸਙ੍ਗਹਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਵਿਭਤ੍ਤਿ

ਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੯੪. ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੋ ਵਿਯ ਨ ਹੇਤੁਆਦਿਭਾਵੋਪਿ ਸਾਧਾਰਣੋਤਿ ਨ ਹੇਤੂਸੁ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਿਭਾਗਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਭਾਗਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸਪਿ ਵਿਭਾਗਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ''ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੂ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯਦਿਪਿ ਹਿਨੋਤਿ ਏਤੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਕੁਸਲਾਦਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਲੋਭਾਦਯੋ ਕੇਵਲਂ ਹੇਤੁਪਦਵਚਨੀਯਾ, ਕਾਰਣਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਪਨ ਮਹਾਭੂਤਾਦਯੋਪਿ ਹੇਤੁ-ਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯਜਾਤਿ ਮੂਲਟ੍ਠਵਾਚਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ **ਹੇਤੁ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਹੇਤੁਹੇਤੂ**"ਤਿ।

ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨਤੋ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰਕਧਮ੍ਮਾ ''ਤਯੋ ਕੁਸਲਹੇਤੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੫੯-੧੦੬੦) ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਤੇਯੇਵ ''ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **"ਮੂਲਹੇਤੁ ਪਚ੍ਚਯਹੇਤੂਤਿ** ਵਾ **ਅਯਮਟ੍ਠੋ"**ਤਿ। ਹਿਨੋਤਿ ਏਤੇਨ, ਏਤਸ੍ਮਾ ਵਾ ਫਲਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਹੇਤੁ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਤਸ੍ਮਾ ਏਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਏਵਂ **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯ**-ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਅਨਾਨਤ੍ਥਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦਪਰਿਯਾਯਭਾਵੇਨ **ਪਚ੍ਚਯ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਭੂਤਤ੍ਤਯਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਉਪਾਦਾਰੂਪਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਂ ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਹੇਤੁਕਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਚ ਅਨਾਮਟ੍ਠਭੇਦਾਨਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਹੇਤੂ"**ਤਿ।

ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮਾਦਾਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ, ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਕਤਕਮ੍ਮਾਨਂ ਵਾ। **ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ** ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਦੀਸੁ।

> ''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਕਾਸੋ, ਯਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੋ ਕਨ੍ਤੋ ਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਠਾਨਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਠਾਨਮੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਵਚੀ...ਪੇ॰... ਮਨੋ...ਪੇ॰... ਵਿਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਕਾਸੋ, ਯਂ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਕਨ੍ਤੋ ਅਮਨਾਪੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੩੧; ਵਿਭ॰ ੮੦੯),

''ਕਮ੍ਮਂ ਸਤ੍ਤੇ ਵਿਭਜਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾਯਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੮੯) – ਏਵਮਾਦਿਵਚਨਤੋ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਤਂ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਾਕਨਿਯਾਮਕਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਗਤਿਉਪਧਿਕਾਲਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਯੋਯੇਵ ਠਾਨਂ** ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਓਕਾਸਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਤੇਹਿ ਵਿਨਾ ਕੋਚਿ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸਤਿ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ **"ਗਤਿ... ਪੇ॰... ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਿਨਾ ਅਭਾਵਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪਧਾਨਂ ਕਾਰਣਂ। **ਅਨਞ੍ਞਸਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਦਿਸਭਾਵਾਭਾਵਤੋ।

ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਰੂਪਂ। ਤਂ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਪਥਵੀਆਦਿਅਤ੍ਥੋਯੇਵ ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਹ **"ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਰੂਪੀਰੂਪਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। **ਏਤਂ ਸਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇ ਸਤਿ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸਭਾਵਂ ਰੂਪੇ ਨਿਯਮੇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਨ ਰੂਪਂ ਏਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲਭੇਦਵਸੇਨ ਅਤਂਸਭਾਵਸ੍ਸਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਨ ਰੂਪਂ ਤਤ੍ਥ ਨਿਯਨ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਤ੍ਥਿ ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਨਿਯਨ੍ਤਬ੍ਬਤਾਭਾਵਂਯੇਵ ਵਿਵਰਤਿ। **ਏਤਮੇਵਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਦ੍ਦੇਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਸਂਸਨ੍ਦੇਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਏਤਮੇਵ ਰੂਪੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਭਾਵਂ ਨਿਯਮੇਤਬ੍ਬਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਯਮੇਤਿ ਅਵਧਾਰੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਨਿਯਮੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇ ਸਤਿ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵੋ ਨਿਯਨ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ''ਨਿਯਮੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਰੂਪੇ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵ ਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਵਿਸਿਟ੍ਠਕਾਲਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਅਵਧਾਰਣਂਯੇਵ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਨਿਯਮੋ, ਸੋ ਰੂਪੇ ਅਤ੍ਥਿਯੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤਿਯੇਵ, ਨ ਅਰੂਪੇ ਵਿਯ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਕਾਲਭੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲਵਿਸੇਸਂ। **ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਤਂ ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਮਟ੍ਠਕਾਲਭੇਦਂ ਤਤੋਯੇਵ ਅਰੂਪੇਹਿ ਸਮਾਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸਭਾਵਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਕਾਲਭੇਦਾਮਸਨੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤਿ **"ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਮੇਵਾ"**ਤਿ।

ਵਤ੍ਤਮਾਨਕਾਲਿਕਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਮੁਤਵਿਞ੍ਞਾਤਸਭਾਵਂ, ਤਂ ਯਥਾਸਕਂ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸਭਾਵਮੇਵ, ਨ ਤੇਹਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ। ਨਾਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸਭਾਵਂ ਏਕਨ੍ਤਲਕ੍ਖਣਨਿਯਮਾਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਏਵਂ ਅਵਿਪਰੀਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵਿਭਾਵਿਤੇਪਿ ਚੋਦਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ **"ਨਨੁ ਏਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਪਤ੍ਤਿਂ ਚੋਦੇਤਿ। ਇਤਰੋ **"ਰੂਪਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਏਤ੍ਥ **ਏਕੀਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਦਂ ''ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨਂ। ਏਕਨ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸਭਾਵੋਯੇਵ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ –

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਵ◌ਿਸਯਨ੍ਤਰੇ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾ, ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਪਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਛਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ ਯਥਾਸਕੰ ਛਹਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਯ ਛਹਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਵ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੰ ਏਕਤੋ ਸਙ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ ਛਹਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ ਯਥਾ ''ਅਭਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨੰ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਦਿਬ੍ਬਸੋਤਾਦਿਅਭਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੁੰ ਅਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇਪਿ ਏਕਨ੍ਤਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਏਕੀਭਾਵ◌ੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਤੋ ਵ◌ਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ''ਅਭਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨੰ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵ◌ੰ ਅਰੂਪਤੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸਯਵਸੇਨ ਵ◌ਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਉਪ੍ਪ ...ਪੇ॰... ਵ◌ਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ"**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਛਹਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵ◌ੋ ਰੂਪੇ ਨਿਯਮੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਪਨ ਰੂਪੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਿਯਮੇਤਬ੍ਬੰ, ਅਨਿਯਤਦੇਸੋ ਚ ਏਵ-ਸਦ੍ਦੋਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੯੪) ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਮੇਵ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਛਹਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਮੇਵ◌ਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਦੋਸਮਾਹ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵ◌ਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ◌ਾਤਿ ਏਵ-ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਚ ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਾਨਯੋਜਨੇਨ ਕਾਚਿ ਇਟ੍ਠਸਿਦ੍ਧਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਨਿਟ੍ਠਸਿਦ੍ਧਿਯੇਵ ਸਬ੍ਬਰੂਪਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਲਕ੍ਖਣਨਿਯਮਾਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ। ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਨਿਯਮੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਉਪ੍ਪ...ਪੇ॰... ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਤੋ ਚ ਸੋਤਪਤਿਤਤਾਯਪਿ ਪਯੋਜਨੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। **ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਅਰੂਪਤੋ ਵ◌ਿਧੁਰ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ।

ਞਾਣਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਉਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਞਾਣੰ ਵਤ੍ਥੁਕਾਰਣਨ੍ਤਿ **ਞਾਣਵਤ੍ਥੂ**। ''ਸਜਾਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸ-ਕਾਰੋ ਸਮਾਨਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਮਾਨਜਾਤਿਕਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਸਮਾਨਜਾਤਿਤਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਵ◌ਾਚਾਦੀਨੰ ਸੀਲਨਤ੍ਥੋ ਏਵ। ਏਤੇਨ ਸਮਾਨਸਭਾਵਤਾ ਸਜਾਤਿਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚੇਤਸੋ ਅਵ◌ਿਕ੍ਖੇਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨੁਸ੍ਸਾਹਨਾਨਿ ਵ◌ਿਯ ਤੇਸੰ ਅਵ◌ਿਕ੍ਖੇਪੋਪਿ ਅਤਿਸਯੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋਤਿ **"ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੋਪਕਾਰਵਸੇਨਾ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨੇਵ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਤੇਸੰਯੇਵ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਯੰ ਪਨ **ਸਚ੍ਚਵ◌ਿਭਙ੍ਗਵ◌ਣ੍ਣਨਾਯੰ** (ਵ◌ਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੮੯) **ਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਾਦੀਸੁ** (ਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੫੬੮) ਚ ''ਵ◌ਾਯਾਮਸਤਿਯੋ ਕਿਰਿਯਤੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਅਸਮਾਧਿਸਭਾਵਤੰ ਤੇਸੰ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਤਤ੍ਥ ''ਸਮਾਧਿਯੇਵ◌ੇਤ੍ਥ ਸਜਾਤਿਤੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ''ਤਿ (ਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੫੬੮; ਵ◌ਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੮੯) ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਇਧ ਪਨ **ਸਜਾਤਿਸਙ੍ਗਹੋ**ਤਿ ਸਮਾਧਿਤਦੁਪਕਾਰਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਅਵ◌ਿਰਾਧੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਸਯਸਭਾਵ◌ਾਵਗ੍ਗਹਣੰ **ਪਟਿਵ◌ੇਧੋ, ਅਪ੍ਪਨਾ** ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਦਲ਼੍ਹਨਿਪਾਤੋ ਤਦਵਗਾਹੋਯੇਵ◌ਾਤਿ **"ਪਟਿਵ◌ੇਧਸਦਿਸੰ ਕਿਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਵ◌ੇਧਸ੍ਸ ਤਦਾਹਨਨਪਰਿਯਾਹਨਨਮਨੁਗੁਣਤਾਯ ਸਮਾਨਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵ◌ਿਤਕ੍ਕਾਨੰ ਕਿਚ੍ਚਸਰਿਕ੍ਖਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ।

ਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵ◌ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

ਉਪਾਦਾਭਾਜਨੀਯਵ◌ਣ੍ਣਨਾ

੫੯੬. ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਚਕ੍ਖੁ **ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਦਸ੍ਸਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। **ਏਵਮਾਦਿਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ''ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਤੀਸੁਪਿ ਪਦੇਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ''ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ, ਞਾਣੰ ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮਹਾਵ॰ ੧੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੩੦) ਹਿ ਪਾਲ਼ਿ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ। **ਆਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਦ੍ਵ◌ਾਦਸਵ◌ਿਧੇਨ ਆਕਾਰੇਨ। **ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰੰ** ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਞਾਣਭਾਵਤੋ। ''ਞਾਣਚਕ੍ਖੁ ਸਹਅਰਿਯਮਗ੍ਗੰ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਨ੍ਤਿਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਪਨ ਸਹ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਞਾਣਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤੰ ਵ◌ਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।

ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਮੰਸਪਿਣ੍ਡੇ ਸਸਮ੍ਭਾਰੇ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ੋਹਾਰੋ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ **"ਚਤੁ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਭਾਰਾ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। **ਸਣ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਮੇਵ**◌ਾਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਸਨ੍ਨਿਵ◌ਿਟ੍ਠੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਤੰਤੰਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਸ੍ਸੇਵ ਸਣ੍ਠਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਾਨਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਫੁਸਿਤ੍ਵ◌ਾਪਿ ਸਣ੍ਠਾਨੰ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਦੀਘਾਦੀਨਿ ਫੁਸਿਤ੍ਵ◌ਾਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਜਾਨਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ, (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੧੬) ''ਦੀਘਾਦਿਸਨ੍ਨਿਵ◌ੇਸੰ ਭੂਤਸਮੁਦਾਯੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੬੧੬) ਚ। **ਤੇਸੰ** ਸਮ੍ਭਵਸਣ੍ਠਾਨਾਨੰ ਆਪੋਧਾਤੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨੇਹਿ ਅਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭਾਵ◌ੇਪਿ ਤੇਹਿ **ਵ◌ਿਸੁੰ ਵਚਨੰ ਤਥਾਭੂਤਾਨੰ** ਸਮ੍ਭਵਭੂਤਾਨੰ ਸਣ੍ਠਾਨਭੂਤਾਨਞ੍ਚ। ਏਤੇਨ ਆਪੋਧਾਤੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਅਵਤ੍ਥਾਵ◌ਿਸੇਸੋ ਸਮ੍ਭਵ◌ੋ ਸਣ੍ਠਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵ◌ੋ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕੋ ਸੋਲ਼ਸਵਸ੍ਸਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰਾਗਵਸੇਨ ਠਾਨਾ ਵਚਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਤਥਾਭੂਤਾਨੰ** ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭੂਤਾਨੰ। **ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇ** ਸਮ੍ਭਾਰਵਤ੍ਥੁਸਙ੍ਖਾਤੇ। **ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਭਿਯਜੋਵ◌ੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਖੀਣਾਸਵ◌ਾਨੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵ◌ੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਆਪੋਧਾਤੁਵ◌ਿਸੇਸਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਭਵ◌ੋ ਆਪੋਧਾਤੁਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀ ਆਪੋਧਾਤੁਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਨਿਸ੍ਸਿਤੋਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾਯ ਅਵ◌ਿਰੋਧੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ।

ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰੇਹਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਯਮਾਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਗਤਾ ਉਤੁਆਹਾਰਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਨੇਕਕਲਾਪਗਤਭਾਵ◌ੰ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਿ** ਯਤੋ ਉਪਦ੍ਦੁਤਪਟਲੇ ਨਿਰਾਕਰਣੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵ◌ਿਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਪਟਿਘਟ੍ਟਨੰ** ਵ◌ਿਸਯਾਭਿਮੁਖਭਾਵ◌ੋ ਨਿਘੰਸਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। **ਨਿਘੰਸੋ** ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵ◌ਾਪਤ੍ਤਿ। ਯਤੋ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਸਞ੍ਞਾ **"ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ"**ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ।

ਅਨੇਕਤ੍ਤਾਤਿ ਇਦੰ ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ, ਨ ਹੇਤੁਕਿਰਿਯਾਯ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਭਾਵਸ੍ਸ। ਸੋ ਪਨ ਅਪੇਕ੍ਖਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਏਵ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਹੇਤੁਕਿਰਿਯਾਪੇਕ੍ਖਾ ਹਿ ਫਲਕਿਰਿਯਾਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁੰ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਾਤੀ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵ◌ਾਨੁਪਗਮਨੇਪਿ ਤੰਸਭਾਵ◌ਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਤਤ੍ਥ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹਭਾਵ◌ੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਦਸ੍ਸਨਪਰਿਣਾਯਕਟ੍ਠੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਟ੍ਠੋਯੇਵ◌ਾਤਿ **"ਯਥਾ ਹਿ ਇਸ੍ਸਰੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਸ੍ਸਰੋਪਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚੇ ਪਰਿਣਾਯਨ੍ਤੰ ਚਕ੍ਖੁ ਤੰਸਹਜਾਤੇ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਯੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਣਾਯਤੀਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **"ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਪਰਿਣਾਯਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੇਨ ਉਪਕਾਰਕੰ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚੇ ਪਰਿਣਾਯਨ੍ਤੰ ਚਕ੍ਖੁ ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਯੋਪਿ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕੇ ਪਰਿਣਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਾਯੰ ਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਣਾਯਤੀ"**ਤਿ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੂਨੰ **ਚਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ''ਪਰਿਣਾਯਤਿ ਪਕਾਸੇਤੀ''ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਸਣ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਯਤਨਮੇਵ◌ਾਤਿ **"ਸਮਵ◌ਿਸਮਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਚਕ੍ਖਤੀਤਿ ਚਕ੍ਖੂ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਤੰਦ੍ਵ◌ਾਰਿਕਾਨੰ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਏਵ **ਵਲ਼ਞ੍ਜਨਤ੍ਥੋ**।

੫੯੯. ਤੰਦ੍ਵ◌ਾਰਿਕਾ…ਪੇ॰… ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਿ ਬਲਵ◌ਾਰਮ੍ਮਣੇ ਜਵਨੰ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਹਿ ਅਨ੍ਤਰਾ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵ◌ਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇ ਵ◌ਾ ਸਨ੍ਤੀਰਣੇ ਵ◌ਾ ਠਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵ◌ਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨਿਚ੍ਛਿਤੰ। **ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨਾ**ਤਿ ਤੰਪਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ। **ਤੰਸਦਿਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵ◌ਿਸੇਸਰਹਿਤਤਾਯ ਦਸ੍ਸਨਸਦਿਸਾਨੰ ਮਨੋਧਾਤੁਸਨ੍ਤੀਰਣਵ◌ੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਨੰ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵ◌ਾਰਿਕਜਵਨਾਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਵ◌ਿਸਯਤ੍ਤਾਤਿ **"ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਭੂਤਾਨੀ"**ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਮਨੋਦ੍ਵ◌ਾਰਿਕਜਵਨਪਿਟ੍ਠਿਵਟ੍ਟਕਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵ◌ਾਰਿਕਜਵਨਾਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਭਾਵ◌ੇਨ ਰੂਪੰ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ। ਰੂਪੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਚਕ੍ਖੁੰ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੬) ਰੂਪਧਮ੍ਮੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਵ◌ਿਭਤ੍ਤੋ। ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ

ਪਨ ਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। ਗਣਨਾਯ ਚ ''ਆਰਮ੍ਮਣਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਨ੍ਤਿ ਏਕ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੪੫) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਦਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸਪਿ ਸਿਯਾ, ਦ੍ਵੇਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾਤਿ। **ਤਾਨੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਜਵਨਾਨਿ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ। **ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚਾ**ਤਿ ਜਵਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਅਞ੍ਞਾਨਿ** ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਿ। ਯਦਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵਮਤ੍ਤੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ, ''ਤੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਸਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਰੂਪੰ ਤੰਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੋਪਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ''ਆਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾਤਿ ਆਹ **''ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸਪਿ ਦੀਪਕ**''ਨ੍ਤਿ।

੬੦੦. ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਵੋਹਾਰੋਤਿ ਸੋਤਸ੍ਸ ਸਵਨਕਿਰਿਯਾਯ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੋ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **''ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਸੁਣਾਤੀ**''ਤਿ। ਜੀਵਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਮਾਹਾਰਰਸੋ ਜੀਵਿਤੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਤੰ ਅਵ੍ਹਾਯਤੀਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਤਿ ਏਵੰ ਸਿਦ੍ਧੇਨ ਜਿਵ੍ਹਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਕਾਸਿਯਮਾਨਾ ਰਸਾਵ੍ਹਾਯਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਾਯਨਕਿਰਿਯਾ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **''ਜਿਵ੍ਹਾਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾ ਕਿਰਿਯਾਸਾਯਨ**''ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਜੀਵਿਤਮਵ੍ਹਾਯਤੀਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੫੪)। **ਆਯੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸੋ। ਪਸਾਦਕਾਯਸ੍ਸ ਕਾਯਿਕਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਸੁਖਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਇਤਰੇਸੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ **''ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਆਯੋ**''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਬ੍ਯਾਪਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਬ੍ਯਾਪਿਭਾਵੇ, ਬ੍ਯਾਪਿਭਾਵੇਨ ਵਾ। **ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਭਾਵੋ**ਤਿ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਸਬ੍ਭਾਵੋ। **ਅਨੁਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋ, ਸੰਸਟ੍ਠਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਯਾਵਤਾ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਕਾਯੇ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪਵਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਾਯਾਯਤਨੰ ਕਪ੍ਪਾਸਪਟਲੇ ਸ੍ਨੇਹੋ ਵਿਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ। ਪਣ੍ਡਰਸਭਾਵਾ ਪਸਾਦਾ ਆਪਾਥਗਤੰ ਵਿਸਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸੰ ਵਿਸਯਾਵਭਾਸਨਕਿਚ੍ਚਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸਮਾਨਨਿਸ੍ਸਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਨਿਸ੍ਸਯਾਨੰ। ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿ ਰੂਪਰਸਾਦੀਸੁ ਯੰਨਿਸ੍ਸਯੰ ਰੂਪੰ, ਤੰਨਿਸ੍ਸਯੋ ਏਵ ਰਸਾਦੀਤਿ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਭਾਵਾਨੁਪਗਮੇਨਾ**ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵਮਾਹ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਹਿਤੋਯੇਵ ਚਕ੍ਖੁਪ੍ਪਸਾਦੋ ਰੂਪਾਭਿਹਨਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਰਹਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਾਭਿਘਾਤੋ ਹੋਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ ਹੋਤੁ, ਏਵੰਸਭਾਵੋ ਸੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **''ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹੋ**''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਯਥਾ ''ਵਿਪਾਕਾਰਹਸਭਾਵਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ''ਤਿ। ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵੋ ਅਭਿਘਾਤੋ ਵਿਯਾਤਿ ਅਭਿਘਾਤੋ, ਸੋ ਰੂਪੇ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ , ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਵਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **''ਰੂਪੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਘਾਤੋ**''ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਯਮ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਹਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਮ੍ਹਿ ਰੂਪੰ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ ਵਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੯੭), ''ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਰੂਪਮ੍ਹਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਹਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਮ੍ਹਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ ਵਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੯੮) ਚ ਆਦਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੰਤੰਭਵਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਨਿਪ੍ਫਾਦਕਸਾਧਾਰਣਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮੰ ਚਕ੍ਖੁਲਕ੍ਖਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਸੁਦੂਰਸੁਖੁਮਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਗਹਣਸਮਤ੍ਥਮੇਵ ਚਕ੍ਖੁ ਹੋਤੂਤਿ ਏਵੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਆਵੇਣਿਕਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯੰ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਤਿਪਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਪਸਾਦਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇ ਸਵਿਸਯਾਵਭਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਸਾਦਬ੍ਯਾਪਾਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਪਸਾਦਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਤਿਪਿ ਕਮ੍ਮਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣਭੇਦੇਨ ਭੇਦਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯੰ।

ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਤਿ ਕਾਮਭਵੇ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਥਾ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਮੂਲਕਾਰਣਭੂਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾਯਤਨਵਿਸਯਾਪਿ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ **ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦੀਨੰ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਦਿਵੋਹਾਰਾਰਹਤਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾ**ਤਿ ਹਿ ਦਟ੍ਠੁਮਿਚ੍ਛਾ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਸੇਸਾਸੁਪੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਦੀਨੰ ਤੰਤੰਅਤ੍ਤਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣਤੋ ਸਤਿ ਪੁਰਿਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਸਤਿਪਿ ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤਭਾਵੇਨੇਵ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯਤੋ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ ਕਾਰਣਲਾਭੇ ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵਾਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਅਤ੍ਥਿਤਾਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੰ ਮਗ੍ਗੰ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ

ਅਨੁਰਧਾਪੇਤਿ'' (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੫੭), ''ਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਂ ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੮੨; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੫) ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਕਿਂ ਏਕਕਮ੍ਮੁਨਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੁਨਾਤਿ? ਉਭਯਥਾਪੀਤਿ ਪੋਰਾਣਾ। ਤਤ੍ਥ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੁਨਾ ਤਾਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਏਕਕਮ੍ਮੁਨਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਤੇਸਂ ਕਥਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ? ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾਯੇਵ। ਤਂਤਂਭਵਪਤ੍ਥਨਾਭੂਤਾ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾ ਤਂਤਂਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਯਤਨਾਭਿਲਾਸਤਾਯ ਸਯਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਰੂਪਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਤਂਤਂਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਚਿਤ੍ਤਭੇਦਤਂ ਵਿਦਹਤਿ। ਯਤੋ ਤਦਾਹਿਤਵਿਸੇਸਂ ਤਂ ਤਥਾਰੂਪਸਮਤ੍ਥਤਾਯੋਗੇਨ ਅਨੇਕਰੂਪਾਪਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਅਨੇਕਂ ਵਿਸਿਟ੍ਠਸਭਾਵਂ ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਨੇਸਂ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮਤ੍ਥਤਾਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸੇਨਾਹਿਤਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਨਯੋਗ੍ਯਤਾਭਾਵਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਤਿ ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੇਕਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਹੇਤੁਤਾਵਿਸੇਸਯੋਗਂ ਏਕਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਆਗਮਤੋਪਿ ਪਰਤੋ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸਾਦਿਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਲੋਕੇਪਿ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਸਾਲਿਬੀਜਸ੍ਸ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਣ੍ਡੁਲਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਿਂ ਵਾ ਏਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਚਿਨ੍ਤਾਯ, ਨ ਚਿਨ੍ਤਿਤਬ੍ਬਮੇਵੇਤਂ। ਯਤੋ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਚ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਞ੍ਞਾਣਫਲਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸਯੋ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਤਕ੍ਕਾਵਚਰਤਾਯ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਭਗਵਤਾ ''ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ, ਯੋ ਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯ ਉਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੭) ਆਦੀਨਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ। **ਆਵਿਞ੍ਛਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਾ** ਤਂਨਿਨ੍ਨਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਭਾਵੋ।

ਸਬ੍ਬੇਸਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਪਕਰਣਤੋ ਪਾਰਿਸੇਸਤੋ ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **"ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੋਦੇਤਿ। ਇਤਰੋ ਤੇਜਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਧਿਕਭਾਵੇ ਵਿਯ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਾ ਅਧਿਕਭਾਵੇਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਧਿਕਭਾਵੇਨੇਵ ਏਕਕਾਦਿਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਯ ਓਮਤ੍ਤਤਾਯਪਿ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਕਰਣਤੋ ਪਾਰਿਸੇਸਤੋ ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਭੂਤਾਨਂ ਸਮਭਾਵੇਨ ਕਾਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਸਬ੍ਬ-ਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਸਮਭਾਵਦੀਪਕੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਦਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤੀ**ਤਿ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਞਾਯੇਨ ''ਸਬ੍ਬੇਸ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਵਾਚਕਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਅਨੁਵਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਏਕਦੇਸਾਧਿਕਭਾਵਨਿਵਾਰਣੇਨੇਵ ਹਿ ਏਕਦੇਸੋਮਤ੍ਤਤਾਨਿਵਾਰਣਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ। **ਏਕਦੇਸੋ** ਅਵਯਵੋ। ਚਤੁਧਾਤੁਸਮੁਦਾਯਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਹਿ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਤਦੇਕਧਾਤੁਅਧਿਕਤਾ ਅਵਯਵਾਧਿਕਤਾ ਹੋਤੀਤਿ।

''ਪੁਰਿਮਾ ਚੇਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇਪਿ ਵਾਦਿਨੋ ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਿਯਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਆਲੋਕਾਦਿਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਸਹਿਤਾਨਂਯੇਵ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਰੂਪਾਦਿਅਵਭਾਸਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵਿਵਰਸ੍ਸ ਚ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਗੁਣੋਤਿ ਤੇਸਂ ਲਦ੍ਧੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਤਂਤਂਭੂਤਗੁਣੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਜਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਵਿਵਰਸ੍ਸ ਭੂਤਭਾਵਾਭਾਵਤੋ **"ਯਥਾਯੋਗ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਵਿਯ ਵਿਵਰਮ੍ਪਿ ਭੂਤਗੁਣੋਤਿ ਪਰਾਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਂਤਂਭੂਤਗੁਣੇਹੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਤੇਜਸ੍ਸ ਪਨ ਆਲੋਕਰੂਪੇਨ, ਆਕਾਸਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਿਵਰਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੇਨ, ਵਾਯੁਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧੇਨ, ਉਦਕਸ੍ਸ ਰਸੇਨ, ਪਥਵਿਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਨਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਯਥਾਯੋਗਂ ਤਂਤਂਭੂਤਗੁਣੇਹੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। **ਰੂਪਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਵਿਸਯੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਕੇ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪਕਰਿਤਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤੇਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਭੂਤਗੁਣੇਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਸਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇ ਉਪਕਰਿਤਬ੍ਬਤੋ। **ਸਭਾਵੇਨ ਸੁਯ੍ਯਮਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕੇਨਚਿ ਅਨੁਚ੍ਚਾਰਿਯਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਘਟ੍ਟਨਂ ਪਨ ਵਿਨਾ ਵਾਯੁਸਦ੍ਦੋਪਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਵਾਯੁਮ੍ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਸਭਾਵੇਨ ਸੁਯ੍ਯਤੀਤਿ ਆਪੇ ਰਸੋ ਮਧੁਰੋਤਿ ਚ ਤਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਿਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਦੁਤਿਯਵਾਦਿਸ੍ਸਪਿ ਨਿਗ੍ਗਹੋ ਹੋਤਿ** ਤਸ੍ਸਪਿ ਤੇਜਾਦਿਗੁਣਾ ਰੂਪਾਦਯੋਤਿ ਏਵਂਲਦ੍ਧਿਕਤ੍ਤਾ।

ਰੂਪਾਦਿਵਿਸੇਸਗੁਣੇਹੀਤਿ ਰੂਪਾਦਿਵਿਸੇਸਗੁਣਯੁਤ੍ਤੇਹਿ। **ਤੇਜ…ਪੇ॰… ਵਾਯੂਹੀ**ਤਿ ਸਹਾਕਾਸੇਹਿ ਤੇਜਾਦਿਪਰਮਾਣੂਹਿ। **ਕਪ੍ਪਾਸਤੋ ਵਿਸਦਿਸਾਯਾ**ਤਿ ਕਪ੍ਪਾਸਪਥਵਿਤੋ ਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਾਯ ਤਤੋ ਅਧਿਕਸਾਮਤ੍ਥਿਯਯੁਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਸ੍ਸਾਯੇ**ਵਾਤਿ ਕਪ੍ਪਾਸਪਥਵਿਯਾਯੇਵ। ਯਸ੍ਮਾ ਸਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿਪਿ ਅਵਿਸੇਸਭੂਤਾਨਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਗਹੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਗਨ੍ਧੋ ਅਧਿਕਤਰੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬੋ ਉਤ੍ਤਰੋ ''ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਭੂਤਸ੍ਸ ਅਧਿਕਤਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੦੦) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਵਾਦਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਣਾਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਮਤੇਨ ਕਣਾਦਕਪਿਲਾਦਯੋ ਕੇਵਲਂ ਪਥਵਾਦਿਦ੍ਰਬ੍ਯਮੇਵਾਤਿਆਦਿ ਲਦ੍ਧਿ। ਕਣਾਦਸਾਸਨਾਯ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਾਸਨੇ ਅਨਵਗਾਲ੍ਹਾਨਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਅਯਂ ਵਾਦੋ''ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਏਤਸ੍ਸੁਭਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਸਵਗਨ੍ਧਤੋ ਕਪ੍ਪਾਸਗਨ੍ਧੋ ਅਧਿਕੋ ਸੀਤੁਦਕਵਣ੍ਣਤੋ ਉਣ੍ਹੋਦਕਵਣ੍ਣੋ ਚ ਅਧਿਕੋਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਭਯਸ੍ਸ। ਤੇਜਾਦਿਅਧਿਕੇਸੁ ਚ ਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਨ ਰੂਪਾਦਯੋ ਤੇਜਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸਗੁਣੋਤਿ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਤਦਭਾ…ਪੇ॰… ਤ੍ਤਿਤਾ**"ਤਿ। ਤੇਨ ਨ ਰੂਪਂ ਤੇਜਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਗੁਣੋ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਤੇਜਾਦਿਕੇ ਸਮ੍ਭਾਰੇ ਵਿਸੇਸੇਨ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਯੋ ਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਗੁਣੋ, ਨ ਸੋ ਤਦਧਿਕੇ ਸਮ੍ਭਾਰੇ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਵਿਸੇਸੇਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾ ਪਥਵੀਅਧਿਕੇ ਸਮ੍ਭਾਰੇ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯਥਾਯੋਗਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਨਾਨਾਕਲਾਪੇ**ਤਿ ਸਭਾਵਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪਿ ਮੂਲਕਾਰਣਨਾਨਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਿ ਕੋਚਿ ਵਿਸੇਸੋ ਅਸਙ੍ਘਾਤੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਯਤੋ ਪਰਮਰਣਾਦਿਕਿਰਿਯਾਸਮਤ੍ਥਤਾ ਨੇਸਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿਯੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਏਕਮ੍ਪੀਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨੇਕਸ੍ਮਿਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਿਕਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਤ੍ਥਨਾ ਯਾ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾਯ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਂ। ਏਤੇਨ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸੇਨ ਫਲਵਿਸੇਸਮਾਹ। **ਨ ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥਯਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਂ। **ਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣੇਨ ਆਹਿਤਾਤਿਸਯੇਨ । ਤੇਨੇਵ ਸੋਤਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਪਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨ ਅਨੇਕਸਭਾਵੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਂ ਏਕਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਅਨੇਕਸਭਾਵਂ ਫਲਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਂ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇ ਦੋਸਮਾਹ "**ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਰਾਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ**"ਤਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਕਾਰਣਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇ ਫਲਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯਂ ਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇ ਤਦਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਾਦਕਤਾਪਿ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਤਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਏਵ ਸਿਯਾ। ਏਵਮਿਤਰਤ੍ਥਾਪਿ। **ਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤਂਤਂਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਸਾ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤਸਭਾਵੇਵ।

ਅਨੇਕਾਹਿ ਮਹਗ੍ਗਤਚੇਤਨਾਹਿ ਏਕਾਯ ਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਨਾਸਹਿਤਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ "**ਸਬ੍ਬੇਸਂ…ਪੇ॰… ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਨਾਨਾਚੇਤਨਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਾਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – "**ਪਟਿਸ…ਪੇ॰… ਪਚ੍ਚਯੋ**"ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦਿ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮੇਨ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮੇਨ ਚ ਤਂਤਂਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਚੇਤਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ''ਮਹਗ੍ਗਤਚੇਤਨਾ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੨.੭੮) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਨਾਪਿ ਤਂਤਂਭਵਨਿਯਤਰੂਪਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਵਿਕਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾ ਗਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਯਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਮਹਗ੍ਗਤਾਹਿ ਏਵ ਨਾਨਾਚੇਤਨਾਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ, ਨ ਚੇਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਨੇਕਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਨਿਚ੍ਛਿਤਞ੍ਚੇਤਂ ਸਾਕੇਤਪਞ੍ਹੇਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਏਕੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮੁਨਾ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਹਦਯਵਤ੍ਥੂਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਞਾਪਕੇਨ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਪਰਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮੁਨਾਪਿ ਏਕੇਨ ਯਥਾਰਹਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਿਦ੍ਧਾਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਸਿਦ੍ਧਮੇਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਅਨੇਕਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋਯੇਵ ਨਾਮ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕਿਚ੍ਚਕਰਣਤੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਪਟਿ…ਪੇ॰… ਨਕਤੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤਿਸੁਖੁਮਭਾਵਤੋ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਅਗੋਚਰੇਨ ਰੂਪਾਯਤਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸਙ੍ਘਾਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਚ "**ਵਾਯੁ ਵਿਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਸਿਯਾ** ਧਾਤੁਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਹਿ…ਪੇ॰… ਪਜ੍ਜਤੀ**"ਤਿ। **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੨) ਚ ''ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਨਨੁ ਚਿਰੇਨ ਸੁਯਜਨ੍ਤੀਤਿ ਦੂਰੇ ਠਿਤਾਨਂ ਲਹੁਕਂ ਸਵਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਵਾ ਲਹੁਕਂ ਸਵਨੇਨ ਦੂਰਾਸਨ੍ਨਭਾਵਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨ , ਦੂ...ਪੇ॰... ਤੋ**ਤਿ ਨ ਦੂਰੇ ਠਿਤੇਹਿ ਰਜਕਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਚਿਰੇਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸੁਯਜਨ੍ਤਿ, ਸਚੇ ਸਵਨੂਪਚਾਰੇ ਸੋ ਸਦ੍ਦੋ ਦੂਰੇ ਆਸਨ੍ਨੇ ਚ ਠਿਤਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਸਦ੍ਦੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਤੋ ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ ਚਿਰੇਨ ਸੁਤੋ ਸੀਘਂ ਸੁਤੋਤਿ ਅਭਿਮਾਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਨਿਚ੍ਛਯ...ਪੇ॰... ਅਭਿਮਾਨੋ ਹੋਤਿ,** ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਨ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਸਮਾਨਾ, ਯਸ੍ਮਾ **ਸੋ ਪਨ ਸਦ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ਆਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ। ਯਦਿ ਧਾਤੁਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਸਦ੍ਦੋ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਕਥਂ ਪਟਿਘੋਸਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਦੂਰੇ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਆਗਤਾਨੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਪਿ ਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਦੇਸਨ੍ਤਰਂ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਘਟ੍ਟਨਸਭਾਵਾਨੇਵਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਭੂਤਾਨਂ ਸਦ੍ਦਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਮਾਹ। **ਸੋਤਪਦੇਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੋਤਦੇਸਸ੍ਸ, ਸੋਤਦੇਸੇ ਠਿਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨਾਤਿ ਚਿਤ੍ਰਵਿਚਿਤ੍ਰਰੂਪਾਯਤਨੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਸ੍ਸ ਅਨੁਕਡ੍ਢਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਣ੍ਣਕੂਪਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਵਾਦਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ। ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਦੇਸੇ ਏਵ ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਤ੍ਤਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਿਚ੍ਚਾਦਿਪ੍ਪਯੋਗਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਸਤਿਪਿ ਪਨਸ੍ਸ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਿਯਂ ਨ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣੇ ਸਮਤ੍ਥਤਾ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਪਿਦਹਨੇਪਿ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਹੇਤੁਤੋ ਚਾ**ਤਿ ਕਣ੍ਣਕੂਪਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਯੇਵ ਠਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਾ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ।

ਤਬ੍ਬੋਹਾਰੇਨਾਤਿ ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਸਹਚਰਿਤਾਯ ਗਨ੍ਧੋਪਿ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਗਨ੍ਧੋ ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਗਨ੍ਧੋ ਸਹਕਾਰੀਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਖੇਲ਼ਾਦਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਤਥਾ ਪਥਵੀ**ਤਿ ਸਹਕਾਰੀਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਭੂਤਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾ ਪਥਵੀ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਧਾਰਭੂਤਾ**ਤਿ ਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੂਨਂ ਆਧਾਰਭੂਤਾ। **ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਆਪੋਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੂਨਂ। **ਸਬ੍ਬਦਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ਨਕਾਲੇ ਚ ਅਨੁਪ੍ਪੀਲ਼ਨਕਾਲੇ ਚ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਪਭੇਦੇ ਉਪਰਿਮਕਾਯਸਙ੍ਖਾਤੇ ਰੂਪਸਮੂਹੇ। **ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਂ ਇਦਂ ਕਾਯਦਸਕਂ ਇਦਂ ਭਾਵਦਸਕਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਕਲਾਪਤੋਪਿ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨਂ।

੬੧੯. **ਦੀਘਾਦੀਨਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਦੀਘਾਦੀਨਂ ਨ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਗੋਚਰਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਦੀਘਾਦਿਵੋਹਾਰਰੂਪਾਦੀਨਂ ਪਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਪਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨਪਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦੀਘਾਦਿਸਨ੍ਨਿਵੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਦੀਘਾਦਿਸਨ੍ਨਿਵੇਸਵਨ੍ਤਂ। **ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਇਤਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ**ਤਿ ਛਾਯਾਤਪਾਨਂ ਆਲੋਕਨ੍ਧਕਾਰਾਨਞ੍ਚ ਅਸਹਟ੍ਠਾਯਿਤਂ ਆਹ। ਕਥਂ ਪਨ ਆਲੋਕੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਧਮਤੀਤਿ? ''ਆਲੋਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਮਾਨਕਾਲਂ ਅਨ੍ਧਕਾਰਸਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਂ ਭਿਜ੍ਜਤਿ। ਅਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਕਮੇਨ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਕੇਚਿ। ਸਹ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਨਿਰੋਧਸਮਨਨ੍ਤਰਂ ਤਂਸਨ੍ਤਤਿਯਂ ਤਾਦਿਸੇ ਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਆਲੋਕਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਯਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਵਿਨਾ ਆਲੋਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਪਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਮੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਤਂਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨਕਏਕਕਲਾਪਭੂਤੋਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ ਸਹੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਤੋ। ਪਦੀਪਸਿਖਾਮਣਿਰਂਸਿਯੋ ਵਿਯ ਪਥਵੀਪਾਕਾਰਰੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਪਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਮਨ੍ਦ ਪਨ ਪਾਕਾਰਾਦਿਆਧਾਰਰਹਿਤਂ ਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਬਹਲਂ ਆਧਾਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੬੨੦. **"ਅਮਨੁਸ੍ਸਸਦ੍ਦੋ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅ**-ਕਾਰੋ ਨ ਮਨੁਸ੍ਸਤਾਮਤ੍ਤਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ ਸਦਿਸਭਾਵਦੀਪਨਤਾਯ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਮਨੁਸ੍ਸਤੋ ਪਨ ਅਞ੍ਞਤਾਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਮਨੁਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਟ੍ਠਾਦਯੋਪੀ"**ਤਿ ਆਹ। **ਤਥਾ ਕਿਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ''ਵਂਸਫਾਲਨਸਦ੍ਦੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਕਿਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ।

੬੩੨. **ਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਾਦਿਨਾ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਤੁਆਹਾਰੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤੰਤਦਾਕਾਰਾਨੀ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰਾਨਿ। **ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਾਨਿਪਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਿਤੇ ਏਵ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਬ੍ਭਾਵਾ ਇਤਰਤ੍ਥ ਚ ਅਭਾਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਹੇਤੁਕਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ, ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਭਾਵੇ ਵਾ। **ਇਤ੍ਥਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। **ਤੇਸਂ ਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰਰੂਪਾਨਂ। ਯਦਿ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰਰੂਪਾਨਂ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਂ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਤੇਸਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਨੇਵ ਤਂ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਤੇਸਂ ਤਬ੍ਭਾਵਭਾਵਿਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਤਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਆਹ "**ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ।

੬੩੩. ਲਿਙ੍ਗਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪੁਰਿਮਲਿਙ੍ਗਾਧਾਰਜਾਤਿਅਨੁਰੂਪਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤੇਪੀ**"ਤਿ। **ਯਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਨੋਤਿ ਆਦਿਵਚਨਤੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨੋ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੩.ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕ.੧੮੮) ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

੬੩੫. ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਆਸਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਪਸਾਦਵਿਸੇਸੇ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੇਪਿ ਕਾਯਵੋਹਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨਸਭਾਵਤਾਯ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਥਮ੍ਭਨਂ "**ਵਾਯੋਧਾਤੁਕਿਚ੍ਚ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵੋਯੇਵਾਤਿ। ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਆਕਾਰੋ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੬੩੬. **ਵਿਤਕ੍ਕ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਾਭਿਬ੍ਯਞ੍ਜਿਕਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਦਾ ਹਿ ਸਾ ਤੇਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਅਕ੍ਖਰਸ੍ਸ ਅਨੇਕੇਹਿ ਜਵਨੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਮਾਨਤਾਯ ਅਸਮਤ੍ਥਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਵਿਸੇਸਾ ਨ ਭਿਨ੍ਨਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਸਵ...ਪੇ॰... ਭਿਨ੍ਨਾ**"ਤਿ। **ਅਬ੍ਬੋਕਿਣ੍ਣੇ**ਤਿ ਅਨੁਰਨੁਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਹਿ ਅਸਂਸਟ੍ਠੇ। ''ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਞਾਯਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਥ ਵਾ ''ਯੇ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਚਵਨ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਚ ਤੇਸਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕ.੮੮) ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੂਪਪਜ੍ਜਨਕਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਵਚਨੇਨ ਖੀਣਾਸਵੇਹਿ **ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਞਾਯਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ –

''ਯਸ੍ਸ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕ. ੧੦੮),

''ਯਸ੍ਸ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕ. ੧੦੮) ਚ,

''ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਤੇਸਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕ.੧੧੩) –

ਆਦਿਵਚਨਤੋ ਚ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਸੋਲ਼ਸਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਤਤੋ ਓਰਿਮੇਨ ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧਂ। ਯਦਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ''ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਤੇਸਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਨ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕੋਟਿਯਾ ਚੁਤਿਤੋ ਪੁਰਿਮੇਨ ਸਤ੍ਤਰਸਮੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਚੁਤਿਯਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ

‘‘ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਅਥ ਵਾ **ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ। **ਅਨਨ੍ਤਰਾ**ਤਿ ਹਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਅਨ੍ਤਰਂ ਵਿਨਾ, ਯਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਿਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ‘‘ਇਤਰੇਸਂ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕ.੮੮) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਵ੍ਵਥਾਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਤੋ ਪੁਰਿਮਤਤਿਯਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗੀਨਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਜਨਕਤਾਭਾਵੇ ਆਗਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯੁਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਨ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਗਬ੍ਭਗਮਨਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਦਕਨਿਮੁਗ੍ਗਅਸਵ੍ਵੀਭੂਤਕਾਲਕਤਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਨ੍ਨਰੂਪਾਰੂਪਭਵਸਮਙ੍ਗੀਨਿਰੋਧਸਮਾਪਨ੍ਨਭਾਵੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

੬੩੭. ਅਨੇਕੇਸਂ ਕਲਾਪਾਨਂ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਘਨਪਿਣ੍ਡਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤਾਨਂ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤੇਹਿ ਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਤੋ ਤੇਸਂ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋ। **ਤਂਤਂਭੂਤਵਿਵਿਤ੍ਤਤਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਭੂਤਾਨਂ ਵਿਭਤ੍ਤਭਾਵੋ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤੇਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਸਭਾਵਤਾ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਵਿਵਿਤ੍ਤਤਾ ਰੂਪਾਨਂ ਓਸਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **“ਰੂਪਪਰਿਯਨ੍ਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵਾ ਤਂਤਂਭੂਤਸੁਞ੍ਞਤਾ। ਯੇਸਞ੍ਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਆਕਾਸੋ, ਤੇਸਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਤਾਯ ਤੇਹਿ ਸੁਞ੍ਞਭਾਵੋਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਸੋ ਭੂਤਨ੍ਤਰੇਹਿ ਵਿਯ ਤੇਹਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੇਹਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵਾਭਾਵੇ।

੬੩੮. **ਤਂਤਂਵਿਕਾਰਾਧਿਕਰੂਪੇਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਥਂ ਚਮ੍ਮਸੁਵਣ੍ਣੇਸੁ ਮੁਦੁਤਾਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਨਨੁ ਲਹੁਤਾਦਿਵਿਕਾਰਾ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪੇ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੇ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਇਧ ਪਨ ਤਂਸਦਿਸੇਸੁ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੂਲਪਿਚੁਆਦੀਸੁ ਗਰੁਭਾਵਾਦਿਹੇਤੂਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਅਧਿਕਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਲਹੁਆਦਿਵੋਹਾਰੋ। ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਯਰੂਪੇ ਏਵ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ **“ਤਂਤਂਵਿਕਾਰਾਧਿਕਰੂਪੇਹੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਸਬ੍ਬੇ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾ** ਲਹੁਤਾਦੀਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਵਿਜਹਨਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੬੪੧. **ਆਚਯਸਦ੍ਦੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਆਚਯਸਦ੍ਦੇਨੇਵ। ਯੋ ਆਯਤਨਾਨਂ ਆਦਿਚਯਤ੍ਤਾ ਆਚਯੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ, ਸੋਵ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਰਿਚਯਤ੍ਤਾ ਉਪਚਯੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਠਮਤ੍ਥੋ** ‘‘ਦਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੫) ਵਿਯ। **ਉਪਰਿਅਤ੍ਥੋਚ** ‘‘ਸਮ੍ਮਟ੍ਠੇ ਉਪਸਿਤ੍ਤੇ ਚ, ਤੇ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ ਮਣ੍ਡਪੇ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਉਪ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪਰਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣੇ।

੬੪੩. **ਫਲਵਿਪਚ੍ਚਨਪਕਤਿਯਾ**ਤਿ ਫਲਵਿਪਚ੍ਚਨਸਭਾਵੇਨ। **ਫਲਮੇਵ ਵਾ ਪਕਤੀ**ਤਿ ਆਯੁਸਂਹਾਨਾਦਿਨਾ ਫਲਸਭਾਵੇਨ ਜਰਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹਿ ‘‘ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੁਪਰਿਣਤਰੂਪਪਰਿਪਾਕਕਾਲੇ** ਹਾਨਿਦਸਕਾਦੀਸੁ।

੬੪੫. **ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਮੂਲਫਲਾਦੀਨਂ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਆਹਾਰਵਤ੍ਥੂਨਂ ਮੁਖੇਨ ਅਸਨਾਦਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸਭਾਵਤੋ। ਵਿਸਭੂਤੇ ਸਙ੍ਘਾਤੇ ਓਜਾ ਮਨ੍ਦਾ ਹੋਤੀਤਿ **ਸਵਿਸਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਸੁਖੁਮਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨੁਸਾਰਿਨੋ ਰਸਸ੍ਸ ਸਾਰੋ**ਤਿ ਰਸਹਰਣੀਧਮਨਿਜਾਲਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸਰੀਰਾਵਯਵੇ ਅਨੁਪ੍ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਆਹਾਰਰਸਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ ਸ੍ਨੇਹੋ, ਯੋ ਲੋਕੇ ਰਸਧਾਤੂਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਉਪਾਦਾਭਾਜਨੀਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨੋਉਪਾਦਾਭਾਜਨੀਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੪੬. ‘‘ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਮਹਾਭੂਤਾ ਤਯੋ ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੫੩) ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤੰ ਅਵਸੇਸਮਹਾਭੂਤੇ ਨਿਸ੍ਸਯਤਿ, ਤੇਹਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪੇਨ ਚ ਨਿਸ੍ਸੀਯਤੀਤਿ ਆਹ “**ਨਿਸ੍ਸਯਤਿ ਚ ਨਿਸ੍ਸੀਯਤਿ ਚਾ**”ਤਿ।

੬੪੭. ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਵਿਜਹਨਤੋ ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਕਲਾਪੇ ਅਨੇਕੰ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਭਾਵੇਸੁਯੇਵ ਅਨੇਕੇਸੁਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਆਪਾਥਗਤੇਸੁ ਆਭੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਏਕੰਯੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ତਿਹੇਤੁ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯੰ ਵਿਚਾਰੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਇਤਰੇਸੁਪਿ ਪਨ ਯਥਾਯੋਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣੰ ਤਾਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਸ੍ਸਯੰ ਅਲ੍ਲੀਯਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਸਤਿਪਿ ਅਨੇਕੇਸੰ ਰਸਾਨੰ ਆਪਾਥਗਮਨੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਏਕਪ੍ਪਕਾਰੰਯੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਸ੍ਸਯੰ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਵਾਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਯੋਗ੍ਯਦੇਸੇ ਅਵਟ੍ਠਿਤਾਨਿ ਯਤ੍ਤਕਾਨਿ ਸਹਕਾਰੀਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਗਤੰ ਉਪਕਾਰੰ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਕਾਨਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਏਕਜ੍ਝੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਗ੍ਘੋਸਾਦਿਕੋ ਅਨੇਕਕਲਾਪਗਤੋ ਤਥਾ ਵਣ੍ਣੋਪਿ ਸਿਵਿਕੁਬ੍ਬਹਨਨਿਯਾਮੇਨ ਏਕਜ੍ਝੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਆਭੁਜਿਤਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਮਤ੍ਤਤਾਵਸੇਨ ਅਨੇਕਕਲਾਪਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿਯੇਵ। **ਪਸਾਦਾਧਿਮਤ੍ਤਤਾ** ਪਿਤ੍ਤਾਦਿਵਿਬਨ੍ਧਾਭਾਵੇਨ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਤਾ। **ਕਥੰ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਏਕਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛਤਿ।

੬੫੧. **ਤਾਦਿਸਾਯਾ**ਤਿ ਯਾ ਪਚੁਰਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿਪਿ ਨ ਗਹਿਤਾ। **ਸਨ੍ਤੀ** ਸਮਾਨਾ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਸਸਮ੍ਭਾਰੁਦਕੰ ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵਿਯਾ ਆਬਨ੍ਧਕੰ, ਏਵੰ ਪਰਮਤ੍ਥੁਦਕੰ ਪਰਮਤ੍ਥਪਥਵਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਦਨੁਰੂਪਪਚ੍ਚਯੇਹੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਬਨ੍ਧਨਾਨੁਗੁਣੇਹਿ ਆਬਨ੍ਧਿਯਮਾਨੇਹਿ ਸਨ੍ਧਾਰਣਾਦਿਕਿਚ੍ਚੇਹਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਚ ਪਥਵੀਆਦੀਹਿ। **ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ, ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਆਬਨ੍ਧਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਫੁਸਿਤਬ੍ਬਫੁਸਨਕਭਾਵੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਵਸੇਨ ਉਭਯਧਮ੍ਮਤੰ ਆਹ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਿਸ੍ਸਯਤਾ **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਤਾ**। ਅਥ ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤਾ ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਚ **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਤਾ**। ਯਦਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੂਨੰ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵਿਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਤਾ, ਪਥਵੀਆਦੀਨੰ ਕਕ੍ਖਲਾਦਿਸਭਾਵੋ ਏਵ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋਤਿ ਤਬ੍ਬਿਰਹੇਨ ਕਥੰ ਤੇਸੰ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਭਾਵੋਤਿ ਆਹ “**ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤੀਸੂ**”ਤਿਆਦਿ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਸੂ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਉਪਾਦਾਰੂਪੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਟ੍ਠਕਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਾਤੂਨੰ ਵਿਸਿਟ੍ਠੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤੀਸੂ**”ਤਿਆਦਿ। ਤੰਯੇਵ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਤੰ ਦਲ੍ਹੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਨਾਪਿ ਸਹਜਾਤੇਸੂ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਅਫੁਸਨੰ ਤਾਵ ਏਕਕਲਾਪਗਤਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੰ, ਫੁਸਨੰ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਏਕਕਲਾਪਗਤਤ੍ਤਾ ਏਵ। ਵਿਸੁੰ ਸਿਦ੍ਧਾਨੰਯੇਵ ਹਿ ਵਿਸਯਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੇਸੁ ਫੁਸਨੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।

ਞਾਯਤੀਤਿ ਪਰਿਪਚ੍ਚਤਿ। **ਨ ਉਣ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਣ੍ਹਸਭਾਵਾ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ “**ਤੇਜੋਸਭਾਵਤੰਯੇਵ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਉਣ੍ਹਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸੀਤਸ੍ਸ ਉਣ੍ਹਤਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇ ਸੀਤਤਾਸਙ੍ਕਾ ਸਿਯਾਤਿ ਆਹ “**ਨ ਸੀਤਤ੍ਤੰ ਅਨੁਜਾਨਾਤੀ**”ਤਿ। ਤੇਜੋਸਭਾਗਤੰਯੇਵ ਵਾ ਸੀਤਤਾਯਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਨ ਸੀਤਤ੍ਤੰ ਅਨੁਜਾਨਾਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਤੇਜੋ ਏਵ ਹਿ ਸੀਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਮਨ੍ਦੇ ਹਿ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇ ਸੀਤਬੁਦ੍ਧੀਤਿ **ਤੇਜੋ ਏਵ ਹਿ ਸੀਤੰ**। ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ਸੀਤਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਵਵਤ੍ਥਿਤਭਾਵਤੋ ਪਾਰਾਪਾਰੰ ਵਿਯ। ਤਥਾ ਹਿ ਆਤਪੇ ਠਤ੍ਵਾ ਛਾਯੰ ਪਵਿਟ੍ਠਾਨੰ ਸੀਤਬੁਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਥਵੀਗਬ੍ਭਤੋ ਨਿਗ੍ਗਤਾਨੰ ਉਣ੍ਹਬੁਦ੍ਧੀਤਿ। ਯਦਿ ਤੇਜੋਯੇਵ ਸੀਤੰ, ਉਣ੍ਹਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੀਤਭਾਵੋਪਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਕਲਾਪੇ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ “**ਸੀਤੁਣ੍ਹਾਨਞ੍ਚਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਉਣ੍ਹਸੀਤਕਲਾਪੇਸੁ ਸੀਤੁਣ੍ਹਾਨੰ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ...ਪੇ॰... ਯੁਜ੍ਜਤਿ,** ਨ ਆਪੋਧਾਤੁਵਾਯੋਧਾਤੂਨੰ ਸੀਤਭਾਵੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਹਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਸੀਤਭਾਵੇ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਕਲਾਪੇ ਸੀਤਭਾਵੋ ਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ, ਨ ਪਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਆਪੋਧਾਤੁਅਧਿਕੇ ਵਾਯੋਧਾਤੁਅਧਿਕੇ ਵਾ ਕਲਾਪੇ ਸੀਤਭਾਵੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁੰ ਤਾਦਿਸੇਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਲਾਪੇ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ

ਸੀਤਭਾਵਸ੍ਸਾਤਿ। ਖਰਤਾਦਿਸਭਾਵਾਧਿਕਸ੍ਸ ਭੂਤਸਙ੍ਘਾਤਸ੍ਸ ਦਵਤਾਦਿਸਭਾਵਾਧਿਕਤਾਪਤ੍ਤਿ **ਭਾਵਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ**। ਤੰ ਪਨ ਯਥਾ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਪਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਪ੍ਪਤ੍ਤੀ"**ਤਿ ਆਹ।

੬੫੨. ਏਕਨ੍ਤਨਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦੀਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਏਕਨ੍ਤਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾਦਿੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪੁਰਿਮਾਨਮ੍ਪੀ**ਤਿ ''ਯੰ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪੀ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾ ਵਚਨਤੋ ਪੁਰਿਮਾਨੰ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨੰ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦੀਨੰ ਨਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਸੋਤਾਯਤਨਾਦੀਨੰ। **ਨਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਤ੍ਤਾਭਾਵਾਦਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਨਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਤ੍ਤਾਭਾਵੰ ਨਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੰ। **ਏਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਜਾਦੀਸੂ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਏਕਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਜੰ ਗਯ੍ਹਤਿ। **ਤਾ** ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾ। **ਅਨੇਕਨ੍ਤੇਸੁ ਨ ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਕਮ੍ਮਜੇਸੁ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਅਚਿਤ੍ਤਜੇਸੁ ਚ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਤ੍ਤਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤੇਸੁ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੬੬. ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸਭਾਵਤੋ ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤੰ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਸ੍ਸ।

ਨੋਉਪਾਦਾਭਾਜਨੀਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬੬. ''ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ ਮਨਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਯਦਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ''ਕਤਮੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਨ ਕਤਾ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਚਤੁਕ੍ਕਭਾਵੋ ਕਥਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਗ੍ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ"**ਤਿ। ਦਸ੍ਸਨੰ ਸਵਨੰ ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਨੰ ਵਿਜਾਨਨਞ੍ਚਾਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾ **ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਗ੍ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ**। ਏਤੇਨ ਗਾਹਕਭੇਦੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਭੇਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਸਮੁਖੇਨਪਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਭੇਦੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਦਿਟ੍ਠਾ...ਪੇ॰... ਭਾਵਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਪਞ੍ਚਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬੯. ਤਦਿਦੰ ਨਯਕਰਣੰ ਛਬ੍ਬਿਧਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਸਙ੍ਗਹੇਸੁ ਯੋਜਿਤੰ।

ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੯੭੫. ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਨੀਵਰਣਤ੍ਤਾ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ''ਨਤ੍ਥਿ ਨੀਵਰਣਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਨੀਵਰਣਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਨ ਚ ਰੂਪੰ ਪਹਾਤਬ੍ਬੰ** ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਕੇਚਿ ''ਨਾਮਕਾਯਰੂਪਕਾਯਗੇਲਞ੍ਞਸਭਾਵਤੋ ਦੁਵਿਧੰ ਮਿਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮੰ 'ਨੀਵਰਣਾ'ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਤਰੰ ਰੂਪਸਭਾਵ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਤੰ ਅਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਮਿਦ੍ਧੰ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਨੀਵਰਣੰ ਮਿਦ੍ਧਸਭਾਵਤੋ ਇਤਰੰ ਮਿਦ੍ਧੰ ਵਿਯਾਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨੀਵਰਣਭਾਵੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਵਚਨਸ੍ਸ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਵਚਨੇਨ ਵਿਰੋਧੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਚ ਰੂਪਕਾਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਥ ਵਾ ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਸੋਪ੍ਪਨਸਭਾਵਤੋ ਸੋਪ੍ਪਸ੍ਸ ਚ ਮਿਦ੍ਧਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਿ ਮਿਦ੍ਧਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵਾਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਉਤ੍ਤਰਮਾਹ **"ਨ ਚ ਰੂਪਕਾਯਗੇਲਞ੍ਞ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਮਿਦ੍ਧਮੇਵ ਸੋਪ੍ਪਹੇਤੂਤਿ ਨਾਯੰ ਅਵਧਾਰਣਾ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਸੋਪ੍ਪਹੇਤੁ ਏਵ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਪਨ ਇਚ੍ਛਿਤਾਤਿ ਮਿਦ੍ਧਤੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਸੋਪ੍ਪਹੇਤੁ ਅਤ੍ਥਿ, ਕੋ ਪਨ ਸੋ? ਰੂਪਕਾਯਗੇਲਞ੍ਞੰ। ਨ ਚ ਰੂਪ...ਪੇ॰... ਵਚਨਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਵ**ਚੀਘੋਸਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹੁਂਕਾਰਾਦਿਸਦ੍ਦੋ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। ਅਙ੍ਗੁਲਿਫੋਟਾਦਿਸਦ੍ਦੋ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋਯੇਵ, ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਪਨ ਹੋਤਿ। **ਰੂਪਭਾਵਮਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸਭਾਵ◌ਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਤਂਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਨ ਜਾਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮਵਨ੍ਤਾਨੀਤਿ ਆਹ **"ਨ ਸਯਂ ਸਭਾਵਵਨ੍ਤਾਨੀ"**ਤਿ। ਯਥਾ ਜਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਚ ਰੂਪਭਾਵਮਤ੍ਤਂ, ਏਵ◌ਂ ਜਾਤਿਪੀਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਰੂਪਭਾਵਮਤ੍ਤਤਾਯ ਉਪਸਂਹਰਣਤ੍ਥੋ **ਤਥਾ**-ਸਦ੍ਦੋ।

ਤੇਸਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ। ਸਙ੍ਖਾਤਾਦਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਿਯ **ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ**-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਕਾਲਿਕੋਪਿ ਹੋਤੀਤਿ **"ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਮਾਨਧਮ੍ਮਕ੍ਖਣਸ੍ਮਿ"**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਏਵਮਪੀ**ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਜਿਰਣਭਿਜ੍ਜਨਭਾਵ◌ਾ ਜਿਰਣਾਦਿਸਭਾਵ◌ਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਜਨਕਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਾਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣੇ ਅਭਾਵਤੋ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵ◌ੋਹਾਰਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵ◌ੋਹਾਰਞ੍ਚ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਪਿ ਤੇਸਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ''ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਤਂ ਵ◌ਿਵਰਤਿ **"ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਸਤੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਯਦਿ ਏਵਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ਨਿਸ੍ਸਯਪਟਿਬਦ੍ਧਵ◌ੁਤ੍ਤਿਕਾ ਜਾਤਿਆਦਯੋ, ਏਵ◌ਂ ਸਤਿ। ''ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤੇਸੁ ਕੇਵਲੋ ਉਪਾਦਾਯਵ◌ੋਹਾਰੋਤਿ ਉਪਾਦਾਯੇ ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਪਿ ਅਪਰੇਨ ਉਪਾਦਾਯ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵ◌ਿਸੇਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯਭਾਵ◌ੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਕਾਰਣਕਾਰਣੇਪਿ ਕਾਰਣੇ ਵ◌ਿਯ ਵ◌ੋਹਾਰੋ ਹੋਤਿ ''ਚੋਰੇਹਿ ਗਾਮੋ ਦਡ੍ਢੋ''ਤਿ ਯਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਭੂਤ...ਪੇ॰... ਤ੍ਤਨਤੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਇਦਾਨਿ ਪਰਮ੍ਪਰਾ ਵ◌ਿਨਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਨਂ ਭੂਤਪਟਿਬਦ੍ਧਭਾਵ◌ਂ ਸਹ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਪਿ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਵ◌ੋਚ। ਵ◌ਿਕਾਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਪਿ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਵ◌ਿਕਾਰਾਦਿਭਾਵ◌ੇ ਭੂਤਪਟਿਬਦ੍ਧਭਾਵ◌ਾਵ◌ਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤੋ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਏਕੇਕਾਵ ਵ◌ਿਕਾਰਾਦਯੋਤਿ ਜੀਵ◌ਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵ◌ਿਯ ਕਲਾਪਾਨੁਪਾਲਕਂ ਕਲਾਪਵ◌ਿਕਾਰਾਦਿਭਾਵਤੋ ਚ ''ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਾਨਿ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਏਵ◌ਂ ਵ◌ਿਕਾ...ਪੇ॰... ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨੀ"**ਤਿ।

ਅਸਙ੍ਖਤਭਾਵਨਿਵ◌ਾਰਣਤ੍ਥਂ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ ਵ◌ੁ**ਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਸਭਾਵਵਤੋ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾਯ ਸਸਵ◌ਿਸਾਣਂ ਵ◌ਿਯ ਕੇਨਚਿ ਨ ਸਙ੍ਖਤਨ੍ਤਿ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਨਾਮ ਸਿਯਾਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਨਿਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਰੂਪਵ◌ਿਕਾਰਾਦਿਭਾਵਤੋ ਰੂਪਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਿਯ ਰੂਪੇ ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਸਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਸਾਧਿਤਾ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਤਭਾਵ◌ਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤੀ ਅਸਙ੍ਖਤਭਾਵ◌ਂ ਨਿਵ◌ਾਰਣਤ੍ਥਂ ਜਾਯਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **"ਅਸਙ੍ਖਤਭਾਵਨਿਵ◌ਾਰਣਤ੍ਥਂ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ** ਵ◌ੁ**ਤ੍ਤਾ"**ਤਿ।

ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਂ

ਤਿਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੯੮੫. ਯਥਾਵੁੱਤਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾਦਿਰਾਸਿਕਿਚ੍ਚਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਕੇਚਿ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਸੁਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੋਵਚਸ੍ਸਤਾਦਿਅਵੁੱਤਵਿਸੇਸਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਞ੍ਚ, ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਵਾ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ''ਯੇਵਾਪਨਾ''ਤਿ ਵੁੱਤਾਤਿ ਯੇਵਾਪਨਕਾਨਂ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾਨਰਹਤਾਯ ਕਾਰਣਂ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਤਥਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾਨਰਹਤਾਯ ਕਾਰਣਂ ਵਦਨ੍ਤੋ **"ਸੁਖੁਮੁਪਾ...ਪੇ॰... ਹਿਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਸੁਖੁਮਭਾਵੇਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਸਭਾਵਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਾਨਿ ਆਧਿਪਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਪਾਕਟਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਤਂਸਭਾਵਂ ਸੁਖੁਮੁਪਾਦਾਯਰੂਪਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੇਨ ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕਪਦਭਾਜਨੇ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾਨਰਹਤਾ ਵੁੱਤਾ। ਸੁਖੁਮਭਾਵਤੋਯੇਵ ਹਿ ਤਂ **ਮਹਾਪਕਰਣੇਪਿ** ''ਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਨੋਧਾਤੁ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਚ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੮) ਨਿਸ੍ਸਿਤਧਮ੍ਮਮੁਖੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ। ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਵਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੇਨ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯੇਨ ਪਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਰੂਪਕਣ੍ਡੇ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਦੁਵਿਧੇਨ ਰੂਪਸਙ੍ਗਹਾਦੀਸੁ ਨ ਵੁੱਤਂ, ਸੋ ਰੂਪਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾਯ ਵਿਭਾਵਿਤੋ ਏਵਾਤਿ। **ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਵਿਤ੍ਥਾਰਦੇਸਨਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਂ ਕਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਵੁੱਤਂ। ਮੂਲਾਦਿਵਸੇਨ ਹਿ ਦੇਸਿਤਾ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾ ਤਂਤਂਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਵਸੇਨਪਿ ਦੇਸਿਤਾ ਏਵ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਂਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ।

ਮੂਲਵਸੇਨਾਤਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨਵਸੇਨ। ਏਤਾਨਿ ਹੇਤੁਪਦਾਦੀਨਿ ਹਿਨੋਤਿ ਫਲਂ ਏਤਸ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਹੇਤੁ,** ਪਟਿਚ੍ਚ ਏਤਸ੍ਮਾ ਏਤੀਤਿ **ਪਚ੍ਚਯੋ,** ਜਨੇਤੀਤਿ **ਜਨਕੋ,** ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ**ਤਿ ਸੇਸਾਨਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ। **"ਮੂਲਟ੍ਠਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਵੁੱਤ"**ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤਂ, ਨਨੁ ''ਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਮੂਲਭਾਵੋ ਮੂਲਟ੍ਠੋ, ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਮੂਲਤੋ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ? ਨ, ਮੂਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਮੂਲਟ੍ਠੋ , ਸੋ ਏਵ ਮੂਲਟ੍ਠੋਤਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨਟ੍ਠੇਨ ਮੂਲਸਭਾਵਾਨਂ ਅਲੋਭਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਧਮ੍ਮਕਿਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਅਤ੍ਥਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ''ਤਿ ਵੁੱਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਮੂਲਾਨਂ ਸਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਅਤ੍ਥਵਸੇਨ, ਨ ਗਾਥਾਯ ਵੁੱਤਅਤ੍ਥਵਸੇਨ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋ ਮੂਲਟ੍ਠੋਯੇਵ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤਂ **"ਅਲੋਭਾਦੀਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਅਲੋਭਾਦਯੋ ਵਿਯ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋਪਿ ਅਧਿਕਤਤ੍ਤਾ **ਤਂ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁੱਤਂ **"ਤੇ ਕੁਸਲਮੂਲਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁੱਤਾ"**ਤਿ। **ਤੇਹਿ ਅਲੋਭਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤੇ ਕੁਸਲਮੂਲਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁੱਤਾ"**ਤਿ ਵੁੱਤਂ।

''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਫਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਵੁੱਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਂ **"ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਭਾਵਤੋ ਕੁਸਲੇ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤੀ"**ਤਿ। **ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ** ਵਾਤਿ ਕੁਸਲਂ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਾਤਿ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ। **ਮੂਲੇਹਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਅਨਵਜ੍ਜਤਾਯ ਹੇਤੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਨ ਮੂਲਾਨਂ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਨਵਜ੍ਜਭਾਵਸਾਧਕਤ੍ਤਾ ਵੁੱਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਤਸ੍ਸ ਅਨਵਜ੍ਜਤਾਯ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਕਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਮੂਲੇਹਿ ਕਤੋ ਕੁਸਲਾਨਂ ਅਨਵਜ੍ਜਭਾਵੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸਪਿ ਸੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਮੂਲਾਨਂ ਵਾ ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਹੋਤਿ ਚ ਸੋ। ਵੁੱਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧.)। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ ਕੁਸਲਾਨਂ ਵਿਯ ਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨਮ੍ਪਿ ਤਬ੍ਭਾਵੋ ਮੂਲਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨਂ ਤਬ੍ਭਾਵੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ, ਨ ਮੂਲਪਟਿਬਦ੍ਧੋ, ਮੂਲਾਨਿ ਪਨ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਹੇਤੁਕਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਮੂਲਾ ਵਿਯ ਪਾਦਪਾ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ ਥਿਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਅਹੇਤੁਕਾਤਿ। **ਤਂਸਮ੍ਪਯੋਗਕਤਂ ਅਨਵਜ੍ਜਸਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਨ ਅਨਵਜ੍ਜਸਭਾਵਸ੍ਸ ਤਂਸਮ੍ਪਯੋਗੇਨ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁੱਤਂ, ਅਨਵਜ੍ਜਸਭਾਵਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁੱਤਂ। ਅਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਹਿ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਵਜ੍ਜਭਾਵੋ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਜਾਯਤਿ, ਨ

ਅਹੇਤੁਕਾਬਜਾਕਤਾਨੰ ਵਿਯ ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਨ ਤੇਸੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਸਿਯਾ? ਨ, ਅਧਿਕਾਰਤੋ ਕੁਸਲਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਕਮ੍ਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤਾਵਾਚਿਨੋ ਨ ਮੂਲਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦਾ, ਸੋ ਚ ਇਧ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ “**ਕਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**”ਤਿ। ਆਦਿਕਲਜਾਣਤੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਅਨਵਜ੍ਜਹੇਤੁਸਭਾਵਸੁਖਵਿਪਾਕਭਾਵਨਿਦਾਨਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਅਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾਵਸੇਨਪਿ ਨਿਦਾਨਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਤੋ ਹਿ ਕੁਸਲਾ ਅਲੋਭਾਦਿਮੂਲਕਾ, ਅਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਚ ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਸੁਖਵਿਪਾਕਾਵ ਜਾਤਾਤਿ।

੯੮੬. “**ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਚੋਦਕੋ “**ਨਨੂ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਵਿਵਰਤਿ। ਇਤਰੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੋਹਸ੍ਸ ਇਧ **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤੰ “**ਸਚ੍ਚਮੇਤ**”ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ “**ਤੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਹਾਰਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ‘‘ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿਪਦੇਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੋਹੋ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਨ ਗਹਿਤੋ, ਨਾਨਨ੍ਤਰਿਯਕਤਾਯ ਪਨ ਗੁਣਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੋਤਿ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਭਾਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਭਾਵਾ। ਨ ਹਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਮੋਹੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਨਾ ਹੋਤੀਤਿ।

੯੮੭. ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਵਿਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੰ “**ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਅਨਤ੍ਤਤਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਪਨ ਤਦਵਤ੍ਥਧਮ੍ਮਵਿਕਾਰਭਾਵਤੋ ਤੰਤੰਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਾਯੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਜਰਾਮਰਣੰ ਦ੍ਵੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੭੧), ‘‘ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ’’ਤਿ ਚ ਆਦਿ। ਕੇਸਕੁਮ੍ਭਾਦਿ ਸਬ੍ਬੰ ਨਾਮੰ **ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ,** ਰੂਪਵੇਦਨਾਦਿਉਪਾਦਾਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾਦਿਗੋਚਰਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ **ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ,** ਤੰਤੰਭੂਤਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ਝਾਨਗੋਚਰਵਿਸੇਸੋ **ਕਸਿਣਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਪਰਮਤ੍ਥੇ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵੋਹਰਿਯਮਾਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਹਾਰਮਞ੍ਚਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨੰ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਦਿਸਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਯਤੋ ਤਾ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਪਟਿਪੀਲਨਅਵਸਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਕਾਰਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸਭੂਤਾਨਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦਯੋ ਵਿਯ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਿਯੁੰ, ਤਾਨਿ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਪੇਕ੍ਖੰ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਭਾਵਾਨੇਵ ਤਜ੍ਜਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਸਤ੍ਤਘਟਾਦਿਤੋ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵਿਸੁੰ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। **ਨ ਹਿ ਕੋ…ਪੇ॰… ਵਤ੍ਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤੰ** ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਤਾ।

੯੮੮. ਭਵਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਭੂਮਿ, ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਸੁਖਸ੍ਸ ਭੂਮਿ **ਸੁਖਭੂਮਿ**। ਸੁਖਵੇਦਨਾਸਹਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਭੂਮਿਭੇਦੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਤ੍ਥੰ ਤੰਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ “**ਕਾਮਾਵਚਰੇ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਏਕਦੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਭਾਵਤੋ ਆਧਾਰਣਭਾਵੇਨ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤੰਸਮਾਨਭੂਮਿ “**ਕਾਮਾਵਚਰੇ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਸੁਖਭੂਮਿਯੰ ਕਾਮਾਵਚਰੇ’’ਤਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਾਨਿ ਭਿਨ੍ਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਉਭਯੇਸਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਯੋਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਸੁਖਭੂਮੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਯੋਪਿ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਸੁਖੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਭੂਮਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ ਵਾ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ‘‘ਚਿਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰੋਪਣ੍ਣਾਸਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਗਹਿਤ’’ਨ੍ਤਿ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸੁਖਭੂਮਿਯਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨੰ** ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨੰ। ਭਾਸਿਤਬ੍ਬੰ ਭਾਸਿਤੰ, ਤਦੇਵ ਅਤ੍ਥੋਤਿ **ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋ**। ਅਭਿਧੇਯਤ੍ਥੋ। **ਤਦਤ੍ਥਵਿਞ੍ਞਾਪਨੇਨਾ**ਤਿ ਤਿਕਦੁਕਾਨੰ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਸਲਨਾਦਿਅਤ੍ਥਦੀਪਕੇਨ।

੯੮੯. **ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਅਰਹਤੋ ਖਨ੍ਧੇ ਏਕਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ‘‘ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਮਾਤੁਲਤ੍ਥੇਰੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਉਪਾਦਾਨੰ ਤਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਯੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਤੰਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ ਕਾ ਪਨ ਕਥਾ ਖਨ੍ਧੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ। ਏਤੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਮਗ੍ਗੋ

ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਨ ਮਗ੍ਗਾਦਿਵਿਸਯਾ ਤੰਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸਯਾਤਿ ਦੀਪਿਤੰ ਹੋਤਿ।

੯੯੮. ਏਵੰ ਸੰ…ਪੇ॰… ਲੇਸਿਕਾਤਿ ਅਨੁਪਾਦਾਨਿਯੇਹਿ ਅਸੰਕਿਲੇਸਿਕਾਨੰ ਭੇਦਾਭਾਵਮਾਹ।

੧੦੦੬. ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਚ ਸੋ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਪਰਿਯਾਸਾਕਾਰੋ ਚਾਤਿ **ਅਵਿ…ਪੇ॰… ਸਾਕਾਰੋ**ਤਿ ਪਦਚ੍ਛੇਦੋ। ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਕਾਰੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨਤ੍ਤੇਪਿ ਨ ਤਦਾਕਾਰੋ ਵਿਯ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਕਾਯੋ ਸਕ੍ਕਾਯੋਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਪਰਿਯਾਸਾਕਾਰਤੋ ਵਿਸੇਸਨਨ੍ਤਿ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਨ ਇਦੰ ਵਿਸੇਸਨੰ ਅਰਹਨ੍ਤਿ** ''ਸਨ੍ਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਕਾਯੋ ਸਕ੍ਕਾਯੋ''ਤਿ। **ਵਤ੍ਥੁ ਅਵਿਸੇਸਿਤੰ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਇਦੰ ''ਸਤੀ ਕਾਯੇ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੂਹਤ੍ਥਤਾਯ ਅਨਾਮਸਿਤਵਿਸੇਸੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਵਦਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਸਾਦਕਾਯੋ ਵਿਯ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ତਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਕਾਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਏਵੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁ ਵਿਸੇਸਿਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਪਿ ਅਪਨੀਤਾ। ਨ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ''ਕਾਯੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ। **ਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਹੇਤੁਭੂਤੇਨਾ**ਤਿ ਗੋਸੀਲਾਦਿਨਾ, ਲੋਕਿਯਸੀਲੇਨ ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸੀਲਸ੍ਸ ਅਪਦਟ੍ਠਾਨੇਨ। ''ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯਤਾਸਤਤੰਚਰਿਤਬ੍ਬਤਾਹਿ ਵਾ **ਸੀਲੰ,** ਤਪੋਚਰਣਭਾਵੇਨ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਤਾਯ **ਵਤੰ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਵਾਦਿਭਾਵਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ **ਸੀਲੰ,** ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਯੇਵ ਭਕ੍ਖਨਾਦਿਗਵਾਦਿਕਿਰਿਯਾਕਰਣੰ **ਵਤੰ**। ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਭਿਮਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨੰ ਵਾ **ਸੀਲੰ,** ਤੰਸਮਾਦਾਨਵਤੋ ਵੇਸਭੋਜਨਕਿਚ੍ਚਚਰਣਾਦਿਵਿਸੇਸਪਟਿਪਤ੍ਤਿ **ਵਤ**''ਨ੍ਤਿ ਚ ਸੀਲਬ੍ਬਤਾਨੰ ਵਿਸੇਸੰ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੧੦੦੭. ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਨ ਜਨਨਮਤ੍ਤੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ, ਅਥ ਖੋ ਅਨਿਰੋਧੋਪੀਤਿ **"ਅਵਿਘਾਤੰ ਜਨਸਦ੍ਦੋ ਵਦਤੀ**"ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥਾਯੰ **ਜਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨਯੋ, ਜਨਿਤਾਤਿ **ਜਨਾ,** ਅਵਿਹਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਥੂ ਜਨਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ**ਤਿ ਪੁਥੁਸਤ੍ਥਮਾਨਿਨੋ ਸਤ੍ਤਾ। **ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਾਦਿਅਤ੍ਥੋ** ਵਾ **ਜਨ-ਸਦ੍ਦੋ** ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੂਨੰ। ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਸਵਨਾਧੀਨਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਪਟਿਲਾਭਸ੍ਸ ਤੇਸੰ ਸਵਨਾਭਾਵਦੀਪਕੰ ''ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ''ਤਿ ਇਦੰ ਪਦੰ ਅਨ੍ਧਤੰ ਵਦਤਿ।

ਕਤੰ ਜਾਨਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਰੇਹਿ ਚ ਕਤੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੰ ਤੇਹਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਪਰੇਸੰ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰੇਹਿ ਕਤੰ ਉਪਕਾਰੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ **ਪਾਕਟੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ**। ਬ੍ਯਾਧਿਆਦੀਹਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿ**ਕਾਤਬ੍ਬੰ,** ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ **ਕਾਤਬ੍ਬੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ**। ਅਰਿਯਕਰਧਮ੍ਮਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਪੁਰਿਮਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਵਿਪਸ੍ਸਿਯਮਾਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਯੋ**"ਤਿ। ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਵਿਸੇਸੇਨ ਵਾ ਪਸ੍ਸਿਯਮਾਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ **ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਯੋਤਿ ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਵਸੇਨਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ, ਅਨਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾਦਯੋ ਵਾ **"ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਯੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਅਵਸੇਸਕਿਲੇਸਾ **ਕਿਲੇਸਸੋਤੰ**। **ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਨੰ। ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੇਨ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤੰ ਆਪਾਦਿਤਤਾਯ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਪ੍ਪਵੇਸਾਰਹਾਨਿ ''ਸੰਵੁਤਾਨਿ ਪਿਹਿਤਾਨੀ''ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਖਮਨਾਕਾਰੇਨ। ਅਵਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਾ ਏਤਾਯ ਨਿਜ੍ਝਾਯੰ ਖਮਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਾ ਖਨ੍ਤੀ**ਤਿ। ਅਦੁਟ੍ਠਸ੍ਸੇਵ ਤਿਤਿਕ੍ਖਾਭਾਵਤੋ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਅਦੋਸਪ੍ਪਧਾਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ **"ਅਦੋਸੋ ਏਵ ਵਾ**"ਤਿ ਤਤਿਯੋ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੰ ''ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿ** ਦੋਸੋ। ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਅਨੁਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤੀਤਿ **ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਾਦਿਗਾਹੋ ਤਪ੍ਪਟਿਲੋਮਭਾਵੋ** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦੋ **ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਪਟਿਲੋਮਭਾਵੋ**। ਚਰਿਮਾਨੁਲੋਮਞਾਣਵਜ੍ਝਤਣ੍ਹਾਦਿਕੋ ਕਿਲੇਸੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਵਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਕਿਲੇਸਵਿਸਯਾਤਿਲਙ੍ਘਨਭਾਵੇਨ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸਙ੍ਖਾਰ…ਪੇ॰… ਪਹਾਨ**"ਨ੍ਤਿ।

ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਦੀਨੰ ਸਮੁਦਯਸਭਾਗਤਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਕੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭਾਵੋ, ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਬ੍ਯਾਪਾਰੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੰ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਏਵਞ੍ਹਿ ਯਥਾਤਕ੍ਕਿਤੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਯਥਾਦਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਤਕ੍ਕਦਸ੍ਸਨੇਨ ਯਥੋਪਲਦ੍ਧਨ੍ਤਿ

ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਰੂਪਾਯਤਨਮੇਵ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ। **ਇਮਿਸ੍ਸਾਪਵਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਭੂਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। **ਰੂਪੇ…ਪੇ॰… ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਤਂਸਭਾਵੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਂ। **ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਿਯਅਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਅਤ੍ਤਾਧਾਰਤਾਗਹਣਂ। **ਵਣ੍ਣਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਣ੍ਣਰੁਕ੍ਖਪੁਪ੍ਫਮਣੀਨਂ। ਨਨੁ ਚ ਰੁਕ੍ਖਪੁਪ੍ਫਮਣਿਯੋ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਨ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਤਂ ਸਮੁਦਿਤਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਂ ਇਧ ਰੁਕ੍ਖਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਾਦਿਨਿਦਸ੍ਸਨੇਪਿ ਨ ਦੋਸੋ ਛਾਯਾਰੁਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਸਂਸਾਮਿਭਾਵਾਦਿਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ।

੧੦੦੮. **ਜਾਤਿਆਦਿਸਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਭਵਾਦੀਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਾਦਿਸਭਾਵਂ, **ਉਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ** ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ।

੧੦੦੯. ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ‘‘ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਕਿਲੇਸਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੧੦), ਪਰਤੋ ‘‘ਅਵਸੇਸੋ ਲੋਭੋ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੧੧) ਪਾਰਿਸੇਸਤੋ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾਯ ਸਤਿਪਿ ਆਗਤਤ੍ਤੇ ਸਰੂਪੇਨ ਪਭੇਦੇਨ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਵਿਯ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਲੋਭਾਦਯੋ ‘‘ਅਨਾਗਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **“ਇਧ …ਪੇ॰… ਸ੍ਸੇਤੁ”**ਨ੍ਤਿ। **ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ** ਲੋਭਾਦੀਹਿ ਸਹਜਾਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਏਵ ਪਾਲਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਕਿਲੇਸਭਾਵਤੋ। **ਇਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ** ਸਂਯੋਜਨਕਿਲੇਸਾਨਮ੍ਪਿ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾਰਹਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਚ। **ਸਂਯੋਜਨਰਹਿਤੇਹੀ**ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਭਾਵਰਹਿਤੇਹਿ ਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਥਿਨਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ ਵਾ।

੧੦੧੩. **ਏਕਦੇ…ਪੇ॰… ਵਦਤਿ** ਅਵਯਵੇਨਪਿ ਸਮੁਦਾਯੋ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਾ **ਹੇਤੁਕਾ। ਅਨਿਯਤੋ**ਤਿ ਨ ਅਵਧਾਰਿਤੋ। ਪੁਰਿਮਪਦਾਵਧਾਰਣਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਤ੍ਤਾ **ਵਿਵਰਣੀਯਤ੍ਥ**ਵਾ। **ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਤਯੋ ਕੁਸਲਹੇਤੂ ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋ ਅਮੋਹੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੦) ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਧਮ੍ਮੇਯੇਵ ਹੇਤੁਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਭੇਦਤੋ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੦੨੯. ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੁਤ੍ਤਵਜ੍ਜਾਨਂ ਮਹਗ੍ਗਤਾਨਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਭਾਵਾ **“ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦਯੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤੀਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਤ੍ਤਾ **“ਚੇਤੋ…ਪੇ॰… ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ”**ਤਿ ਆਹ।

੧੦੩੫. **ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਂ ਫਲਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਤਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨਕਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਕਰਣਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ, ਤਂ ਸੀਲਾਨੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਨੇਕੇਸੁ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯੇਸੁ ਕਤੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਬਲਵਤੋਯੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਂ, ਨ ਇਤਰੇਸਂ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਨ ਕਾਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਤੇਨੇਵ ਕਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਨ ਇਤਰਾਨਿ ਤੇਨ ਨਿਵਾਰਿਤਫਲਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਸੁ ਕੁਸਲੇਸੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਅਨਿਵਾਰਣੀਯਫਲਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। **“ਅਨੇਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ…ਪੇ॰… ਨਤ੍ਥੀ”**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਅਨੇਕੇਸੁ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯੇਸੁ ਕਤੇਸੁ ਬਲਵਂਯੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਕਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਇਤਰੇਸਂ ਵਿਪਾਕੋ ਪਟਿਬਾਹਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਨ ਚ ਤੇਸ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਞ੍ਚ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਪ੍ਪਟਿਬਾਹਕਤ੍ਤਂ ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਵਿਚਾਰਿਤਮੇਵ।

ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਪਾਲਿਯਾ ਅਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਵਾਦਾਨਂ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਹੇਤੁਕਵਾਦਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਪੁਰਿਮਵਾਦੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਨਿਯਜਾਨਿਕਨਿਯਜਾਨਿਕਭੇਦਂ ਪਨ ਸਮ੍ਭਾਰਕਮ੍ਮਂ ਬਨ੍ਧਮੋਕ੍ਖਹੇਤੂਤਿ ਬਨ੍ਧਮੋਕ੍ਖਹੇਤੁਂ ਪਟਿਸੇਧੇਨ੍ਤੋਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ। **ਸੁਮਙ੍ਗਲਵਿਲਾਸਿਨਿਯਂ** ਪਨ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਨਂ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਵਿਪਾਕੋਪਿ ਬਨ੍ਧਮੋਕ੍ਖਹੇਤੂਤਿ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੂਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਉਭਯਂ ਪਟਿਬਾਹਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੭੦-੧੭੨) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਂ ਪਟਿਸੇਧੇਨ੍ਤੇਨਪਿ ਵਿਪਾਕੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸੇਧੇਨ੍ਤੇਨਪਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਤਯੋਪਿ ਏਤੇ ਵਾਦਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਉਭਯਪਟਿਸੇਧਕਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਵਾਦਾਦਿਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੇ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨਿਚ੍ਛਯਪਸੁਤਸ੍ਸ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੂ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਰਹੋ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ

ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਗ੍ਗੰ ਹੋਤਿ, ਜਵਨਾਨਿ ਜਵਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਜਵਨੇ ਸਤੇਕਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁ। ਸਤ੍ਤਮੇ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛਭਾਵੰ ਪਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਪੁਰਿਮਭਾਵਾ ਅਨਿਯਤਾ।

੧੦੩੯. ਸਹਜਾਤ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ ਨਿਸ੍ਸਯ ਅਤ੍ਥਿ ਅਵਿਗਤਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠਭਾਵੇਪਿ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਸਿਟ੍ਠਤਾਦੀਪਨੇਨੇਵ ਸਹਜਾਤਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠਤਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ''ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ "**ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮਗ੍ਗ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ,** ਨ ਪਨ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਵੰ ਸਤੀ**ਤਿ ਯਦਿ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨੰ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਲਾਭਿਤਾਯ ਪਕਾਸਨੇ ਪਠਮਨਯੋ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ। ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿਪਿ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਮਗ੍ਗਸਭਾਵਾਨੰ ਅਲੋਭਾਦੀਨੰ ਤਦਞ੍ਞੇਸੰ ਤਦੁਭਯਸਭਾਵਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਦੀਪਨੇ ਤਤਿਯਨਯੇ ਵਿਯ ਨ ਠਪੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਆਹ "**ਠਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ**"ਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇ।

ਦੁਤਿਯਨਯੇਪੀਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਠਮਨਯੰ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿੰ ਨਯਦ੍ਵਯੇ ਠਪਿਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇ ਤਤਿਯਨਯੋ ਆਰਦ੍ਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤਿਯਨਯੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਚੋਦਕੋ "**ਕਥੰ ਦਸ੍ਸਿਤੋ**"ਤਿ ਚੋਦੇਤ੍ਵਾ "**ਨਨੂ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਵਿਵਰਤਿ। ਇਤਰੋ "**ਯਥਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਲੋਭਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਸਙ੍ਗਹੋ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯਪਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਭਾਵੋਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਭਾਵਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਤਤੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤਹੇਤੁਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਲੋਭਾਦੋਸਸ੍ਸੇਵ। **ਅਞ੍ਞੇਨਾ**ਤਿ ''ਮਗ੍ਗੋ ਹੇਤੂ''ਤਿ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ। ਅਲੋਭਾਦੋਸਾਨੰਯੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰਯੇਵ ਆਵੇਣਿਕੇਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੂਤਿ ਇਮਿਨਾ **ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਸਾਧਾਰਣੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਹੇਤੂਨੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਸਭਾਵਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣੇਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਮਗ੍ਗਹੇਤੂਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੂਨੰ। **ਅਞ੍ਞੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ। **ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਸੇਨ। ਅਮੋਹੇਨ ਅਲੋਭਾਦੋਸਾਮੋਹੇਹਿ ਚ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਨਯਾ "**ਸਰੂਪਤੋ ਹੇਤੁਹੇਤੁਮਨ੍ਤੁਦਸ੍ਸਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਤਥਾਅਦਸ੍ਸਨਤੋ**ਤਿ ਸਰੂਪੇਨ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ। **ਅਤ੍ਥੇਨ...ਪੇ॰... ਗਮਨਤੋ**ਤਿ ''ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੩੯) ਵਚਨਤੋ ਮਗ੍ਗਸਭਾਵਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਭੂਤਾਯ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਹੇਤੁਹੇਤੁਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਞਾਪਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੦੪੦. ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ "**ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨੇਵ **ਪਟ੍ਠਾਨਵਣ੍ਣਨਾਯੰ** (ਪਟ੍ਠਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩) ''ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਜਾਤਿਭੇਦਤੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ ਛਬ੍ਬਿਧੋ''ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। **ਮਗ੍ਗਾਦੀਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਦੀਨਿ ਪਹਾਯ। **ਅਞ੍ਞੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੰ। **ਅਧਿ...ਪੇ॰... ਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ। ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾਨੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕਥਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਧੁਰਤ੍ਤਾ ਵੀਮੰਸਾਧਿਪਤਿਸ੍ਸ ਸੇਸਾਧਿਪਤੀਨੰ ਪਧਾਨਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੧੦੪੧. ਪਦੇਸਸਤ੍ਤੁਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਪਠਮਵਿਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਸਕਲਸਤ੍ਤੁਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਤਿਕ੍ਕਮੇਪਿ ਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਲਦ੍ਧੋਕਾਸੰ ਯੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸੰ ਯੰ ਕਮ੍ਮੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਅਵਸ੍ਸੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ **ਤਦਪਿ...ਪੇ॰... ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ। ਅਲਦ੍ਧਤ੍ਤੁਲਾਭਤਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕ੍ਖਣੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਪਾਕਟਭਾਵਾਭਾਵਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵਙ੍ਗੇ।

ਅਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਸਮਵਾਯਾਲਾਭੇਨ ਅਕਤੋਕਾਸਂ ਵਿਪਾਕਾਭਿਮੁਖਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਅਲਦ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਦੇਯਜਾ”**ਤਿ। ਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਮਾਨਨ੍ਤਿ **“ਓਕਾਸੋ ਨ ਭਵੇਯਜਾ”**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ **ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਨ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹ। ਤੇਨ ਅਪਚਯਗਾਮਿਕਮ੍ਮਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਓਕਾਸਾਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਰਤ੍ਥਕਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਓਕਾਸੋ ਨ ਭਵੇਯਜਾਤਿ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ ਕਮ੍ਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਓਕਾਸਾਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **“ਵਿਪਾਕਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸੋ ਨ ਭਵੇਯਜਾ”**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। **ਧੁਵਵਿਪਾਕਸ੍ਸ** ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਵਿਪਾਕੇਨ** ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਭੂਤੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਯ ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਯਤਸਭਾਵਤਾਭਾਵਾ ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ **“ਬਲਵਵਿਰਹੇ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਵਿਸੇਸਨਧੁਵਵਿਪਾਕਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਪਞ੍ਚ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮਾਨੀ’’ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਧੁਵਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਯੋ ਵਿਪਾਕੋ ਨਿਯੋਗਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਕਾਲੇਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਿਵੋਹਾਰਂ ਲਭਤਿ। ਸੋ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦਿਵੋਹਾਰੋ ਆਯੂਹਿਤਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਭਾਵਿਨਾ ਆਯੂਹਿਤਭਾਵੇਨ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਯਂ ਆਯੂਹਿਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੦੫੦. ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ ਆਦਿਨ੍ਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਞ੍ਞੇ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਅਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਦਿਕੇਨ ਗਹਣੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਅਹਂ ਫਲਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਗਹਣੇਨ। ਇਦਾਨਿ ਉਪੇਤਤ੍ਥਦੀਪਕਸ੍ਸ ਉਪ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **ਉਪਾਦਿਨ੍ਨ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਤੁਂ **“ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਸਦ੍ਦੇਨ** ਵਾ”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਨਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਤੋ **“ਅਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ”**ਤਿ ਆਹ। **ਇਤਰੇਹੀ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਪਦਾਦੀਹਿ।

ਤਿਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੬੨. ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਅਯਨਂ ਉਪਗਮਨਂ ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਪਗਮੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਮਜ੍ਜਨਮੇਵਾਤਿ ‘‘ਮੇਤ੍ਤਾ, ਮੇਦਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ **“ਸਿਨੇਹਨ”**ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

੧੦੬੫. ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਂਰਞ੍ਜਤੀਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਰਞ੍ਜਨਂ। ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਏਸਨਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਵਿਪੁਲਤਾ ਵਿਸਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਭਾਵਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦਿਕਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਗਹਣਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਵਿਸੇਸਤੋ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਹੋਤਿ ਤਣ੍ਹਾਰਹਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਭਾਵਾਤਿ ਉਪਚਾਰਵਸੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵਮਾਹ **“ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਵਿਸਂਵਾਦਿਕਾ ਹੋਤੀ”**ਤਿ। ਪਾਕਟੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ਯਥਾਰੁਤਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਚ **ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ**ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਸਤਸਭਾਵੋ **“ਪਧਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ‘‘ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਚਰੋ ਪਾਸੋ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਚਰਤਿ ਮਾਨਸੋ। ਤੇਨ ਤਂ ਬਾਧਯਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੧; ਮਹਾਵ॰ ੩੩) **ਮਾਰੇਨ ਗਹਿਤਤਾਯ**।

੧੦੬੬. ਅਨਤ੍ਥਚਰਣਾਦਿਅਨਭਿਸਨ੍ਧਾਨਕਤਾਯ ਅਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਸੁ ਚ ਵਸ੍ਸਵਾਤਾਦਿਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕੋਪੋ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਅਤ੍ਥਾਚਰਣਾਦਿਨਾ ਆਰੋਪਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਸੁਯੇਵ ਤਦਜ੍ਝਾਰੋਪਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਯਦਿਪਿ ਅਨਾਯਤਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਟ੍ਠਾਨਾਘਾਤੋਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਸਤ੍ਤਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੁਬਜਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ, ਅਟ੍ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਪਨਸ੍ਸ ਨ ਸਿਯਾ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋਤਿ ਆਹ **“ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਟ੍ਠਾਨਕੋਪੋ ਕਰੋਤੀ”**ਤਿ। ਪਟਿਘਾਦਿਪਦਾਨਂ ਘਟ੍ਟਨਾਪੁਰਿਮਯਾਮਵਿਕਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਞ੍ਞਾਦੀਸੁਪਿ ਦਸ੍ਸਨਤੋ **“ਪਟਿਵਿਰੋਧਾਦਿਪਦਾਨਿ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਾਨੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੦੯੧. ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਦ੍ਦੂਨੁਰਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਤੋ ਬਹੁਵਚਨਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ **"ਅਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਬਹੁਵਚਨੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। **ਉੱਦੇਸੋ ਕਤੋ**ਤਿ **ਇਤਿ**-ਸੱਦੋ ਹੇਤੁਅੱਥੋ। ਤੇਨ ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਉੱਦੇਸਕਰਣੰ ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਕਾਰਣੰਨ੍ਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਉੱਦੇਸਾਨੁਵਿਧਾਯਿਨੀ ਹਿ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਉੱਦੇਸੇ ''ਕਤਮੇ ਵਾ ਤਯੋ''ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵ ਪੁਚ੍ਛਾ ਕਰੀਯਤੀਤਿ। ਉੱਦੇਸੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅੱਥਿਤਾਮੱਤਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯੰ ਸਭਾਵਭੂਮਿਕਾਰਣਫਲਾਦਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਪਿ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ''ਅਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਪਦਤੋ ਪਨ ਹੇੱਠਾ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਬਹੁਵਚਨੇਨੇਵ ਉੱਦਿੱਠਾ, ਉੱਦਧੱਥ ਤਥਾ ਉੱਦਿਸੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਤੰ ਸੋਤਪਤਿਤਤਾਯ ਭੇਦਾਭਾਵੇਪਿ ਪਰਮੱਥਤੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਸੋਪਾਦਿਸੇਸਨਿਰੁਪਾਦਿਸੇਸਰਾਗਕ੍ਖਯਾਦਿਅਸਙ੍ਖਤਾਦਿਵਚਨਵਚਨੀਯਭਾਵੇਨ ਉਪਚਰਿਤਭੇਦੇਗਹਿਤੇ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਅੱਥਿ ਕਾਚਿ ਭੇਦਮੱਤਾਤਿ **ਅਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਉੱਦੇਸੋ ਕਤੋ**ਤਿ ਯੁੱਤੰ ਸਿਯਾ। ਉੱਦੇਸਾਨੁਸਾਰੀਨਿ ਪੁਚ੍ਛਾਨਿਗਮਨਾਨੀਤਿ ਤਾਨਿਪਿ ਤਥਾ ਪਵੱਤਾਨਿ। ਨਿੱਦੇਸੋ ਪਨ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸਭਾਵਾਦਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨੇਵ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ ਇੱਚ੍ਚੇਵ ਕਤੋ ਪਰਮੱਥਤੋ ਭੇਦਾਭਾਵਦੀਪਨੱਥਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਥੇਤੁਕਾਮਤਾਵਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਯਸ੍ਸ ਕਥੇਤਿ, ਤੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬਪੁਚ੍ਛਾਯ ਕਰਣਤੋ ਤੱਗਤੰ ਅਜਾਨਨੰ ਸੰਸਯੰ ਵਾ ਅਨੁਵਿਧਾਯਯੇਵ ਪੁਚ੍ਛਤੀਤਿ **"ਸਭਾਵ...ਪੇ॰... ਅਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾ ਕਰੀਯਤੀ"**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। **ਨਿੱਦੇਸਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁੱਤੰ ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧਿਯੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

੧੧੦੧. **ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ। **ਰੂਪਾਵ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਾ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਮਹਾਕਿਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਮਹੱਗਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਯਥਾਯੋਗੰ ਮਹੱਗਤਪ੍ਪਮਾਣਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਰੂਪਰਾਗਾਰੂਪਰਾਗਸਮ੍ਪਯੁੱਤੇਨ ਅਕੁਸਲਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਮਹੱਗਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਭਿਨਿਵੇਸਨਅਸ੍ਸਾਦਨਵਸੇਨ ਤੰਤੰਪਵੱਤਿਯਞ੍ਚ ਤੰਤੰਵੋਹਾਰਵਸੇਨ ਪਵੱਤੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਚ ਯਥਾਵੁੱਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਾ। **ਇਤਰੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਿੱਤਾਰਮ੍ਮਣੇਨ। **ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਸਾਮਿਵਚਨੰ। ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਤੱਥ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨਪਿ ਸੱਦਾਦੀਨੰ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਤਾ। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯੋਜਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਿਕੇਨ ਸੱਦਾਦੀਨੰ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਤਾਤਿਆਦਿਨਾ **ਦ੍ਵਾਰਭੇਦਵਸੇਨ** ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਇਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝੱਤੰ ਅਨਿਟ੍ਠਮਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝੱਤਞ੍ਚ। **ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਯੋ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਲੋਕੁੱਤਰਪਵੱਤਿਯੋ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੇਹਿ ਲੋਕੁੱਤਰਾ ਕਾਮਾਵਚਰਤੋ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁੱਤਕੁਸਲਕਿਰਿਯੇਹਿ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਚ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵੋ ਏਵ **ਅੱਤਸਮ੍ਭਵੋ**।

੧੧੦੨. ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕਮ੍ਮੂਪਪੱਤਿਭਵੇ ਦਿਟ੍ਠਿਰਹਿਤੋ ਲੋਭੋ ਭਵਾਸਵੋਤਿ ਯਥਾਵੁੱਤਵਿਸਯੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਿਤੋ ਸਬ੍ਬਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਵਿਸਯੋ ਚ ਲੋਭੋ ਕਾਮਾਸਵੋ ਭਵਿਤੁੰ ਯੁੱਤੋਤਿ ਵੁੱਤੰ **"ਭਵਾਸਵੰ...ਪੇ॰... ਸਿਯਾ"**ਤਿ। ਕਾਮਾਸਵਭਵਾਸਵਵਿਨਿਮੁੱਤਸ੍ਸ ਹਿ ਲੋਭਸ੍ਸ ਅਭਾਵੰ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ। **ਪਾਲ਼ਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਪਾਲ਼ਿਯੰ। ਤੱਥ ਯਥਾ ''ਕਾਮਾਸਵੋ ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵੁੱਤੰ, ਏਵੰ ''ਭਵਾਸਵੋ ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਚਤੂਸੁਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਪ੍ਪਯੁੱਤਲੋਭਸਹਗਤਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੬੫) ਵੁੱਤੱਤਾ ''ਭਵਾਸਵੋ...ਪੇ॰... ਯੁੱਤੇਸੁ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵੁੱਤੋਤਿ ਸਾਵਧਾਰਣੰ ਵੁੱਤੰ। ਤਥਾ ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਭਵਾਸਵੋ ਚਤੂਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਪ੍ਪਯੁੱਤੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਧਾਵ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪੭੩)। **ਸੋਪਿ ਰਾਗੋ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੋ ਰਾਗੋ। ਕਾਮਭਵਪੱਥਨਾ ਵਿਯ ਕਾਮਾਸਵੋਤਿ ਯੁੱਤੰ ਵੱਤੁੰ। ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਰਾਗਕਾਮਭਵਪੱਥਨਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਭਵਾਸਵੋਤਿ ਵੱਤੁਬ੍ਬਪਰਿਯਾਯੋ ਅੱਥੀਤਿ ''ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੋ ਰਾਗੋ ਭਵਰਾਗਵਸੇਨ ਪੱਥਨਾ ਭਵਾਸਵੋ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵੁੱਤੰ, ਨ ਤੇਸੰ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਭਵਾਸਵਭਾਵਦਸ੍ਸਨੱਥਨ੍ਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਰੂਪਾਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਮ੍ਮਤੋ ਚ ਉਪਪੱਤਿਤੋ ਚ ਦੁਵਿਧੇਪਿ ਭਵੇ ਆਸਵੋ ਭਵਾਸਵੋ''ਤਿ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ। ਤੱਥ ਕਾਮਭਵਪੱਥਨਾਯ ਤਾਵ ਕਾਮਾਸਵਭਾਵੋ ਹੋਤੁ,

ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਸਸ੍ਸਤਾਭਿਨਿਵੇਸਸਹਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸਯੇ ਕਾਮਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਕਾਮਾਸਵੋਯੇਵ ਨਾਮ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਹਿ ਤੇਭੂਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਮਨੀਯਟ੍ਠੇਨ ਕਾਮਾਤਿ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਲੋਭਸ੍ਸ ਭਵਾਸਵਭਾਵੇਨ ਵਿਸੁੰ ਉਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚੇਤਮੇਵੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੰ, ਇਤਰਥਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਸ੍ਸਪਿ ਲੋਭਸ੍ਸ ਭਵਾਸਵਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਕਾਮਾਸਵਾਦਯੋ ਏਵ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਸਵਭਾਵੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੧੧੦੩. ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯਾਪਿ ਭਵਾਸਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਲੋਭਸ੍ਸ ਕਾਮਾਸਵਭਾਵੋ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਯੋਜੇਤੁਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਕਾਮਾਸਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਸਦ੍ਧਾ''ਤਿ ਕੇਚਿ।

੧੧੦੫. **ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸ੍ਵੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ** ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜੀਵਗ੍ਗਹਣਵਿਸਯਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਭਾਵਾ। **ਰੂਪੇ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਾ ਪਨ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ** ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਮਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਸਯੰ ਸਮਾਰੋਪਿਤਸ੍ਸ ਤੇਸੁ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਆਕਾਰਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਵੇਸਨਤੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ। **ਤਤੋ** ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ। ਵੇਦਨਾਦਯੋਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਵਾ ਸਰੀਰਸਙ੍ਖਾਤਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ। ''ਅਞ੍ਞੰ ਜੀਵੰ ਅਞ੍ਞੰ ਸਰੀਰ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਹੋਤੀ**ਤਿ ਭਵਤਿ ਸਸ੍ਸਤੰ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਇਸ੍ਸਰਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞੰ।

ਅਰੂਪਭਵੋ ਵਿਯ ਰੂਪਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਰੂਪਭਵੋ ਕਾਮਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕੋ ਰਾਗੋ ਪਹੀਯਤਿ, ਨ ਵਿਮਾਨਾਦੀਸੁ ਰਾਗੋਤਿ ਸੋ ਅਕਾਮਰਾਗੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਮਾਸਵੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ। ਟੀਕਾਕਾਰੇਹਿ ਪਨ ਕਾਮਾਸਵਭਵਾਸਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਲੋਭਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੰ ਵਿਮਾਨਾਦਿਰਾਗਸ੍ਸਪਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਭਾਵਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਰੂਪਾਰੂਪਭਵਰਾਗਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬੋ ਲੋਭੋ ਕਾਮਾਸਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤੰ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਸਿਯਾ ਆਸਵਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਕਾਮਰਾਗੇਨ ਭਵਰਾਗੇਨ ਵਾ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ, ਸਿਯਾ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਤਦਞ੍ਞਰਾਗੇਨ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ, ''ਚਤੂਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾ''ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਕਾਮਾਸਵਭਵਾਸਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਲੋਭਾਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਕਾਮਾਸਵੋ''ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਸ੍ਸ ਕਾਮਾਸਵਭਾਵੰ ਸਾਧੇਤਿ। **ਪਹਾਤਬ੍ਬਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। **ਪਹਾਨੇ**ਤਿ ਪਹਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤੰ।

੧੧੨੧. **ਜਾਤਿਯਾ**ਤਿ ਖਤ੍ਤਿਯਸਭਾਵਾਦਿਜਾਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਗੋਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਗੋਤਮਗੋਤ੍ਤਾਦਿਉਕ੍ਕਟ੍ਠਗੋਤ੍ਤੇਨ। **ਕੋਲਪੁਤ੍ਤਿਯੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਾਕੁਲਭਾਵੇਨ। **ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯਾ**ਤਿ ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਰੀਰਤਾਯ। ''ਪੋਕ੍ਖਰ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਸਰੀਰੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। **ਮਾਨੰ ਜਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਕਰੋਤਿ। ਪਵਤ੍ਤੇ ਮਾਨੇ **ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ। ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸੇਯ੍ਯਜਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯੋਤਿਆਦਿਭੇਦੰ ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਸੇਸੰ। ਸੇਯ੍ਯਜੰ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ **ਸੇਯ੍ਯਮਾਨੇ। ਤਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਸੇਯ੍ਯਜਸ੍ਸ ਸੇਯ੍ਯਾਦੀਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ''ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਞ੍ਞੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ। ਸੇਯ੍ਯਾਦਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਨਨੰ ਪਗ੍ਗਹੋ ਮਾਨੇ, ਤਸ੍ਸ ਕਰਣੰ ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿਆਦਿਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਸੇਯ੍ਯੋਤਿ ਆਦਿਕਿਚ੍ਚਕਰਣ**"ਨ੍ਤਿ।

੧੧੪੦. ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਲੋਭੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਸਭਾਵੋਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਆਸਵਦ੍ਵਯਸਭਾਵਾ, ਕਾਮਰਾਗੋ ਕਾਮਾਸਵਸਭਾਵੋ ਏਵਾਤਿ **ਆਸਵਦ੍ਵਯਏਕਾਸਵਭਾਵੋ** ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਮਰਾਗਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਅਵਿਜ੍ਜਞ੍ਚ ਨੋਆਸਵਸਭਾਵਾ। ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਆਸਵਦ੍ਵਯਸਭਾਵਾ ਏਵ, ਨਅਭਿਜ੍ਝਾਸਭਾਵੋ ਚ ਲੋਭੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਨੋਆਸਵਲੋਭਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵੋ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ ਆਹ। **ਗਣਨਾਯ ਹੇਤੁਯਾ ਸਤ੍ਤਾਤਿ** ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਹਾਵਾਰਪਾਠੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਆਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਸਵਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਆਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੋਆਸਵਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਆਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਸਵਸ੍ਸ ਚ ਨੋਆਸਵਸ੍ਸ ਚ। ਨੋਆਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੋਆਸਵਸ੍ਸ। ਨੋਆਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਸਵਸ੍ਸ। ਨੋਆਸਵੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਸਵਸ੍ਸ ਚ ਨੋਆਸਵਸ੍ਸ ਚ। ਆਸਵੋ ਚ ਨੋਆਸਵੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਨੋਆਸਵਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੩.੧੬) ਇਮੇਸੰ ਵਾਰਾਨੰ ਵਸੇਨ ''ਗਣਨਾਯ

ਸਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿ ਨੋਆਸਵਸਭਾਵੋਪਿ ਲੋਭੋ ਸਿਯਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ''ਆਸਵੋ ਚ ਨੋਆਸਵੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਮੋਹਯਥਾਵੁੱਤਲੋਭਾ ਆਸਵਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਸਤ੍ਤਮੋ, ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤੰ ਸਤ੍ਤਮੰ ਅਟ੍ਠਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ''ਆਸਵੋ ਚ ਨੋਆਸਵੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਸ੍ਸ ਚ ਨੋਆਸਵਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਨਵਮੋ ਪਞ੍ਹੋ ਵੁੱਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨ ਪਨ ਵੁੱਤੋਤਿ। ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਲੋਭਸ੍ਸ ਨੋਆਸਵਭਾਵਾਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਤਰਸ੍ਸਪਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ।

੧੧੬੨. ਯਥਾਰੂਪੇ ਰੂਪਪ੍ਪਬਨ੍ਧੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਗਚ੍ਛਤਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਿਸੀਦਤੀਤਿ ਵੁੱਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾ ਵਿਸਦਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ **ਇਰਿਯਾਪਥੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੰ**। ਤੰ ਪਨ ਕੁਸਲਤੋ ਕਿਰਿਯਤੋ ਚ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸ ਜਵਨਾਨਿ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਅਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾਸਵਿਧੰ**। ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਕਰਤ੍ਤਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਸਦਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਪੇਤਿ ਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ ਚਾਤਿ ਵੁੱਤੰ **"ਇਰਿਯਾਪਥੰ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ।

੧੧੬੩. ਵਿਪਕ੍ਖੇਪਿ ਭਾਵਤੋ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ **ਰੂਪਤ੍ਤਾਸਾਧਕਤ੍ਤੰ**। **ਗਰੁਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿ** ਲਹੁਤਾਵਿਰਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸਤਿਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਾਦੀਨੰ ਲਹੁਤਾਵਿਰਹੇ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਨੰ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਲਹੁਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਕਾਰਣਾਨੁਰੂਪਤ੍ਤਾ ਚ ਫਲਸ੍ਸ **"ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਮੁਟ੍ਠਿਤਰੂਪੇਹੀ"**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। **ਨ ਜਾਗਰ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਾਮਕਾਯੇ ਸੁਪਨਸ੍ਸ ਅਸਿਦ੍ਧਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਫਲਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਿਦ੍ਧੰਯੇਵ ਨਿਦ੍ਦਾਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਨਾਯੰ ਨਿਯਮੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਨਿਦ੍ਦਾਕਾਰਣਮੇਵ ਪਨ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦਾਯ ਮਿਦ੍ਧਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਕਾਰਣੰ ਕਰਜਕਾਯਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

ਛਾਦਨੰ , ਅਵਤ੍ਥਰਣੰ ਵਾ ਓਨਾਹੋ, ਸੋ ਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਸਭਾਵੋਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਆਸਙ੍ਕੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਤੇਨ ਸਹ ਵੁੱਤਾ ਓਨਾਹਪਰਿਯੋਨਾਹਾ ਚਾ"**ਤਿ। ਅਸਙ੍ਕੋਚਵਸੇਨ ਵਿਸਦਾ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਭਾਵੋ**। **ਆਵਰਣਭਾਵੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਆਵਰਣਸਭਾਵਤ੍ਤੇਪਿ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰੋ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਓਨਹਨਾਦਿਭਾਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਾਮਞ੍ਞਞ੍ਹਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਆਵਰਣਸਭਾਵੋਤਿ ਆਵਰਣਭਾਵਸਦਿਸਸ੍ਸ ਓਨਹਨਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਨਾਮਕਾਯੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਪਾਨਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗੋਤਿ ਚ ਤੰਕਿਰਿਯਾਸਾਧਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਸੁਰਾਪਾਨਸ੍ਸ ਸੁਰਾ…ਪੇ॰… ਯੋਗਸ੍ਸ ਚ ਅਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁੱਤੋ। ''ਸੁਰਾਮੇਰਯਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣੰ ਪਾਨੰ ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੋਗੋ ਚਾ''ਤਿ **ਪਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨੀਵਰਣੰ ਹੁਤ੍ਵਾ** ਵਾਤਿਆਦਿਨਾ ਇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ''ਨੀਵਰਣਸਭਾਵਾਨੰ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨਪਰਾਯ ਚੋਦਨਾਯ ਨੀਵਰਣਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਦਿਟ੍ਠਪਯੋਗਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਯਥਾਲਾਭਤੋ ਗਹਣੰ ਞਾਯੋਯੇਵ ਨ ਹੋਤਿ, ਸਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਭਾਵਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਭਾਵਾਨੰਯੇਵ ਪਨ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਤੰਸਭਾਵਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਯੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਨ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਥਿਨੰ ਵਿਯ ਮਿਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਅਰੂਪਮੇਵਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਨ ਵਚਨੇਨ। **ਅਸਮ੍ਭਵਵਚਨਤੋ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਭਵਵਚਨਭਾਵਤੋ।

ਤੇਨਾਤਿ ਤੇਨ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਵਚਨੇਨ। ਰੂਪਪ੍ਪਹਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੰ **"ਅਞ੍ਞੋ ਕਾਰੋ"**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਯੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਅਞ੍ਞਥਾ''ਤਿ ਵੁੱਤੰ। **ਇਦ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਤੰ ਪਜਹਥਾ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਪ੍ਪਹਾਨੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਯੁਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਸੁਦੂਰੰ ਦੂਰਙ੍ਗਮਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਯੇਵ ਵਿਬਨ੍ਧਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਣੰ। ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁੰ ਅਪ੍ਪਦਾਨੇਨ ਕੁਸਲਵਾਰੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁੱਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੰ** ''ਚੋਰਾ ਮਗ੍ਗੇ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿੰਸੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ।

੧੧੭੬. **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਞ੍ਚ ਸਹ** ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਪੁਚ੍ਛਾਨਿਗਮਨੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੰ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇਨ ਵਿਨਾਭਾਵਕਾਰਣੰ ਵਤ੍ਵਾ ''ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ''ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨੀਵਰਣਤਾ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਭਾਵੋ। ਸੋ ਹਿ ਰੂਪਰਾਗਾਰੂਪਰਾਗਪ੍ਪਕਾਰਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੰ ਉਪਾਦਾਯ ਤਤੋ ਤਿਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ''ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨੀਵਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਲੋਭੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਚ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹਾਨੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੋ ਲੋਭੋ ਅਨੀਵਰਣਸਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ **"ਯਦਿ…ਪੇ॰… ਸਿਯਾ"**ਤਿ। **ਨੋਨੀਵਰਣੋ** ਰੂਪਰਾਗਾਰੂਪਰਾਗਪ੍ਪਕਾਰੋ ਲੋਭਧਮ੍ਮੋ **ਨੀਵਰਣਸ੍ਸ** ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕਸ੍ਸ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਨੋਨੀਵਰਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਚ ਨੋਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਨੀਵਰਣੋ ਚ ਨੋਨੀਵਰਣੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਨੀਵਰਣੋ ਚ ਨੋਨੀਵਰਣੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਨੋਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਨੀਵਰਣੋ ਚ ਨੋਨੀਵਰਣੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਚ ਨੋਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੮.੨੫) ਇਮੇ ਪਞ੍ਹੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ** ਵੁਤ੍ਤੰ ਨੀਵਰਣਪਦਮੂਲਕਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਨੋਨੀਵਰਣਮੂਲਕਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਨੀਵਰਣਨੋਨੀਵਰਣਤਦੁਭਯਮੂਲਕਾਨੰ ਪਨ ਤਿਣ੍ਣੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਵਸੇਨ **ਨਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਨਯਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਭਾਵਾ ਨੋਨੀਵਰਣਲੋਭਾਭਾਵਾ।

੧੨੧੯. **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਆਕਾਰੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਨ। ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨੰ ''ਨਿਚ੍ਚੰ ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਵਚਨਾਨੰ, ਦਿਟ੍ਠਿਰਹਿਤੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨੰ ਗਗਨਕੁਸੁਮਾਦਿਲੋਕਵੋਹਾਰਵਚਨਾਨਞ੍ਚ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਆਹ "**ਵਾਚਾ…ਪੇ॰…** ਵਾ"ਤਿ।

੧੨੨੧. **ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਲੋਕੇ ਠਿਤੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿੰ ਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਸਯੰ ਠਿਤੋ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਲੋਕੰ ਪਰਲੋਕੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ।

੧੨੩੬. **ਨ ਹਿ ਪੁਰਿਮੇਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਦੀਹਿ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਅਪਾਯਗਮਨੀਯਭਾਵਾਦਿਕਾ ਏਵ ਰਾਗਾਦਯੋ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਾਦੀਹਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੧੨੮੭. ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਪਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਕੇ ਨ ਤਥਾ ਤਿਬ੍ਬੋ ਲੋਭੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਥਾ ਸੁਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਕੇਤਿ ਆਹ "**ਬਲਵਨਿਕਨ੍ਤਿਵਿਰਹੇਨਾ**"ਤਿ।

੧੩੦੧. ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਵਿਯ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਸਹਪਵਤ੍ਤਿਪਰਿਯਾਯੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠੇਨ ਰਾਗਰਣੇਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਮੋਹਸ੍ਸ ਸਰਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਹਿ ਯੋ ਮੋਹੋ ਸਹਜਾਤੋ ਭਵੇ, ਸੋਪਿ ਰਾਗੇਨ ਸਰਣੋ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਭਾਵਤੋਤਿ । ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਤਦੇਕਟ੍ਠਕਿਲੇਸਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕਮ੍ਮਭੇਦਤੋ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਰਣਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੇਨਪਿ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਸੰਸਨ੍ਦਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੇ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਯੰ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਸਮ੍ਪਯੋਗਪ੍ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਵਾ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਰਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ, ਤੰ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਰਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨਪਰੰ, ਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਰਣਭਾਵਪਟਿਸੇਧਨਪਰਨ੍ਤਿ **ਅਰਣਵਿਭਙ੍ਗ**ਸੁਤ੍ਤਵਿਰੋਧੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯਕਥਾਭਾਵਤੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸਰਣਭਾਵੋ ਵਿਯ ਅਰਣਭਾਵੋਪਿ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰਯੇਵਾਤਿ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾਯ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ** ਨ ਕੋਚਿ ਸੁਤ੍ਤਵਿਰੋਧੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੧੩. **ਅਹੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਹੰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਅਤ੍ਥਾਵਬੋਧਨਤ੍ਥੋ ਹਿ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਯੋਗੋ। ਅਤ੍ਥਪਰਾਧੀਨੋ ਕੇਵਲੋ ਅਤ੍ਥਪਦਤ੍ਥਕੋ, ਸੋ ਪਦਤ੍ਥਵਿਪਰਿਯੇਸਕਾਰਿਨਾ ਪਨ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਤੋ ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਦਪਦਤ੍ਥਕੋ ਜਾਯਤਿ ਯਥਾ

ਗਾਵੀਤਿ ਅਯਮਾਹਾਤਿ ਗੋ-ਸਦ੍ਦਂ ਆਹਾਤਿ ਵਿਵ੍ਵਾਯਤਿ। ਤੇਨ ਵਿਵ੍ਵਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤੋ ਸਦ੍ਦੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵੋਹਾਰੋ ਲੋਕਿਯਸੋਤੇ ਪਟਿਹਵ੍ਵਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਕਥਾ॰ ੩੪੧) ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਚਨਭਾਵਂ ਸਾਧਯਤਿ। **ਅਵ੍ਵਥਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਦ੍ਦਸਭਾਵਤ੍ਤੇ ਦੋਸਮਾਹ। **ਅਧਿਵਚਨਾਦਿਤਾ ਸਿਯਾ**, ਤਥਾ ਚ ਅਧਿਵਚਨਾਦੀਨਂ ਅਧਿਵਚਨਪਥਾਦਿਤੋ ਵਿਸੇਸੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਦੁਕੋਯੇਵ ਨ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਸਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਰੂਪਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮੂਹਤੋ ਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਚ ਏਕਤ੍ਤਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਹਨ੍ਤਿ ਵੋਹਰਿਯਮਾਨਾ ਉਪਾਦਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਯਤਿ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਤਥਾ ਸੇਸੇਸੁ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਦਤ੍ਤੋਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਤ੍ਤਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਵ੍ਵਮ੍ਪਿ ਉਪਾਦਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਹਂ-ਸਦ੍ਦਾਦਿਪਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਸ੍ਸ, ਪਰਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾ। ਅਧਿਵਚਨਂ ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਵਦਨ੍ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੋ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਸਯਂ ਞਾਤੋ ਏਵ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਅਗ੍ਗਹਿਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨ ਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਸਮਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਹਿਤਸਵ੍ਵੇਨਾ**"ਤਿ। **ਵਿਸੇਸੇਨ ਞਾਯਤੀ**ਤਿ **ਸਮਵ੍ਵਾ**ਤਿ **ਸਂ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਂ ਆਹ।

ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਇਦਂ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪੀਯਤਿ। ਨਾਮਭੂਤਂ ਵਚਨਮੇਵ ਤਂ ਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਹੇਤੁਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ ਬਜ੍ਵਜ੍ਯਤਿ ਚਾਤਿ ਆਹ "**ਨਾਮਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਨ ਹਿ ਪਥਵੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਪਥਵੀਸਙ੍ਖਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀ-ਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਂ।

ਆਚਰਿਯਾਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਕਾ ਆਚਰਿਯਾ, ਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਦਤਿ। **ਮਾਤਿਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾਯਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾਵਚਨੇਨ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਚ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਏਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਵਾਦਸ੍ਸ ਵਿਰੋਧੋ ਸਿਯਾ, ਤਮੇਵ ਵਿਰੋਧਂ "**ਨ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਵਚਨਪਥਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਕਾਸਕਸ੍ਸ ਸਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਵ੍ਵਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸੇਵ ਵਚਨਮਤ੍ਤਂ ਅਧਿਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਆਦਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਅਸਭਾਵਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਕਿਚ੍ਚਰਹਿਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸਭਾਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਨੁਪਲਦ੍ਧਸਭਾਵਸ੍ਸ।

ਦੁਵਿਧਾਤਿ ਪਵ੍ਵਾਪਨਪਵ੍ਵਾਪਿਤਬ੍ਬਭੇਦਤੋ ਦੁਵਿਧਾ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਕਿਚ੍ਚਰਹਿਤਾਤਿਆਦਿਪ੍ਪਕਾਰਾ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪੁਗ੍ਗਲਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਵਣ੍ਣਨਾਯਂ। ਨਨੁ ਚ ਤਤ੍ਥ ਉਪਨਿਧਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦਯੋ ਅਪਰਾਪਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ "**ਛ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯੋਵ ਵੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਸਚ੍ਚਂ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਛਸੁ ਏਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਤਿ "**ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦਯੋ ਛ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯੋ**ਵ **ਵੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਦਿ ਵਿਯ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਵ੍ਵਾਪਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਚ ਸਤ੍ਤਰਥਾਦਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਵ੍ਵਾਪਨਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਦੁਵਿਧਾਪਿ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਆਹ "**ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਇਤਰੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਅਵਸੇਸੇਹਿ ਪਵ੍ਚਹਿ, ਰੂਪਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਸਤ੍ਤਰਥਾਦੀਨਵ੍ਚ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਪਨਤੋ ਤਂਤਂਵਾਚਕੋ ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਵਿਸਯਭੇਦਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦਿਭੇਦਾ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਦੀਹਿ ਦਸਹਿ ਪਦੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਂ ਪੁਰਿਮੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਚ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਵ੍ਵਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ "**ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਗਤੋ ਉਜੁਕੋ**"ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਯਦਿ ਚਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਤ੍ਤਾਦਿਕਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਉਪਾਦਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਯਦਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, **ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ**। ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਚ ਸਾ ਪਵ੍ਵਾਪਿਤਬ੍ਬਤੋ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਤੇਸਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਲਦ੍ਧੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸਾ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਵਸੇਨ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਚੋਦਨੇਨ ਤਤ੍ਥ ਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਯਥਾ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ

ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚ ਸਤ੍ਤਰਥਾਦੀਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਵਿਯ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਚ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

"**ਅਥਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਸਯਮੇਵ ਕਾਰਣਮਾਸਙ੍ਕਤਿ। "**ਨਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਸਿਦ੍ਧਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਸਙ੍ਖਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਙ੍ਖਾਦਯੋਪਿ ਨਾਮਾਦੀਹਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ "**ਸਙ੍ਖਾਦਿਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਵਚਨਗ੍ਗਹਣਂ** ਵਚਨੁਚ੍ਚਾਰਣਂ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣਵਚਨਗ੍ਗਹਣਾਨਂ। ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਮੇਵ ਅਸਮ੍ਭਵਂ "**ਯਦਿ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ। **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਞ੍ਞਾਪਨੇ**ਤਿ ਯਾਯ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਾਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਰੂਪਾਦਯੋ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਨ੍ਤਿ, ਯਾ ਚ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸਨ੍ਤਾਨਾਨਨ੍ਤਰਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਗਹਿਤਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਕੇਤੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਸਾ ਅਯਂ ਨਾਮਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨੇ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਠਪਨੇ। ਅਥ ਵਾ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸਨ੍ਤਾਨਾਨਨ੍ਤਰਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਗਾਹਾਪਨੇ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੇ। **ਤਸ੍ਸਾ ਅਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਞਾਪਨੇ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣਵਚਨਗ੍ਗਹਣਾਨਂ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤਾ ਅਞ੍ਞਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। **ਤਤੋ ਅਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਕੇਵਲਾਨਿ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣਵਚਨਗ੍ਗਹਣਾਨਿ ਅਤ੍ਥਪਞ੍ਞਾਪਨੇ ਵਿਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਞਾਪਨੇਪਿ ਅਸਮਤ੍ਥਾਨਿ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਞਾਤਾਯੇਵ ਤੇਸਂ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਂ ਤਂਜਾਨਨਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਅਨਨ੍ਤਰਪਰਿਕਪ੍ਪਨੇ ਚ ਅਨਵਤ੍ਥਾਨਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ।

ਸਙ੍ਕੇਤੋ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਹੋਤਿ, ਭੂਤਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਵੋਹਰਿਯਮਾਨਾ ਕਸਿਣਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਤਂ ਤਂ ਸਙ੍ਕੇਤਿਤਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਕੇਤਕਰਣਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਿਕਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਨਾਪਿ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣ**"ਨ੍ਤਿ ਅਵੋਚ। ਨਨੁ ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਾਸਮ੍ਭਵਚੋਦਨੇਨੇਵ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣਾਭਾਵੋਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਸਙ੍ਕੇਤੇ ਪਨ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਮਤਿਭੇਦੋ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਪਕ੍ਖਿਕੋ ਅਯਂ ਦੋਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਵਚਨਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾਵਚਨਤ੍ਥਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਾ ਚ, ਤਦਭਿਧਾਯਕੋ ਸਦ੍ਦੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਬ੍ਬਵੋਹਾਰੋ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਵਚਨ...ਪੇ॰... ਜਨਂ ਨਤ੍ਥੀ**"ਤਿ ਆਹ। **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਚਨਭਾਵੇ ਸਿਦ੍ਧੇ** ਪਟਿਹਨਨਸੋਤਬ੍ਬਤਾਦੀਪਕਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਪਾਠਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਅਤ੍ਥਿ ਕੇਚਿ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵੋਹਾਰਂ ਸੁਣਨ੍ਤਿ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ''ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾਯ ਵਿਰੋਧੋ, **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਅਵੁਤ੍ਤਤਾ, ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਨਨੁਗਮੋ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਤਾ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਪਦਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ, ਅਨਵਤ੍ਥਾਨਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਅਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਾਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਅਨੇਕੇ ਦੋਸਾ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਾਭਾਵੋ ਅਨੇਕੇਸਂ ਪਾਠਪ੍ਪਦੇਸਾਨਞ੍ਚ ਅਨੁਲੋਮਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ "**ਪਾਲ਼ਿ...ਪੇ॰... ਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ।

ਯਦਿ ਸਤ੍ਤਾਤਿਆਦਿਨਾ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੇ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਵਿਰੋਧਮਾਹ। ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੇ ਯਦਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਦਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਏਵ ਸਿਯਾ, ਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾਦਯੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵੋ ਏਵ ਸਿਯਾ। ਵੁਤ੍ਤਾ ਚ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਪ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧ ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ) ''ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ। ਇਤਰੋ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਰੋਧਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਇਦਾਨਿ ਸਤ੍ਤਾਦਿਵਿਸਯਸ੍ਸ ਕੇਨਚਿਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਅਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਬ੍ਬਿਸਯਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵਂਯੇਵ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਿ "**ਅਯਞ੍ਚ ਵਾਦੋ**"ਤਿ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਏਵ ਸਤ੍ਤਾਦਯੋ ਰੂਪਾਦਿਸਭਾਵਾਭਾਵਵਸੇਨ ''ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਅਭਾਵਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਮਾਨਭਾਵੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤੀਤਿ

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਰੂਪੋ ਵਾਦੋ ''ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ? ਹੇਵਤ੍ਥਿ ਹੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਸੇਵਤ੍ਥਿ ਸੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਨ ਹੇਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ। ਸੇਵਤ੍ਥਿ ਸੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਆਮਨ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਥਟ੍ਠੋ ਨਤ੍ਥਟ੍ਠੋ''ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੩੦੬) ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਾਯ **ਹੇਵਤ੍ਥਿਕਥਾਯ**। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਰੂਪਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਰੂਪਾਦਿਸਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਿ, ਵੇਦਨਾਦਿਸਭਾਵੇਨ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਮੇਵਿਦਂ ਏਵਂ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਏਵਂਲਦ੍ਧਿਕੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ ਸਕਵਾਦਿਸ੍ਸ। ''ਹੇਵਤ੍ਥਿ ਹੇਵ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਪਰਵਾਦਿਸ੍ਸ। ਅਥ ਨਂ ਸਕਵਾਦੀ ਯਦਿ ਰੂਪਮੇਵ ਏਵਂ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਲਦ੍ਧਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਸੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥਿ ਸੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ''ਸੇਵਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਆਹ। ਇਤਰੋ ਤੇਨੇਵ ਸਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਿਤਂ, ਤੇਨੇਵ ਨਤ੍ਥਿਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਕਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਿਤਂ, ਪਰਭਾਵੇਨ ਨਤ੍ਥਿਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ। ਤਤੋ ਸਕਵਾਦੀ ''ਅਤ੍ਥਟ੍ਠੋ ਨਤ੍ਥਟ੍ਠੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿਤਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਨਾ ਕਾਲਭੇਦੇਨ ਅਸਮ੍ਭਵਤ੍ਤਾਤਿ ਕਿਂ ਏਕਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪਰਵਾਦਿਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ। **ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੋ**ਤਿ ਚ ''ਰੂਪਂ 'ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਹੇਵਤ੍ਥਿ, ਰੂਪਂ 'ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਹੇਵ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਕਥਾ॰ ੩੦੬) ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਰੂਪਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਸਕਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਪਰਭਾਵੇਨ ਨਤ੍ਥਿਤਾਯ ਚ ਪਟਿਸੇਧਨੇਨ ਸਤ੍ਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਤਥਾਭਾਵੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਰੂਪਾਦਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਰੂਪਾਦਿਸਭਾਵਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਤਥਾ ਤਥਾ**ਤਿ ਸਮੂਹਸਨ੍ਤਾਨਾਦਿਵਸੇਨ। **ਵਿਚਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ** ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਦਿ ਸਤ੍ਤਰਥਾਦਿਸਞ੍ਞਾਵਲਮ੍ਬਿਤੋ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਨਨੁ ਸਤ੍ਤਰਥਾਦਿਅਭਿਲਾਪਾ ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਾ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਨ ਚ ਤੇ ਅਭਿਲਾਪਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਹੋਨ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਕਸ੍ਸ ਵਚਨਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵੋਹਾਰਂ ਲਭਤਿ। ਇਮਿਨਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾ**ਤਿਆਦਿ ''ਸਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ। ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਂ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪੨੧) ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ **ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ**। ਯਦਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਕਥਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਾਦਿਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **"ਖਨ੍ਧਸਮੂਹਸਨ੍ਤਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਸਮੂਹਸਨ੍ਤਾਨਂ। **ਤਦੁਪਾਦਾਨਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਗਹਣਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਕਾਰਣਭੂਤਂ। ਯਦਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸਞ੍ਞਾਯ ਸੇਵਮਾਨਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਦਿਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਕਥਂ ਪੁਗ੍ਗਲਦਸ੍ਸਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਭਾਵੇ ਵਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਾਹ। ਇਦਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਨੁਮਾਨਂ। **ਨ ਰੂਪਾਦਯੋ ਵਿਵੇਚੇਤ੍ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ** ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਹਣੇ ਤਥਾਰੂਪਾਯ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ ਸੇਨਾਦਯੋ ਵਿਯਾਤਿ। ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥੇਨ ਯੋ ਛਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯੋਤਿ ਸਂਸਰਤਿ ਮੁਚ੍ਚਤਿ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਪੁਗ੍ਗਲੋਵ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ, ਨ ਵੋਹਾਰਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਟਿਸੇ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠੀ"**ਤਿ ਆਹ।

ਗਾਥਾਯ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਰੂਪਂ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਕਂ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਂ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਜਾਨਾਸਿ ਨੁ, ਏਤੇਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਗਹੇਤੁਂ ਨਾਰਹਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਥ ਏਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਏਕੋ ਸਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਚ੍ਚੇਸਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਮਾਰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਨੁ ਤੇ। ਨੁ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਮੇਵੇਤਿ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ **ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਪੁਞ੍ਜੋਯਂ**। ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤਿ **"ਨਯਿਧ ਸਤ੍ਤੂਪਲਬ੍ਭਤੀ"**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਵਾ ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਵਾ ਅਨੁਪਲਦ੍ਧਿਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਕੋਚਿ ਸਤ੍ਤੋ ਨਾਮਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਦਿ ਸਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਥਂ ਸਤ੍ਤੋ ਸਂਸਾਰਮਾਪਾਦੀਤਿਆਦਿ ਨੀਯਤੀਤਿ। ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਨੇਤਬ੍ਬਂ, ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਵੋਹਾਰਸਤ੍ਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਯਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ ਵੋਹਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਤ੍ਤੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਾ**ਤਿ ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਤੋ ਅਕ੍ਖਚਕ੍ਕਈਸਾਦਿਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਮੁਪਾਦਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਵੋਹਾਰੋ।

ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਸਸਵਿਸਾਣਾਦਿਕਸ੍ਸ। ਯਦਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ, ਕਥਂ ਤਂ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਆਹ **"ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਲੋਕਸਞ੍ਞਾਤਂ** ਘਟਾਦਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਯਥਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਸਨ੍ਤਤਿਪਤਿਤਾਨਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸੁਪਤਾਪਾਭਾਵੇਨ ਅਸ੍ਸਤ੍ਥਭਾਵਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਰਹਿਤਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ''ਅਸ੍ਸਾਸਨਕਰਸ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਕਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਰਹਿਤਾਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ ਵਾ ਅਨ੍ਤੋਨੀਤੋਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ ਵੋਹਾਰਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਗਹਿਤਾਯੇਵ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ

ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਸਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਥਦ੍ਵਾਰੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਥਾ ਪਕਾਰਤੋ ਞਾਪਨਭਾਵੇਨ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਞਾਪਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾਯੇਵ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸਭਾਵਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਨ ਹਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦਿ ਸਰੂਪਤੋ ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਚਨੀਯਭਾਵਂ ਭਜਤਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਨੇਸਂ ਕਾਲਦੇਸਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਅਞ੍ਞਜਾਤਿਯਕੋ ਸਜਾਤਿਯਸਾਧਾਰਣੋ ਪੁਬ੍ਬਸਙ੍ਕੇਤਾਨੁਰੂਪਂ ਅਜ੍ਝਾਰੋਪਸਿਦ੍ਧੋ ਸਾਮਞ੍ਞਾਕਾਰੋ ਵਚਨੀਯੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਨ ਵਿਨਾ ਕੇਨਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੋ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਸਿਦ੍ਧੋ ਤਂਤਂਵਚਨਤ੍ਥਨਿਯਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਾਕਾਰਵਿਸੇਸੋ ਨਾਮ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯਾ। ਸੋ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਸਦ੍ਦਂ ਨਾਮੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਾਮਸਞ੍ਞਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਨਾਮਂ, ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਪਨਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚਾਤਿ।

ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸੋ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋਤਿ? ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਸ੍ਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਨੇਕਾਕਾਰਾ ਹਿ ਅਤ੍ਥਾਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਵਚਨਞ੍ਚ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਭਵਤਿ, ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚ ਏਤਮੇਵਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਚਨਵਚਨੀਯਭੇਦਾਨਂ ਸਙ੍ਕਰੋ ਸਿਯਾ, ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ, ਸਬ੍ਬੋ ਚ ਸਦ੍ਦੋ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾਚਕੋਤਿ ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤੇਸੁ ਏਵ ਤੇਸੁ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ।

ਅਪਰੇ ਪਨ ‘‘ਯਥਾ ਧੂਮਤੋ ਅਗ੍ਗਿਅਨੁਮਾਨੇ ਨ ਕੇਵਲੇਨ ਧੂਮੇਨੇਵ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਧੂਮਸ੍ਸ ਪਨ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਅਵਿਨਾਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋ ਧੂਮੇਨ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਏਵਂ ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨੇ ਨ ਕੇਵਲੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਦਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਂਤਂਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਨ ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਵਿਨਾਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋ ਤੇਨ ਤੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਗ੍ਗਹਿਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨਪਿ ਸਦ੍ਦਸਵਨਮਤ੍ਤੇਨ ਤਦਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਯੋ ਯਮੇਤ੍ਥ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਰੂਪੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਪਨਭਾਵੇਨ ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਭਾਵਾ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਵਸੇਨ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤੋਤਿ ਵਾ ਸਿਦ੍ਧੋ ਞਾਤੋਤਿ ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਸਿਦ੍ਧੋਤਿ, ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਕਾਸਿਯਮਾਨਾਨਂ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਅਧਿਗਮਹੇਤੁਤਾਯ ਪਕਾਰਤੋ ਞਾਪਨਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਣ੍ਣਯਨ੍ਤਿ।

ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਞੇਯ੍ਯਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ ਘਟਾਦਿਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਾ ਵਿਯ ਪਥਵੀਫਸ੍ਸਾਦਿਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯੋਪਿ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬਵੋਹਾਰਲੋਪੋ ਸਿਯਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਬਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਤਂਤਂਵਿਸੇਸਾਕਾਰਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਕੇਵਲਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਤੇ ਸਣ੍ਠਾਨਸਮੂਹਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਾਕਾਰਾ ਯਦਿਪਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਭਾਵਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤਂਤਂਗਹਣਾਨੁਰੂਪਂ ਤਂਤਂਅਭਿਲਾਪਾਧਿਕਰਣਂ ਭਵਤਿ। ਉਪਾਦਾਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹਿ ਉਪਾਦਾਨਤੋ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞਾ ਅਨਞ੍ਞਾਤਿ ਚ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਅਤ੍ਥਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਚ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਤਯੋਪਿ ਹਿ ਏਤੇ ਸਨ੍ਤਾਯੇਵਾਤਿ ਏਵਂ ਤਾਵ ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾਯ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ। ਸਙ੍ਖਾਯਤਿ ਸਂਕਥੀਯਤੀਤਿ ਸਙ੍ਖਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਕਥੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵਚਨਤ੍ਥੋਯੇਵ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ, ਨ ਵਚਨਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਵਚਨਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਉਜੁਕਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਵਚਨਪਕ੍ਖੋਯੇਵ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਗਤੋ, ਨ ਪਰਮ੍ਪਰਾਗਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਕੁਤੋ ਪਨੇਤਂ ਲਬ੍ਭਾ। ਨ ਹਿ ਅਨੀਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਲ਼ਿਅਨਨੁਗਤੋ, ਨਾਪਿ ਸਬ੍ਬਾ ਪਾਲ਼ਿਨੀਤਤ੍ਥਾ ਏਵਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਦੁਵਿਧਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਛਹਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਹਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵਾਤਿ ਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਯਦਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਥਿਤਾਪਟਿਸੇਧੋ, ਇਟ੍ਠਮੇਤਂ। ਅਥ ਵੋਹਾਰਤੋ, ਸਤ੍ਤਰਥਘਟਾਦੀਹਿ ਸਤ੍ਤਰਥਾਦਿਵਚਨਪ੍ਪਯੋਗੋਯੇਵ ਨ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਨ ਹਿ ਵਚਨੀਯਰਹਿਤੋ ਵਚਨਪ੍ਪਯੋਗੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਭੂਤਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਾ ਅਧਿਵਚਨਾਦਿਦੁਕਤ੍ਤਯਦੇਸਨਾਤਿ ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨਂ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤੀਤਿ। ਨ ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸਾਨਂ ਅਵਿਸੇਸਵਚਨਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਸਦ੍ਦਸ੍ਸੇਵ ਪਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੇ ਸਿਯਾ ਕਾਚਿ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਾ। ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਨ ਸਬ੍ਬੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ

ਚ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਪਦਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ। ਏਵਞ੍ਚੇਤਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਤਰਥਾ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਭਾਵੋਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਦਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ ਚ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ ਵਿਭਤ੍ਤਾਯੇਵ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ''ਪੁਰਿਸੋ ਮਾਗਣ੍ਡਿਯੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਥਾਪਿ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਉਪਾਦਾਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਸਭਾਵਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਸਙ੍ਖਾਦਿਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤਾਪਿ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਾ ਸਯਂ ਞਾਤਾਯੇਵ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ ਗਹਿਤਸਰੂਪਤਾਯ ਪਦੀਪੋ ਵਿਯ ਰੂਪਗਤਵਿਧਂਸਨੇਤਿ ਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਅਨ੍ਤਰਪਰਿਕਪ੍ਪਨੇਨ ਪਯੋਜਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਪਞ੍ਞਾਪਨੇ, ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਞ੍ਞਾਪਨੇ ਪਨ ਉਪਾਦਾਨਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾ ਉਪਾਦਾਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਤਂਤਂਵਚਨਵਚਨਤ੍ਥਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਾ ਏਵ। ਨ ਚ ਅਨਵਤ੍ਥਾਨਦੋਸੋ ਤਂਤਂਵਚਨਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨੇ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਪਟਿਨਿਯਤਸਰੂਪਤ੍ਤਾ। ਏਤੇਨ ਸਙ੍ਕੇਤਗ੍ਗਹਣਾਭਾਵੋਪਿ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਤਥਾ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵੋ। ਦਸ੍ਸਿਤਪ੍ਪਯੋਜਨਾ ਹਿ ਸਾ ਪੁਬ੍ਬੇਤਿ।

''ਵੋਹਾਰੋ ਲੋਕਿਯਸੋਤੇ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਸੋਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਤਬ੍ਬਿਸਯਭੂਤਾ ਵੋਹਾਰਾਦਯੋ ਪਟਿਹਨਨਸੋਤਬ੍ਬਤਾਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵੋਹਾਰਾਦਿਸਹਚਾਰਿਤਾਯ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਏਕਰਸਾ ਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸੁਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਸੁਖਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਸੁਖਾ, ਦੁਕ੍ਖਾਪਿ ਸੁਖਾਤਿ, ਏਵਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਦੁਵਿਧਾਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਧਿਵਚਨਾਦਿਪਾਠਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੁ ਞੇਯਜਵਿਸੇਸਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

੧੩੧੬. ਸਤਿਪਿ ਪਰੇਸਂ ਸਾਮਞ੍ਞਾਦਿਨਾਮਕਾਰਕਾਨਂ ਨਾਮਕਰਣਭਾਵੇ ਪਰਾਨਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਤਤੋ ਅਤਿਵਿਯ ਯੁਤ੍ਤੋ ਇਧ ਨਾਮਕਰਣਸਭਾਵੋ ਉਕ੍ਕਂਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਨਾਮਕਰਣਤ੍ਥੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਞ੍ਞਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਨਾਮਕਰਣਸਭਾਵਤਾ ਨ ਹੋਤਿ** ਅਸਭਾਵਿਕਤਾਯ ਕਦਾਚਿਦੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਵੇਦਨਾਦਿਨਾਮਕਰਣਧਮ੍ਮਤਂ ਆਹ। ਯਦਿ ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਕੇਨਚਿ ਅਕਤਂ ਸਕਨਾਮਂ ਆਦਾਯਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਓਪਪਾਤਿਕਨਾਮਾਨਂ ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੇਨ ਨਾਮਭਾਵੋ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਥਵੀਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਨਾਮਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਥਵੀਆਦਿਨਿਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਪਥਵੀਆਦਿਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਕਦੇਸਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਹਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤੇਨ ਉਪਮਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਯਦਿ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਨਾਮਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਨਾਮਂ, ਪਥਵੀਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨੀਯੋ ਨਾਮਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **"ਨਿਰੁਲ਼੍ਹਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨ ਯਂਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਨਾਮਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਸਤਿਪਿ ਤਦਞ੍ਞੇਸਂ ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤਯੋਗੇ ਗੋ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਦਿਸਤ੍ਤਪਿਣ੍ਡੇ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਨਾਮ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਨੇਕੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੇਸੁ ਤੇਸਂਯੇਵ ਨਾਮਵੋਹਾਰੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। **ਨਾਮਤਾਨਾਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ** ਕੇਸਕੁਮ੍ਭਾਦਿਨਾਮਨ੍ਤਰਾਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਏਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਸਮੂਹਾਦਿਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾਭਾਵਤੋ ਵੇਦਨਾਦਿਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਪਿਣ੍ਡਾਕਾਰੇਨ ਗਹਣਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਤ੍ਥਾਤਿਪਰਿਕਪ੍ਪਮੁਖੇਨ ਏਕਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ, ਨ ਸਮੂਹਵਸੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਞ੍ਞੇਨ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ।

ਪਕਾਸਕਪਕਾਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਵਿਸਯਿਵਿਸਯਭਾਵੋ ਏਵ। **ਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ** ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ। ਸੋ ਨਾਮਮਨ੍ਤਰੇਨ ਗਹੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਪਾਕਟੋਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ''ਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਮੇਵ ਨਾਮਭਾਵੋ ਸਿਯਾ, ਨ ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਨ੍ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ **"ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋਪੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਗਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ। **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਵਿਸਯੀਵਿਸਯਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਞ੍ਞਫਸ੍ਸਤੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋਪਿ ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਵਿਭੂਤਾਕਾਰੋ, ਤਤੋ ਨਾਮਾਯਤ੍ਤਗਹਣਿਯਭਾਵੋ ਨਾਮਸ੍ਸੇਵਾਤਿ। **ਅਰੂਪਤਾਯ** ਵਾਤਿਆਦਿਨਾ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵਿਸੇਸਤੋ ਚ ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰਵਸੇਨ ਨਾਮਭਾਵਮਾਹ। **ਪਚ੍ਛਿਮਪੁਰਿਮਾਨਨ੍ਤਿ** ''ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਇਮਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਤਿਪਿ**

ਰੂਪਸ੍ਸਾਤਿਆਦਿਨਾ ਨਾਮਵ◌ੋਹਾਰਹੇਤੁਂ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ਂ ਏਵ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਤਿ, ਯਤੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਵ◌ਿਸਯਵ◌ਿਨਿਸ੍ਸਟਂ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਭਾਵ◌ੇਨ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁਯਂ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ।

੧੩੧੮. ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਆਦੀਨਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਤੋ ਤਦਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਤੋ ਚ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਮੂਲਂ ਪਧਾਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ **ਵਟ੍ਟਮੂਲਂ**।

੧੩੨੦. **ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ** ਰੂਪਾਦਿਕੇ ਯਥਾਭਿਨਿਵ◌ਿਟ੍ਠੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਅਹਂਮਾਨਾਧਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਤਬ੍ਬਿਪਾਕਲੋਕਾਧਾਰਤਞ੍ਚ ਸਮਾਰੋਪੇਤ੍ਵ◌ਾ **ਪਵਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਵ◌ਿਸੇਸੋ**। ਯਾ ਕਾਚਿ ਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਵ◌ਿਸਮਾਨਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵ◌ਂ ਅਤਿਚ੍ਚ ਪਰਾਮਸਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਨਿਵ◌ਿਸਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **"ਪਰਾਮਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ।

੧੩੩੨. ਚੇਤਨਾਪ੍ਪਧਾਨੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ **"ਯਾਯ ਚੇਤਨਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

੧੩੩੩. **ਦੁਨ੍ਨਾਮਂ** ਗਾਰਯ੍ਹਨਾਮਂ। **ਅਨੁਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੇਵਨਭਜਨਾਨਂ ਵ◌ਿਸੇਸਮਾਹ।

੧੩੩੬. ਆਪਤ੍ਤਿਆਪਤ੍ਤਿਵ◌ੁਟ੍ਠਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਜਾਨਨੂਪਾਯਦਸ੍ਸਨਂ ਸਹ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸਹ ਕਮ੍ਮਵ◌ਾਚਾਯਾਦਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵਤ੍ਥੁਵ◌ੀਤਿਕ੍ਕਮਤੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ''ਆਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾ ਆਪਤ੍ਤਿਵ◌ੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੧੯) ਹਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਾਰਣਜਾਨਨੇਨ ਫਲਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਞਾਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵ◌ਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੧੩੪੨. **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰਕੁਸਲਤਾਯ।

੧੩੪੪. **ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੇ**ਵ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨੇਵ।

੧੩੪੮. **ਅਕਰਣੇਨ** ਅਨਾਦਰਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੩੫੦. **ਫੇਗ੍ਗੁਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ** ਸਿਗ੍ਗੁਆਦਿਕਸ੍ਸ।

੧੩੫੨. **ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਸਂਵਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਸਂਵਰਣਸ੍ਸ। **ਅਸਂਵ◌ੁਤਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸੇ**ਵ **ਹੇਤੂ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵ◌ਾਰਿਕਸ੍ਸ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿਅਨ੍ਵ◌ਾਸ੍ਸਵਨਸ੍ਸ ਤਂਦ੍ਵ◌ਾਰਿਕਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵ◌ਿਯ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਧਾਨਕਾਰਣਂ। ਸਤਿ ਹਿ ਅਸਂਵ◌ੁਤਤ੍ਤੇ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤੇ ਤੇ ਅਨ੍ਵ◌ਾਸ੍ਸਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਸਂਵਰਿਯਮਾਨਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਹੇਤੁਕੋ ਸੋ ਅਸਂਵਰੋ ਤਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਠਤ੍ਵ◌ਾ **"ਯਤ੍ਵ◌ਾਧਿਕਰਣਨ੍ਤਿ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਪਕਾਰਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਕਥਂਵ◌ਿਯਸ੍ਸ ਕਥਂਸਣ੍ਠਿਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਸਰੂਪੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਪੁਨ ਸਰੂਪਪੁਚ੍ਛਾਯ ਪਯੋਜਨਂ ਅਤ੍ਥਿ। **ਅਨ੍ਵ◌ਾਸ੍ਸਵਨ੍ਤਿ** ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ। **ਤਦੁਪਲਕ੍ਖਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਵ◌ਾਸ੍ਸਵ◌ੂਪਲਕ੍ਖਿਤਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵ◌ੁਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲ਼ਜਾਸਂਵਰੋ ਮਨੋਦ੍ਵ◌ਾਰਵਸੇਨ, ਸੇਸਾਸਂਵਰੋ ਛਦ੍ਵ◌ਾਰਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਾਦੀਨਂ ਸਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਤੋ ਸਿਯਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵ◌ਾਰੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਨ ਤ੍ਵ◌ੇਵ ਕਾਯਿਕਵ◌ਾਚਸਿਕਵ◌ੀਤਿਕ੍ਕਮਭੂਤਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸੀਲ਼ਜਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵ◌ਾਰਿਕਜਵਨਾਨਂ ਅਵ◌ਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਤ੍ਤਾਤਿ ਤਮੇਵ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵ◌ਂ **"ਨ ਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵ◌ਾਰੇ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ਿਵਰਤਿ।

ਯਥਾ ਕਿਨ੍ਤਿ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਜਵਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਅਸਂਵਰੋ ''ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਅਸਂਵਰੋ''ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ , ਤਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਕਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥਾਯਂ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ – ਪਞ੍ਚਦ੍ਵ◌ਾਰੇ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਨਿਯਮਿਤਾਦਿਵਸੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਜਵਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਿਣ੍ਣੇ ਮਨੋਦ੍ਵ◌ਾਰਿਕਜਵਨਂ ਤਂਯੇਵ◌ਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਤਿ, ਪੁਨ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਦ੍ਵ◌ਾਰੇ ''ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ

ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਜਵਨੰ ਭਵਙ੍ਗੰ ਓਤਰਤਿ। ਪੁਨ ਵਾਰੇ ਪਸਾਦਰਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੇਨ ਜਵਨੰ ਜਵਤਿ। ਪੁਨ ਯਦਿ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਤੰਸਦਿਸਮੇਵ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਜਵਨੰ ਤਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਕੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਏਵਮੇਵ ਜਵਨੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਸੰਵਰੇ ਸਤਿ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਅਗੁਤ੍ਤੰ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਯੰ ਪਨ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਯੋ ਪਰਿਚਿਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਪਰਿਚਿਤੇ ਅਨੁਰਨ੍ਤਰਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਰੂਪੰ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਦ੍ਵਾਰਭਵਙ੍ਗਾਦੀਨੰ ਜਵਨੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸਤਿ ਦ੍ਵਾਰਭਵਙ੍ਗਾਦਿਕੇਤਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਪੁਰਿਮਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੰ ਜਵਨਕਾਲੇ ਅਸਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਭਵਙ੍ਗਾਦਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿ ਵਿਯ ਫਲਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਸਨ੍ਤਂਵ੍ਵੇਵ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਧਰਮਾਨੰਯੇਵ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। **ਬਾਹਿਰੰ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਜਵਨਸ੍ਸ ਬਾਹਿਰਭਾਵੇ ਇਤਰਸ੍ਸ ਚ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਭਾਵੇ ਅਸਤਿਪਿ ''ਪਭਸ੍ਸਰਮਿਦੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਆਗਨ੍ਤੁਕੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠੰ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੯) ਆਗਨ੍ਤੁਕਭੂਤਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿ ਕਦਾਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸ ਬਾਹਿਰਭਾਵੋ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਸਭਾਵਸ੍ਸ ਇਤਰਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਭਾਵੋ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਸੰਵਰਹੇਤੁਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨੰ ਅਸੰਵਰਹੇਤੁਭਾਵਾਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਾਕਟਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਹਿ ਅਸੰਵਰੇ ਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨੰ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ। **ਦ੍ਵਾਰਭਵਙ੍ਗਾਦਿਮੂਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਭਵਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਮੂਸਨੰ। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇ ਅਸੰਵਰੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨੰ ਸੰਵਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੰ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਕੁਸਲਭਣ੍ਡਵਿਨਾਸਨ**"ਨ੍ਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਯੰ ਸੰਵਰੋ, ਸੰਵਰਿਤਬ੍ਬੰ, ਸੰਵਰਣੂਪਾਯੋ, ਯਤੋ ਚ ਸੋ ਸੰਵਰੋ, ਯਤ੍ਥ ਚ ਸੋ ਸੰਵਰੋਤਿ ਇਮੰ ਪਭੇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਥੰ? ''ਰਕ੍ਖਤਿ...ਪੇ॰... ਸੰਵਰੰ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਏਤੇਨ **ਸੰਵਰੋ** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਤਿੰ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋਤਿ। ਚਕ੍ਖਾਦਿ **ਸੰਵਰਿਤਬ੍ਬੰ**। ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤਿ ਨਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀਤਿ **ਸੰਵਰਣੂਪਾਯੋ**। ''ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ **ਸੰਵਰਣਾਵਧਿ**। ਰੂਪਾਦਯੋ **ਸੰਵਰਵਿਸਯੋ**ਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਭਾਵਨਾਬਲਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵੇਨ ਦੁਵਿਧੋਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੋ? ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮੇਨ ਵਿਸਯੇਸੁ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨੰ, ਇਤਰੇਨ ਆਦੀਨਵਪ੍ਪਹਾਨੰ। ਤਥਾ ਪੁਰਿਮੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਇਤਰੇਨ ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨੰ । ਤਥਾ ਪੁਰਿਮੋ ਲੋਕਿਯਮਗ੍ਗਸਙ੍ਗਹਿਤੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੩੫੩. **ਦਵਤ੍ਥਾਦਿਅਭਿਲਾਸੋ**ਤਿ ਦਵੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਿ ਦਵਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਆਦਿ ਯੇਸੰ ਤੇ ਦਵਤ੍ਥਾਦਯੋ। ਤੇਸੁ, ਤੇਸੰ ਵਾ ਅਭਿਲਾਸੋ, ਦਵੋ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਦਵਤ੍ਥੋ, ਤਦਾਦਿਕੋ ਦਵਤ੍ਥਾਦਿ, ਕੋ ਪਨ ਸੋਤਿ ਆਹ "**ਅਭਿਲਾਸੋ**"ਤਿ। **ਆਹਾਰਪਰਿਭੋਗੇ ਅਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਆਹਾਰਪਰਿਭੋਗੇ ਅਤਿਤ੍ਤਿ। ਬਹੁਨੋ ਉਲ਼ਾਰਸ੍ਸ ਚ ਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਭਿਯ੍ਯੋਕਮ੍ਯਤਾ ਅਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸਨਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ।

੧੩੫੫. ਮਜ੍ਜਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਮਾਨਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ "**ਮਾਨੋਵ ਮਾਨਮਦੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਜਾਤਿਮਦਾਦਯੋ ''ਮਾਨੋ ਮਞ੍ਞਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਮਾਨਭਾਵੇਨੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ। **ਖੁਦਾ** ਨਾਮ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੋ। ਤੰ ਪਨ ਅਭੁਤ੍ਤੇ ਭੁਤ੍ਤੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਯੰ ਤਤ੍ਥ ਆਮਾਸਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਦੇਸਸ੍ਸ ਪੀਲਨਤੋ ਵਿਹਿੰਸਾਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯੰ, ਤਦੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੰ, ਇਤਰਞ੍ਚ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਤ੍ਤੇਨ ਖੁਦਾ ਵਿਸੇਸਿਤਾਤਿ ਆਹ "**ਖੁਦਾਯ ਵਿਸੇਸਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਪਨ ''ਕਮ੍ਮਜਤੇਜਪਚ੍ਚਯਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਖੁਦਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਅਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਤਿ ਵਿਸੇਸਨਮੇਵ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਭੂਤਤ੍ਥਕਥਨੇ ਵਿਹਿੰਸੂਪਰਤਿਪੁਰਾਣਵੇਦਨਾਪਟਿਹਨਨਾਨੰ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪੁਰਿਮੋਯੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤਾਸੰ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਅਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵੇਦਨਾ, ਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵੇਦਨਾਤਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਚੇਤਾ ਵੇਦਨਾ ਯਾਵਤਾ ਅਨਾਗਤਾਯੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਤਿਪਿ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤੇ ਪੁਰਿਮਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦਿਸੀ, ਇਤਰਾ ਪਨ ਅਤੰਸਦਿਸੀ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਵਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਤੇਨੇਵ "**ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਪੁਰਿਮਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਤਰਤ੍ਥ ਚ "**ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵੇਦਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇ

ਕਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਾ **ਪੁਰਾਣਵੇਦਨਾ** ਨਾਮ। ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਦਿਅਯੁਤ੍ਤਪਰਿਭੋਗਪਚ੍ਚਯਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਦਿਯੁਤ੍ਤਪਰਿਭੋਗਤੋ ਆਯਤਿਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵੇਦਨਾ **ਨਵਵੇਦਨਾ** ਨਾਮ। **ਵਿਹਿਂਸਾਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾ** ਵਿਹਿਂਸਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾ।

ਯਾਪੇਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਯਾਪਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਯਾਪਨਕਾਰਣਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸਪਿਯਾਪਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਾਪਨਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਨ ਕੇਵਲਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸੇਵ ਯਾਪਨਕਾਰਣਮਾਹਾਰੋ, ਅਥ ਖੋ ਠਾਨਾਦਿਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਕਲਸਰੀਰਸ੍ਸਪਿ ਯਾਪਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਤਂਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਯਾਤ੍ਰਾਤਿ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਯਾਪਨਾ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਰਿਯਾਪਥਾਨਂ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਸਙ੍ਖਾਤਾ ਯਾਪਨਾ ਯਾਤ੍ਰਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਅਟ੍ਠਾਨਯੋਜਨਅਪਰਿਭੋਗਦੁਪ੍ਪਰਿਭੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਨਂ **ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਵਿਨਿਪਾਤਨਂ। ਯੇਨਾ**ਤਿ ਗਣਭੋਜਨਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਥੂਪੀਕਤਾਦਿਕਸ੍ਸ ਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇਨ। ਸਾਵਜ੍ਜਂ ਸਨਿਨ੍ਦਂ ਪਰਿਭੋਗਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਰਿਯਾ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸੁਖਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਹਿ ਇਰਿਯਾਪਥੇਹਿ ਤੇਸਂ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਦਿਤਤ੍ਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਭੁਞ੍ਜਨਪਿਵਨਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਿ ਇਰਿਯਾਪਥਕਤ੍ਤੁਕਾਨਿ ਵਿਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਹਿ ''ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੭੧; ੨.੧੮੨) ਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਖਯਹੇਤੁਤਾ, ''ਘਤਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਬਲਂ ਭਵਤਿ, ਸੀਹਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਯਂ ਭਵਤੀ''ਤਿ ਚ ਪਾਨਦਸ੍ਸਨਾਨਂ ਬਲਭਯਹੇਤੁਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਭੁਞ੍ਜਨਪਿਵਨਾਨਂ ਇਰਿਯਾਪਥਸੁਖਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੁਲਭਾਨਵਜ੍ਜਭਾਵੋ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਭਾਵੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਪਰਮਸਲ੍ਲੇਖਵੁਤ੍ਤੀਨਂ ਸੁਖਵਿਹਾਰਾਯ ਪਰਿਯਤ੍ਤੋਤਿ ਚੀਵਰਸੇਨਾਸਨਾਨਂ ਅਪ੍ਪਭਾਵੁਕ੍ਕਂਸਾਨੁਜਾਨਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਹਿ ਅਨਨ੍ਤਰਗਾਥਾਹਿ ਇਧਾਪਿ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰਾਯ ਪਰਿਯਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਭਾਵੁਕ੍ਕਂਸੋ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ **"ਪੁਨਪੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਭੁਤ੍ਵਾਨਾ''ਤਿ ਪਾਠਂ ਸਮਤ੍ਥਯਤਿ।

੧੩੬੮. ਸਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਤਿਪਞ੍ਞਾਸਮਾਧਿਵੀਰਿਯਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦਿਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਛਹਿ ਦੁਕੇਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ।

੧੩੭੩. ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੇਹਿ ਪਟਿਵੇਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਵਿਸਯੇਨਪਿ ਹਿ ਵਿਸਯੀ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਹਚਰਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ –

> ''ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾਨ ਸਂਵੇਗਂ, ਦੁਕ੍ਖੇਨਸ੍ਸ ਚ ਹੇਤੁਨਾ।
> ਵਡ੍ਢਯਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ, ਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਮਬ੍ਰਵੀ''ਤਿ

''ਸਚ੍ਚਪਰਿਯੋਸਾਨੇ''ਤਿ ਚ।

ਯਥਾ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਂ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਤੇ ਅਵਿਲੋਮੇਤ੍ਵਾ ਅਵਿਰੋਧੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਨਾਮ, ਏਵਂ ਤਦੁਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਮ੍ਪਿ ਯਥਾਬਲਂ ਤੇ ਅਵਿਲੋਮੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯੋ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਂ ਵਿਨਾ ਉਪਚਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਉਪਚਾਰੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਵਾ ਸੇਸਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਂ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੇਕਦੇਸਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਂ ਸਮੁਦਾਯਾਨੁਲੋਮਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਚਤੁਸਚ੍ਚੇਕਦੇਸਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾ।

੧੩੮੦. ਖਯਸਮਯੇਤਿ ਖਯਸਮੂਹੇ। ''ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਖਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜੇ''ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੧੩੮੧. ਅਪਰਿਬਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਨਿਰਾਸਙ੍ਕਾ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਭਿਰਤਿਭਾਵੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋਤਿ ਆਹ **"ਅਨਿ...ਪੇ॰... ਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨਾ"**ਤਿ।

੧੩੮੨. ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪ੍ਪৱਤ੍ਤਿਯਾ ਉਤ੍ਤਰਕਾਲੰ ਪৱਤ੍ਤਮਾਨੰ ਫਲਞਾਣੰ ਤੰਤੰਮਗ੍ਗৱਜ੍ਝਕਿਲੇਸਾਨੰ ਖਯਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਪৱਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਖੀਣਨ੍ਤੇ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ৱੁਤ੍ਤੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤੰ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਠਾਨਸੋ ਖੀਣੇਸੁ ਕਿਲੇਸੇਸੁ ਤੇਸੰ ਖੀਣਭਾৱਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪৱਤ੍ਤਮਾਨੰ ਖੀਣਭਾৱਾਨੰ ਪਠਮਕਾਲੇ ਪৱਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ৱੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦੁਤਿਯੋ ৱਿਕਪ੍ਪੋ ৱੁਤ੍ਤੋ।

ਦੁਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾৱਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡৱਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਂ

ਤਿਕਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੮੪. ਨਯਗਮਨਨ੍ਤਿ ਨੀਯਤਿ, ਨੇਤਿ, ਨੀਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨਾਤਿ ਨਯੋ, ਗਮ੍ਮਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਗਮਨਂ, ਨਯੋਵ, ਨਯਸ੍ਸ ਵਾ ਗਮਨਂ ਨਯਗਮਨਂ। ਗਤਿ ਏਵ ਵਾ ਗਮਨਂ। ਪਠਮੇਨ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਾਦਿਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹਾਦਿਏਕਕਾਦਿਸੁਦ੍ਧਿਕਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਾਦਿਮੂਲਮੂਲਾਦਿਕਾ ਪਞ੍ਹਪਕਰਣਿਕਾ ਨਯਗਤਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। **ਅਨੁਲੋਮਾਦੀ**ਤਿ ਪਨ ਪਚ੍ਚਨੀਯਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਪਕਾਰਾ ਏਕਮੂਲਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਾ ਚ। **ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਨਿਚ੍ਛਿਤੇਸੂ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਭੂਮਨ੍ਤਰਵਿਸੇਸਯੋਗਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਮਾਤਿਕਾਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇਸੁ।

ਪਞ੍ਹੁਦ੍ਧਾਰਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ''ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੨੫) ਕੁਸਲਪਦਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਨ੍ਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਕੁਸਲਾਦਿਕਾ, ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲਨ੍ਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਨ੍ਤਾ ਏਕਾਤਿ ਕੁਸਲਾਦਿਕਾ ਸਤ੍ਤ ਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਾਦਿਕਾ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਦਿਕਾ, ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਦਿਕਾ, ਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਦਿਕਾ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਦਿਕਾ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਦਿਕਾਤਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਸਤ੍ਤਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮੇ ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ ਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਥਾ ਸੇਸਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਸੇਸਤਿਕੇਸੁ ਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਨੀਯਾਦੀਸੁ ਚ। ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਾਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਸਿਯਾ ਹੇਤੁਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੧) ''ਹੇਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਹੇਤੁ, ਹੇਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨਹੇਤੁ, ਹੇਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਹੇਤੁ ਚ ਨਹੇਤੁ ਚ। ਨਹੇਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨਹੇਤੁ, ਨਹੇਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਹੇਤੁ, ਨਹੇਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਹੇਤੁ ਚ ਨਹੇਤੁ ਚ। ਹੇਤੁਞ੍ਚ ਨਹੇਤੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਹੇਤੁ, ਹੇਤੁਞ੍ਚ ਨਹੇਤੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨਹੇਤੁ, ਹੇਤੁਞ੍ਚ ਨਹੇਤੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਹੇਤੁ ਚ ਨਹੇਤੁ ਚਾ''ਤਿ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦੁਕੇ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ ਏਕਮੇਕਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚਯੇ ਨਵ ਨਵ ਪੁਚ੍ਛਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਨਵਸੁ ਨਵਸੁ ਪਞ੍ਹੇਸੂ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਤਾਵ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ''ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ, ਕੁਸਲਂ ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੫੩) ਕੁਸਲੇਨ ਕੁਸਲਂ, ਕੁਸਲੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਕੁਸਲੇਨ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਅਕੁਸਲੇਨ ਅਕੁਸਲਂ, ਅਕੁਸਲੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਅਕੁਸਲੇਨ ਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਨ੍ਤਿ ਨਵਨ੍ਨਂ ਨਵਨ੍ਨਂ ਪਞ੍ਹਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ **ਉਦ੍ਧਰਣਂ,** ਤਥਾ ਸੇਸਪਚ੍ਚਯਵਾਰਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁ। **ਤੇਸੁਯੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਏਵ ਪਞ੍ਹੇਸੁ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯਥਾਵਿਭਤ੍ਤਾਨਂ ਪਞ੍ਹਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਂ ''ਹੇਤੁਯਾ ਨਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਗਣਨਾਠਪਨਂ। ਪਸਟੇ ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਯਥਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਣ੍ਡਦ੍ਵਯੇ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣੇ ਮੁਤ੍ਤਪੁਪ੍ਫੇ ਵਿਯ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮੇ। ਅਵਿਸਿਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਵਿਞ੍ਞਾਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਯਦਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਰੂਪਕਣ੍ਡੇਸੁ ਚਤੁਭੂਮਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਦੇਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਇਧ ਕਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਯਦਿਪਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਵਿਤ੍ਥਾਰੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਨਭਾਵਤੋ**ਤਿ ''ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਪਧਾਨਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਤੋ ਹਿ ਤਦਭਿਧੇਯ੍ਯਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ ਜਾਤਾ। **ਵਿਞ੍ਞਾਤਾਹੀ**ਤਿ ਭੂਮੀਨਂ ਵਿਸੇਸਨਲਕ੍ਖਣਯੋਗਮਾਹ। **ਏਤ੍ਥ ਪਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਕੁਸਲਪਦੇਨ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾ, ''ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਭੂਮੀਹਿ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਪਦਂ ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਸਤਿਪਿ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਫਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦੇ ਤਦਨਪੇਕ੍ਖਂ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਸਲਾਕਾਰਮੇਵ

ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ “**ਏਕਤ੍ਤਮੇਵ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਹਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਤਾਯ ਏਕਸਭਾਵਾਯੇਵਾਤਿ।

੧੩੯੫. ਯਥਾਯੋਗਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚਤੂਹਿ ਭੂਮੀਹਿ ਆਧਾਰਭੂਤਾਹਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਯਫਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਾਕਭਾਵੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਵਿਪਾਕੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਸ ਨਯੋ ‘‘ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ।

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਚੇਤਸਿਕਾ। ਤੇ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਧਾਰਭਾਵੇਨ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਾ। ਯਥਾ ਚ ਚੇਤਸਿਕਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਆਧਾਰਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਤੀਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਤਂ ਨ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ‘‘ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਉਪ੍ਪਾਦਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਯਦਾਹ “**ਅਵਯਵੇਨ ਸਮੁਦਾਯੋਪਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀ**”ਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਨਗਤਿਕਸ੍ਸ ਇਧ ਚਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ‘‘ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੀ’’ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ “**ਚਿਤ੍ਤ…ਪੇ॰… ਗਹਣਂ ਕਤ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ।

੧੪੨੦. ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ। **ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਾਭਾਵਮਾਹ। ਤਤੋ ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਵਿਪਾਕੋ ਪਰਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਤਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਮਰਹਤਿ, ਨ ਮਹਗ੍ਗਤਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਸ੍ਸਪਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਦਿਸਵਿਪਾਕਤਾਅਭਾਵਤੋ “**ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਸੇਸਿਤਂ। ਵਣ੍ਣਲਕ੍ਖਣਾਦਿਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸਞ੍ਞਾਨੁਰੋਧੇਨੇਵ ਗਹਿਤੇ ਪਥਵਾਦਿਕੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਞ੍ਞਾਵਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਞ੍ਞਾਵਸਾਰਮ੍ਮਣਂ**। **ਤਾਦਿਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਧਾਨਤਾਯ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਯ ਸਞ੍ਞਾਵਸਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਚ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸੇਨੇਵ। **ਸੋਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ‘‘ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮਾਨਭੂਮਿਕਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਵਿਯ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯਪਿ ਵਿਪਾਕੋ ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪੋਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਮਹਗ੍ਗਤਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਰਮ੍ਮਣੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ ਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਤਾਯ ਚ ਅਨੇਕਰੂਪਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਜਵਨਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਕਂ ਪਰਿਚਯਾਭਾਵਤੋ, ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇਪਿ ਤਸ੍ਸ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਾਹਿ ਅਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੇ ਮਹਗ੍ਗਤਪ੍ਪਮਾਣੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਰਿਚਯਾਭਾਵਤੋ ਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕੋ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਪਨ ਜਾਯਮਾਨੋ ਪਰਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਤੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿਭੂਤੋ**”ਤਿਆਦਿ। **ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਨਿਚ੍ਛਿਨੋਤਿ। ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਨ ਚਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕਾ ਏਵ ਇਧ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਕਣ੍ਡੇ।

ਸਤਿਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਸਤਿਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਵਾਸਨਾਵਸੇਨਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਵੀਤਰਾਗਾਨਂ ਅਪਰਿਤ੍ਤੇਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਿਯਾ ਚੇਤਸੋ ਉਪ੍ਪਿਲਾਵਿਤਤ੍ਤਨ੍ਤਿ “**ਕਿਲੇਸਵਿਰਹੇ**”ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਦਰਾਕਰਣਵਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਆਦਰਾਕਰਣਮਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਤਮੇਵ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾ। **ਕੋਸਜ੍ਜਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦੋਸਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਆਦਰਾਕਰਣਂ ਨਿਰੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਤਾ ਏ**ਵਾਤਿ ਆਦਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ

ਨਿਰੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਭਾਵੇਨੇਵ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਆਦਰੰ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਕਚ੍ਚੇ ਪਨ ''ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਸਰੀਰਤਾਯ ਅਞ੍ਞਵਿਹਿਤਤਾਯ ਚ ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਦਾਨਾਦਿਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਅਨਾਦਰਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੧੪੨੧. ਅਤਿਪਗੁਣਾਨਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾਨੰ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰੰ ਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨੰ। **ਏਵੰ ਪਗੁਣਜ੍ਝਾਨੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ** ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰਣੁਸ੍ਸਾਹਸ੍ਸ ਮਨ੍ਦਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀਤਿ ਅਹਨ੍ਤਿ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤੰ। "**ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ** ਅਪਰਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ, **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚ** ਲੋਕਸਙ੍ਕੇਤਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਭਾਵਤੋ **ਅਤ੍ਥੇ** ਅਰੀਯਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਮ੍ਮਤਿ ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਆਚਰਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਤੋ ਤਬ੍ਬਿਸਯਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥਸਮਾਸਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਪਨ ਵਾਦੋ ਹੇਵਤ੍ਥਿਕਵਾਦੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤੰ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚੇ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕਥੰ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤੇ ਤਬ੍ਬਿਸਯਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਚਾਤਿ ਆਹ "**ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਯੋ ਵਿਯ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁੰ ਵਵਤ੍ਥਿਤਭਾਵੰ ਨਿਸੇਧੇਤਿ।

ਵਿਕ੍ਖਿਪਨੰ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨੰ। **ਅਨਵਟ੍ਠਾਨੰ** ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁੰ ਅਪ੍ਪਦਾਨੰ। ਦੁਤਿਯਾਦਿਮਗ੍ਗਪੁਰੇਚਾਰਿਕੰ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪੁਰੇਚਾਰਿਕਞ੍ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਞਾਣੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਿਯਤਾਯ ਚ ਪਠਮਮਗ੍ਗਪੁਰੇਚਾਰਿਕਞਾਣੇਨ ਸਮਾਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨੇ ਗੋਤ੍ਰਭੂਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ।

ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਨ੍ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇ, ਪਯੋਜਨੇ ਵਾ ਭੁਮ੍ਮੰ ''ਚੇਤਸੋ ਅਵੂਪਸਮੇ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਤੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਦੀਸੁ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਸਬ੍ਬੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ। ਅਤੀਤੰਸਞਾਣਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦੀਸੁ ਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤੀਤਸਤ੍ਤਦਿਵਸਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਯਾਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਤਾਵ ਵਿਸਯੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਤੀਤਸਤ੍ਤਦਿਵਸੇਸੁਪਿ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਾਨੰ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।

ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਹਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ''ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਅਯੰ ਕਾਯੋ ਸੀਘਗਮਨੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਰਿਕਮ੍ਮੇਹਿ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ ਪਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਟ੍ਠਾਨਪਾਪੁਣਨਤ੍ਥੰ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤੰ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ''ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਅਯੰ ਕਾਯੋ ਸੀਘਗਮਨੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਕਰਜਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗੰ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਭਵਙ੍ਗੇ ਓਤਿਣ੍ਣੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੰ ਰੂਪਕਾਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨੁਲੋਮਾਨਿ ਚ। ਤਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਮੇਵਾਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸਾਨੁਭਾਵੇਨ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਟ੍ਠਾਨੰ ਗਤੋਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਪਨਾਯੰ ਕਿੰ ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਾਤਿ? ਤੀਸੁ ਖਣੇਸੁ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇ। **ਸਮੋਦਹਤੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਗਤਿਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਸੀਘਗਮਨੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਇਚ੍ਛਿਤਕ੍ਖਣੇ ਅਤਿਦੂਰੇਪਿ ਵਿਸਯੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵੰ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਪਿ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵਾਪਾਦਨੰ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਾਯਪਰਿਣਾਮਨੰ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਦਨ੍ਧਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਨ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵਸ੍ਸ ਆਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਾਯੰ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸੁਖਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਲਹੁਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੰ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੩੯੭)। ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਹਿ ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤਾਨੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯੋਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੰ ਰੂਪਕਾਯੇ ਸਮੋਦਹਤਿਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਤਕੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਕਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਦਨ੍ਧਗਮਨਕਰਣਤੋ ਇਮਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਕਰਜਕਾਯੇ ਆਰੋਪਿਤੰ ਤਦਨੁਗੁਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਮ੍ਪਿ

ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ''ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਵਿਯ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਨ੍ਧਗਮਨਂ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਭਵਙ੍ਗੇ ਓਤਿਣ੍ਣੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨੁਲੋਮਾਨਿ ਚ। ਤਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਮੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸਾਨੁਭਾਵੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁਪਿ ਅਪਤਨ੍ਤੋ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਚ ਸਚੇ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਪਥਵੀਕਸਿਣਵਸੇਨ ਆਕਾਸੇ ਮਗ੍ਗਂ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਪਦਸਾ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਚੇ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਵਾਯੋਕਸਿਣਵਸੇਨ ਵਾਯੁਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤੂਲਪਿਚੁ ਵਿਯ ਵਾਯੁਨਾ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਪਿਚ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤਾਵ ਏਤ੍ਥ ਪਮਾਣਂ। ਸਤਿ ਹਿ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤਾਯ ਏਵਂ ਕਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵੇਗਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਵੇਸੋ ਇਸ੍ਸਾਸਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਸਰੋ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਕਾਸੇ ਮਗ੍ਗਂ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਵਿਨਾਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣੇਨ ਪਕਤਿਪਥਵਿਯਂ ਵਿਯ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤੇਨੇਵ ''ਪਦਸਾ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਾਯੁਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਸਮੁਟ੍ਠਿਤਵਾਯੋਧਾਤੁਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵਨਰਾਮਣੀਯਕਾਦੀਨਿ ਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਆਪਾਥਗਤੇ ਸਦ੍ਦੇ ਚ ਸੁਣਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਨੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਗਮਨੇ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਪਦਸਾ ਵਾਯੁਨਾ ਚ ਗਮਨੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਪ੍ਫਾਰੇਨ ਗਮਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਰੇ ''ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਦ੍ਵਯਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਕਾਯਵਸੇਨ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪਰਿਣਾਮਨਭੂਤਂ ਰੂਪਕਾਯਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਭਯਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। **ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਅਧਿਟ੍ਠਾਨਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ। **ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਲਹੁਸਞ੍ਞਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਲਹੁਸਞ੍ਞਾਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਤਬ੍ਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਖਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਹਿ ''ਸਨ੍ਤਂ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾਯੇਵ ਚ ਸਞ੍ਞਾ ਨੀਵਰਣੇਹਿ ਚੇਵ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਨੀਕੇਹਿ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਲਹੁਸਞ੍ਞਾ''ਤਿਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਾਹਿ ਸਮੋਕ੍ਕਨ੍ਤਾਹਿ ਰੂਪਕਾਯੋਪਿ ਤੂਲਪਿਚੁ ਵਿਯ ਸਲ੍ਲਹੁਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਵਾਤਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤੂਲਪਿਚੁਨਾ ਵਿਯ ਸਲ੍ਲਹੁਕੇਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਨ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਚ ਕਾਯੇਨ ਯਥਾਰੁਚਿ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ।

''ਮੁਤ੍ਤੋ ਵਤਮ੍ਹਿ ਤਾਯ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਕਰਕਾਰਿਕਾਯ, ਸਾਧੁ ਵਤਮ੍ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੭) ਪਵਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤੋ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ ਮਾਰੋ ''ਅਮੁਤ੍ਤਭਾਵਮਸ੍ਸ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ,

''ਤਪੋਕਮ੍ਮਾ ਅਪਕ੍ਕਮ੍ਮ, ਯਂ ਨ ਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਮਾਣਵਾ।
ਅਸੁਦ੍ਧੋ ਮਞ੍ਞਸਿ ਸੁਦ੍ਧੋ, ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਾ ਅਪਰਦ੍ਧੋ''ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੭) –

ਆਹਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਮਾਰਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਭਗਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਂ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾ...ਪੇ॰... ਞਾਤੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਾ...ਪੇ॰... ਞਾਤੇਸੂ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯੇ ਵਿਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਵਿਸਯਵਿਸਯੇਪਿ ਕਦਾਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਰਹਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਦੀਪਕੋ ਕੋਚਿ ਪਾਠੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਿਚ੍ਚੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ**ਤਿ ਰੁਲ੍ਹਿਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਾਦੀਨਂ ਅਤੀਤਾਨਂ ਪਤਿ ਪਤਿ ਅਵੇਕ੍ਖਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚੇਯੇਵ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਦਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ''ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤੋ''ਤਿ ਇਦਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਖਨ੍ਧੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ ''ਅਪ੍ਪਮਾਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਮਹਗ੍ਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੨.੫੮) ਏਤ੍ਥ ''ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾਧਮ੍ਮੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਧਮ੍ਮੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਵਿਭਙ੍ਗੇਸੁ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਅਨਾਗਤਂਸਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੨੦.੨੯) ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦਿਞਾਣੇਹਿ ਸਹ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਚੇ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਭਜਨਾਰਹਂ ਸਹ ਵਿਭਜਤੀਤਿ? ਨ, ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਯਾਨਿ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਅਵਿਸਯੋ ਏਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਅਰਿਯਾਨਂ ਪਨ ਮਗ੍ਗਫਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਹਿ ਸਚ੍ਛਿਕਤਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਂ ਇਮੇਹਿ ਞਾਣੇਹਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣੇ ਪਯੋਜਨਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਾਧਾਰਣੇਨ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਾਦੀਨਂ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਜਾਨਨਮਾਹ,** ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕ੍ਖਨ੍ਧਜਾਨਨਂ। ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਕਿਚ੍ਚਞ੍ਹਿ ਤਨ੍ਤਿ। **ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸਪਿ ਅਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੪੨੯. ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਯਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਬੋਧਿਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਯੇਵ ਕੇਚਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਯੇਵ ਪਨ ਕਦਾਚਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਏਕਮੇਵ ਪੁਚ੍ਛਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਯੋਪਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਰਤੋਪਿ ਏਵਰੂਪੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ''ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿ, ''ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾਭਾਵਂ ਸਾਧੇਤੁਂ **"ਅਸਹਜਾਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਇਦਂ ਹੇਤੁਵਚਨਨ੍ਤਿ **"ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਨ ਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ''ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ ਏਵਾ''ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਗਰੁਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇਪਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੋਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਗਰੁਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵ। ਤਦਾ ਚ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਸਿਦ੍ਧੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ।

੧੪੩੪. **ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਵਾਤਿ ਉਦ੍ਧਟਂ, ''ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਪਾਠੋ ਬਹੂਸੁ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** (ਵਿਭ॰ ਅ॰ ੨੨੭) ''ਮਰਣਸਮਯੇ ਞਾਤਕਾ 'ਅਯਂ, ਤਾਤ, ਤਵਤ੍ਥਾਯ ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾ ਕਰੀਯਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਹੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਸਂਹਰਣਂ ਤਤ੍ਥ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਂ ਚੁਦ੍ਦਸਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਕੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦ੍ਵੇ ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਮਰਣਸ੍ਸਾਸਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਮਨ੍ਦੀਭੂਤਵੇਗਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਕਾਦਸ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾ ਅਤੀਤਾਤਿ ਆਹ **"ਪਞ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਵਸਿਟ੍ਠਾਯੁਕੇ"**ਤਿ। **ਇਤਰਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ''ਇਤਰਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਦਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਚੁਤਿਯਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ **"ਰੂਪਾ...ਪੇ॰... ਜ੍ਜਨ੍ਤੁਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਉਦਾਹਟਂ। **ਛ ਭਵਙ੍ਗਾਨਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ,** ਨਵ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾ ਅਤੀਤਾਤਿ ਸਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਵਸਿਟ੍ਠਾਯੁਕੇ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਵਿ**ਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਕਾਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸੁਖਲਹੁਸਞ੍ਞੋਕ੍ਕਮਨੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਵ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਰੂਪਸਙ੍ਘਾਤਸ੍ਸ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵਾਪਾਦਨਂ, ਨ ਭਾਵਿਨੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇਤਿ ਅਪਾਕਟਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਪਾਕਟਕਾਲੋ, ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰੇ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸੀਘਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਦਨ੍ਧਂ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ"**ਤਿ ਅਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਵਚਨਸਿਲਿਟ੍ਠਤਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਕੇ, ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ਗਹਿਤੇ ਏਕੋ ਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ

ਅਪਾਕਟਕਾਲਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਾਕਟਕਾਲਤੋ ਓਰਭਾਵੋ ਏਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਾਕਟਕਾਲਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਸੁਪਾਕਟਕਾਲੋ ਏਕੋਤਿ ਏਤੇ ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਭੇਦਾਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਮਾਨਭਾਵਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਦਿਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਦੀਪਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲਂ ਸਦਿਸਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਹਿ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਦਾਹ "**ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ, ਅਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਪਿ ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਹੀਰਤੀ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਆਕਡ੍ਢਨੀਯਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਮਨੋ ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਿਸਯਿਵਿਸਯਭੂਤਾ ਏਕਭਵਭੂਤਾ ਚ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਸਤਿ ਪਨ ਵਿਭਾਗਕਰਣੇ ਖਣਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਉਭਯਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ। **ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਸਮਾਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਾਨਂ ਅਯਂ ਪਾਲ਼ਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਨੀਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕੋ ਚ ਏਵਂ ਅਭਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਇਧ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਅਞ੍ਞਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸੇਵ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕੋ ਚ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਅਭੇਦਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ ਅਵਿਨਾਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕੋ**ਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕਪਾਲ਼ਿ, ਇਮਾਯ ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕਪਾਲ਼ਿਯਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਤੋਯੇਵ ਅਭਿਨ੍ਨੋ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ, ਜਵਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨ ਸਿਯਾ** ਅਦ੍ਧਾਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਜਵਨਵੀਥਿਯਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਅਨਾਗਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤੀਣੀ**ਤਿ ''ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੯.੩੪) ਪਦਨ੍ਤਰਸਙ੍ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਾਨਪੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ ਤੀਣਿ ਪਞ੍ਹਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨਾਸੇਵਨਂ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਆਸੇਵਨਲਾਭੇ ਸਤਿ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨੇ ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਵਚਨੇਨ ਤਤ੍ਥ ਇਤਰੇਸਂ ਪਞ੍ਹਾਨਂ ਪਟਿਸੇਧੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਏਤਸ੍ਸ ਵਾਦਸ੍ਸਾਤਿ ''ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇਪਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਸਿਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਵਾਦਸ੍ਸ। **ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯਸ੍ਸ ਜੋਤਕਭਾਵੋ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਰੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤਾਵਚਨਸ੍ਸ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਾਲਵਿਸੇਸਂ ਆਮਸਤਿ, ਅਨਾਗਤਾਯੇਵ ਚ ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਨਯਿਦਂ ਯੁਜ੍ਜਮਾਨਕਂ। ਅਥ ''ਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਆਭੋਗਂ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਆਹ "**ਪਵਤ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਦੋਸਾਪਜ੍ਜਨੇਨ, ਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵਾ। **ਰਾਸਿਏਕਦੇਸਾਵਜ੍ਜਨਪਟਿਵੇਧੇ**ਤਿ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਪੁਰਿਮਵਾਦਿਪਕ੍ਖਮਾਹ, **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਵਜ੍ਜਨਜਾਨਨੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਪਕ੍ਖਂ। **ਪੁਰਿਮਵਾਦਿਨੋ ਨਾਨੁਜਾਨੇਯ੍ਯੁ**ਨ੍ਤਿ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਦਤ੍ਥਤਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਾਤਿਕਾਯਂ ਆਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਦਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਨਾਨੁਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਤਿਪਿ ਸਭਾਵਭੇਦੇ ਆਕਾਰਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਏਕਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਾਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦੋਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਵਾਦੀਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਭਾਵਨਮੁਖੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ ''ਸਭਾਵਭੇਦੇ ਸਤਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦੋਸਾਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿ ਏਵਾਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤੇ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵਿਭਾਵਿਤਾ''ਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਵਾਦੇਸੁ ਯਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਤੇਨੇਵਾਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਮਾਨਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਜੋਤਨੇ ਪਾਠੋ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ। **ਦ੍ਵੀਸੁ ਞਾਣੇਸੂ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਸੁ। **ਕਮ੍ਮਮੁਖੇਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣੇਨ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਇਚ੍ਚੇਵ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਵਿਭਾਗਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਸੇਸੇਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਭਾਵੋ, ਅਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਸੇਸੇਨ ਚ ਸੁਚਰਿਤਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੰ ਲੋਭਾਦਯੋਪਿ ਵਿਭਾਵੇਤਿਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਦੁਚ੍ਚਰਿਤ…ਪੇ॰… ਭਾਵਨੰ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

੧੪੩੫. ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਧਮ੍ਮੁਪਾਦਾਨਤਾਯ ਸਿਯਾ ਕੋਚਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੋ, ਨ ਪਨ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇਵ ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਸਭਾਵ…ਪੇ॰… ਅਹੋਨ੍ਤੁ**"ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਿਵਰਣਵਸੇਨ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਗਯ੍ਹਮਾਨੰ ਅਹਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤੀ''ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ? ਨ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਵਸੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾਤਿ। ਯਦਾਹ "**ਅਸਭਾ…ਪੇ॰… ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ**"ਨ੍ਤਿ। **ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਾਵਜ੍ਜਨਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਉਪਚਾਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਕਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਅਸ੍ਸਾਦਨਾਦਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ, ਨ ਪਨ ਤੰ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਯਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਲੇਸਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਦੇਸਸਾਰੁਪ੍ਪੇਨ ਸਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਏਕਦੇਸਸ੍ਸੇਵ ਵਚਨੰ। ਲਿਸ੍ਸਤਿ ਸਿਲਿਸ੍ਸਤਿ ਏਕਦੇਸੇਨ ਅਲ੍ਲੀਯਤੀਤਿ ਹਿ **ਲੇਸੋ। ਯੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮਹਾਕਿਰਿਯਾਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਭੇਦਸ੍ਸ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ। **ਏਵੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਯੇਸੰ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਏਕਮੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਨਿਦ੍ਦੇਸੰ ਵਤ੍ਵਾ ਇਤਰੰ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਸਹੇਤੁਕਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਕਮੇਵ ਵਤ੍ਵਾ ਇਤਰੰ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾਤਿ। **ਅਭਾਵਨਾਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਅਭਾਵਨਾਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕੰਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਭਾਵਸ੍ਸ ਵਾ ਉਕ੍ਕੰਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। **ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਜਾਤੰ** ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਾਨੀ**ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇਨ ਸਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ''ਅਭਾਵਨਾਸਾਮਞ੍ਞੇ''ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਅਸ੍ਸਾਦਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਭਾਵਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ? ਨ, ਅਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਭਾਵੀਯਤੀਤਿ ਹਿ ਅਭਾਵਨੰ, ਨ ਨ ਭਾਵੇਤੀਤਿ।

ਗਹਣਵਿਸੇਸਨਿਮ੍ਮਿਤਾਨੀਤਿਆਦੀਸੁ ਅਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿਪਿ ਭਾਵਨਾਞਾਣਨਿਮ੍ਮਿਤਾਕਾਰਮਤ੍ਤੇਸੁ ਸਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਵਿਸਯੇਸੁ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਕਾਰਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਨ ਕਸਿਣਾਦੀਨੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭਾਵੋਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਸਿਣਾਨਞ੍ਹਿ ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਡ੍ਢਿਤਕਸਿਣਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵਸ੍ਸ ਪਨ ਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਕਾਰੋ, ਨਾਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰੋਤਿ ਉਭਯਾਕਾਰਵਿਧੁਰੇ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਮੇਵ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਇਤਰੇ ਇਤਰਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋਤਿ। **ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਪਾਕੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਦਿਕਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬਾ। **ਅਭਿਨੀਹਾਰਾਸਮ੍ਭਵਤੋ**ਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਨੀਹਰਣਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਕੁਸਲਮੇਵ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ "**ਵਿਪਾਕਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤੇਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਕਾਰੇਨ ਗਹਣੀਯਭਾਵਤੋ ਕਸਿਣਾਨਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭਾਵੋ ਵਿਯ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਇਧ ਅਜ੍ਝੱਤਧਮ੍ਮੁਪਾਦਾਨਤਾਯ ਅਹਨ੍ਤਿ ਪਵੱਤਿਯਾ ਸਿਯਾ ਅਜ੍ਝੱਤਭਾਵੋਤਿ ਵੁੱਤਂ "**ਅਜ੍ਝੱਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। "**ਖਨ੍ਧਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸੱਦੇਨ ਧਾਤੁਆਯਤਨਾਦਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤੀ''ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ''ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਵਣ੍ਣਨਾਨੀਤਿਂ ਆਹ। **ਪਰੇਸਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇ**ਤਿ ਪਰੇਸਂ ਖਨ੍ਧਾਦੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਕਥਨੇ ਉੱਚਾਰਣੇ। ਸਬ੍ਬਂ ਉਪਾਦਾਪਵੱਤਿਂ ਆਹ ਆਦਿਸੱਦੇਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਤਿਕਅੱਟੁਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿੱਠਿਤਾ।

ਦੁਕਅੱਟੁਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੪੭੩. **ਅਵੱਥਾ**ਤਿ ਵੁੱਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇ। ਵੁੱਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਏਵ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਨਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਵਿਰਹੇ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਦਿਸੀ ਯੋਜਨਾ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਭਵਰਾਗਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਭਵਰਾਗਮੂਲਿਕਾਦੀਸੁ ਯੋਜਨਾਸੁ।

੧੫੧੧. **ਦ੍ਵੇ**ਤਿ ਉਦ੍ਧੱਚਾਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਿ। **ਤੀਣੀ**ਤਿ ਕਾਮੱਛਨ੍ਦਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਚਿਕਿੱਛਾਸੁ ਏਕੇਕੇਨ ਉਦ੍ਧੱਚਾਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਿ। **ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ** ਵਾਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵਾ-ਸੱਦਸ੍ਸ ਲੁੱਤਨਿੱਦਿਟ੍ਠਤਂ ਆਹ। ਅਥ ਵਾ ਨਿਪਾਤਸੱਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਪਿ ਨਾਮਪਦਾਦੀਹਿ ਏਵ ਸਮੁੱਚਯਾਦਿਅੱਥੋ ਵੁੱਚਤਿ, ਨ ਨਿਪਾਤਪਦੇਹਿ ਤੇਸਂ ਅਵਾਚਕੱਤਾਤਿ ਅਨ੍ਤਰੇਨਪਿ ਨਿਪਾਤਪਦਂ ਅਯਮੱਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਥਾ ਵਚਨਿੱਛਾਯ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਹੇਤੁ ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਦ੍ਵੇ ਤੀਣੀ''ਤਿ ਵੁੱਤਂ। **ਯੱਥ ਸਹੁਪ੍ਪੱਤੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਦ੍ਵੇ ਤੀਣੀ''ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਵਚਨਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਮੱਥਮਾਹ। ਤਥਾ ਹਿ "**ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਕਿਲੇਸਗੋੱਛਕੇ ਚਾ**"ਤਿ ਵੁੱਤਂ। ਤਸ੍ਸਾਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਕਿਲੇਸਦ੍ਵਯਸਹਿਤਸ੍ਸੇਵ ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਪਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਦ੍ਵਿੱਗਹਣਂ ਕਤਂ, ਕਿਲੇਸਾਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਰੂਪੇਨ ਗਹਣਂ ਨ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋਤਿ ਲਕ੍ਖਣਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ।

ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇ ਉਪ੍ਪੱਜਨਕਸ੍ਸਪਿ ਉਦ੍ਧੱਚਸ੍ਸ ਏਕੋ ਏਵ ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਵੁੱਚਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਸ੍ਸਪਿ ਤਥਾ ਵੱਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਕਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੋਦੇਤਿ। ਇਤਰੋ ਉਦ੍ਧੱਚਨੀਵਰਣਸ੍ਸੇਵ ਤਥਾ ਵੱਤਬ੍ਬਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਤਥਾ ਵੱਤਬ੍ਬਤਾਭਾਵਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸੁੱਤਨ੍ਤੇ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੱਥ **ਸੁੱਤਨ੍ਤੇ ਵੁੱਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਨੀਵਰਣੇਸੂ**ਤਿ ਉਦ੍ਧੱਚਸਹਗਤੇ ਉਦ੍ਧੱਚਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਨ ਨੀਵਰਣਸਹਿਤਤਂ ਆਸਙ੍ਕਿਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਂ। ਨਨੁ ਚ ਸੁੱਤਨ੍ਤੇਪਿ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸੱਤਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨੪) ਅਵਿਜ੍ਜਾ ''ਨੀਵਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਾਤਿ? ਸੱਚਮੇਤਂ, ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਨ ਸੁੱਤਨ੍ਤੇ ਬਹੁਲਂ ਕਾਮੱਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਵੁੱਤਾਨੀਤਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵੁੱਤਿਵਸੇਨ ਏਤਂ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਯਥਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ ਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਨਿ ਦੁਬ੍ਬਲਾਨਿਪਿ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਯ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੮.੧) 'ਨੀਵਰਣਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿੱਚ ਨੀਵਰਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪੱਜਤਿ ਨ ਪੁਰੇਜਾਤਪੱਚਯਾ। ਅਰੂਪੇ ਕਾਮੱਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ ਪਟਿੱਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ ਉਦ੍ਧੱਚਨੀਵਰਣ'ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ, ਨ ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡੇ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡੇ ਪਨ ਝਾਨਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਨਿਯੇਵ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਨਿੱਦਿਟ੍ਠਾਨੀਤਿ 'ਉਦ੍ਧੱਚਨੀਵਰਣਂ ਉਦ੍ਧੱਚਸਹਗਤੇ ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਉਪ੍ਪੱਜਤੀ'ਤਿ ਵੁੱਤਂ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਉਦ੍ਧੱਚਨੀਵਰਣਸ੍ਸ ਕਾਮੱਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪੱਤਿਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਾਨੁਸਾਰੇਨ ਕਤਂ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪੱਤਿਯਾ ਪਭੇਦਦਸ੍ਸਨੱਥਂ। ਤੱਥ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂਯੇਵ ਤਾਨਿ ਵਿੱਥਾਰਤੋ ਵੁੱਤਾਨੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਵਾਦੋ ''ਉਦ੍ਧੱਚਨੀਵਰਣਂ ਉਦ੍ਧੱਚਸਹਗਤੇ ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਉਪ੍ਪੱਜਤੀ''ਤਿ ਇਦਮੇਵ ਵਚਨਂ ਞਾਪਕਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਂ ਵਿਯ ਵੱਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਤਿ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪਟ੍ਠਾਯੀਨਿਯੇਵ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਅੱਟੁਦ੍ਧਾਰਕਣ੍ਡੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅੱਥਸ੍ਸ ਸਾਧਕਂ ਵਚਨਂ ਅੱਥਿ, ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਦ੍ਵੇਤੀਣਿਵਚਨਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਬ੍ਬਨੀਵਰਣਸਙ੍ਗਾਹਕੱਤਾ ਯਥਾਵੁੱਤਵਚਨਸ੍ਸ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸਪ੍ਪਕਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਰੇਨ ਵੁੱਤਭਾਵਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤੱਤਾ ਚ ਞਾਪਕਂ ਨ ਭਵਤੀਤਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਅਗ੍ਗਹੇਤੁਕਵਾਤਿ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਅਗ੍ਗਹੇਤੁਕਵਾ ਯਥਾ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਹਿ ਨ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਨਿਗਮੇਤਿ।

੧੫੭੭. **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਭਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਂ। **ਦਸ੍ਸਿਤਾ**ਤਿ ਕਥਂ ਦਸ੍ਸਿਤਾ? ਮਾਨੋ ਤਾਵ ਲੋਭਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਥਿਨਂ ਲੋਭਮੋਹਦਿਟ੍ਠਿਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਮਾਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਦੋਸਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਲੋਭਮੋਹਦਿਟ੍ਠਿਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਦਿਟ੍ਠਿਥਿਨਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਮਾਨਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਮਾਨਥਿਨਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਥਿਨਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਦੋਸਮੋਹਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਦੋਸਮੋਹਥਿਨਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਮੋਹਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਮੋਹਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਯਥਾ ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਏਵੰ ਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨਿ ਚ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਥਂ? ਅਹਿਰਿਕਂ ਲੋਭਮੋਹਦਿਟ੍ਠਿਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਦਿਟ੍ਠਿਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਮਾਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਮਾਨਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਦੋਸਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਦੋਸਮੋਹਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਮੋਹਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ , ਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ ਚ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਲੋਭਮੋਹਦਿਟ੍ਠਿਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਦਿਟ੍ਠਿਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਮਾਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਮਾਨਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ, ਲੋਭਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ, ਦੋਸਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ, ਦੋਸਮੋਹਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ, ਮੋਹਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ , ਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕੇਹਿ ਚ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਮਾਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਂ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਮੂਲਟੀਕਾਯ ਲੀਨਤ੍ਥਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀ-ਅਨੁਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।